
GAUDEO

HISPANIA,
SIVE
DE REGIS HISPANIÆ REGNIS et opibus
Commentarius.

LVGD: BATAV:
Ex officina
Elzeviriana.
A°. cIↄ.Iↄc.xxix.
Cum Privilegio

obilißimo, Amplißimo, Consultißimoque Viro,

EDVARDO POWELLO
Equiti Baronnetto, Serenissimi MAGNAE BRITANNIAE REGIS supplicum Libellorum Magistro, Affini uo honorando.

IOANNES DE LAET
S. P. D.

Vir Amplißime

SVmmorum Principum primò, deinde & Procerum qui ipsis à Sacris consiliis sunt, cium est, non modo Rerũ & Principatuum, quibus mus rerum Arbiter ipsos posuit, condicionem proioscere, quidque in illis vaim, quid debile sit, ad unm scire, subditorum suo• ingenia & mores, vires ique & facultates accurate itare; sed etiam vicinorum cipum, atq; adeo longin-

quiorum, cum quibus aut pa
cem colunt, aut bellum ge
runt, ſtatus, ad eundem mo
dum diligenter examinare. I
quo fieri poſſit modo, in am
pliſſimis Regis Hiſpaniarur
Regnis atque dominiis, ho
libello adũbrare conatus ſum
In quo, primò ſingula illiu
Potentiſſimi Regis Regna at
que Dominia (Regno Neapo
litano & cæteris illius dition
bus in Italia, de quibus alil
jam egi, & Burgundia, Belgici
que provinciis ſolum excepti
compendioſe deſcripſi, & qui
in illis robuſtum, quid inval
dum ſit, obiter deſignavi: d
inde ſubditorum mores atq
ingenia, prout à probatis au
thoribus produntur, bona fid
expreſſi: tertiò regimen civ
le & politicum adumbravi, R
gumque ſeriem & connubia
nec non Primariæ Nobilitat
dign

gnitates & cenſus expoſui :
nique Regis potentiam &
arii illius copiam atq; ino-
am æqua lance expendi. E
ibus omnibus liquido patet,
iſpanici imperii corpus qui-
m maximum & longe am-
ſſimum eſſe, ſed membris
nge lateque disjectis, non
ne compoſitum; & mole ſua
orare, omniumque ictibus
ivis pène expoſitum eſſe :
umque Rex hic plurimum
eni poſſideat, multosque po-
los perquam invitos duro
vitio premat, denique o-
nium pene aliorū Principum
: odium meruerit, aut invi-
m merito metuere cogatur,
orundam etiam arma in ſe
ovocarit ; manifeſtum eſt,
integris ærarii ſui nervis,
ſumptibus totque ſimulta-
us vix parem eſſe poſſe: ut ex
proclive ſit judicare, ærario

 illius

XVII. *Pro-*

XVII.

eres & Nobiles familiæ Hispaniæ.
x eodem Nobiliario.

XVIII.

ilißimarum Hispaniæ familiarum
ylloge, in qua earundem dignitates
censùs explicantur ordine Al-
habetico, ut Lectori consulatur.

XIX.

iles familiæ Portugalliæ.

XX.

Pontificibus & Prælatis Hispaniæ
illorum annuo censu.

XXI.

norum Hispaniæ moneta & Compu-
andi ratio.

XXII.

litus Regni Hispaniarum quibus
ebus constent.

XXIII.

itus annui Regis Hispaniarum.

XXIV.

itus annui Regni Portugalliæ.

I. HI

I.

ISPANIÆ CHOROGRAPHICA ESCRIPTIO,

probatißimis quibusque Authoribus excerpta.

EXTREMA terrarum ad Solis occasum est Hispania, quæ naturæ solertis ingenio velut alter orbis, partim Pyreneis ntibus, partim Oceani æstibus conlitur. Ejus longitudo, (auctore Strae) sex millia stadiorum, latitudo ıque millia, ubi latissima est comtitur. Appiano in Ibericis, tam ladine quam longitudine sua decem . stad. explet: à cujus calculo Plis non multum discedit, nam mill. ctuaginta duo M. P. in longitudine ere ostendit; latitudo ejus inæquast. Aliis duo mill. quingenta & aginta milliar. in ambitu habere tur.

spania omnis Roman. temporibus, primum

primum in duas provincias divisa fui
citeriorem & ulteriorem, separan
utramque nobilissimo flumine Iber
Labente tamen ævo, & provinciaru
terminis mutatis, tres effectæ sunt; u
teriore in Bæticam & Lusitaniam div
sa; citerior vero etiam Tarraconen
est appellata, à Tarracona urbe illi
tum primaria. His tribus Hispaniæ pr
vinciis duæ sunt additæ, Constanti
magni imp. temporibus, Carthagine
sis & Gallæcia. Romanorum demu
imperio inclinante Gothi Hispania
sui juris fecerunt: quibus devictis &
pulsis Saraceni illam inundarunt, &
pene totam possederunt. Qui rurs
variis temporibus varias illius part
amiserunt & postremo omni Hispani
pulsi sunt, Granatensi Regno demu
auspiciis Ferdinandi & Isabellæ à Ma
ris recuperato.

Superiori denique ævo Hispania i
duodecim Regna fuit divisa; Legioni
Castellæ antiquæ & novæ, Arragonia
Portugalliæ, Navarræ, Granatæ, V
lentiæ, Toleti, Gallæciæ, Algarbioru
Murtiæ, Cordubæ. Ex quibus prior
quinque majoris famæ nominisqu
fuerunt, & continuam habuerunt Re
gum seriem. Ea autem tandem ad tri
contracta sunt; Arragonense sub qu

Catalau

alaunia & Valentia comprehende-
tur; Castellanum sub quo Biscaia,
io, Asturia, Galæcia, Estremadura,
daluzia, Granata, Murtia, utraque
tella, & denique Navarra; Portu-
icum sub quo Algarbiorum. Nunc
singulis porro dicam.

CATALAVNIA.

ORMAE ttiangularis est, extendi-
turque à Salsas ad Iberum, longa &
pene iter tridui; Hieron. Paulus in
gitudinem ferme centum septua-
ta millia porrigi scribit; in latitudi-
n ubi major, centum triginta: con-
et quinquaginta & sex partim civi-
s, partim municipia muris cincta.
itates sunt IX. Perpinianum, Gi-
da, Vrgel, Vic, Silsona, Lerida, Bar-
ona, Tortosa, Tarracona; pagorum
nerus magnus est. In omnibus qui-
n circiter sexcenta millia animarum
nerantur.

Perpinianum haud multo antiquius
ngentis annis, circiter quatuor mil-
focorum numerat (inquit *Boterus*)
ntos vix ulla alia civitas præter Bar-
onam. Vrbs (inquit *Nonius*) tribus
cis trans Pyreneos montes sita loco
no, nisi quod meridiem versus in
um leviter assurgat, cui arx immi-
net:

net: alluitur amne Theti, cujus pars i-
tra muros recepta est. post ultima
Gallorũ obsidionem ann. cIↃ IↃ XLI
muros egregiè communierunt incol-
additis nonnullis propugnaculis: c-
stellum autem illius cætera Hispani-
facile præcellit. Lanificii hic frequent-
opifices; urbs ipsa inter amœnissim-
Hispaniæ numeratur, licet aura min-
ma de causa maximas mutationes pa-
tiatur, & uti universa quoque Narbo-
nensis provincia, sævis ventorum tur-
binibus obnoxia sit.

Girona olim *Gerunda* assurgit lev-
tumulo, antiquo muro circumdata
triquetra forma; alluitur flumine Vn-
da, vulgo *Ontiar.* quod se alteri flumi-
ni immiscet ab incolis *Ter* vocato, &
fossas oppidi implet, quod ideo & mu-
nitissimum est. Vrbs licet parva, opifi-
cum tamen mercatorumq; numero est
locuples.

Vrgel sub montibus Pyreneis in re-
gione quondam Ceretanorum. Marin.
Siculus Ilergetum quondam civitatem
fuisse scribit in fructifero solo sitam.

Vicq, eius regio (inquit *Boterus*) aspe-
ra & pene deserta, incolę autem inculti
& inurbani, ignorantia & ruditate præ
cæteris Hispaniæ populis singulari.

Lerida antiquitus *Ilerda*, sita est in
modi-

lico colle (inquit *Nonius*) qui pau-
n in vallé desinit, ad Sicoris amnis
; urbis muri è vivo saxo structi,
non contemnendæ: suburbano
, Bacchus, Ceres & Pomona mi-
in modum favent : nec Pallas fœ-
lam oleam invidet : Cathedrale
lum affabre extructum est editio-
ois loco. Episcopali dignitate à
is seculis ornata; uti & Academia.
urbs felici satis sit solo, uberiores
n quæstus ex salsamentis & salitis
us percipit:nebuloso per hyemem
taxatur. Ilerda (inquit *Mariana*)
uo colle sita est objecto ad Septē-
tumulo,unde tormentis peti po-
nonnullā munitionis injuriam.
tale latus Sicore alluitur,qui flu.
inferius Cingæ confusus non
o intervallo in Iberum evolvitur.
cino,hodie *Barcelona* sita in agro
no , loco campestri (*Nonium* au-
nultis hinc inde villis conspicua;
cingitur ex laterculo coctili,
turres opportunis locis dispositæ
tinguunt; fossam habet latam &
ıdam. Domus sunt ex vivo saxo
uctæ, quas hortorum amœnitas
ornat. Plateas habet latas &
,quod in Hispania rarum,cloa-
beneficio mundas.Mercimoniis
imprimis

imprimis floret & opificum induſt
vini, leguminum & hortenſium f
ctuum ferax; frumenti oleique indi
ſed defectum hunc vicini abunde ſ
plent. Inter geminos amnes ſita eſt,
ſub incolarũ pene oculis mari ſe infu
dunt. Ab Oriente Betullus Melæ, h
die *Beſons*, ab occidente Rubricatu
Non procul ab urbe mons ſe attc
prærupte altus, vulgo *Monyui*, in
hauſta & perennis lapicidina. urbs
colis frequentiſſima eſt & opulenti
ma, nam in urbe optima vitra confl
tur; pilei, cultellique conficiuntur. H
ronymus Paulus qui peculiarem co
mentarium de hac urbe ſcripſit; Am
tum illius circiter xxv ſtadiorum
ſcribit Neapoli magnitudine æmula
ſed frequentia civium & advenaru
inferiorem. vicinum mare hodie
infeſtum.

Tortoſa Ptolemæo *Derioſa*, urbs
Iberum ſita. Agro perfertili nobilis; e
pleniorem deſcriptionem videre
apud Luc. Marineum. lib. 16.

Tarracon nobiliſſima citerioris H
ſpaniæ urbs. duo millia ædium poſ
capere (inquit *Boterus*) licet tantu
quingentas habeat; omnibus ad vita
& voluptatem neceſſariis affluen
Ager frumenti, olei, pecoriſq; abundâ
vi

audatiſſimi ferax ; multa hic an-
tatis viſuntur monumenta. Ar-
iſcopatum habet percelebrem.
l Catalauniam pertinet Ruſcino-
s comitatus ab aliquot ſeculis Hi-
æ annexus, nomen illi dedit anti-
Romanorum colonia; ſolebat hæc
eſſè, ubi nunc caſtellum quoddam
uſdem nominis, media leuca à
niano, quæ urbs hodie Comita-
iput. Concluditur hic Comitatus
duo Pyrenei veluti brachia, quo-
unum ad Salſas, alterum ad Illi-
tendit, hodie *Colibre*. defuncto
do Comite Ruſcinonenſi abſque
le anno M. C. LXVIII. ad Alfon-
x. Arragoniæ Regem devolutus
ed Ioannes II. Arag. Rex. ærarii
a compulſus, Ludovico XI. Gal-
Reg. trecentis aureorum millibus
Comitatum oppignoravit: quem
us VIII. ann. CIƆ CCCC XCIV; Ferdi-
Regi reſtituit non alia condicio-
t ſcribit *Boterus*) quam ne illi in
o Neapolitano ſubjugando, im-
ento eſſet. Sed *Mariana* lib. XXVI.
uoque fœderis tabulis perſcri-
ait; ne Ferdinandus R. filias cui-
principi jungeret, niſi ex Galliæ
voluntate.

Salſas campeſtri loco ſita &

egregie munita & propugnaculis
ſtructa, ut hoſtiles impetus contemn
videatur. Tali vero arte hæc propug
cula diſpoſita ſunt, ut non una ſed p
res arces videantur ſubliciis enim p
tibus ita ſunt diſtincta, ut uno cap
nihil damni hinc reliqua accipiant:
hic peſtilétior æſtate ob vicinas paluc
Ad oram præterea maris aliquot o
da & portus viſuntur cum ſuis por
bus, aut ſtationibus; quæ magis nece
riæ ſunt (inquit *Boterus*) quam tu
quia & anguſtæ ſunt & variis ve
expoſitæ.

Helna urbs epiſcopalis, olim
ſtrum Helenæ, ubi Conſtans impe
interiit.

Colibre olim Illiberis, magnæ qu
dam urbis & magnarum opum te
veſtigium.

Roſæ vulgo Roſes: Rhoda ut pu
tur Livio.

Ampurias olim Emporiæ, mariti
urbs inter Tarraconem & montes
reneos.

Palamos atque Blanos.

Porro inter nobilia Catalauniæ l
cenſetur Cardona, Ducatus caput:
mons eſt cujus terræ farinæ eſſe vid
tur, & fons cujus latices vinum
brum. Sed principales illius divitiæ,
par

n cryſtallinus, partim cæruleus,
s, croceus, ruber & aliorum co-
n, ſed qui contuſus candidus eva-
)erenniter creſcit, & licet ſalſiſſi-
ſit, in ambitu tamen multæ plantæ
æſertim pini creſcunt.
ter loca Sacra; monaſterium mo-
orum Ciſtercienſis ordinis, *Poblet*.
lgo, divitiis eminet; mons Serra-
'ero Benedictinorum, opinione
imoniæ.
ıtalaunia duo habet munimenta
ra Franciam, Perpinianum & Sal-
e quibus ſupra. Eſt & tertium ad
ı maris, licet inutile (inquit *Bote-*
Peniſcola dictum, in ſcopulo py-
dali ſitum & pene undique mari
um. Benedicti XIII. latibulo nobile,
Romana Eccleſia ſchiſmate labo-
ſub Sigiſmundo Imperatore.
enique in Catalaunia, ſecundum
rum, ſunt Ducatus unus, nimirum
lonæ; tres Marchionatus, unde-
Comitatus, multæ Baroniæ &
ıinia cum mero & mixto imperio:
è autem populoſior eſſet, niſi ni-
: amor libertatis, animos ipſis tol-
, quo fit ut agriculturam & pe-
iam atque adeo mechanicas artes
ducant, unde non fruſtra creditur
ıc provincia ſupra centum millia

Si= Gallorum aut Gallicæ originis ha
tare.

Irruentibus ſub Honorio & Th
doſio in Hiſpanias barbaris, captac
& diruta à Vandalis ejus tractus ir
gniore urbe Tarracone, ſuccrevit l
bitatoribus Barcino: paruit poſth
Goticæ genti & Alanis, ut reliqua H
ſpania. Goticam deinde gentem p
ducentos annos in mores latinos pœ
trãsformatam, ſed diuturna pace pri
ſegnem, plurimoque luxu & variis
flagitioſis etiam libidinibus enervata
evertêre Sarraceni & Maurorum pe
miſtum genus. Recepta deinde ſub C
rolo & Ludovico Auguſtis Barcino,
principibus gubernari cœpit, qui C
mites appellati ſunt; junctis deniq; A
ragonenſium & Catalaunorum imp
riis, ſub Innocentio II. conſpicua cep
incrementa; captis præſertim Balear
bus, pulſiſque è præculto agro Valen
tiæ Afris; quo tempore mercaturæ pa
riter & militiæ dedita Barcino, brevi
que hoſtium ſpoliis & commerciorum
lucris amplificata, inter primas Hiſpa
niæ iterum & celebriores Europæ con
numerari cœpit; continuata uſque ad
noſtra tempora gloria.

ARRA

ARRAGONIA.

..ragonia (inquit *Boterus*) ad ortum
..erminatur flu. Cingia; ad occiden-
..montibus Cauno & Molina, ferri
..llis perquam nobilibus; ad septen-
.. flu. Ibero; ad meridiem Braban-
..gis. habet præter Cæsar-Augusta-
..Metropolim, hæc oppida; Balba-
..Huescam, Iacam, Tarrazzonam,
..azin, Tervel; & circiter septuagin-
..a municipia muro cincta, pleraque
..a & quæ non supra quingentas
..numerent: nam cum solum mul-
..is nitrosum sit & aquarum penu-
..boret, plures incolas uno loco
..vix potest.

..sar-Augusta (hodie *Saragossa*) sita
..nquit *Nonius*) ad amnem Iberum
..campestri & patenti, in qua sive
..bertatem sive situs amœnitatem,
..nitorem & ornamenta requiras,
..in ea deesse reperies; ædiumque
..lore nulli Hispaniarum urbium
..da, quæ è laterculo coctili ut
..num sunt, plateas latas & apertas
..ntem habet egregii operis, quo
.. transitur. Templa majora XVII.
..steria XIV. & alia minora fana
..lla: augustissimum templum *Neu-*
..*nnora del Pilar.* Vrbem hanc à

Mauris recepit Rex Alphonſus a
1118.

Balbaſtro nobilis urbs ad ripam
ri, ager illius fertilis & olei impri
ferax.

Heuſca olim Oſca epiſcopali dign
te prædita, Academiam habet a
quam, & à Sertorio ut volunt inſt
tam.

Iaca hic Philippus II. arcem q
que propugnaculis haud ita am
communivit, dubium an contra Fr
cos, an contra Arragonios tum tun
tuantes.

Albarazin urbs (quam veteres I
betum Turiamve dixerunt, inquit A
riana) in tumulo ſita eſt & egreg
natura munita.

Tervel opulenta civitas & merca
ria, habet Epiſcopatum.

Tarrazona (inquit *Nonius*) in
ſtellæ & Arragoniæ limitibus ſita, n
procul à monte Cauno, quem inc
Mancayo vocant: camporum gle
feliciſſima & annonæ copia abunda
epiſcopali dignitate à multis ſeculis
nata.

Calataiud vel Calataiuba non p
cul antiqua Bilbili à Mauris exſtru
ex præcipuis Arragoniæ hodie urbib
ſubdita Taraſſonenſi Epiſcopo, ſol
hab

et fœcundum, frumenti, vini, olei,
iferarumq; arborũ patiens; omnis
eris opifices alit: in convalle po-
, Salone flumine alluitur. Præter has
tates ſunt alia quinque in Arrago-
municipia, quę civitatum privilegiis
dent, *Tauſte, Exea, Sadava, Sos*,
acaſtiglio.
acæ vicinum eſt monaſterium S.
nnis *de pegna*, ubi monumenta Re-
n Sobrarviæ viſuntur, cuius regni
ut fuit Aynſa; unde ſeſe diduxit in
agorziam, & poſtmodum comple-
m fuit (inquit *Boterus*) Comitatum
agoniæ, ita dictum à flu. Aragone,
od prope Iacam labitur: & limitibus
ſim productis in regnum evaſit, ab-
ptis regnis Sobrarviæ & Ripagorzię:
pagorzię caput eſt Benavare cum ali-
ot municipiis, (inter quæ eſt Venaſq;,
Rode) & circiter trecentis ſexaginta
gis; & in Sobrarvia ſexaginta.

VALENTIA.

VALENTIAE regnum (inquit *Boterus*) patet in longitudinem LX.
latitudinem, ubi maximè XVII. leuc.
ntinet quatuor civitates, ſexaginta
unicipia muris cincta, & mille pagos.
iginta quinque amnibus qua parvis
ua magnis rigatur, quorum quinque

principales Migliar, Morvedre, Guadaviar, Xucar, Segura. Inter Guadalviar & Xucar visitur famosa Albufera, tres leucas longa, unam lata, plena canneto, grata piscibus habitatio, præsertim anguillis, sed magis avibus palustribus. Regnum hoc incumbit duobus sinubus, inter quos promontorium eminet, quod antiqui Hemeroscopium & Artemisium & Dianium & Ferrariam dixerunt, hodie puto Imperatoris Cornu appellari. Alter sinus Sucronensis dicitur à flu. Sucrone, alter Ilicitanus ab Illice municipio grandi hodie Alicante. Portus habet Vineri, Deniæ, Xabiæ & Alicantæ. Regnum universum circiter centum millia familiarum putatur continere, qua veterum Christianorum, qua Maurorum conversorum, quos vocant Moriscos; quorum in hoc regno major numerus quam alibi in Hispania. Baptismum quidem receperunt, sed cum impune licet, ritu Mahumetano vivunt: optimi sunt agricolæ & locis ripestribus & irriguis delectantur, parci admodum in victu atque vestitu. Regnum in quatuor regiones dividitur, quarum prima à finibus Cataluniæ pertinet ad Migliares. montibus magna sui parte aspera, cæterum serici, olei, vini, pecorumque dives. Continet magiste-

gisterium S. Georgii & planiciem
:undissimam, ubi sunt Benicardo,
Mattheo, Castellone ampla muni-
a.
ecunda à Migliares ad Morvedro,
tinet inter alia, Villareal & Borria-
n in planicie montibus cinctam,
terquam ad mare mediterraneum,
tis fontibus & rivis irriguam.
ertia à Morvedro ad Molinellum,
na parte flos regni, Segorbia, Valen-
Villar, Livia, Xelua, Xativa, Alzira,
fagio, Carcasens, Gandia, Oliva, Al-
ia, Alcoii & multę valles fructiferę.
uarta à Molinello ad Seguram, in
sunt municipia Xixono, Denia, Sa-
Alicante, Biar, Elche.
alentia (inquit *Nonius*) Hispaniæ
ioris nobilissima & amœnissima
à mari tantum III. M. P. distans,
d amnem Turiam; cœli solique
temperie nulli cedit, nec felici
paniæ inferior: Lanificium hic di-
tissime excolitur. Incolæ festivi &
ntis ingenii. Valentia (inquit *Ma-*
) in Edetanis sita est, ad maris lit-
locis irriguis atque amœnissimis,
ntu læta, commercio exterarum
um & civium frequentia atque
ntia peræque nostra ætate atque
ori nobilissima.

Morvedro Sagunti reliquiæ, oppidun II. M. P. à mari remotum *Xativa* urb regni Valentiæ, non procul ab ipſa Va lentia. Sita eſt in editiori colle, & flu mine Sucrone alluitur: fontibus ſalu berrimis, arborum fructibus & præſe tim malis punicis abundat: laudatiſſi mi tenuiſſimiq; lini proventu celebris tria millia focorum à *Botero* continer dicitur.

Denia oppidum ad rem maritiman opportunum; cum enim in colle ex ſtructum ſit, ſpeculam etiam habet ma ri imminentem, quæ longinquum na vigantibus proſpectum præbet. Habe Marchionem: cccc & quinquaginta fo corum eſſe dicitur à *Botero*, cum arce & à natura & ab arte munitiſſima. Duo habet portus, qui multum à mercato ribus frequentantur.

Biar optimi & candidiſſimi melli copia nobilis.

Secundùm regni oram maritiman Carolus V. circiter viginti ſeptem tur res locis opportunis fabricari curavit in quibus duo pedites & unus eque jugiter excubant, ut piratarum au hoſtium adventum ſpeculentur & in colis obnuncient.

MVR

MVRTIA.

MVRTIAE regnum ſecundùm ſi-
num Virgitanum extenditur à
romontorio de Palos, ad promonto-
um de Gates.: Secatur à duobus flu-
is Segura & Guadalentino; ad ripam
gura ſita eſt Murtia regni caput; ſu-
aGuadalentinumLorca municipium
ande.

Murtia (inquit *Nonius*) regni caput,
a in planicie, amœniſſima regione,
am Staberum amnis interfluit (alii
tabim vocant) & derivatis hinc inde
ulis agros irriguos facit: malis ci-
eis conſiti campi;ſed bombycum prę-
uus proventus,& ſericæ veſtis copia.
artagena(olim Carthago nova)urbs
ondam ampliſſima, nunc neque
andis neque bella:portum tamen ha-
t ampliſſimum & tutiſſimum; ibi-
m & Scombrorum piſcatio opulen-
,à quibus inſula objecta quæ portum
ncludit,Scombraria dicitur; & in di-
ne illius maxima copia ſparti naſci-
r. *Nonius* ſcribit à Philippo II. reſtau-
i cœpiſſe, ne à piratis aut Turcis
cuparetur.

Sex leucis à Cartagena verſus occi-
ntem ſitum eſt caſtellum Almacar-
n, ubi ingens aluminis copia repe-
ritur,

ritur, è qua dux Escalonæ & Marchio Velæ maximum capiunt emolumentum.

Reliqua nobiliora loca sunt Guardamar, Portilla, Vera olim Virgi unde sinui nomen; Mussàcra.

GRANATA.

GRANATAE regnum patet in longitudinem LX, in latudinem viginti quinque, in ambitu ducentas triginta leucas à finibus Murtiæ ad Andaluziam. Cum Mauri hoc regno potirentur, incolis frequentissimum erat; quatuordecim continebat civitates, municipia muris cincta nonaginta septem; regibusque suis quotannis septingenta millia Coronatorum pendebat: hodie neque tam incolis est frequens, neque locuples: Secatur à duobus fluv. Xenil & Darro.

Granata (inquit *Nonius*) omnium Hispaniæ urbium maxima; multis collibus distincta, inter quos gemini cæteris altiores cõsurgunt, quos amnis Darrus per mediam vallẽ fluens intersecat: in quatuor regiones, situ quasi separatas dividitur. Prima in qua maximum templum Granatæ nomine gaudet: Secunda Alhambra, in qua regium palatium vetus vermiculato opere & im-

mensis

:nſis ſumtibus exſtructũ:novum hic
latium Hiſpaniarum reges exſtruxe-
nt magnificentiſſimum & amœniſ-
no undiquaque proſpectu: Tertia eſt
reſim duobus collibus ornata, ma-
a hic ædium frequentia, ſolis olim
uris incolebatur, qui agricultura &
ci textrina victitabant: Vltima An-
ierula ædium frequentia, & ſtru-
ra cæteris non inferior, ſitu plano.
bitu ſuo urbs circiter XII M.P.com-
ctitur, tota undiq; muris cincta &
pugnaculis mille triginta ornata,
s temperies hic ſaluberrima; opifi-
n frequentia, qui ſerico texendo vi-
int quanta ſit, vel ex eo colligi po-
, quod è ſolis mori arboris foliis,
ous bombyces veſcuntur, præter
tas ſerici libras, Regibus triginta
ia aureorum quotannis in vectigal
nt. Epiſcopali dignitate inſignita
juridicus etiam hic conventus ce-
rrimus habetur.

ræter Granatã habet hoc regnum
nediterraneis Guadix, & ad oram
is Almeriam & Mallagam.

uadix novem leucis à Granata in
oſa planicie ſita undique aſperri-
nontibus cincta, quam quatuor
iculi ſecant,pecoris, vini,frumen-
fructuum divites; ſed ob frigus
neque

neque aurantia mala patitur neque o-
leam.

Almeria loco commodo ſita hauc
longe à Charidemi promontorio in
fertili territorio, ſalubribus aquis, fru
ctibus, oleoque abundanti; ad Cæſian
Granatam reſpicit;adCaurum Alman
coram & Bacam,ad ortũ Carthaginem
ad Murgim poſitã ; ad occaſum deniq
Alumecanam & Veleſium Malagæ.

Malaga (inquit *Nonius*) Emporium
ſatis frequens, agro undique felici &
amœniſſimo cinctum ; huc ſtatis tem
poribus undiq; mercatores confluunt
ut ſapidiſſimos & paſſos autumnale
fructus avehant : vini & olei copia fœ
cundũ.turribus & propugnaculis egre
gie inſtructum:armamentarium habe
omni telorum & machinarum gener
longe inſtructiſſimum;Epiſcopalis urb
à multis annis. Duo habet caſtella ſib
invicem imminentia ; ab uno ad alte
rum deſcenditur inter duos muros;ſu
perius appellatur Giblalfarro, inferiu
Alcazzava.

Præter civitates ſunt hic munic
pia plura, inter quæ excellunt Baca &
Ronda.

Baca quondam caput Baſtetanorum
firmo muro & caſtello munita,circite
quatuor millia focorum continet.

Rond

Ronda in monte ſita undique flu-
ine cincta : ab oppido ad flumen de-
:nditur quadringentis gradibus è
pe opera Maurorum exciſis.
Munda oppidum ſitum eſt quinque
illiar. à Malaga, amniculum habet,
ii ſe per planiciem ſpargit, eamque
;uam & amœnam reddit.
In hoc regno plura ſunt loca à natu-
atque arte munita quam in reliqua
ſpania,inter quę merito commemo-
nda; *Alhama*, diſtans à Granata VII.
llarib.immenſis undique præcipitiis
aſperrimis rupibus ambitur, agro
nen lætiſſimo fruitur. Salubres &
errimi hic ebulliunt fontes, tam
nperato calore,ut nudo corpori nul-
inde ſit noxa : epotam variis ægritu-
ibus & præcipue nervorum affecti-
s conferre ferunt, præſertim Mar-
& Septembri. Thermæ hic excita-
magnis impenſis.
Præterea *Conil, Settenil, Lazza* can-
be dives; *Galera* ſuper rupem poſita;
gina, Marbella ad mare, cum com-
odo portu.
Ad oram maris ſunt duo munitiſſi-
ı caſtella, in quorũ uno Reges Mau-
:heſauros ſuos;in altero filios & fra-
s veluti in cuſtodia aſſervabant. hoc
muguecar, illud Salubregna dicitur.
Zahara

Zahara sita est super rupem gran-
dem, unico aditu & difficili, è rup
exciso, & castello in vertice rupis.

Antiquera castellum in medio Re-
gni, inter Granatam & Rondam, loc
edito situm & aspero, portas habe
ferratas. Despicit pulcherrimam regio-
nem campos, fontes, rivos & monte:
in quibus optimæ salinæ reperiuntur
quia aqua fontana & pluvia humilio-
ribus locis collecta, ardore solis in per-
fectissimum salem cogitur.

Alpuxarra (inquit *Thuan.* lib. XLVIII
id monti nomẽ, qui ad occasum XVII
leucarum spatio porrigitur, x. leuc. la-
tus, asper ac ferè sterilis, nisi quibu
locis miti jugo in planiciem descendit
Mauriscorum cura & industria excul-
tus, ita ut fruges producat, armenti
ac pecoribus abundet, & serici maxi-
mam copiam præbeat.

Cartama (inquit *Nonius*) amœnum
oppidum non procul à Malaga ad ma-
ximi montis radices situm, qui quan-
tum ad aquilonem patet, sterilis est &
aspretis siluisque horridus, sed adversa
parte culturæ patiens & passim vineti
consitus, amygdala, ficusque sapidissi-
mas magna copia producit, quæ in bo-
reales regiones magno incolarum e-
molumento asportantur.

ANDA-

ANDALVZIA.

NDALVZIA conclusa est mon-
bus Granatensibus & Morenæ ju-
eto Gaditano ad meridiem, & ri-
uminis Anæ ad Septentriones. Se-
eluti ad portam maris mediterra-
beneficio freti Gaditani, quod in
udinem (inquit *Boterus*) duode-
nilliaria patet, in longitudinem
iti quinque. A parte Hispaniæ in
cornua prominet, super quæ con-
sunt *Gribaltar*, *Tariffa*, *Barbata*:
fricæ parte totidem, ubi sunt *Sep-*
Alcazzar & *Tianger*.
ribaltar ad radices montis Calpe,
occidentem aspicit, qui mons fere
s mari ambitur, nisi qua angusto
continenti jungitur, cui in oppo-
Africæ littore objacet Abila.
tra fretum ad Oceanum Atlanti-
jacet insula *Cadix*, septingento-
pedum intervallo, (inquit *Boterus*)
ntinēti disjuncta. In qua unum est
dum, Romanorum temporibus
tissimum, nunc exiguum, & quod
us inter opportunas stationes quā
ndida oppida annumerari possit.
ades (inquit *Nonius*) insula est ad
s ostia, qua Europa ab Africa diri-
ur, & unde Tyrrheni maris fauci-

bus, oceani æstus immittitur, angu
spatio à continenti & veluti flum
abscissâ, hodierno die navigationis
neficio & salinis fovetur; tum ex Th
norum captura multum emolume
capit; omnis generis frugum & ge
rosi vini feracissima, cũ olim à con
nenti septingẽtis passibus divulsa es
nunc ponte cum continenti jungit
Inter Gades & continentem est Po
tus Regalis, vulgo *Puerto Real* & pa
lo ultra S. Mariæ, ubi Guadalæte
mnis in Oceanũ exit. hic magna rep
ritur candidi salis copia, quæ aliis E
ropæ regnis infertur. Hinc exiguo pr
montorio superato S. Lucar de Ba
meda aditur, nobilis navium stati
Metropolis hujus provinciæ Hispa
hodie *Sevilla*, urbs (inquit *Nonius*
amœnissima ad Bœtim amnem, m
rorum ambitu, ædificiorum structu
& cultu conspicua; suburbium hab
amœnum & amplum cui Trianæ n
men, ponte sublicio urbi conjunctum
Ager vicinus planus & lætissimu
summumque hic Liberi & Cereris ce
tamen, sed præcipuus olei proventu
olivas muria maceratas insigni magn
tudine tum suavitate suppeditat. Pa
vicini incolarum infrequentia ad ma
gnam raritatem sunt dilapsi. Huc e
un

orbis plagis, maxime vero ex
India, incredibiles opes adve-
unde opibus ita pollet, ut Regi
antur annuo sesquimillionem
m obsequii & vectigalium er-
lere. Portum ipsi aperit flumen
hodie Guadalquivir, ad cujus
n ripam sedet; æstus autem
s duas leucas supra oppidum
, & magnam copiam sturio-
alosarum suppeditat.
nda civitas *Corduba*, ad Bœtis
ta est; quatenus navigia pati-
mœrium illius amplissimum,
icilia ob multitudinem horto-
iora; quadratæ est figuræ, sed
quam latior: suburbana illius
, ita ut aliud oppidũ videantur,
id quod orientem spectat. Ad
tem palatium est regium suis
nctum. Habet & sub se Lore-
m aliis 550 habitationibus, (in-
rus.) Maximum damnum paf-
c urbs ann. 1589 à terræ motu,
ta magnifica ædificia postravit.
a *Iaen* oppidum amplum &
um templis cœnobiisq; egregie
n: abundat vino, oleo, tritico,
rne, melle, fructibusque omnis
copiosum ibi sericum; nobili-
ens & illustris. Vrbs (inquit

Marinæus) sita est sub alto colle
muris & propugnaculis, fontes
amœnos.

Numerantur præterea in Anda
centũ & octo magna municipia:
liora sunt Alcarax, Vbeda, Baeza,
var, Alcala real; Martes cum ca
super rupem, Cabra, Aquilar, Arc
na, Palma ubi Xenil fluvius in B
confluit, Pegnaster, Cermona; E
frumenti dives, Vtrera, Nebrissa
antiqua, Arcos, Moron frumen
ves, sed aquarum inops.

Nebrissa hodie Lebrixa (*No*
VIII.M.P. à Bœti distat, oppidum
mœnum cum vetusta arce, agro
tissimo undique cinctum.

Sequuntur quatuor maxima m
cipia; Eciza ad ripam Xenil, ubi
xyli & cannabis colligitur. Ecei
quit *Nonius*) olim Astigi, & Augus
ma; solum undique fœcundu
compascuum & pecori optimum
de incolæ lanificio maximam op
impendunt.

Antiquera in duas partes divisa,
rum una in mõte, altera in plano

Ossuna oppidum (*Nonius*) aqu
ret; conterminus ager arborem
lam præter oleam fert: cæterum
ris, messiumque uberrimus. Vr

r aut quinque millium foco-

ex *de la frontera* urbs murorum
a conspicua; ager est vineis, ar-
lætissimus: nulla ejus portio in-
ut otiosa, sed vel vitibus aut fru-
arboribus egregie consitus, aut
geteque ornatus, generosissima
ndit, quæ nō solum Europęi no-
d & Indi expetunt. Moris hac in
st ditioribus immensæ altitudi-
teos defodere, quibus annonam
s in annos conservant, quos la-
nole contectos, sine peculiari Se-
ū consensu aperire est vetitum.
nicipia cætera numerare lon-
flet, minime tamen prætereun-
o, Almaden & Marchena. *Alma-*
n diocæsi Cordubensi ad ordi-
Alcantaræ pertinet, hic ditissimæ
rgenti vivi venæ, *Marchena* in
nibus Granatæ & Andaluziæ, in
agro optimi equi nascuntur,
vulgo *Ginettos* vocant.
ns Bætim *Palos* occurrit cum mo-
portu, & mox Lucena; & trans flu-
Tinto, Niebla; & paulo ulterius
chaël & Aiamontium, cui boni-
x præstantia vini famam dedit,
um habet percommodum & in-
um è mari satis altum.

ESTREMADVRA.

ESTremadura; Bæticæ illa pars (
Nonius) quæ inter Bætim &
amnes porrigitur; ut soli felici
ubertate à Bætica superatur, ita
mutato nomine Bœturia vocat
duas olim divisa partes, hodiequ
risque Estremadura dicta. Strab
cræ esse telluris regionem hanc &
mensæ siccitatis tradit. Hæc reg
cundum *Boterum* extendit se à
Real ad Badaioz, & à montibus M
næ ad Tagum sive ultimos fines
torii Coriæ & Placentiæ.

Hujus Provinciæ Metropolis q
dam fuit Merida nunc est Badaioz

Merida antiquis Emerita quon
(inquit *Nonius*) Lusitaniæ Metrop
sita est loco campestri, juxta flu. An
vulgo Guadiana, pulcherrimo stra
ponte: duo hic aquæ ductus fuer
quorum adhuc arcus hinc inde sp
visuntur, multaque alia antiquit
monumenta; urbs olim nobilissim
magnam incolarum infrequenti
dilapsa, priscæ claritatis nihil pra
ruinas ostendit.

Badaioz abest à Merida leuc. nov
olim Pax augusta dicta, nomine c
rupto à Mauris in Baxaugus primo

Badaioz, ut Caſpar Barreiros tra-
ita eſt ad Anam fluvium.
eadem provincia jacet *Placentia*
lum à Rege Caſtellæ Alfonſo con-
ınn. 1178, ſolo melius quam cœlo.
ria exiguum oppidum nec ultra
ntos focos numerans, nihil illu-
ortitum præter Templum.
æterea municipia aliquot, Vilarta,
illo Cazzeres, Canaveral, Alcan-
Oropeſa, Medellinum, alia.
cantara (inquit *Nonius*) ad Tagi
ſita mirandi operis ponte præ-
ſpectanda, qui latitudine ſua
x. pedes, latitudine circiter XXVIII
plectitur: altitudo vero aqua te-
c pedum eſt; totus autem pons
ncamerati operis pilis ſubnititur:
ıni Imp. opus eſſe confirmant In-
ciones antiquæ.
oſtra ætate magnam huic provin-
amam addidit (inquit *Boterus*)
lacanil, ditiſſimis argenti metallis,
licet in dies ſingulos non ſupra
ntos ducatos eruantur, tamen
ı tres milliones jam exhauſtas eſſe
tans opinio eſt.

CASTELLA NOVA.

STELLA duplex eſt, vetus & nova,
uæ à ſe invicem dividuntur jugis

montium, qui à finibus Navarræ
totam Hiſpaniam ad mare uſq; m
terraneum pervagantur;ab una au
ad alteram tranſitur Guadaramæ.
Caſtellæ novæ caput eſt *Toleti*
urbs (inquit *Nonius*) in totius pene
ſpaniæ umbilico ſita, loco aſper
clivoſo, majorique ex parte amne
go ambitur, à reliqua vero parte m
validiſſimis & CL propugnaculis eg
gie munita; cœli ſolique egregia f
citate fruitur: lanificii, ſericique co
mercio opulenta. Aquæductus hic
randi operis. Auguſtiſſimo & ſplen
diſſimo tẽplo nobilitatur. Agri ſol
(inquit *Boterus*) leve & arenoſum; r
hic pluit; rari fontes atque rivuli; q
Tagus fluit, vallis eſt admodum læta
fertilis, licet anguſtior.
Regnum hoc dividitur in Sierra
Algariam & Manciam: *Sierræ* cap
eſt *Cuença*, quæ rupes eſt (inquit *Bo*
rus) aſpera inter duo flumina & mõt
ædificiis optimis ornata & multis fo
tium ſcaturiginibus; ſuperius area
habet cui Cathedralis Eccleſia ſupe
ſtructa, & Palatium Marchionis Ca
netæ aliaque ædificia.
Algarria à Mancia flu. Tago divi
tur, frumenti, vini, olei, cannabis, cro
mellis, fructuum dives: Tajuna am
ſec

:ur. Marchionatum habet Mon-
ar, & ducatus Paſtranæ & Infan-
s & multa ampla & ſplendida mu-
pia; quorum caput eſt *Guadalaica-*
nille & quingentorũ focorum, ubi
Infantatus Palatium habet magni-
m & armamentarium inſtructiſſi-
m, ſita eſt urbs (inquit *Gaſp. Bar-*
os) in colle haud ita edito ad ripam
n. *Henares*. antiquis muris cincta
& ædes habet ſatis commodas.
Mancia à Tago rigatur, illius caput
Civitas Regalis; Marchionatum ha-
Viglienæ & Prioratum Caſtellæ, &
res alias regiones & municipia.
Primaria civitas eſt *Madritum*, op-
um totius Toletanæ Diocœſeos (in-
t *Nonius*) fœliciſſimum, ſitum in
tiori clivo & Septentrioni majori
parte expoſito, cujus radices alluit
ɔdicus amnis, vulgo Guadarrama
tus, qui ſaxeo ponte tranſitur. Situs
ıœnitate, aëris ſalubritate, ſoli fœ-
ıditate inter primas numerandum.
ritæ lapidis toto territorio largus
ɔventus. frequens hic receſſus & ha-
atio Regum. Sexto inde lapide ab-
Eſcuriacum, ubi magnificentiſſi-
um illud S. Laurentii monaſterium.
terus ſcribit nunc vix mille quin-
ntis familiis conſtare, cum Regis
 curia

curia hic manente viginti millibı
conſtaret.

Alcala de Henares (inquit *Noniu*
ab amne Henares, qui urbis muros pr
terfluit; olim Complutum: urbs e
in planicie ſita, figura ovali, concinn
ædificiis, agro feraciſſimo: plateam ha
bet inſignem in longitudinem porre
ctam, porticibus utrimque ornatam
ſub quibus frequentes diteſque merca
torum tabernæ: Academia denique hi
nobilis habetur.

Cifuentes urbs à multitudine fon-
tium ſic dicta.

Medina Cæli jam olim ampla civi-
tas, & nunc Ducatus caput, ad quem
octuaginta circiter pagi pertinent.

Arangiuez locus delitioſus, à Tago &
Xarama flu. rigatur; multis fontibus,
hortis & fructiferis arborib⁹ ornatur.

Hipes, ſedulis agricolis frequens op-
pidum.

Ocanna bellum municipium ſupra
tria millia focorum numerat.

Talavera ad Tagi ripas ſalubri aëre
& ſolo fœcundo poſita eſt: ab hac in
Prioratum Caſtellæ tranſitur.

In Prioratu Caſtellæ tredecim ma-
gna municipia numerantur, quorum
præcipua, Tembleque, Conſuegra, Al-
caſàr, ſequitur deinceps antiquiſſimus

Vigli-

igliena Marchionatus, in quo ſunt
ueda, Albacete, Cinciglia, Villar, &
lemente, Vigliena.
Trans Anam jacet *Civitas Regalis*,
planicie ſatis depreſſa, ager illius eſt
neis fœcundus & optimi vini ferax,
d aquæ fere inſalubres ſunt.
Almagrum huic vicinũ, magnũ mu-
cipium, ab acidis fontibus ita dictũ.
Præterea commemorat *Boterus* loca
e viſa in itinere, quod egit cum prin-
pe Sabaudiæ.
Ab Occana profecti, (inquit) tranſivi-
us per S. Crucem de Zarza; per Vetes,
put ordinis S. Iacobi; per Cãpilium,
r Poblam, per Vtiel, & per Richenam;
unicipia trecentorum & octingen-
rum focorum; quorum *Richena* in
nfinibus regni Valentini ſita eſt loco
rquam delectabili. In reditu autem
derunt Salinas Mengranillæ, ubi
ne ducentis gradibus ſub terram de-
enditur in ſpeluncam, quæ ab im-
enſa columna ſalis Criſtallini ſuſten-
tur, ſunt hic quoque Salinæ Infeſtæ.
Hita (*Caſpari Barrerio*) urbs Infan-
tus, ad latus editi collis condita &
uris cincta; cum arce in ipſo collis
rtice, ad quam ab imis radicibus op-
di muri ſenſim aſcendunt. Circiter
adringentas familias illi attribuit.
CA-

CASTELLA VETUS.

CASTELLAE veteris Metropolis es *Burgos*, magnis concinnisque ædibus ornata (inquit *Nonius*) incolæ mercaturæ ſtudent; templa & cœnobia habet frequentia, Epiſcopalis ſedes eſt ab ann. cIↄ xcvII. Caſtellum habet (inquit *Boterus*) magis à natura quam ab arte munitum. aër hic frigidior & humidus. Multa habet ædificia ſplendida inter quæ excellit amplitudine & ſplẽdore, Palatium Com. ſtabuli. Præter hanc ſunt in Caſtella veteri; Siguenza (licet ab aliis novæ attribuatur) Segovia, Avila, Oſma, Vallodolid.

Siguenza urbs ſita in clivo (inquit *Nonius*) muris egregie vallata & adjuncta arce, collis pedem flum. Henares alluit. Epiſcopali dignitate jam pridem ornata. Septingentas numerat caſas (inquit *Boterus*) habetq; Academiam. In Diocæſi illius eſt.

Molina municipium octingentarum caſarum.

Segovia (inquit *Nonius*) urbs editiori loca ſita, turribus undique & propugnaculis munita, lanificio præcipue clara, nec nobilior tota Hiſpania pannus quam hic texitur, unde incolis magnæ opes. Atrium hic eſt viſendum, in

quo

 o omnium pene Hiſpaniæ Regum
 igies conſpiciuntur : præcipuum ve-
 urbis ornamentum aquęductus mi-
 ndi operis. Hic noſtra memoria Ger-
 anorum ope & aquarum ; inventa
 tio cudendæ monetæ, non malleis
 llifo,ſed fuſo ac liquato, demumque
 preſſo, ductili ære, auro, argento-
 ie. Solum fœcundum. Epiſcopatus
 lendidus & opimus. Septem millia
 ſarum numerat (inquit *Boterus*) Pa-
 tiumque habet regale, ſitu & fabricæ
 agnificentia nulli ſecundum.

Avila oppidum trium millium fo-
 rum, in media planicie ſitum,
 iam montes ambiunt, fructibus &
 æſtanti vino nobiles;ſecatur à flumi-
 e Algerbe.

Oſma urbs trecentarum tantum
 ſarum, habet nihilominus Acade-
 iiam cujuſvis pretii.

Vallodolid (inquit *Nonius*) nobiliſſi-
 num Hiſpaniæ oppidum ad ripam Pi-
 irgæ flum. ædificiis tam ſacris quam
 rofanis, publicis ac privatis ornatiſſi-
 nũ;omnium ſcientiarum nobiliſſimo
 yceo honeſtatur; aëre ſaluberrimo,
 iſi interdum obſcuris Piſurgæ amnis
 ebulis fœdaretur. hortis fontibuſque
 mœniſſimũ,rerum omnium copia di-
 ſſimum.Reges tanquã placidiſſimum
 domi-

domicilium illam lubenter frequentant: plurimi Hiſpaniæ Principes hi ædes habent proprias: inter cætera habet forum rerum venalium ampliſſimum & pulcherrimum, quod ambitu ſuo ſeptingentos paſſus complectitur. *Boterus*, urbem undecim mille caſas numerare ſcribit, & multa magnifica palatia, inter quæ Comitis Beneventani excellit: ſecat illam amniculus Sgheva ſatis amœnus, ſed aquæ illius ne piſcibus quidem ſatis gratæ.

Præter hęc oppida ſunt in Caſtella veteri multa municipia, Frias, Birbieſca, S. Domingo de Silos, quę Ioanni de Velaſco Comiti Stabuli Caſtellæ parent. Miranda, Lerma nunc famoſi ducatus caput; Soria, Almazzan, Barlanga: Arãda vaſtum municipium: *Pægna fiel*, id eſt pẽna fidelis, cum caſtello in vertice montis & belliſſimo ad radices palatio ducis Oſſunæ, Roa, Olmedo, Martimugnoz: Arenalo mille quingentorum focorum cum ampliſſimo territorio.

Sepulveda ſitu à natura munito, quippe excelſo loco condita & aſperis rupibus & flumine circumdata.

Pars Caſtellæ appellatur terra de Campos, in qua ſunt Medina, Aguilar, Carnon, Palenza, alia:

Ad Oceanum habet Santander & La-

ım magna & opulēta oppida cum portubus, ſatis commodis, & ſinu us hujus plagæ piſcoſiſſimo.

LEGIO.

gionis regnum dividitur à Caſtella nea imaginaria ducta ab Oceano Glianos & Columbres ad fontes rguæ & ad flu. Durium: & inde ſeundo per Salamancam, Avilam, iam & Placentiam ad limites Porlliæ. Oppida habet Legionem, rgam, Palentiam, Zamorram, nancam & Cuidad Rodrigo.

gionenſis urbs(inquit *Nonius*)hoc nobiliſſima & templo pūlcherriconſpicua; auguſtum ſacrarium t in quo XXXVII Reges & unus Hiiæ Imper.ſepulti ſunt.Vrbs nullius rei indiga eſt.

orga parvum oppidum ſed munium natura;agrum illius perlabiu.Torto optimas trutas nutriens. rgæ vicinus eſt Sanabriæ lacus, uleuc. longus, vix dimidiam latus, eat fl.Ter,undas volvit inſtar exiiaris, piſcoſus admodum. Comes vētanus in medio lacus magnifides habet ſuper rupem conditas.

lentia oppidum ad ripam flum. icon, antiquum & nobile,Epiſco-

patum

patum habet, qui ditissimis Hispa
annumeratur.

Zamora urbs ad ripam flum. Du
pontem habet magnificum & agr
supra modum fertilem. urbs egre
munita est, (inquit *Nonius*) totus
tractus Zamorensis scatet divite ve
lapidis Cyanei, vulgo *Turquesa*. In
tione illius est Sagiago multis exig
pagis habitata à gente rustica, & in
nusta tam in sermone, quam in c
poris cultu atque vestitu.

Salamantica Academia toto o
illustris (inquit *Nonius*) Castellæ ve
nunc accensetur, fluvio Tormis
posita, qui se in Durium amnem e
nerat, non solum læto agrorum p
ventu felix, sed & Episcopali dignit
& Equitum frequentia conspicua. *M*
rinaus hic suo tempore septem mi
fuisse recensita scribit eorum qui l
ris dabant operam.

Cuidad Rodrigo à Ferrando R
Legionis condita, eo loco ubi qu
dam fuit Mirobriga, ut munimentu
esset adversus Portugallos.

Sunt præterea hic multa municip
inter quæ maximi momenti, V
Franca, Cacabelos, Ponferrada, Vie
agri copiosissimi caput, Ponte de
Reigna, Orzanaga, *Ledesma* à nat
adm

dum munita, & annonæ copia habet sub se trecentos octuagin-os, qui circiter sedecim millia fo-n continent; Betanzos, Mansilla, pando, Beneventum, Saldagna, na de Rio sicco; Tordesillas, To-o & fructibus abundans.

thymna (inquit *Marinæus*) co-ento Campus, etsi sæpius incen-passa, soli tamen ubertate, nundi-mercatorum commerciis ditissi-onorificis privilegiis à tributis & alibus immunis. in qua neque abet officium, nec pontifex sacer-n; quæ res potius mali quam bo-sa est, propterea quod in sacer-conferendis & magistratibus in-plerumque crudelissime digla-ur.

GALLOECIA.

LLOECIAE regnum olim amplis-mum (inquit *Boterus*) hodie con-ur inter mare & Aviam, & regna galliæ & Legionis. Littus multis us lancinatur, in quibus sunt su-adraginta portus, quorum capa-i sunt Corunna & Ferrol.

inque habet oppida & quinqua-septem municipia muris cincta. *mpostella* non fluxæ antiquitatis

D vesti-

vestigiis (inquit *Nonius*) aut rerum
starum titulis tumens, sed Hispania
telaris D. Iacobi reliquiis ornata.
mille focos numerat (inquit *Boter*
Lugo magnum fuisse oppidum,
rorum ambitus ostendit, fontes h
aquæ calidæ, imo bullientis.
Orensis urbs (inquit *Nonius*) sit
amnis Miny ripas, agro non am
solum sed & felici, sapidissimis und
fructibus egregie ornatur, præter g
rosi & nobilissimi vini copiam; ca
drale habet templum. Sed præc
urbem nobilitant, non uno loco er
pentes calidi & salubres fontes, q
rum nonnulli ita moderati sunt c
ris, ut corpus innoxie illum queat
ferre: alii vero tam intense feruent
tactus calorem aspernetur, & ov
illis facile coqui possint.
Tui & *Mondogneto* licet minora
oppida, cœlo salubri soloque gaud
perfœcundo.
Cætera municipia aut ad oram
ris sita sunt; ut Bajona, Vigo, Ponte
dra bis mille quingentos focos nu
rans, Padro, Noja, Muros, Cea, Fi
terræ, Mongia, Corunna, Pontedeau
hortus Galæciæ, Ferrol. S. Maria, Biv
Ribadeo: aut ad ripas fluminũ ut Sar
Betancos Rivadavia, Monterei; Via
Co

onæ (inquit *Thuanus*) duplex op-
n eſt, alterum ſuperius in declivi
:is poſitum, arce & mænibus fir-
m, cui inferius, (Peſcariam vulgo
ıt) ab ima parte mœnibus con-
:tur, à cæteris partibus mari pe-
læ ſpecie alluitur. Portum habet
ıæ cuiuſvis claſſis capacem. Non
ıl ab hoc oppido præſtantiſſimi
is ſunt fodinæ.
arineus ad Dutii ripam comme-
t Taurum civitatem in alto loco
ıque ſitam; & rubeo vino, frugi-
& arborum fructibus abundan-

ɔpida Galæciæ maritima hoc or-
jacent: Avila à quo oppidulo ad
:am ſex numerantur milliaria; à
:a ad Ribadeo decem: à Ribadeo
ivero; à Vivero ad oppidum S.
i unum; ab oppido S. Marci ad
ıontorium Ortegal ſex, pone quod
lũ viſitur: ab hoc promontorio ad
rã quatuor; à Sedeira ad Ferrol ſex:
rol ad Coronnam tria: à Coronna
ſulam Cyſargam ſex: à Cyſarga ad
:es duo: à Cyſarga itidem ad pro-
torium Bellem novem aut decem;
ɔmontorio Bellem ad promonto-
Corianæ itidẽ duo; inter utrum-
autem promontorium ſinus eſt

ad cuius dextrum latus oppidum A
gia ſitum eſt. Deinque à promont
Corian. ad promontorium Finis te
duo ſunt milliaria: à promontorio
ad Sechen ſive Corconiam unum
eodem ad Pontevedra ſeptem, o
dum hoc longius abeſt à mari in in
riori ſinu cujus ori inſula objacet, à
ad Bajonam quatuor ſunt milliar.
termedio autem ſpatio jacent Can
& Vigo. à Bayona ad Caminam
tria: à Camina denique ad Vian
quinque, ubi ora Galæciæ termina

Aſturia (inquit *Boterus*) à flum.
badeo ſe extendit ad Santandrum;
ævo (inquit *Nonius*) diviſa eſt in d
partes, Aſturiam d'Oviedo & de S
tillana dictas. ejus Metropolis eſt O
do, refugium quondam Hiſpanor
& Gothorum, cùm Arabes Hiſpani
inundarent.

BISCAIA.

Biſcaia, Guipiſcoa & Alava Prov
ciæ ſunt ejuſdem pene qualitat
ferro dites, populo frequentes, qui
emti ſunt ab omnibus oneribus.
ſcaia quidem leucas undecim in lon
tudinem & totidem in latitudinem
tet. Viginti vero & unum municij
habens muris cincta cum ſuis pag
quoru

um præcipua Laredo, Vermeia, ad
ılchrum maris ſinum ſita, Ordu-
Bilbao urbs (inquit *Nonius*) Can-
æ pręcipua non ſolum ob ſitus op-
unitatem, ſed & ob uberem anno-
opiam & mercatorum inſignem
urſum. Sita eſt loco plano, duo-
à mari milliaribus, loco egregie
ıoſo : aëre vtitur temperato & ſa-
, qua continentem ſpectat. Ma-
montes objectos habet. Lanæ hic
nercium ſummopere viget, ita ut
annis circiter quinquaginta naves
rias partes hic onerentur : puel-
c paſſim incedunt capite nudo &
capillitio, nec virginibus fas eſt
juam nuptę ſint, aut capillum ale-
t caput peplo velare.
ipiſcoa à tribus fluminibus ſeca-
ræter ſex & viginti minores am-
ui partim in hæc irruunt, partim
: deſcendunt in mare, quorum ri-
æſertim dextræ, habitationibus
entes. Metropolis Toloſa; cætera
ius nominis, Motrico, Pſacentia
littus Denia, Eria, S. *Sebaſtian*
icipium grande & commerciis di-
portum habens non modo com-
ım ſed & munitum, ore quippe
ſto & duabus arcibus utrim-
ıdverſus ſubitos hoſtium incurſus

præmunito Passagio & Fonterabia.

Alava regio viginti octo leucas in longitudinem patet, in latitudinem octodecim; frumento & fructibus abundans. inprimis vino: Metropolis illius *Vittoria* magis bella & commoda quam grandis aut splendida, plena equitibus & nobilium familiis; opificum insuper & mercatorum copia: nam hic non modo ferri sed & lanæ, vinique commercia vigent.

Passagium portum habet commodum & satis tutum, ore licet angusto & scopulo conspicuo eidem objecto, cæterum mari satis profundo & nullis vadis aut brevibus inquinato. Reliqua loca sunt Saluaterra, Trevigno caput celebris Comitatus.

NAVARRA.

NAvarra olim satis ampla fuit, nã & Biscajam & Logronnum & Calahorram complectebatur; nunc ab una parte Pyreneo, ab altera Ibero concluditur, nisi quod Tudela cũ aliquot oppidulis trans Iberum jaceat, dividitur in sex partes, quarum capita sunt Pompelona, Stella, Tudela, Olite, Sanguezza, S. Guandi, Pie di Porto. Præter quæ minime reticenda sunt, Alfaro, Taffaglia & Viana.

Pompelona sita est haud longe à Py-
eis montibus ad flumen Argam, in
tilissimis campis; magna est & opu-
ta; firmo muro cincta, & duobus
tellis, uno intra, altero extra muros,
egie munita.

In toto regno (inquit *Boterus*) non
do supra viginti millia focorum
e.

Oppidum S. Ioannis, Pedis portus
gnominatum (inquit *Marineus*) in
issimis montis jugis positum, cujus
ontis ascensus est XII. M. P. undique
ntibus uberrimus est & multis rebus
tilissimus. in quo plurimum ferri
oditur: in jugo præterea montis pla-
cies est, & campus amœnus & omni
npore viridis.

Navarræ appendix est Rioscia pro-
ncia, ad latus Idubedæ montis sita;
elo salubri, & solo vini, frumenti
mellis feraci. Oscia amnis haud lon-
à S. Dominico de la Calzada ortus,
Iberum descendit prope Haro; ibi-
m est Nagera, Navarette, S. Domini-
, Guardia, Bastida.

PORTVGALLIA.

Ortugalliæ regnum (inquit *Boterus*)
ambitu suo complectitur octingen-
septuaginta novem milliaria aut u-

alii volunt quinquaginta supra octi
genta; maxime ad oram maris sita
longa est trecenta viginti milliaria. lat
sexaginta.

Lusitania tertia Hispaniæ pars, hisc
finibus (inquit *Thuanus*) circumscribi
tur, à Septentrione Durio flu. inde ab
ipsius ostio ad eum usque pontem qu
Septimancis adjacet; ab occasu ea At-
lantici maris parte, quæ Anæ & Duri
ostia intrat; à meridie Bætica; ab ortu
provincia Tarraconensi, quæ duæ reli-
quæ Hispaniæ partes sunt, clauditur; li-
nea ab Oretanis ad eum pontem ducta
cuius è regione Septimancæ sitæ sunt.
Lusitania autem antiqua angustiori-
bus atque adeo aliis limitibus, quam
Portugallia nunc, continebatur, quippe
quæ Cistaganam & Transtaganam, à
Tago mediam perlabente, dictas regio-
nes tantum olim complecteretur: nunc
vero & interamnem & transmonta-
nam, quę ambæ olim Tarraconensi at-
tributæ sunt, atque adeo Bœticæ par-
tem ambitu suo claudit.

Dividitur in duo regna, Algarbiam
& Portugalliam: quarum illa ad meri-
diem, hæc ad septentriones posita est,
& linea imaginaria dividuntur. à Ca-
stello Odexera ad oceanum sito ad Al-
cotim arcem super Anam.

Algarbia

Algarbia continet quatuor civitates
b uno Episcopatu, Tavilam, Lagos,
ylves & Faro: quarum Tavila & La-
os portus habent percommodos; su-
rato autem promontorio S. Vin-
ntii, antiquis Sacro, portum insuper
abet Villænovæ præter alios minores.
Portugallia continet tres archiepi-
opatus. Bragæ, Olisiponis, Eboræ,
b quibus sunt novem episcopatus.
racara hodie *Braga*, in ea Portugalliæ
arte quæ hodie interamnis dicitur, de
imatu Hispaniæ cum Toletana Eccle-
a certat, & indecisa lis in hodiernum
iem pendet; inquit *Nonius*.
Lamego, Viseo, Porto, Miranda,
ortalegre, Guarda, Leira, Eluas; *Bra-
nza* licet non habeat Cathedralem
cclesiam, civitatis tamen privilegio
audet, sub duce tam potenti & opu-
nto, ut monstri simile sit in regno
m parvo, præter Regem, tam poten-
m & locupletem principem reperiri.
Santarenum (inquit *Nonius*) oppidum
rvetustum Tagi ripis appositum,
uinquagesimo ab Olisipone lapide, in
litiore colle situm: ager olei vinique
aximè fœcundus, tritici feracissimus,
licet arctis limitibus conclusum sit
rritorium, ingentes tamen tritici
ervos fundit.

Portus habet nobiles, quorum primus *Setubal* viginti ab Olisipone mill. versus austrum, ad sinum maris triginta milliaria longum, latum tria. 11. Setubal (inquit *Nonius*) urbs non incelebris, portu gaudet commodo & nobilium piscium piscatura abundat: accedit ingens candidissimi salis inexhausta copia, ob insignem toto illo sinu salinarum frequentiam. Ager tritici vinique feracissimus.

Secundus, *Porto* quem Durius flu. aperit.

Famosissimus Olisiponensis, quem Tagus efficit, qui quindecim aut viginti mill. maximis navibus ascenditur. Vrbem paulo post describam.

Ebora sita est loco campestri, situ plane amœno; lata & porrecta est planicies, quæ impendentibus undique montibus clauditur, ipsi montes non investes aut steriles, sed densis venustisque nemoribus ornati: campi subjacentes fertilissimi & opimæ messis feraces; at tantæ felicitati solus amnis deficit. Archiepiscopalem sedem habet & nobilem Academiam. *Nonius.* Iacobus *Menœtius*, ambitu tria millia passuum quingent. quinquag. continere scribit. plures de illius antiquitatibus scripserunt, quos adi tom. 2 Hispan.

Cæteræ

Cæteræ civitates ſunt Coymbra
m Academia, urbs loco ſita amœ-
ſſimo,in rupe undique olivarum ſyl-
s vinetiſque cincta, ad amnem vul-
Mondego dictum, qui duas urbis
rtes pulcherrimi operis ponte con-
ngit; diſtat autem à fluvii oſtio VIII.
ıc.

Præter hæc (inquit *Boterus*) in Por-
gallia, qua caſtella, qua municipia
uris cincta numerantur CCCC LXX.
axime inter Tagum & Minium ſita;
ım pars regni inter Tagum & Anam
ras habet habitationes & incolas
ucos, quia magna ſui parte montoſa
& ſterilis: inter Durium autem &
inium frequentes quidem incolæ,ſed
uperes & magis Galæcis ſimiles,
ıam Portugallis.

Portugalliæ plenior deſcriptio.

ANNO clↃ IↃ CXX prodiit Oliſiponi
deſcriptio regni Portugalliæ, vel
ptiſſimum urbis Oliſiponenſis autho-
Nicol. de Olivera, diligentiſſimo
ıxta & patriarum rerum ſcientiſſimo;
ui quia patria lingua ſcripſit, obſcu-
or illius eſt liber & paucorum mani-
us teritur: Ex eo quæ maxime cognitu
eceſſaria ſunt,excerpenda & vertenda
uxi.

Regnum

RegnumPortugallię longum est nonaginta leucas, latum quinquaginta: ambitu autem suo complectitur ducentas & octuaginta. Dividitur in sex provincias; Prima vocatur *Alenteio*, id est, Transtagana respectu urbis Olisiponensis, & pertinet à Cimes pago ad civitatem Eluas, occupans totam regionem, quæ jacet inter Tagum & Anam, & reliqua municipia cum pagis quæ trans Anam sunt ab Alcoitim usque ad Olivencam, inter quæ sunt famosa opidulaCerpa &Moura. Pars hęc longa est leuc. XXXVI. lata XXXIV.

Secunda appellatur *Estremadura*, quæ ad mare quidem àCascais pertinet adMondego;intra continentem autem linea imaginaria clauditur ab Abrantes ad Coymbre pontem; tenetque in longitud. XXXV. leuc. in latitud. XVIII.

Tertia dicitur *Beira*,atque à Coymbra pertinet ad Guardam,continetque totam illamregioné quã vocant *Ribeira de Coa*; louga leuc. XXXIV. lata numerando ab Aveiro ad Tourones, XXXIII.

Quarta, inter Durium & Minium dicitur, pertingitque ab oppido Porto ad Valencam super Minium; longa leuc. XVIII, lata XII.ubi latissima; nonnusquam tantum octo. Hæc licet ita exigua sit, tamen centum triginta monasteria

aſteria habet opimis reditibus dotata;
: mille quadringentas ſexaginta Ec-
eſias parochiales, præter Bracaren-
m metropolitanam, & Epiſcopalem
ortuenſem, aliaſque collegiatas quin-
ue. habet ultra quinq; millia fontium
rennium; & ducentos pontes è ſa-
s fabricatos;& ſex maritimos portus.
Quinta appellatur *Transmontana*,
ertinetque à flu. Tamaga, ad Epiſco-
atum Mirandæ; longa xxx. leuc. la-
xx.
Sexta *Regnum Algarbiæ*, quod à
eixé pertingit ad Caſtromarinum, è
egione Aya montii: longa XXVII,leuc.
ta VIII. ubi longiſſima & latiſſima.
atet itaque totum regnum in longi-
idinem ad oram quidem Oceani
xxxv.leucas,in mediterraneis vero CL.
 latitudinem tantum quinquaginta;
ongum enim eſt, ſed anguſtum.
Complectitur octodecim civitates
: multa atque grandia oppida, quæ
int numero quadringenta & quatuor-
ecim, quibus ſi addas ducenta & ali-
uot municipia eiſdẽ oppidis ſubjecta,
fficiunt numerum ſexcentorum & ſu-
ra triginta oppidorum; neque deſunt
lia loca, quæ vocant Aldeas, quæ ſunt
nfinita, nam ſolum oppidum Covil-
aan ſub ſe complectitut ſupra trecen-
tas

tas & ſexaginta, quarum quædam ſunt majores ipſo oppido, quod tredecim habet parochias, quarum principalis intra muros ipſius continet ſexcentas familias. Civitatum denique tres ſunt archiepiſcopales, Oliſipo, Ebora & Braga ſive Bracara; novem Epiſcopales, Miranda, Porto, Coymbra, Lamego, Viſeu, Guarda, Portalegre, Eluas & Leiria; reliquæ quinque ſunt Bragauca, Beja, Tavita, Lagos, Fares & Sylves; quarum quatuor poſteriores ſunt in regno Algarviæ, & ſub uno Epiſcopatu comprehenduntur.

Civitatis Oliſiponenſis & illius diſtrictus deſcriptio.

Ex eodem Oliveira.

CIvitas Oliſipo hodie *Lisboa* patet in longitudinem à Belem, ad S. Bento duas leucas. quod intervallum continuis ædificiis occupatur, in medio autem ipſa Civitas jacet, ſeptem ſatis altis montibus ſuperſtructa, quorum non modo convalles ſed & clivos occupat.

Primus mons qui eſt ad orientem S. Vincentii dicitur, hic Maurorum temporibus extra civitatem fuit, nam vetus

tus civitas exordium sumebat à Ca-
llo, & ab eo descendebat ad ripam
minis, & secundum illius ductum
urus pertinebat ad turres, quæ sunt è
gione EcclesiæMisericordiæ abEman-
ele. R. fabricatæ, & hinc murus per
rtam ferream ad castellum redibat,
o circuitu septem parochiæ conti-
ntur. Deinde novus murus ductus
t à porta Civitatis secundum ripam
minis ad portam Crucis, & ab ea ad
onasterium S. Vincentii, quo ambi-
octo parochiæ comprehenduntur.
Castello autem ubi murus hic novus
rsus ortum terminatur; murus rur-
ad occidentem perductus fuit ad S.
chum, à quo denique ad ripam flu-
nis descendit, & decem complecti-
parochias: ita ut hic ambitus in to-
n viginti quinque parochias conti-
at. Sed ut ad primum hunc montem
ertar, is ad orientem assurgere inci-
ab illustri monasterio S. Claræ, &
it ad S. Vincentium, à quo descen-
ad nostramSennoram deGracia, ubi
murus civitatis desinit, ab hac ad
ridiem descendit per S. Andream &
uatorem ad equileRegium, ita ut in-
hunc montem contineantur sex
s grandes parochiæ: nimirum S.
graciæ extra muros, intra autem S.
Vin-

Vincentii, S. Marinæ, S. Andreæ, Salvatoris & S. Stephani.

Secundus mons, ad occidentem prioris, ab ejuſdem termino initium ſumit, & aſcendit ad portam S. Andreę, atque inde ſecundum occidentale Caſtelli latus, ad equile Regium protenditur; continetque parochias tres, ad orientem quidem S. Michaelis, ad occidentem S. Petri, & in vertice quaſi S. Thomæ

Tertius qui altiſſimus & undique præceps & rotundus, munitiſſimum habet Caſtellum, altis muris & turribus cinctum. Incipit hic mons ad orientem à porta S. Andreæ, & abruptis clivis deſcendit ad equile Regium, & inde magno ambitu, mediæ pene leucæ ad portã S. Andreæ redit; continetq; parochias ſequentes, S. Crucis in Caſtello, S. Bartholomæi, S. Iacobi, S. Martini, S. Georgii, S. Ioannis, S. Magdalenæ, S. Mamedę, S Chriſtophori, S. Laurentii & magnã partẽ S. Sebaſtani de Mouraria.

Quartus dicitur S. Annæ, qui triangularis eſt formæ, & medius inter Caſtelli montem, & S. Rochi. Ad radices illius verſus orientẽ itemq; verſus occidentẽ duę ſunt valles oblongę, quę terminãtur inter hanc vallẽ quę inter Caſtellũ & S. Rochum interjacet; in tertia

hac

visuntur parochiæ Conceptionis,
uliani, S. Nicolai & S. Iustæ; in
entali autem valle visitur parochia
Anios, in qua sunt 933. foci; & bo-
pars parochiæ S. Sebastiani, in qua
t foci 870. occidentalis denique, quæ
init ad S. Sebastianum de Pedreira,
quartam partem leucæ in longitudi-
n patet, ab una parte grandibus &
bilibus ædificiis ornata est, ab altera
tilissimis hortis consita; continet
ochiam S. Iosephi, in qua 620. foci,
magnam partem parochiæ S. Seba-
ni de Pedreira.
Quintus mons dicitur S. Rochi, qui
orta do Ouro secundum vallem quę
dia est inter ipsum & montem Ca-
li, sensim ad S. Rochum ascendit,
fusque per angustam vallem adri-
n fluminis descendit. Continet ma-
am partem parochiarum S. Iuliani,
tæ, Iosephi & Nicolai; parochiam
artyrum Trinitatis, Loreti, & bonam
rtem parochiæ S. Pauli.
Sextus mons, à quinto versus occi-
ntem, dicitur vulgo das Chagas, id est
inque plagarum Domini; propter
clesiam quam hic ædificarunt nau-
i homines qui in Indiam navigant;
eter hanc autem continet tres pa-
chias, videlicet majorem partem

parochiæ, Loreti, partem parochiæ Catharinæ & S. Pauli.

Septimus mons S. Catharinæ mon-tis Sinai, qui versus occidentem à Sext amplissima valle divisus.

Cæterum in civitate Olisiponen quadraginta sunt parochiæ, quæ à no-stra Sennora de olivis ad nostram Sen-noram de vinda, duarum leucarum intervallo continentur. In quibus pa-rochiis, ratione superioribus annis ac-curate subducta (peregrinis omnibus exceptis atque advenis Portugallis ne-quaquam annumeratis) fuerunt supra viginti novem millia familiarum; & centum & decem mille & octingentæ animæ; præter trecentos clericos in eis-dem ecclesiis ministrantes. Sunt in ea-dem viginti monasteria religiosorum, in quibus variorum ordinum monachi mille trecenti sexaginta quinque; & octodecim religiosarum virginum, in quibus itidem variorum ordinum mo-nachæ mille octingentæ & triginta.

In macello Olisiponensi quotannis mactantur undecim millia boum, cen-tum millia ovium, quindecim millia caprarum. ita ut vectigal carnium in macello veneuntium in annos singulos locetur quinquaginta quinq; millibus ducatorum. Anno 1617. è Brasilia Oli-

siponem

nem advectæ ciſtæ Sacchari 26413,
um ſingulæ ut minimum quinde-
arobas pendunt. Ex Madera autem
nſula S. Thomæ ut minimũ 10000.
em anno in oppido Vianæ venditę
e ciſtæ 5000. Notandum: in unam
em quam vocant Caraquam, cum
armamentis & nautarum ſtipen-
(mercibus omnibus exceptis) an-
iam è portu Oliſiponenſi egredia-
impendi 127500 ducat.
orro quinque ſupra dictorum mon-
n firmo muro cincti ſunt, in quo
ſeptuaginta ſeptem altæ turres &
nti duæ portæ ad ripam fluminis,
erſus terram ſeptendecim; tantus
em concurſus è vicina regione fit
rbem, ut à curioſis obſervatum ſit,
portam S. Antonii indies 1500. ju-
nta ingredi; per S. Vincentii ſupra
l.; per S. Crucis ſupra 900; & per
i ſupra 1200. farina onuſta & fru-
bus omnis generis.
Inter Civitatem hanc & Caſcaiis
nque leuc. intervallo ſex ſunt arces;
rum prima, munitiſſima & ſplen-
iſſima eſt Belem, in qua multæ ma-
næ bellicæ diſpoſitæ.
Secunda maxima, multiſque propu-
aculis & machinis inſtructa arx S.
iani ad ipſum Tagi æſtuarium, ubi

mari miſcetur; in qua ſeptuaginta m
jora tormenta bellica & præſidiu
quadringentorum militum.

Tertia quæ Gabecca Secca dicitur,
medio æſtuario, ſitu à natura munit
ſimo.

Quarta arx S. Antonii, à monaſter
ejuſdem nominis illi vicino ſic dict

Quinta deniq; in oppidulo Caſcaii
omnibus rebus ad propulſandas hoſt
les naves abunde inſtructa.

Vt autem intelligatur, quantum h
civitas in mari poſſit, obiter hic anno
tandum; præter Claſſem qua Rex S
baſtianus copias ſuas in Africam tra
duxit, quæ ſupra mille velis conſtaba
cum Philippus II. Caſtellæ Rex Portu
galliam intraret; & Gallorum claſſis cu
Philippus Strozza præerat, metueretu
viginti duarum dierum ſpatio XXVI
majores naves hic inſtructæ, cum qui
bus Marchio S. Crucis Gallorum claſ
ſem profligavit. Anno autem CIↃ I
LXXXIII. claſſis centum & ſeptem na
vium ſub Marchione S. Crucis hin
profecta Terceranos rebellantes ad ob
ſequium reduxit. An. dein CIↃ IↃ LXXX
VIII. in formidabili illa claſſe qua Hi
ſpanus Angliam invadere propoſuerat,
tredecim Portugallicæ, qua Zabræ, qua
Galeones, fuerunt; inter quas emine-
bant

t Galeon S. Martini, qua dux Medi-
vehebatur & mille milites: & S.
nnis qua octingenti milites, & de-
ie S. Mathæi qua sexcenti.
unt in hac civitate varia armamen-
a, quibus sunt multa tormenta, &
nis generis apparatus bellici &
tici.
Præterea in ambitu urbis ad quinq;
:. veluti circino circumducto, hæc
t oppida & pagi. Primo oppidũ Ca-
is, quod comitibus Mosanti paret,
ilias numerat circiter nongentas,
uabus parochiis degẽtes, in quibus
r personæ 3500. Suntque in illius
one tres aliæ parochiæ Alcabede-
350. focis constans, personis, 1500.
Domingo de Rana 150. foc. person.
. Carcauelos 140. foc. person. 400.
Duabus è Cascaiis leuc. situm est op-
um *Collares* omni fructuum genere
undans, quorum vectigal quotannis
mille quinquentos coronatos ascen-
unam habet Parochiam 180. foc. in
bus 800. pers. Ab hoc unius leuc. in-
vallo distat antiquissimum & nobi-
imum municipium *Sintra*, quod
gnis Portugalliæ attribui solet, quæ
llius districtu possident sex ditissi-
os prioratus; quorum prior qui S.
rtini dicitur, in ipso municipio situs

386.focos complectitur, in quibus a
mæ 1389. Secundus S.Mariæ.90.foco
in quibus 290. animæ: Tertius S. M
chaëlis, qui licet tantum 40. foc.&
person. contineat, tamen annuat
mille ducatos reddit. Quartus S. Pe
170.foc. 630. animar. Quintus Ter
gẽ 150.foc.560. animæ. Sextus Eccle
nova 196.focor.in quibus animæ 69
Præter hos prioratus sex parochias h
bet annexas, in quibus sunt 1203.fo
animar. 4000.

Duabus à Sintra leucis ad oriente
jacet municipium Chileiros 95. foco
in quibus animæ 279; & ab hoc med
leucæ itinere ad orientem Mafo
duabus constans parochiis; in quib
foci 350. animæ 1220. Sequitur dei
ceps Ruda in qua duæ parochiæ, in qu
bus 430. foci, animæ 1500.

Porro ad ripam Tagi, unam hab
parochiam, 180. foc. 600. animas.

Villa franca municipium dives, u
hic parochia, 900. foci & supra 350
animar.

Huic vicina Alhandra, Archiepisc
pi Olisiponensis municipium, una h
parochia 650. foci, 2000. animar. S
quitur deinde Alverca ad Regem pe
tinens, una parochia 340. foci, 118
animæ.

Pov

Povoa de don Martinho, quod eſt
mitis de Villa nova municipium,
a parochia 270. foc. 600. animæ.
nc jam in agrum Oliſiponenſem
nſitur. qui incipit à Villa longa, ubi
a parochia, 460 foci, 940. animæ.
ne minutatim cætera perſequamur,
diſtrictu ſive ambitu quinque leu-
rum ſupra dicto, parochiæ cum ſuis
mplis ſunt quinquaginta & novem,
403. foci, 46400. animar. E quibus
equentia Civitatis Oliſiponenſis cen-
ri poteſt.

Trans Tagum autem in ſimili diſtri-
u & diſtantia à civitate ſunt munici-
a aut pagi viginti novem cum ſuis
arochiis, in quibus numerantur
177. foc. & 26386. animæ.

Denique tam in Civitate quam in
rædicto circuitu circulari ſunt 128.
arochiæ, 173217. animæ. Præter re-
gioſos & religioſas.

Hactenus ex Oliveira.

LVSITANIA

loca aliquot descripta.

Ab And. Resendio.

L*Agos* olim Lacobriga, nobilissi-
mum nostro ævo oppidum, fre-
quensque, ac nuper à Sebastiano reg
in civitatis titulum & honorem eve
ctum; sicut & Faro à Ioanne III. Seba
stiani avo.

S. Iacobus de Cacem oppidum in
excellenti colle situm, qui prospe
ctum maris aperit.

Sinis maritimum oppidum, & pro-
pter piscationem non parum vicina
regioni conducibile.

Eluas urbs fertilitate soli & nobili-
tate civium ut postremas non fert, ita
olei bonitate, sine controversia, pri-
mas obtinet.

Ab Io. Antonio Viperano.

A*Lmerinum* est pagus è regione San-
tarenæ (quod oppidum veteres
Scalabim appellarunt) inter quæ fluv.
Tagus fluit XL. M. P. supra Olisiponem.
Locus planus & patens. à dextra & si-
nistra collibus late cinctus, frugum fe-
rax, venatione amænus, hyeme salu-
ber, regiis ædibus nobilis; ubi Portu-
gallen.

llensium Reges hyberno tempore opter aëris temperiem vitam degee consueverunt.

Tomar est oppidum, (quod veteres Veobantiam appellarunt) in Cistagana ater Scalabim & Conimbricam, ab ac 36. ab illa 24. m. pass. distans, in onga sed angusta planitie; quam à extra fluvius non longe illinc oriens bluit, à sinistra colles vitibus & olivis onsiti cingunt; in quorum summo, ui oppido imminet, templum est aniquum & augustum, ac templo junta ingens ac pulcherrima domus, olim militum Templariorum, nunc Christi militiæ Fratrum.

II.

HISPANIÆ

Cœli Soliq; qualitates, è quibus & opes æstimari possunt.

Ariana. Hispania terrarum plaga comparanda optimis; nulli cedit neque salubritate cœli, neque frugum omne genus ubertate, neque metallorum gemmarumque copia, quibus tota ferme scatet. Non ut Africa violento Sole torretur, neque

ut Gallia ventis, cœli rigore, humid
tate terræ aërisque fatigatur, sed me
dia inter utramque verni caloris tem
perie & tempestivis sæpe imbribus ge
luque hyemis tempore fœcundatur
adeo ut Hispania non indigenis tan
tum, verum externis etiam remotisqu
nationibus, ipsique Italiæ multarum
rerum copiam suppeditet. Omni enim
materie affluit, cuicunque pretium au
vitæ necessitas fecit, aut humani inge
nii vitium & ambitio conciliavit. Sua
ves imprimis arborum fructus sunt,
vinearum vinique nobilitas præcipua
frumenti, mellis oleique copia: pe-
coris, saccari, bombycis, lanarumque
vis maxima, argenti & auri secturas
habet: ferrariæ ubique occurrunt: sunt
& speculares lapides: sunt & marmo-
rum lapidicinæ, mira ludentis natu-
ræ colorum varietate. Minii nulla
regio feracior. Soli multiplex & varia
natura: alibi multa arbor, alibi arbo-
ribus nudi montes agrique, rari sæpe
fontes, pingue solum, cum vigesimo
trigesimoque sæpe efficit, nonnum-
quam octogesimum exedit, sed rara ea
felicitas agrorum est. Quæ mitiora
sunt frugibus, frumentoque serviunt;
cætera pabulo pecorum. Magnam Hi-
spaniæ partem squalida siccitate loca,
rupes

upes horridæ & saxa tenent (nonnulla ea injuria est) qua certe parte ad septentrionem vergitur: australia benigniora sunt, eximiaq; felicitate conspicua. Maritimi piscatu abundant, cujus in mediterraneis penuria est, propter maris longinquitatem, raris fluminibus, paucis stagnis: nihil tamen otiosum, nihil sterile: quacunque parte frugum messis denegatur, sparti copia funditur ad nauticos funes conficiendos, variosque vitæ usus. Equorum velocitas tãta est, ut ex ea re commento probabili, vento gigni, apud exteras nationes & veteres scriptores pervulgatũ sit, Plinii etiam testimonio in extrema historia naturali. Quacunque ambitur mari, omnium terrarum optima & uberrima Hispania est secundum Italiam: cui ipsi læta cœli facie atque aëris nulla paludum gravi nebula infecti, æquabili salubritate præstat: ac nisi per æstatem aliquando terræ ariditate, pluviarumque inopia laboraret, rebus omnibus ad victum cultumque vitæ necessariis, cæteras omnes Provincias Europæ atque Africæ absque controversia vinceret.

Ludovicus Nonius. Cœli temperies tota vitalis ac perennis salubritatis. Quippe

Quippe nec violento æſtu excoquitur aut nimio frigore tellus aduritur, non ventorũ procellis aut gravi paludum nebulæ obnoxia, ſed aura eſt ſuda, ſerenaque. Fontium copia, nemorumque frequentia, montium articulis & portuoſis littoribus egregie ornata. In omnia (inquit *Iuſtinus*) frugum genera fœcunda eſt adeo, ut non ipſis tantum incolis, verum etiam Italiæ, urbique Romanæ cunctarum rerum abundantia ſufficiat. Olei vero, melliſque & vini nõ abundans modo, ſed & prodiga. Lina & nobilia pecoris vellera ubi gentium meliora? Equorum tam pernices alit greges, ut non fruſtra vento conceptos antiquitus creditum ſit. Nihil denique in ea ocioſum (ait *Solinus*) nihil ſterile, quicquid cujuſcunque modi negat meſſem, viget pabulis etiam quæ arida ſunt ac ſterilia; rudentum materiam nauticis ſubminiſtrãt. Strabo lib. III. Aurum, argentum, æs ac ferrum nullibi terrarum neque tantum neque tam probatum generari eſt author. Æque ac priſcis ſeculis in omni frugum genere fœcunda eſt: ſed deeſt induſtria. Nam cũ natura ſua in arma magis, quam in aratra propéſi ſint Hiſpani, per longinquas in utramque Indiam expeditiones & continuata bella,

exhau-

:hauritur juventus. Hinc agricola-
ım infrequentia, hinc agri neglecti
otius, quam steriles cernuntur. Nec
ésierunt hic metalla; sed Regum in-
rdicto, Hispaniæ parci jubetur, do-
ec India thesauros suos suppeditat.

Ioannes Barclaius. Hispania anti-
ıa ubertate insignis, hodie per vastas
litudines, fidem tot historiarum cor-
ımpens. Nudum in pluribus locis so-
m & sterilibus arenis incultum; egens
quæ, non herbarum, non messium
ecore spectabile. Sed qua tepentibus
enis frugum aut vinetorum alimēta
ggeruntur, mirum est quantum Na-
ıra indulgeat. Illic ubertas eximia &
ene reliquæ plagæ sterilitatem pensa-
ıra.

Ioannes Boterus. Hispania commu-
iter est montosa & aquarum indiga,
uia fluvii illic rari, nec pluviæ admo-
um frequentes, præterquam in Gal-
ecia: venti frequentissimi & validi,
ui tellurem adhuc magis exsiccant.
b hac siccitate fit, ut plantæ, anima-
a atque adeo homines minori sint
roceritate. Commercia ne quidem in
ıediterraneis nisi mediocria: nam ea
pportunitaté commeandi & condu-
endi sequuntur, quæ à regionis plani-
e & navigabilibus amnibus pendet;
Hi-

Hiſpania autem in colles monteſq; aſſurgit, & paucis navigabilibus amnibus pervia eſt, qui ne ipſi quidem crebrius navigantur. Ad oram maris non deſunt portus commodiſſimi & commerciis frequentes & opulenti, præſertim Oliſiponenſis & Hiſpalenſis. Porro quia montes ſunt aſperi & planicies in multis partibus aridæ & ſteriles, fit ut pro regni magnitudine parva hic ſint oppida & pagi haud admodum frequentes.

Aër ut plurimum propter ariditatem ſoli ſalubris, algidior verſus ſeptentriones & Pyreneos montes, temperatior ad oceanum & mare mediterraneum. Caret paludibus & lacubus, nam cum terra ſit elatior & præruptis oris undique cincta, neque mare multum ſe inſinuat, neque fluvii ripas egreſſi reſtagnant: Solus Ana vulgo *Guadiana* paucos lacus facit, habetque aquam adeo inſalubre, ut ne piſces quidem illius (anguillas excipio) probentur. Genuinæ Hiſpaniæ divitiæ ſunt vina, fruges, oleum (licet oleæ raro limites Novæ Caſtellæ egrediantur) cera, mel, ſaccharum, crocus & omnis generis fructus. Carnes, non minus quam fructus longe optimæ, præſertim vervecinæ & ſuillæ. Vix dici poteſt quanta ſit hic

optimo.

imorum piſcium copia in locis ma-
nis, Andaluziæ potiſſimum, Portu-
iæ, Galæciæ & Biſcajæ. Piſcatio hæc
ti momẽti eſt, ut Thynnorum cap-
a in ſingulos annos centum qua-
ginta millia ducatorum credatur
erare. Abundat præterea tellus ra-
, cocco, pice, minio, ſparto; There-
thina, alumine, & omnis generis
tallis, maxime argento vivo, auro,
ento, ferro. Lanæ, muli, equi toti
i notiſſimi. Harum omnium rerum
pania magnam copiam emittit,
xime fructuum, aut recentium, ut
iorum & aurantiorum: aut ſicco-
n, ut paſſarum uvarum, ficuum; aut
ria conditorum, ut olivarum: de-
ue theſaurum mellis, olei, lanæ,
i, ſerici.
Atque hæc de Hiſpania in univer-
n, nunc de ſingulis provinciis pauca
amus.
atalauniæ ſolum (inquit *Boterus*) ea-
n omnia fert quæ reliqua Hiſpania,
eter ſaccharum & ſpartum. Ad divi-
s nativas accedit opificum induſtria,
que enim ulla eſt Hiſpaniæ regio, in
a omnes artes plus aut melius exco-
tur.
Arragonia magna ſui parte ſolo eſt
ero atque ſicco, præſertim verſus
Pyre-

Pyreneũ, ubi integri diei itinere null
habitationes obviæ sunt; non tame
desunt aliquot valles optimarum fru
gum fœcundæ & fructuum omniun
feraces, ubi aqua rigantur; non minu
sterilis est trans flumen, ubi vix ullun
oppidum occurrit alicujus momen
præter Calatajud.

Valẽtiæ Mediterranea petrosis & ste
rilibus mõtibus sunt aspera, maritim
vallibus & planicie amæna. Metalla ar
genti habet Burioli; auri Loderi, fer
Finastrari; alabastri Iabeæ; alumin
Piacenti; cemẽti & gypsi pluribus locis

Granata temperatissima provinci
est, & licet montosa, tamen omniu
rerum copia abundat. Cum Mauri ho
regno potirentur, omnium rerum co
pia erat opulentum: hodie defectu po
puli agricultura defecit, & tamen inte
locupletissimas provincias censetur
quippe solo est fœcundissimo, & quo
levi cultura indigeat: vix (inquit *Bote-
rus*) explicari digne posset, multitud
herbarum odoriferarum, esculenta-
rum & medicinalium, quibus monte
& campi passim scatent, non varieta
fructuum Sacchariq; copia; non Seric
abundantia pariter atque præstantia
deniq; non omnis generis animaliu
multitudo. Fontes passim scaturiunt &

rivulorum secturis & decursibus
ım rigant, ut nulla amænior regio
ile pingi possit.
ʌndaluzia nulla Hispaniæ pars fru-
ɔus ditior, frumento abundantior,
gibus & armẽtis copiosior, maxime
:is; ita ut merito horreum, pecua-
m & stabulum Hispaniæ dici possit.
daluzia (inquit *Nonius*) potior Bæ-
: pars, corrupto nomine à Vanda-
ıuondam incolis. Regio omnigena
gum copia mire luxuriat, sive vinea-
ı provẽtus, sive arborarios fructus
ıiras. Olivetis vero unice dives est.
nque omnium ferax sit, tum vel
cipue inexhausta & diviti metallo-
ı vena scatet; sed minio inter cæte-
elix. Auræ hic ita lenes, annique
ıpestates adeo mites, ut non frustra
iquitas hac potissimum Hispaniæ
:e Elysios campos esse crediderit.
ʃtremadura regio totius Hispaniæ
:ime aprica, unde hieme armenta à
:ibus magis septentrionalibus, præ-
im Soria & Cuenca, ad hanc regio-
ı non minus traducuntur, quam in
a ex Aprutio in campestria Apuliæ:
ı ripæ Anæ optimis pascuis abun-
t; fluvius Anæ qui provinciam se-
medio quasi spatio absorbetur, &
quindecim leucas sub terris actas

rursus emergit; toto autem illo spati
lætissima sunt pascua; unde inter mi
rabilia Hispaniæ recensetur, hîc fluviun
esse super quem animalia pascantur.

Castella nova veteri præstat, & bo
nitate cœli atque soli & fructuum om
nimodorum copia: nam inter alios fru
ctus excellentibus olivis abundat, qui
bus vetus fere destituitur. Pars tame
illa veteris quæ vulgo terra de Campo
appellatur, inter Hispaniæ fertilissima
numerari potest, reliqua montosa sun
& satis sterilia.

Galæciæ aër temperatus ad oran
maris, in mediterraneis frigidiusculu
solum inæquale & magna sui part
montosum: inter oppida Orense &
Monterei planicies spaciosa, cæter
montes & angustæ valles occupant, i
quibus plurimi fontes scaturiunt, & in
finiti rivuli discurrũt, & circiter septua
ginta amniculi, inter quos eminent Si
Migno, Vlla & Tambra. Hæc provinci
nullius rei indiga, magnam copiam
piscium tam recentium quàm muri
conditorum evehit.

Asturia (inquit *Nonius*) regio un
versa aspera, montibus sylvisque ho
rida; minii, chrysocollæ & auri præ
cipue fœcunda.

Cantabria (inquit *Nonius*) regi
mon

ontosa & aspera & Hispaniæ pene
similis, Baccho prorsus inimica; præ-
r plumbum & magnetem lapidem,
piosas ferri venas fundit, quæ hodie-
e durant; hodie in Biscajam & Gui-
scoam diuisa est.
Navarræ solum maxima sui parte
tile, aër salubris.
Portugalliæ aër valde salubris, quip-
qui ventis marinis multum eventi-
ur; solum magna sui parte monto-
n, præsertim in Algarbia. fructus
oducit longe perfectissimos; Abun-
oleo, vino, melle, frumenti nonnul-
n penuriam patitur, quod plerum-
e à Francis & Septentrionalibus po-
lis accipit; Nec expers est metallorũ,
ri, argenti, aluminis, marmoris can-
li & varii: Sericum habet excellens
xime in Braganzæ regione; copiam
s non modo sibi, sed & exteris suffi-
Piscosa admodum est ora, & Thyn-
rum captura nobilis; habentque hic
em, quem alibi vix reperias Soleæ si-
lem, quem ipsi vocant Azzeviam. In
regno (inquit *Nic. d'Oliveira*) tãta
olei copia, ut singulis annis supra
millia doliorum in Belgium solum
hantur. Non minus fruméto abun-
et, si agri industria colerẽtur, nã ann.
oCVIII. duo opidula Cerpa & Moura
F 2 tan-

tantam messem habuerunt,ut decima
1470. modios tritici redderent,præter
cæteras fruges. Piscatio Sardinarum
(ita minutum quoddam piscium genus
vocant)hic admodū locuples, nam ex
sola urbe Olisiponensi interdum supra
centum minora navigia simul ad hanc
egrediuntur, decimæque horum pi-
scium soli duci Bragancæ viginti duo
millia ducatorum annuatim reddunt.
Pecorum præterea & Armentorum
hic ingens copia.

III.

HISPANORUM
ingenia & mores.

Ariana. Hispanorum hoc tē-
pore vitiis & laudibus mul-
tum est additum;nam sapien-
tiæ studia, ut si qua alia in or-
bis parte, coluntur vigentque maximè
nullibique majora virtuti certioraque
præmia proposita sunt, cursusque ad
laudem apertus magis quam in ulla
alia gente, humaniorum litterarum
cultus desideratur, sine injuria tamen
cæterarum disciplinarum. Iustitiæ cul-
tores maximi sunt, summos cum me-
diis atq; cum his infimos,æquabili jure
devin

vinctos tenent, legibus armati, &
ctoritate muniti Magistratus. quo-
m industriâ latrocinia sublata, à
dibus, ab injuria manus abstinent.
ulli enim impune est, quicumque vel
crosanctas leges, vel quemvis de po-
lo violare ausus fuerit. Retinendæ
teris religionis constantia, quo tem-
re sacra omnia apud nationes alias
rum novarum cupiditate mutantur
convelluntur passim, clari atque
æstantes. Domi consilium viget, fo-
arma pulsis intestinis hostibus, atque
ofligata Saracenorum impietate, ma-
am orbis terrarum partem invicta
rtute pervagata sunt. Laborum atque
ediæ, quibus virtutibus omnes diffi-
ltates terra marique superarunt, pa-
ntissima natura corpora. Nostra ta-
en ætate affluenti copia voluptatum,
ecebris omnis amœnitatis maritimæ
rrestrisque, atq; commercio gentium
terarum ad copiarum Hispaniæ fa-
am accurrentium, easque importan-
um merces, quibus vigor animorum
tinguitur, emolliuntur labefactan-
rque vires, enervati & peregrinis mo-
bus depravati, tum obsequio Princi-
m & licentia lascivientis plebis cor-
pti, nec libidini, nec sumtibus, nec
stium pretio modum faciunt. Vnde

quaſi ex ſummo volvente ſe fortuna graves calamitates prudentibus videntur imminere: cum præſertim ab ingeniorum auſteritate, morumque ſeveritate atque arrogantia, odium nationum omnium ſuſtineant, graviſſimum atque individuum magnorum imperiorum aſſeclam.

I. *Boterus.* Hiſpani temperamento corporis ſunt melancholici, quod cognoſcitur (ut alia indicia prætercam) ex illorum exercitiis, feſtis, taurorum venationibus, luſu cannarum, decurſu equeſtri, quæ omnia ſunt melancholica & ſemel viſa quaſvis nationes ſatiant: & quia melancholia, humor tenax eſt & viſcoſus, hinc fit ut Hiſpanorũ deliberationes ſint tardæ, & executiones lentæ, proceſſus graves, molimina firma. Antiqui moris ſunt tenaciſſimi, & à novitatibus abhorrent. idẽ temperamentum facit, ut viſu ſint hebetiori, colore terreno, & vultu triſti; fœminæ tamen magis formoſę, gratioſę, vivaces & agiles quam mares; quia humoris abundantia melancholiam in illis minuit & aduſtionem temperat. In bello melius res gerunt ſub imperatore Italo, quam ſub Hiſpano; quippe ad fortitudinem militum accedente Ducis promtitudine & rei militaris ſcientia, militandi

ıdi induſtria perficitur. Plus pedeſtri
am equeſtri militia valent, & plus
mbardis quam alio marmorum ge-
re; & foris inter ſe concordes, invi-
m robur præſtant. Eadem melan-
olia, quia non tãtum ingenii prom-
udinem remoratur ſed & eloquendi
xteritatem, facit ut hæſitent, & prop-
ea magis conſilii capaces ſint; incli-
ntque ad pietatem; abhorreant à la-
ribus, paucis contenti; gaudeant
eſentibus, de futuris ſecuri; neque de
quirendo neque de conſervando ni-
um ſolliciti ſint. In publicis fabricis,
ntibus, monaſteriis, templis, palatiis,
ſtellis ſplendidi & magnifici; in priva-
penatibus parum elegantes, præcipue
mediterraneis, ubi domus ex creta
t materie minus affabre factæ. Eadẽ
elancholia triſtes & parum urbanos
cit: nam licet hac illac peregrinentur,
ro admodum cum peregrinis amici-
m contrahunt; ne inter ſe quidem
penſius colunt, abundant enim in
oprio ſenſu, & ambitioſiſſimi pariter
que ſuſpicaciſſimi ſunt; facile ſe con-
nni putant; philautiæ denique vitio
borant, quo nullum vitium ſinceræ
nicitiæ magis infenſũ, quę non quęrit
æ ſua ſunt, ſed quæ alterius: amicitia
ippe natura ſua facilis, liberalis, larga
 de

de suo; res omnes maxime contrari
iis, qui se omnium primas ferre op
tant, qui passus suos expendunt, sermo
nes ponderant, & nihil magis verentu
quam ne quid honori suo decedat. Hæ
tanta etiam de minimis rebus cura Ita
lis *Puntualita*, non modo amicitiæ se
& rebus magnis gerendis impedimen
to est: Nam præterquam quod cum
magnanimitate consistere nequeat
propior est vilitati. Cujus evidens expe
rimentum superioribus annis deder
expeditiones in Angliam atque Afri
cam; quæ cum subtili cuidam & nimi
anxio horarum & momentorum di
scrimini essent alligatæ, & infelicem
exitum sunt sortitæ. Porro Hispani ex
ternam pompam supra modum amāt
itaque magnam facultatum suarum
partem in vestimenta & ornament
profundunt, etiam inopiam magna in
dustria celant: multum de se præsu
munt, & mirum in modum res sua
extollunt; quippe cum multa apud
ipsos pessime se habeant, pauca illa qua
bona sunt, plura ipsis videntur, quam
revera sint. Adversus subjectos arro
gantes, erga superiores humiles. In di
cendo sententiosi, tardi: non facile in
verba minacia aut absona erumpunt
Lingua illorum acuta, efficax, brevis
p ropria,

ropria, gravis, plena proverbiis, argu-
is, metaphoris & amphibologiis. Non
inus comte rustici & tenuiores, quam
rbani & nobiles ratiocinantur; nam
um lingua illorum phrasibus haud
uaquam abundet, necessario iisdem
erborum & sententiarum modis
tuntur. Ecclesiis, rebus sacris, & præ-
ertim sanctorum reliquiis, & potissi-
num beatæ virgini summam reveren-
iam exhibent: fidem facit Cleri Hi-
pani opulentia. de qua alibi. Hacte-
ius *Boterus* de Hispanis in communi,
e singularum provinciarum populis
a judicat.

Catalauni natura sunt vehementes,
nobiles atque iracundi; laborum im-
atientes, latrociniis supra modum
lediti, factiosi. Arragonenses magis
idi sunt & propositi tenaciores. Va-
entini ingenio sunt amœno, in publi-
o splendidi, privatim delicati, religio-
i, privilegiorum suorum tenaces. Gra-
atenses humani sunt, dextri in rebus
erendis, armis habiles & in civili con-
versatione faciles: Iunioribus vinum
egant; majores, mares quidem pau-
o, fœminæ paucissimo utuntur. In-
olæ Andaluziæ corpore sunt eleganti
& bene composito, animo fero, & ar-
roganti; cauti, suspicaces, furaces,

meri oſtentatores; magis dextri in prælianDo quam fortes. Eſtremaduræ incolæ, animo ſunt grandi, corpore robuſto, audaces, & magnarum rerum gerendarum avidi: quippe ex his ſuperioribus annis orti Vaſcus Nunnez balboa, maris pacifici inventor; Franciſcus Pizarrus Peruviæ domitor, & Ferdinandus Corteſius Novæ Hiſpaniæ. Galæci autē ob humiditatē aëris (nam Compoſtellæ fere novem anni menſibus pluit) aut quia omnibus rebus neceſſariis domi abundant, aut denique quia paucis ſunt contenti, non multum commerciis delectantur, aut artibus mechanicis. Biſcaini libertatem ſuam acriter tuentur, adeo ut ſi Rex, qui tantum Dominus Biſcajæ dicitur, eo ſe conferre velit, bene armatum & comitatum ire neceſſe ſit. Navarrani ingenio & manu promtiſſimi ſunt.

Bodinus. Hiſpani animorum motus habent moderatiores & propter inſitum atræ bilis humorem ad quietem & contemplationem nati videntur.

Thuanus lib. XLVIII. Hiſpanis quorum virtus militaris & exacta extra fines patrios diſciplina à cæteris orbis nationibus præcipue prædicatur, nullum majus periculum impendere poteſt,

t, quam si bellum domi ex quacun-
e occasione habere cogantur. Nam
lo Granatensi anno cIↃ IↃ LXIX &
x. Livor, pravæ æmulationes, invi-
a, obtrectationes, privata odia, in
litevoluntario soluta disciplina, nul-
idei aut decoris cura, sævitiæ, libi-
nis, avaritiæ horrenda exempla pa-
erunt.
Idem lib. LXXVIII. Ita est ingenium
tionis Lusitanæ, ut inexperti pericu-
non visa audacter contemnant, visa
liter expavescant.
Hieronymus Conestagius. de Lusita-
: magna laude digna est hæc natio,
æ cum exigui & sterilis regni angu-
s inclusa esset, disciplina, parsimo-
a & virtute nullorum suorum Re-
m hoc assecuta est, ut non tantum
nnia Hispaniæ regna æquaret: ve-
m etiam cum summa gloria multis
nis bellum gereret cum Castellæ re-
o, quod Lusitaniam ut & reliqua
cum vicina regna, divitiis & po-
ntia superabat. Ejusdem imo etiam
ajoris fortitudinis specimina edidit
ocul à patria, tam in Africa quam
India. Hæc gens omnium ar-
gantissima, in ultima expeditio-
e, quam in Africam susceperat
Arabibus & Mauris in servitutem
reda-

redacta, & cum pene libera antea esset brevissimi temporis spatio armis subjugata fuit, idque à Castellanis, quos semper pro capitalibus hostibus habuerat.

Ioannes Barclaius. Ingentibus incrementis, non mutati quidem in Hispanis mores, sed magis aliquanto excusati. Quippe rebus eorum adhuc humilibus, dignus tamen hodierna magnitudine tumor fuit, in quem suæ naturæ sponte nati sunt: & hic illis vitiorum ac virtutum causa est. Graves enim animi & cum pondere quodam elati, non subito impetu effunduntur in diversa: nec vincere magis sciunt, quam victoria uti. Ita ad omnia pericula pervicaces, ne tempore quidem & tædio vincuntur: factamque natura & arte constantiam vix de illis locis amoveris quos semel insederit. Sed verba, quibus se suosque attollunt, ingrata audientibus, fabulisque scribentium traducta, vultus quoque cum hoc grandi sermone conspirans, & convictus, nisi servientibus & domitis animis gravis, severæ majestati pene quoddam odium addit. Vnusquisque in acie, ac maxime phalange, quàm singulari discrimine melior. Servatas parsimonia opes & ad temperantiam insti-

ſtitutis corporibus ſæpe negatas, veſtitu conſumere amant, & ſic oſtentationem proferre; immenſui fiducia, ſed apud timidos aut ientes majore. Illis frugalitas exia non tantum in ſuæ Hiſpaniæ æſtu oi corpora nimio Sole marcentia um pati non videntur) ſed ubinque ſuorum nummorum periculo unt. Modicus panis, nec pretioſa rbarum condimenta, aſſuetis tam idæ virtuti plerumque ſufficiunt. alieno autem ſumtu, haud facile i ad menſarum hilaritatem melio. Nulla tunc ſeries opulenti convi, quam non totam oculis manue percenſeant. In ultima paupertate percilium non omittunt. Fallunt taen Hiſpani tantorum Spirituum ſpe, quales naturæ ſponte & ſæpe incoantes effundunt. Nam plerique illom parca modicaque ſorte contenti, ſpem quidem ad majora faſtigia & percilio ſuo digna videntur attollere: inc videas ad arcium præſidia modi ſtipendio collocatos, velut in patriis ribus, inter impares tam ambitioſis rbis curas, ad ſenectutem pervenire. Hiſpania, ſtudia litterarum eo cultu on nitent, quem hæc ætas nudis & ualentibus Muſis repoſuit: non enim lati-

latinæ eloquentiæ ſtudium ibi viget non venuſtas poëtices, non hiſtoria priſcorumque rituum utilis & robuſt lepiditas. Veterem ac pene barbaram in quærendis ſcientiis rationem obti nent, philoſophiæ incumbunt, Theolo giam amant, non ſpernunt Legum & Canonum peritiam; ſed illas ſcientia græca latinaque eruditione mitigar indignantur; putantque hoc modo fu cum addi, quo virilium literarum li neamenta elangueant. Reconditæ illi mentes, & ad lenta conſilia idoneæ hinc longos cuniculos agere & veluti obſeſſis inaſpectos. Arma & pacem & ſuis temporibus ſapientiſſime æſtima re. opibus animos ſubigere & hac invicta arte de fortiſſimis gentibus triumphare. Maxime autem ſolemne eſt, ad parandam reverentiam, nomine cœlitum uti, ſpecieq; ſacrorum ſubdu cere ambitum oculis vulgi. Numini ſuas cupiditates imputant, & veluti pro illo depugnantes ſolertiſſime ſibi vin cunt. Illa veluti prefatione, in omnium rerum cepta, tanquam in ſcenam & tragœdiam intrant. Ferdinandus & Iſabella, hunc jam patrium morem ne potibus tradiderunt. Quippe in hoſti bus ſuis inveniebant publici odii cauſã; adeo ut ſemper in bellis credi vellent divi-

/inæ iracundiæ miniſtrare. Cum ex-
narum gentium Principibus acturi,
n ex optimatibus, ducibuſve orato-
n legebant, ſed ab alicujus monaſte-
ſolitudine extractum. Ita præter re-
os legationis ſumtus, fidem quoque
iſmodi feciales & reverentiam nego-
facicbant.
Hiſpanis (inquit *Thuanus*) ſolem-
eſt poſt pugnam, ut Germanis ante
gnam, non ſoluta ſtipendia per ſe-
ionem expoſcere; exitioſo pariter
emplo & exitu, cum alteri rei bene
endæ occaſionem adimant, alteri
bene geſta, ut ſucceſſu careat, effi-
nt. Plurima exempla in Hiſtoriis
via ſunt tam hujus quam ſuperioris
i, quæ hic referre longum eſſet.
Hiſpanorum autem ſævitiæ & pro-
gioſæ crudelitatis non modo ea, quæ
novo orbe geſſerunt, faciunt fidem:
l & quæ in Germania, quæ alibi, &
tiſſimum quæ in Belgio perpetra-
nt.
Guicciardinus lib. x. nupero ex-
rimento conſtiterat, peditum Hi-
anorum virtutem antiquæ ipſo-
m famæ reſpondere, nulloſque
gis idoneos eſſe ad obſidenda op-
la propter agilitatem illorum & in-
ſtriam.

Idem lib. XVI. Hiſpani ſunt natura avari, ſuſpicaces, & cum ipſis licet ingenio ſuo uti, inſolentiſſimi & arrogantiſſimi.

IV.

INCOLARVM HISPANIÆ pro amplitudine Regni paucitas & illius cauſæ.

OMNES omnino Scriptores, qui de rebus Hiſpanicis ſuperioribus annis ſcripſerunt, teſtantur, Hiſpaniam pro amplitudine ſua pauciores habere incolas & indigenas. Ioannes Boterus annotat Incolarum Hiſpaniæ numerum pene æqualem eſſe, numero incolarum Italiæ, id eſt octo aut novem milliones. Hujus autem paucitatis, præter naturales cauſas, quæ à ſterilitate ſoli in multis regni partibus, & minori fœminarum fœcunditate in plagis meridionalibus, quam in Septentrionalibus, petuntur, variæ aliæ cauſæ aſſignari poſſunt.

I, In Hiſpania (inquit *Mariana* lib. XXXVI.c.1.) Ferdinandus & Iſabella Reges

bello Maurico exemti, quampri-
m de pellendis universa ditione Iu-
s, inter se consultarunt. Eo con-
Granatæ mense Martio anno. cI>-
xcII, per Edictum voce præconis
untiarunt, Iudæi omnes, nisi muta-
t, uti ex omni ditione discederent.
ando exilio quatuor menses dati
t, cum facultate eo spacio vendendi
a, secumve quo vellent asportandi.
edictum nova Thomæ Turrecre-
æ Inquisitoris sanctione amplius
strictum mense Aprili, piis omnibus
ntis cum ea gente commercium
ere, graviq; supplicio sancientis, si-
eo decurso tempore victu aut re
quapiam eos homines juvaret. Sic
umera Iudæorum multitudo mari
Hispania solventes, tum Africã, Ita-
& Orientis solis oras tenuerunt:
in hunc diem patriam linguam Hi-
orum mordicus retinent, tum ple-
in Portugalliam vicinam abierunt.
ecit eo migrandi potestatem Ioan-
II Portugal. Rex, ea tamen lege, ut
capita octonos aureos singuli pen-
ent hospitii pretium: atq; intra cer-
tempus rursus ex iis finibus emi-
ent, captivitatis pœna proposita iis
secus fecissent Itaq; multi in servos
ransacto tempore dati sunt: quos

omnes tamen Emanuel Ioannis succes-
sor, cum primum regni insulas susce-
pit, mitiori censura reddidit libertati
Iudæorum multitudinem qui ex Hi-
spania discesserunt, ad certum nume-
rum revocare promtum non est. Ple-
rique scriptores centum & septuagin-
ta familiarũ millia abiisse confirmant
quidam ad octing. millia capita ait per-
venisse. Ingens numerus ac vix fidẽ fa-
cturus, sed unde tamen multis occasio
extitit hoc decretũ accusandi, gentem
copiosam & quæ omnes vias pecuniæ
noverat, amovere, à prudentia Ferdi-
nandi alienum existimantibus. Magno
utique compendio fructuq; earum pro-
vinciarum, ad quas copiarum Hispa-
niç magnam partem, aurum, argentum
gemmas, vestemque pretiosam secum
detulere. Multi ex eo numero, ne patria
carerent, Christo dedere nomina, pars
synceris animis; alii simulata pietate
tempori servientes, brevi ad ingenium,
fraudes & mendacia redierunt.

II. Emanuel Lusitaniæ Rex (inquit
Mariana lib. XXVI.) ad Isabellæ Fer-
dinandi Catholici filiæ, quam ambie-
bat, gratiam promerendam, ægre qui-
dem, sed dedit tamen, ut novo edicto
quod sub anni 1496. finem promul-
gatum fuit, Mauri & Iudæi omnes ju-
beren-

rentur finibus Lusitaniæ abscedere, vitutis metu proposito, si qui post signatum tempus restissent. Solutum tea pœna nova lege sanciri placuit. auri quidem in Africam continuo si recusatione transmiserunt. Iudæis n eadem facultas extitit: quibus paupost novo edicto filii sunt detracti, atuordecim annis minores, atque utaribus aquis per vim adhibiti. Inens decretum à legibus & institutis ristianis abhorrens maxime. Malo gas homines Christiana sacra suscipelibertate cœli data in re omniũ grasima spolies, quos Deus sui arbitrii e voluit? Grave id piaculum sit; ac filios quidem eo studio à parentibus trahere liceat. In utroque tamen ns Lusitana peccavit, pueris enim vesine voluntate parentum ad baptisi violenter raptis, atque majoribus tu, ut Christo darent nomina, conliis & contumelia vexatis, ac nomitim discedendi facultate per fraudem blata, cujus necessitas erat imposita, :. numerus autem eorum qui tum cesserunt à Mariana non proditur, c alibi proditum inveni.

III. Post hæc, ea tempora sunt nsecuta, quæ Hispaniam juxta ac rtugalliam, immenso incolarum

numero exhauſerunt; nam multæ va-
riæq; expeditiones mari ſuſceptæ ſunt,
à Portugallis quidem primum in Afri-
cæ littora, dein in remotas orienti
partes, ad Moluccas uſque; denique &
in Americæ illam partem quam hodi
Braſiliam appellamus: à Caſtellanis au-
tem primum in Inſulas oceanicas, dein
in immenſam Novi orbis continentem
plurimis ab utraque gente paſſim de-
ductis coloniis; quæ quantam genti
partem exhauſerunt, proclive cuivi
fuerit judicare; Boterus ſane judicat
longinquas Portugallorum expeditio-
nes, in Braſiliam, Æthiopiam, Indiam,
& tot inſulas, & tot colonias in tam
varia loca deductas, tantum populi de-
duxiſſe, ut patriam pene exſanguem at-
que enervem reliquerint.

IV. Cum Caſtellæ reges partim bello,
partim connubiis tot regna & dominia
extra Hiſpaniam acquiſiviſſent, poten-
tiam inter infenſas & jugi Hiſpanici im-
patientes gentes, Hiſpanorum præſidiis
munire coacti fuerunt: acceſſit vicino-
rum Principum & æmulatio & metus;
unde fere perpetua bella Hiſpaniarum
reges, nunc in Italia, nunc in Germa-
nia, nunc in limite ſuo contra Gallos,
diutiſſime autem omnium in Belgio
geſſerunt; licet autem bella illa ut plu-
rimum

num conductitio ex alienigenis mi-
e gesserunt, tamen non exiguum in-
genarum suorum numerum in exer-
ibus suis habuerunt, & magnas in-
dum clades perpessi sunt; nam licet
linius in suo ad Galliæ Regem scri-
o, quod extat apud *Thuanum* lib. LI.
istoriar. scribat Carolum V. Imper.
mquam, cum plurimos habuit, Hi-
anorum plures VIII ClƆ peditum &
ccc. equitibus in castris habuisse; ta-
en & hic numerus satis amplus, &
temporum, quæ dein secuta sunt, ra-
ones bene excutiantur, inveniemus,
on raro in sola Italia plures habuisse
ius filium Philippum II.
V. Sed Hispaniam jam satis supe-
oribus modis exhaustam, longe ma-
s infrequentem fecit edictum Phi-
ppi III. Hispaniarum Regis, quod
nno ClƆ IƆ CIX mense Decembri pro-
ulgavit; quo pauca præfatus de Mau-
rum, qui Christiana sacra palam qui-
em profitebantur, sed clam in infide-
ate sua persistebant, fraudibus & sce-
ribus; deque eorundem clandestinis
olitionibus cum exteris principibus;
licit, ut omnes novi Christiani (quos
Ioriscos vulgo vocant) intra tri-
inta dies, tam mares quam fœmi-
æ & pueri, tam indigenæ quam
 advenæ

advenæ, ſolis mancipiis exceptis,
regnis Granatæ, Murtiæ, Andaluzi
atque oppido Hernache excedant, ne
unquam in illa poſtmodum revertan
tur, ſub quocunque prætextu; Interdi
citque ipſis tranſitum per regnum Va
lentiæ aut Arragonum; pœna capiti
propoſita in eos, qui aut illo termin
elapſo reſtiterint, aut per dicta regn
tranſierint. Concedit illis intra dictun
tempus, mobilia ſua bona vendere, &
pretium illorum ſecum aſportare no
in pecunia, auro, argentove (except
tantillo pecuniæ quo opus habent a
iter) aut litteris Cambii ut loquuntu
ſed in mercibus, quas per leges evehe
licet ab indigenis & ab aliis emtis, au
denique in fructibus hujus Regni. Im
mobilia omnia illorum in fiſcum ſuun
redigit, neceſſitatibus Regni, aut pii
operibus applicanda. Gratiam porr
hanc triginta dierum à Rege ipſis fa
ctam, D. Ioannes Mendoca Marchio S
Germani, ad viginti dies reſtrinxit, illi
qui in Andaluzia & vicinis locis habi
tabant, atque aliis iniquis conditioni
bus miſeros irretivit, edicto Hiſpali pro
mulgato XII. Ian. ann. cIↄ Iↄ cx. Ho
edicto promulgato miſera harum re
gionum facies fuit; nam maximus ho
rum Maurorum numerus Hiſpali i
African

ricam ſtatim trajecit: per Galliam tem permiſſu Regis tranſierunt, & è ртtubus provinciæ ſoluerunt, ſupra ntum quinquaginta millia capitum; totum autem ex omnibus Hiſpaniæ gnis nongenta millia capitum exceſ- ſe conſtans fama eſt: ita ut multæ ovinciæ pene exhauſtæ fuerint, & orum hominum ſingulari induſtria cultu deſtitutæ langueant.

VI. Inquiſitionis Hiſpanicæ plus- iam barbara ſævitia quamplurimos, æſertim Portugallos è Regno elimi- avit, quos magno numero in Germa- ia, in Italia, in Belgio & in Oriente ſe- es fixiſſe videmus.

Hæc incolarum infrequentia cum à ege & ſupremo illius Concilio eſſet nimadverſa; varia remedia quæſita c propoſita fuerunt anno cIↃ IↃ CXIX, t libellus Madriti anno cIↃ IↃ CXXVI iemum editus à Petro Ferdinan- lo Navareta, R. M. Secretario facit idem.

In quo huius infrequentiæ cauſa potiſſimum rejicitur in intoleran- lam tributorum, quæ ruricolis impo- iuntur, magnitudinem, qua cogantur ares ſuos deſerere & alio ſe conferre; & eorundem levamen & moderatio pro præſenti remedio ſuadetur. Et quia

 haud

haud dubio regnum exhauritur inco-
lis, per commercia cum exteris, autho-
res Regi sunt, ne suis regno excedere
aut commercia in exteris regionibu
exercere permittat. Item ne deincep
nova monasteria & conventus religio-
sorum erigantur: aut homines sine de-
lectu ad eam erecta admittantur.

Rex porro Hispaniarum, ut huic
malo obviam iret, anno cIↃ IↃ CXXIII.
mense Februar. edictum condidit, quo
hæc inter alia sanciuntur.

I. Omnes qui uxorem ducturi sunt,
quatuor annis post nuptias celebratas,
immunes erunt ab omnibus subsidiis,
tributis, vectigalibus, aliisque incom-
modis; qui ante annum ætatis deci-
mum octavum uxorem ducent, ab ipso
matrimonii die rerum suarum & uxo-
ris liberam administrationem sunt ha-
bituri; qui vero post vigesimum quin-
tum ætatis annum uxorem ducent, his
immunitatibus carebunt.

II. Qui sex mares è conjuge sustu-
lerint, qui simul in vivis sint, toto vitæ
suæ tempore immunitatibus supradi-
ctis gaudebunt, etiamsi postea aliquis
liberorum moriatur.

III. Pauperibus certa quædam pe-
cuniæ summa in dotem assignata.

IV. Interdictum, ne quisquam
cum

n familia & bonis è regno mi-
t.
V. Omnibus alienigenîs (modo
tholici ſint, & in terris nati domi-
rum, quibus nullum bellum cum
ſpan.R. intercedit) qui artes mecha-
as aut terræ culturam, pecuariam-
exercebunt 20. leucis à mari intra
ntinentem, perpetuo liberi erunt ab
nnibus tributis, vectigalibus, ſubſi-
s, &c.
VI. Lupanaria publica prohibita.
Boterus paucitatem incolarum in
gno Portugalliæ evidenti argumen-
demonſtrat; Rex Ioannes expedi-
ne ſua in Africam duxit ſupra qua-
aginta millia hominum. Sed poſt-
am in Indiam navigari cœptum eſt,
x Emanuel ingenti molimine cum
amor peteret, viginti tantum mill.
ditum ducere potuit, & bis mille
xcentos equites: Rex denique Seba-
anus anno 1578. vix duodecim mil-
. Portugallorum cogere potuit, cum
alem illam expeditionem in Afri-
m moliretur.

V.

REGIMEM
Politicum & Civile Hiſpania

HISPANIAE regimen hau dubio Regium eſt & abſ lutum; in quo deficien maſculo hærede, etia filia, licet adhuc minor, ſu cedit. Rex hic nullum agnoſcit ſupe riorem in temporalibus; Naſcitur, no eligitur. Licet autem Rex abſolutu ſit, non tamen in omnibus ſuis regni & dominiis parem & æque abſolutan poſſidet imperandi poteſtatem; nan primum in Arragonia res ſeſe in hun modum habet, vel potius habuit.

Magna ſunt jura, privilegia, liberta tes ac immunitates Arragonenſium (inquit *Thuanus* lib. 104.) quas ipſi po Hiſpaniam à Iuliano comite ob ſtuprū filiæ à Roderico Rege illatum prodi tam, & totis I ɔ cc annis à Saraceni poſſeſſam, juris ſui effecti ſibi dixe runt, condito ſupremo Magiſtratu cui Iuſticiæ nomen impoſuerunt, qu ſecundum eam jus diceret.

Poſtea Reges elegerunt, qui geni bus & capite aperto, tactis S. S. E vangeliis coram Magiſtratu eas ſe ſer vaturos religioſo Sacramento obſtrin gunt,

t, antequam eis proceres ac Magi-
tus obedientiæ jusjurandum præ-
it. Electio Regis usque ad Petrum
Acinace dictum, mansit, qui in Co-
iis tenuit, ut electione sublata Reges
ente peterentur, inde nomen sorti-
, quod caput de electione, Ordinum
nsensu abolitum, acinace publice
cidisset. Cæterum abolita electione,
ertatis leges denuo confirmatæ
it, lege unionis ob id condita, cujus
c duo capita recensentur; quibus
est ordinibus, si Rex patrias leges
let, novum in ejus locum creare, &
ra crimen Majestatis ad tuendam li-
rtatem fœderationes inter se & cum
cinis principibus inire. Id cum du-
m Castellensibus videretur, qui Re-
s legibus solutos colunt; Ferdinando
ragonio qui Isabellam Castelienſem
uxorem duxerat, persuadere volue-
nt, ut eas leges tanquam regiæ digni-
ti contrarias antiquaret. Verum ille
sita seu modestia, seu dissimulatione
udentissime respondit, fide religio-
data se prohiberi, quo minus id face-
t, & alioqui sic existimare; æquilibrio
otentiæ regni Regisque salutem publi-
am contineri, & si contingeret aliquã-
o alterum alteri præponderare, procul
ubio alterius aut utriusq; ruinã ex eo
sequu-

ſequuturam. Præterea tribunal in R
gno ab initio inſtitutum, cui ſumm
ille Magiſtratus cum XVII-viris præ
ſet, Manifeſtationis nomine vulgo i
digetatum, ad quod ex aliis reliquis ſu
ſelliis ſupremis, nec non etiam Eccleſi
ſticis provocatio eſt, & in quo Rex pa
tis tantum vice fungeretur, non a
tem Iudicis aut Magiſtratus partes ſ
ſtineret. Verum Philippi II. Hiſpani
rum Regis non eadẽ modeſtia fuit qu
Ferdinandi; nam cum Secretarius illiu
Antonius Perezius è carcere in Caſtell
regno elapſus ad urbem Cæſar-Augu
ſtanam profugiſſet, & ſe in cõſeſſu ill
Iuſtitiæ ſupremæ purgare vellet, & i
illum finem defenſionem ad objecta
crimina ſcripto eſſet complexus; Regi
miniſtri eum ad Inquiſitiones revoca
runt, quod eſt judicium in Arragonia
ut Viſitationis in Caſtella, ad enervãda
patriæ libertatis jura à Regibus in eos
qui publica munera geſſerunt, excogi
tatum. Poſt varias turbas Perezii cauſa
excitatas, Arragoniis acriter pro liber-
tate avita tendentibus, Rex privilegio-
rum Civitatis Cæſaraugustanæ, in qua
hæc contentio agebatur, imminuen-
dorum, (quibus jam pridem reges inſi-
diabantur,) occaſionẽ avide arripuit, &
exercitũ ſumma celeritate conſcripſit,
eique

ıe Alfonſum Vargam præfecit: à quo Cæſarauguſta capta, & Ioannes ca, Iuſtitia Arragonum ut vocant, ıi percuſſus; urbs ex eo diu militari ſidio vexata, quod non niſi poſt nnium inde deductum fuit, & pri- m firmato S. Inquiſitionis palatio, ɔd extra muros erat, & tanquam urbi cum idoneo præſidio impoſi· Ita tandem libertas Arragonũ ſen- ı labefactata per Tyrannidem peni- oppreſſa fuit, Arragoniis jugum vitutis multum invite ferentibus.

atalauniæ quoq; regimen pene libe- m (inquit *Boterus*) licet Iuſtitiæ admi- ſtratio penes Regẽ ſit, ſed conditiona- m: in publicis conventibus ſi quid à ge petatur, niſi omnes conſentiant, ud facile quicquam obtinetur.

Cantabri quoque libertatem ſuam riter tuentur, neque Regem fere niſi ɔminum agnoſcunt; adeo ut Re- m fines eorum ingredi, non niſi be- armatum & comitatum neceſſe ſit, t *Boterus*.

Porro ad Regem pertinet jus nomi- ındi omnes Archiepiſcopos, Epiſco- ɔs, Priores, Commendatorios trium rdinum equeſtrium S. Iacobi, Alcan- ıræ & Calatravæ. Omnes præſides, onſiliarios, Proreges, Legatos ſive Vi- carios,

carios, Gubernatores, & Capitane
creat, Non tamen poteſt Benefic
conferre niſi in indigenas, aut quib
prius jus civitatis collatum ab ipſo fu
rit: Neque principes, civitates, popu
extraordinariis impoſitionibus ſe gr
vari patiuntur, ſed immunitates & pr
vilegia ſua ſibi plene cõſervari volun
Quamobrem Imper. Maximilianus
dicto uſurpare ſolebat, ſe Regem eſ
Regum, Hiſpanũ Regem eſſe hominũ
Gallum regem aſinorum: quia Galli
Rex ſuos ſubditos pro arbitrio onerar
poterat nemine contradicente; ipſ
vero à Germanis nihil amplius exigere
quã ultro conceſſiſſent; Hiſpani deniq
Regi ſuo plus pendere recuſarent, quam
legibus, ſtatutis & conſuetudine tene-
rentur. Sed & hæc rerum facies à mul-
tis jam annis multum immutata eſt.

Rex Hiſpaniæ plura & diverſa Con-
ſilia habet, ad quæ remittere ſolet, quæ-
cumque ipſi tam viva voce, quam per
libellum ſupplicem fuerint expoſita
(uſu quippe jam obtinuit, ut poſt cau-
ſam coram rege explicatam, ſupplices
eandem ſcripto quam breviſſime com-
prehenſam ipſi tradant.)

Horum Conſiliorum principale eſt
quod vocant *Conſilium Status*, in quo
de omnibus, quæ ad regnorum ipſius
guber-

ernationem politicam spectant, cō-
iitur, eaque quæ Regis majestatem
gunt, eventilantur; constat autem
primoribus, & amplissimis viris to-
regni, iisque haud ita multis; pen-
annua eorumdem ordinaria est
or. mill. ducat.
Secundum appellatur *Consilium Re-
m*, in quo deliberatur de vectigali-
regni, deq; annona: & lites omnes
aliis Tribunalibus & curiis ad illud
appellationem devolvuntur. Con-
autem uno Pręside, qui plerumque
unus è primoribus, ut loquuntur,
ilatis, & nonnunquam Prælatus aut
temEcclesiasticus; & duodecimCon-
ariis, qui ex aliis tribunalibus sumi
ent. Hi diebusVeneris Regem de re-
s difficilioribus consulunt: Tribus
tem horum Rex titulum dedit Con-
ariorū cubiculi sui, qui cognoscūt de
æmiis & donis, quæ Rex in bene me-
os confert, & venia quæ condemna-
indulgetur. Est & Secretarius Came-
regię, & duo aliiSecretarii, qui tribus
sConsiliariis dant operā. HocConsi-
m plerumq; habetur diebus Sabba-
i. Anno autem cIↃIↃLX edixit Rex, ut
Auditores huic consilio adjungerē-
r, qui cognoscerēt de omnibus causis,
æ per provocationem à consessibus.
Iuri-

Iuridicis Pinciæ ſeu Vallodolid & Gra
natæ ad Concilium hoc deferuntur.

Tertium appellatur *Conſilium belli-cum*, in quo pertractantur ea omnia quæ ad bellũ ſpectant, tam intra quam extra Hiſpaniam, tam offenſive, quam defenſive, terra marique, atque adeo munitiones arcium, & neceſſariorum omnium proviſiones in omnibus Regis Dominiis; in hoc concilio locum ſuum habent omnes Senatores Concilii ſtatus præter Secretarium, qui peculiaris eſt in hoc concilio.

Quartum eſt *Conſilium Italiæ*, in quo pertractantur ea, quæ pertinent ad regna & dominia, quæ Rex in Italia & Sicilia poſſidet; conſtatque uno Præſide, quatuor Regentibus, qui ſinguli annuatim percipiunt mille ducatos; & uno Secretario, qui trecentos aut quadringentos ducatos percipit.

Quintũ dicitur *Conſilium Ordinum*, ubi negotia omnia tractantur, quæ ad ordines equeſtres S. Iacobi, Alcantaræ & Calatravæ ſpectant; Conſtatque uno præſide, & quatuor Auditorib⁹ literatis, duobus Secretariis, uno Advocato Fiſci, unoque Procuratore regio.

Præſes annuatim percipit 1600. duc.
Auditores ſinguli 800. duc. 3200.
Advocatus Fiſci. 800

Sextum

ſextum eſt *Conſilium Arragoniæ*, in
 tractantur quæcunque tangunt
gnum Arragonum, Valentiæque,
alauniam & Inſulas adjacentes,
 quod ad Iuſtitiam quam quoad
tiam; conſtatque uno Vicecancel-
o, quatuor Conſiliariis literatis,
 Advocato Fiſci, & Secretario.
icecancellarius annuatim percipit 3000. d.
onſiliarii ſinguli 1000. 4000. d.
dvocatus Fiſci 1000.
lures autem in hoc Conſilio ſunt
iſtri minoris dignitatis, quorum
oo. alii 500. alii tantum 100. duc.
uatim percipiunt.
ptimum vocatur *Conſilium Indi-*
, in quo omnia negotia Indica
actantur; conſtatque uno Præſi-
ex Auditoribus; duobus Advoca-
ſci & totidem Secretariis.
æſes annuatim percipit 1670. d.
onſiliarii ſinguli 1336. d.
dvocati Fiſci ſinguli totidem.
ctavum Conſilium quod ipſi vo-
 d'Hazienda, id eſt, patrimonii
arii regii, in quo agitur de rediti-
egis, & ab hoc vectigalia locan-
 aſſignationes fiunt, & rationes
ti & expenſi per totum regnum
niſtrantur. Intrant hoc conſilium

tres Rationales majores, totidemq
minores, & Consiliarii Cameræ reg
tres, cum uno Secretario,& uno Re
tore.
Præses huius percipit annuat.6000
Nonum est *Consilium Rationaliu*
quibus jus dicitur de rebus, quæ æ
rium spectant; constatq; tribus Rat
nalibus majoribus, totidemq; mino
bus; & præter illos, quatuor Audito
bus, & uno Secretario.
Decimum Consilium, quod ipsi
cant *dos Contadores de Cuentos*,hi ra
nes omnes examinant eorum, qua
domo sive familia regia expendun
iidem & recésent reditus totius Reg
& annotant in quę dicti reditus exp
dantur.Constant autem duobusRa
nalibus majoribus & totidem min
bus,& aliis ministris cũ Secretariis
Vndecimum & maximæ digna
nis in Hispania est *Consilium & Tr*
nal S. Inquisitionis generale, in qu
hæreticis cognoscitur,& à quo parti
lares Inquisitores per totum regn
constituuntur,qui ordinarie sedẽ su
habent Hispali, Cordubæ, Grana
Murtiæ, in Legionis, inq; Gallæciæ
gnis,Toleti,Pintiæ,in Arragonia,in
lentia, atq; Catalaunia. Constat au
Præside,qui fere est Archiepiscopus
leta

nus, & annuatim pro eo munere
cipit 1600. duc. Sex Inquiſitoribus,
Advocato Fiſci, uno Secretario. In
nibus regnis Hiſpaniæ ſunt viginti
e Familiares (ut vocant) Inquiſitio-
qui deferunt hæreticos, eoſque ca-
nt, quorum ſinguli annuatim per-
unt octingentos ducatos.
unt & alia Conſilia minoris mo-
nti; quale illud quod vocant *dos deſ-
ços*, à quo debita Regum abſolvun-
Et quod vocant *Sylvarum*, in quo
noſcitur de damnis Sylvis & ne-
ribus regni illatis; atque cuſtodes
lici Sylvarum conſtituuntur.
ræterea in ſingulis Provinciis Rex
Proreges conſtituit, aut Guberna-
es.
enique Aulam Regiam ſemper co-
antur quatuor Alcaldes (ut vocant)
cognoſcunt de omnibus cauſis ci-
bus & criminalibus intra diſtrictū
nq; leucarum in ambitu aulæ; & in
quo regno per commiſſionem.
Ii autem maximam habent aucto-
tem, præcipue in criminalibus cau-
de quibus judicant cum ſummo ri-
e, neque licet ab illorum ſententia
vocare. Habent ſupra triginta ap-
tores, quos vocant Alguaziles;
multos Scribas maleficiorum.

habentq; separatim & Tribunal suu
atque carcerem.

Porro regimen Civile in Hispania
hunc modum se habet. Sunt in Hisp
nia (inquit *Marinæus*) conventus I
ridici quatuor, unus in oppido Pin
sive Vallodolid; alius in urbe Granat
tertius apud Gallęcos, & quartus in N
varra. Granatensis autem & Vallod
litanus majoris sunt auctoritatis: qu
rum hic continet populos, qui sun
ripa Tagi Castellam versus; ille ab e
dem ripa Bœticam fere totam. Su
in utroque conventu Præsidentes,
duodecim Auditores, & tres Iustit
Præfecti, quos Alcaldes vocant, qui
criminibus judicant. In Curia aute
regia, justitiæ præfecti sunt quatuo
quos item vocant Alcaldes, qui de c
minibus cognoscunt, & facultatẽ h
bent in toto regno cognoscendi in
cunda & prima instantia de crimina
bus causis & civilibus, in curia regia,
in populis, & aliis locis distãtibus à c
ria Regis intervallo XX M. P. quod sp
tium illi quinq; leucas appellant. Qu
rum præfectorum duo quolibet d
sabbathi cum uno Consiliario carc
rem visunt & reorum causas, delicta
cognoscunt & judicant. Præsidens a
tem & Auditores carcerem quoque v
sitan

at ter quolibet anno, id eſt, tribus
halibus vigiliis, nec quatuor illi
fecti alios ſuperiores agnoſcunt.
'æterum ſi quis horum deliquerit,
æſidente punitur. Eſt autem Præſi-
s auctoritas maxima, in rebus præ-
m juſtitiæ, in quibus liberam habet
ſtatem, qua totius Regni guberna-
s, Magiſtratus & Iudices inſtituit.
iæ Præſes inſuper poteſtatem ha-
comprehendendi quemcunque o-
um Magnatum, ſine ullo Regis im-
o, ſi cauſa juſta fuerit, & juſtitiæ ne-
tas exigat. Eſt enim dignitas hæc in
io juſtitiæ & præeminentiæ, ſum-
dignitatis, à Rege ſecunda, quæ
tenetur viſere quenquam magna-
quamvis primarium, neque ob-
ı exire Legatis & oratoribus, nec
proficiſci, niſi duntaxat cum Rege
Regio juſſu. In ſententiis autem ſe-
is ſuffragium non habet, ſed ſui
eſt & voluntatis, ut lites finiantur
uſæ, quas voluerit. Eſt autem Con-
n hoc Regale ſupremum, ad quod
uam ad caput recurrunt & pro-
nt litigantes, qui ſe non juſte con-
natos conqueruntur. Dum tamen
uit *Alfonſus de Azovedo* cauſæ
majoris ſummæ quam decem
Morapetinorum. Nam ſi mi-
 nus

nus x mille, vel minoris valoris fin
non ad Cancellariam, sed ad Consist
rium civitatis vel oppidi, ad quod
consuetudine occurri solet, in eis
recurrendum vel ad judices majores
locis de *Sennorio*, qui vocantur Alc
des majores, & in Realengiis ad Alc
des *de las Alcadas*, ubi causæ summ
hujus finiuntur. Sunt in hoc Concil
regali (inquit porro *Marinæus*) satel
tes, quos Hispani *Alguaziles* voca
ordinarii duodecim stipendiarii, &
sine stipendio.

Porro jus appellationum in hu
modum se habet: causæ omnes ven
lantur coram judicibus ordinariis,
in singulis civitatibus & oppidis s
constituti; à quibus dein ad conven
Iuridicos majores provocatur, nam
non cognoscunt in prima instãtia,
de causis orphanotum, viduarum,
miserabilium personarum; si aut
conventus juridicus post causam c
nitam, judicium ordinariorum ju
cum ratum habeat; altera appella
ad eundem conventum conceditu
causa denuo ab altero ejusdẽ conv
tus auditore cognoscitur, & judica
quod si & hic cum superiori jud
congruat, nulla appellatio concedi
nisi causa valorem quatuor mill. du
tor

um ſuperet; tunc autem ſupplicatio
ıceditur ad Regem , qui cauſæ cog-
ionem alicui è Conſiliariis regalibus
ebat committere ; nunc autem , ut
ra diximus, auditores quatuor huic
gotio deſtinati ſunt; appellans autem
gitur deponere, mille quadringentas
blas (ut loquitur *Azevedo*) vulgo
ublons, quarum ſingulæ valent qua-
ordecim regales ; & ſi appellans hic
oque cauſa cadat, ſumma illa depoſi-
mulctatur , cujus tertia pars cedit
meræ regiæ, altera tertia judicibus à
orum ſententia fuit provocatum ;
ima denique parti adverſæ.
Eſt & aliud genus Iudicum in Hiſpa-
a, qui extra ordinem & per comiſſio-
m ut vocant , in varias partes mit-
ntur , qui quomodo ſuperioribus
nis ſe geſſerint , & quomodo à Phi-
po IV. revocata fuerit eorum ju-
dictio , è diplomate ejuſdem Regis
e decreto , quod anno 1623. menſe
bruario promulgavit , operæ pre-
ım erit intelligere , id capitulo ter-
o ita ſe habet. Quoniam plurima in-
mmoda non modo in Iuſtitiæ ad-
iniſtratione in hoc Regno provene-
nt , ſed & quies ſubditorum noſtro-
m , & facultatum ſecuritas multum
it labefactata , per miſſionem Iudi-

cum & Executorum commissionum quippe qui cum munere suo defung debuissent cõscientia integra,& ad ser vitium Dei, & nostrum honorem atq Reipub. utilitatem,in tantum potesta te sua abusi fuerunt,ut illã in propriun commodum converterent, & miseram plebem indignis modis vexaren atque opprimerent; quæ longius à curiis superioribus constituta, de injuriis horum Iudicum querelas suas instituere non sine ingẽti sumtu potest,ex quo fit ut horum Iudicum scelera impunita maneant. Vt huic malo obviam eatur, causam ipsam radicitus evellendam duximus; mandamus itaque,ne in posterum ullum Consilium, Tribunal, Cancellaria, conventus Iuridicus,communitas, Vniversitates, aut ullus particularis, cujuscunque tandem conditionis sit, & quacunq; tandem de causa,quoquam in toto regno nostro mittat, Iudicem commissionis, aut Executorem,aut ullam aliam personam cum Iurisdictione,commissione, instructione, ullo modo; qui contra fecerint, rigide punientur, & non modo muneris sui in perpetuum jacturam facient, sed duplum restituere cogẽtur illius, quod hoc nomine acquisiverint. Sed omnes causas, in quibus necesse fuit hactenus perso-

:rsonas aliquas particulares cõmitti,
l ordinaria tribunalia remitti volu-
us,& in locis ad quæ pertinent expe-
ri. Et si causa aliqua incidat,quæ ex-
ptionem aliquam flagitet, eam ad
oximum tribunal regium referri vo-
mus,& de exceptionis merito, à so-
nostris consiliariis cognosci.
In eodem decreto etiam mentio fit
licum, quos vocant Conservatores,
i cognoscebant de titulis & præe-
nentiis publicorum munerum,quo-
n jus ad plures spectat; hos quoque
x ibidem penitus abrogat,& mune-
illius functione ipsis interdicit.
Vsitatissimum denique est Iudicium
Hispania, quod vulgo *Pesquisam* vo-
nt, & judices illius sive commissà-
s,*Pesquisidores*,visitatores recte pos-
t appellari;Alfonsus deAzevedo vo-
Syndicos,& illorum judicium Syn-
ationem; ut autem,quale sit,melius
elligatur, hic ipsius Azevedi verbis
ıca adjungam.
Syndicatio sive Syndicatus (inquit)
experimentum totius justitiæ,& de
:relis singulorum sermo; vocatur-
: etiam Ratiocinatio,quia rationem
tæ administrationis cognoscit: Syn-
us in hoc proposito dicitur,qui judi-
& cognoscit de causis officialium,

& quasi causas singulorum dicens.

In nostro regno debent omnes Syndicari coram Iudicibus missis per Regem ad hunc effectum, & non coram aliis; nam alius quam Rex mittere non potest pro residétiis capiendis; aut domini in territorio suo, cum Regis locũ obtineant, & illius Vicarii dicantur.

Syndicatores autem jurisdictionem habent, quia officiales Syndicatos condemnant vel absolvunt.

Iudices omnes debent Syndicari lapsis duobus annis à susceptione officii, vel ante, si Regi visum fuerit; non debet tamen etiam petente populo ultra biennium Syndicatio protrahi, neque officium. Omnis gerens officium aliquod, Syndicandus est, & de eo rationem debet reddere; & tempore Syndicatus durante debét esse suspensi ab officio: etiam de negotiis & causis, de quibus Iudices & Correctores populorum tanquam regii commissarii cognoscunt, rationem reddere tenentur; etiam officiales prælatorum, qui jurisdictionem aliquam téporalem habent, & eandé per officiales laicos exercent.

Nullus Iudex Commissarius missus contra Iudicem vel Correctorem populi alicujus, potest ad officium illud illius populi promoveri, etsi per populũ ipsum

ſum petatur, niſi prius anno uno elaſo. Qui autem in munere ſuo per Syndicatum (*Perſquiſam* vulgo) innocentes fuerint reperti, abſolvuntur, & eodem vel majori etiam munere digni pronuntiantur; qui vero perperam ſeſe geſſiſſe deprehenduntur, puniuntur, neque ad aliud officium promovētur.

Iudices Syndicatores mittere debent unum vel duos tabelliones per Provinciam & juriſdictionem, qui præconizare faciant Syndicatum aſſumendum officialibus præteritis, ut ſi querelæ aliquæ contra tales officiales adfuerint, proponantur, quarum informationem ipſi tabelliones faciant & ſe informent, ſi quæ alia officiales in officio ſuo male geſſerint. In præconio illo triginta dierum terminus aſſignatur, quo elapſo nullus amplius audiatur.

Informatio autem accipitur non à malevolis aut inimicis aut ſuſpectis teſtibus, ſed ab illis qui omni exceptione majores ſint; & ideo inquiſitus vel incarceratus per Iudicem durante officio, non eſt legitimus teſtis contra illū, niſi liqueat incarcerationem in hunc finem procuratam, ne de judice queri, aut contra ipſum teſtari poſſet.

Informatio, aut publica eſt, aut ſecreta.

ſecreta. Iudex autem Syndicator debet omnibus modis inquirere veritatem culpæ generalis adverſus judicem Syndicatum ex ſecreta informatione reſultantis; & in probatis condemnare illum non ſolum in pœnis legalibus, ſed & in partis læſæ ſatisfactionem, & in arbitraria pœna imponenda; & ſi dubius extiterit, remittere ejus impoſitionem Regio Conſilio. In quacunque itidem condemnatione ſemper reſervat arbitrium dicti Conſilii, ut ipſum Conſilium Regale minorare vel augere pœnam poſſit.

Tenetur Syndicator ſtatim incipere ſecretam informationem Syndicatus, ſecundum quod ſibi in proviſione regia committitur & mandatur. Qua quidem informatione capta, culpæ ex ea reſultantes, ipſi Iudici Syndicato notificandæ ſunt, ut ab iis ſe exonerare valeat, & veritate inquiſita ſententia per Syndicatorem ſuper illis culpis ferenda eſt. Cum autem talium capitulorum non videatur copia præbenda ipſi Officiali, contra quem præſentantur, niſi verificatione eorum prius facta: Iudices tamen Syndicatores, cum ut plurimum Syndicatis faveant (ipſi enim quoque ſuo tempore Syndicandi ſunt) ſemper præſentatis capitulis

(Car-

Cargos Hiſpani vocant) antequam ſu-
er iis informationẽ faciant, præbent
orum copiam Officiali illi, quem tan-
unt. Iudex autem talis etiam Officia-
s ſuos & familiares ad ſe exoneran-
um poteſt producere, dummodo nõ
ierint de eadem culpa accuſati.
Officialis condemnatus poteſt à ſen-
entia provocare; ſed talis provocatio
iterim non impedit ſententiæ exe-
utionem.
Iudices itidem Syndicatores juben-
ir inquirere, num ex negotiationibus
ectorũ Civitatis aut oppidi alicujus,
iercaturam exercentium, inconve-
ientia ulla reſultent, ut Regium Con-
lium de illis certioretur. Hanc ta-
ien inquiſitionem (inquit) uſque ho-
ie non audivi factam, cum damna
uæ ex illis reſultant, ad oculum pa-
ant. debent etiam Syndicare The-
urarios gabellarũ & depoſitarios ge-
erales populorum; nam hi vel maxi-
ie ſolent partes vexare, in ſolutione
edituum & rerum eis debitarum;
im in dilatione, quam in Xeniorum
: munerum petitione, & ſolvendo in
iliſſima pecunia.

Hactenus ex Alfonſo de Azevedo.

Regi

Regimen Politicum & Civile Arragoniæ.

SVPRA obiter ſignificavi, Arrago-num regnum longe diverſo jure jam olim uſum, quam cætera Hiſpaniæ regna, id jam paulo copioſius ex Hieronymo Blanca explicabo.

Leges quas Regi ante inaugurationem ſuam jurejurando primum confirmandas dixerunt.

In pace & juſtitia regnum regito, nobiſque foros meliores irrogato.

E Mauris vindicabunda dividuntor, inter Ricos homines non modo, ſed etiam inter milites ac Infantiones; peregrinus autem homo nihil inde capito.

Iura dicere Regi nefas eſto, niſi adhibito ſubditorum conſilio.

Bellum aggredi, pacem inire, inducias agere, remve aliam magni momenti pertractare caveto Rex, præterquam Seniorum annuente conſenſu.

Ne quid autem damni, detrimen-tive, Leges aut libertates noſtræ pa-tiantur, Iudex quidam Medius ade-ſto, ad quem à Rege provocare, aliquem læſerit, injuriaſque arcere, qua

ıas forte Reipub. intulerit; jus faſ-
ıe eſto.

Porro medius hic Magiſtratus, pri-
um Iuſtitia major, deinde Iuſtitia
rragonum appellatus eſt: Cujus hoc
ıunus erat, inter principem & ſub-
tos ſuos judicare. Cumque jam
imia hujus Magiſtratus authoritas
ideretur anno CIↃ CCCC LXVII.
ı Comitiis Cæſarauguſtæ eſt conſti-
ıtum; ut quotannis ſemel Magi-
ratus hic, cenſorio Septendecim vi-
orum judicio ex quatuor Regni or-
inibus conflato, ſubjaceret. Inqui-
tionem vocant hunc actum: vulgo
Enqueſta.

Præterea hujus Magiſtratus munus
ſt, attentum animum ad legum con-
ervationem tenere; quod ſi aliqua
le legibus ipſis dubitatio accidat, illius
ıartes ſunt, mentem legis explicare, cui
xplicationi omnes tenentur acquie-
cere. Leges autem Arragoniæ appel-
antur *Fori*; unde Iuris-Conſulti Hiſp.
*Fororum dubia poteſt decidere & decla-
rare Iuſtitia Arragonum, & ejus decla-
rationi eſt ſtandum, &c. Quinimo Re-
ges Arragonum dubitantes aliquid an
poſſint facere de Foro, conſueverunt con-
ſulere Iuſtitiam Arragonum.*

Ad eundem pertinet declarare, an
literæ

literæ Domini Regis, vel Primogeni illius directæ Officialibus, sint contr libertates Regni vel non: & an iis si obediendum vel non; & utrum vir tute illarum debeat procedi vel super sederi. In factis domini Regis est Iude peculiaris, neque alius quisquam se po test intromittere; habet enim juris dictionem in ipsum Regem. Idem & officiales omnes judicat & vel capiti pœnam delinquentibus infigit; exem torum quoque judex est, ne impunitas illa delinquendi illecebra sit. In ejus verba certa & usitata Reges, primo geniti, & qui pro Rege munere fun guntur, jurare tenentur. Est quoque Iudex competens inter Fiscum & pri vatum: item eorum quæ contra leges facta videntur; quæque ad majores cu rias deferuntur. Quia autem hic Ma gistratus libertatis & privilegiorum populi veluti custos est; operæ pretium est eas hic ex eodem Blanca recensere. Sunt autem ejusmodi.

1. Ne quis torqueri possit, nisi cui adulterini nummi crimen inferatur.

2. Ne vectigalia nova à Regibus imponi possint, nisi det otius Regni consensu.

3. Ne quis cogatur extra Regnum vadimonium promittere.

4. Ne

Ne quis deducatur ad populos
nos comprehensus. Quod si fiat;
is est pœna constituta.
Ne inviti cogamur, ut domus no-
pateant hospitibus.
Ne moveri possit nummus, nisi
us publica lege rogatum sit.
Ne Castellum intra Regnum con-
tum alienigenæ committatur.
Ne cuivis Iudici occulte contra
em agere liceat criminose, & ut
untur, Ne contra aliquem Pro-
s fiat de Camera.
Ne quis possit in privatis custo-
asservari: sed simul ac primum ca-
quisque sit, ut in publicum carce-
duci debeat.
. Ne Iustitiæ Arragonum potestas
gibus possit impediri.
enique. Ne cuivis unquam fas sit,
violare libertates aut leges; quini-
ut per leges liceat, impune ipsas le-
c libertates defendere, absque eo,
d propterea turpis aliqua, ut passim
tur, resistentiæ nota nomini no-
inuratur.
erum quia Regii ministri in ira-
liam procliviores plerumque esse
nt; ut aliqua mora & tarditate eo-
ira frangeretur, imperiumq; mo-
ri liceret, duo quædam fortissima

sunt Arragonum legum omnium &
bertatum, quasi defensionis, præsi
Quorum alterum Iuris firmam; a
rum Manifestationem vocant. Iuris
ma est, cum de stando & parendo
coram ipso Iustitia Arragonum fi
& graviter asseveratur, & illius inte
cto interposito, fortunæ singulor
ab injuria judicum defenduntur.
ris autem firmarum plures sunt spec
quædam enim sunt quæ vocantur c
munes, vulgo Bolanderæ; aliæ casua
earumdem aliæ privilegiatæ; aliæ n
privilegiatæ.

Rursus aliæ contra Iudices Eccles
sticos, aliæ contra Seculares.

Manifestationis simillima vis e
quanquam non tam ad res, quam
tuendas personas instituta. Ipsius a
tem manifestationis potestas tam s
lida ac repentina est, ut homini ja
collum in laqueum inserenti subv
niat. Illius enim præsidio, damnatu
dum per leges licet, quasi experiun
juris gratia, de manibus Iudicum co
festim extorquetur, & in carcere
ducitur ad id ædificatum, ibidemqu
asservatur tamdiu, quam diu jure n
an injuria, quid in ea causa factu
fuerit, judicetur. Propterea Carc
hic vulgo, *la Carcel de los manifesta*
do

nuncupatur. A cuius ingreſſu
mi Iudices omnino prohiben-
t eorum præcipiti iracundiæ ma-
ſubtrahatur. Quod ſi aliquid con-
c per leges liceat, factum eſt, pro
habetur & infecto. Si vero ni-
ecretum fuit contra jus, Mani-
ionis tollitur interdictum, Re-
mque Iudicum retardáta illa ex-
ur poteſtas, ut nocentium ſup-
ſcelera & fraudes conſtringan-

agiſtratus autem hic à Rege man-
r quidem, idque ad vitam; ita ta-
ut Rex ſolus non poſſit ipſum de-
illo privare; imo ne ipſe quidem
ſponte ſe abdicare. Neque poteſt
riminibus illius à Rege ſolo cog-
i, ſed à Rege & Curia ut loquun-
conjunctim.
ſtitia autem Arragonum per R.
creatus in principio dicti ſui offi-
muneris jurat in poſſe, & ma-
as Sereniſſim. D. Regis de bene &
liter ſe habendo, & de facien-
ea, ad quæ tenetur & obligatus
tit.
Quia autem hic Magiſtratus non
eſt mandari, niſi militiæ autho-
nento honeſtatis, (nobilibus e-
ut vocant non poteſt mandari,

quia lege regni immunes ſunt à
vioribus pœnis, quas ſi forte mer
tur, Magiſtratum hunc ſubire opo
ret) ii qui fere illiterati ſunt: uſu j
obtinuit ipſi Locumtenentes dari
ipſis Regibus; de quibus anno 15
decretum (nam antiquiora brevit
cauſa prætereo) ut quinque juriſpe
eſſent.

Hi non ſolum in muneris ingreſſ
ſed & ſingulis menſibus jusjurandu
præſtant, nihil ſe contra leges aut
bertates facturos.

Habet inſuper hic Magiſtratus
Notarios, qui aliis minoribus ſcril
præſunt. Vtriſque & Locumtenen
bus & Notariis hoc privilegium co
ceſſum, ut nemo eorum, ne de re m
nima quidem pecuniaria, coram al
conveniri poſſit, quam ipſa Iuſtitia A
ragonum.

De Comitiis Arragonum.

IN Comitiis Arragonũ niſi ad unur
omnes aſſenſerint, omnes cenſentu
diſſentire: Comitia autem à quoquan
alio, præterquam ab ipſis Regibus ha
beri non poſſunt. Ab iis vero indic
tribus potiſſimum de cauſis conſue
verunt; 1. Suppetiarum ferendarum
exigen-

ndique (ut vulgo loquuntur) *Ser-*
causa; dum eos magna aliqua pre-
necessitas, regiumque ærarium
rum sumptibus est exhaustum.
nova cujusque Regis successione:
pro temporum varietate leges
ur Reipubl. consentaneæ: nam
Arragones publica lex neque ro-
neque abrogari, nisi de Regis ac
ni simul consensu potest. Comi-
æc dudum quotannis semel Cæ-
ugustæ celebrata; mox de bien-
in biennium, quocunque loco
modum videretur: sed & hoc
ea mutatum, & inter comitiales
lam magistratus deputati, qui Or-
um faciem præ se ferrent, haberent-
publicorum quorundam officio-
n, præcipue vero publicæ pecuniæ,
è vectigalibus cogitur, rationem,
liberum ea in re recuperatorium
icium. Ii primum quatuor & fere
nnales fuerunt; Dein octo-viri
t facti, è singulis Regni ordinibus
i, qui Deputati Regni appellantur:
orum fidei totius Regni procura-
est commissa, statutumque ut ipsi
t Iustitiæ Arragonum custodes &
pugnatores. Porro Comitia hæc
bus tantum Ordinibus constabant,
bilium, equestrium & civicorum

ſive municipalium; anno den
cIↄ ccc quartus Eccleſiaſticus acc
Hos quatuor ordines vulgo *Los*
tro Bracos del Reyno vocant. Evo
tur per literas, quas appellant *Ca*
de Llamiamento. Non poſſunt
tem ultra quadraginta dies diffe
Conſtituta die Reges advocata c
cione, orationem aliquam hab
ſolent, & in ea Conſiliorum ſu
rum rationem fuſius explicare.
propoſitio Curiarum appellatur. H
autem reſpondetur à Comitialibus
Antiſtitem aliquem. Deinceps à Iu
tia Arragonum Comitiale judiciu
exercetur, & à Regio procuratore a
ſentes accuſantur. & poſt tertiam a
cuſationem mulcta abſentibus irr
gatur. Deinceps quamdiu Regibus
Regno placet, ex die in diem comit
producuntur. In ſedendo autem h
ordo obſervatur; ut Rex in ſublim
ſolio emineat; ad dextram illius, f
primogenitus illius; ad ſiniſtram Iu
ſtitia Arragonum: cæteris ordinibu
& eorum ſingulis ſua loca ſunt deſ
gnata. Omnibus autem conſentienti
bus de omnibus rebus propoſitis, cer
to die poſtremus Comitiorum actu
celebratur, qui *el dia de la celebratio*
del Solio appellatur; quo die Rex, d
rebus

; in Comitiis peractis, novas le-
x communi & publica authori-
perfert: & de eorum stabilitate
n suam Omnipot. Deo in Iusti-
Arragonum certa verba, interpo-
jurejurando devincit: & mox Iu-
, aliique regii ministri ac cuncti
nes in Regis manibus simili re-
ne obligantur.
æterum olim in iisdem Comitiis,
istitiam, illiusque Locumtenentes,
rosque ministros judicium sole-
exerceri. Nunc vero per leges no-
n judicium inductum est, quo Iu-
a illiusque ministri quotannis se-
l Septendecim-virorum censuram
untur subire.

*Inquisitoribus Iustitiæ Arra-
onum, censorioq; Septendecim-
virorum Iudicio.*

N N O clɔ ccc xc quatuor-virale
quoddam & intercomitiale mu-
s designatum fuit ex quatuor Re-
i ordinibus, qui hinc Inquisitores
ficii Iustitiæ Arragonum dicti fue-
nt: qui in Comitiis publicis judi-
um de Iustitia Arragonum exerce-
nt. Anno demum clɔ cccc LXVII.

in Comitiis Cæſarauguſtanis, am
ſima lege, quæ *Forum Inquiſition*
ficij Iuſtitiæ Arragonum inſcribi
ſancitum fuit, ut cenſorium hoc
Magiſtratu judicium mutuis exer
tur & Inquiſitorum & XVII-viror
officiis. Quæ ita ipſis diſpertita ſu
ut Inquiſitores muniant judica
viam; XVII-viri autem ſententiam p
nuntient. Iam vero Inquiſitores
non publico delectu, ut olim dum
ter comitiales erant, ſed deputatoru
more, ſortito quotannis capiunt
At ſeptemdecemviri ſortito quide
non tantum annis ſingulis, ſed cu
eorum opera Reſpub. indiget. Lege a
tem ſancitum eſt, ut Inquiſitores
prioribus decem menſis Aprilis diebu
cujuſlibet anni, Cæſarauguſtæ in p
blica deputationis, ut vocant, dom
conſidentes, ampliſſimo Comitioru
loco, poteſtatem ſui faciant, ut ab o
mnibus poſſint adiri; antiquo auten
more comparatum eſt, ut prima eiu
dem menſis die, Inquiſitorum juſſu
publici præcones maxima voce citen
quoſcunque, qui ſe iniuſte eſſe à Ma
giſtratu læſos arbitrentur, ut apud In
quiſitores edant & exponant, ac ſuam
quiſque iniuriam perſequatur; denun-
tiantes, Inquiſitores ipſos ſingulis die-
bus

us definito eo loco, ad omnia,de qui-
us quisque audiri velit, paratos fore.
Quod si nemo adsit, qui intra illos x.
ies de Magistratus injuria conquera-
ur, eundem accusandi; tunc omnis
ditus est interclusus, nec XVII.viri
ducuntur eo anno. Si quisquam au-
em, licet tenuissimus homo, intra di-
tos dies conqueratur, à Magistratu
ontra se aliquid inique aut injuriose
isse decretum, vel non decretum,
uod juxta leges decerni debuisset,
unc Inquisitorum potestas in decimũ
nnii sequentis diem prorogatur. O-
nnes enim hi qui interponuntur dies,
t actori ad agendum & reo ad defen-
endum, definitis intervallis sunt con-
ituti. Id ipsum autem de Magistratu
onqueri, vocant *denuntiare*:petitoris-
ue libellum, *denuntiationem*. Simulac
utem querela instituta fuerit,& legiti-
nis fidejussoribus datis roborata,nulla
rorsus consilii mutatio superest; nam
si denuntiator postea jus suum omit-
at, nihilominus accusati nomen ad
VII.virorum iudicium est deferendũ.
Tunc enim Procurator Regni publicus
ccusator, à legibus est constitutus, neq;
ctoris personam ante judicii exitum
otest deponere. Accusatus autem non
um de facto,quam de jure ipso facti de-
 fensio-

ſenſionē arripit. Hic autem jam xvi
viri Iudices ſunt, Inquiſitores nullar
habent ſuffragii ferendi poteſtatem;ni
forte in alicuius xvii-viri aut mortu
aut ſuſpecti locum ſorrogentur. Habē
tamen Inquiſitores de aliquibus regi
juriſdictionis miniſtris judicandi pote
ſtatem; quos vulgo *Sobreiunteros, Lu*
gartenientes de Sobreiunteros; Porte
ros, Vergueros, Alguaziles del Rey, &c
Porro xvii-viri illi vigeſima Maii die
quatuor Regni ordinibus ſortito ca
piuntur, & parem habent poteſtatem
quam Rex cum Comitiis: eoſdem au
rem educendi Deputatis Regni munu
eſt commiſſum. Sortito educti, ad de
cimum Iunii, à Deputatis Cæſaraugu
ſtam vocantur, nec abeſſe ipſis lice
ſine maxima cauſa vel culpa; ubi con
venerint, fidem ſuam ſancte Deputa
tis obſtringunt, ſe de ſingulis cauſi
incorruptum, liberum & occultum
ſuffragium laturos: mox Iudicii locum
aſcendunt; ubi à Notario Inquiſito-
rum omnia ad eos deferuntur, quæ ab
Inquiſitoribus fuerint ſcriptis conſi-
gnata. Septendecim autem ita conſti-
tutis, ceſſat Inquiſitorum munus; ipſi
autem per leges non poſſunt eſſe Legi-
ſtæ aut Iuriſperiti: licet tamen ipſis
duos adhibere jurisperitos, quos vo-
cant

nt *Assessores.* Non licet hisce XVII-
ris quadraginta dierum spatium ex-
dere : Secreta ferunt suffragia albis,
grisque calculis, quorum hi condem-
ationem, illi absolutionem notant:
œnis à XVII-viris constitutis, nullus
rovocationi locus est. Decretum est
item, ut unicuique noxæ pœna par
t, ut in suo vitio quisque plectatur,
s nempe, capite: avaritia, mulctâ;
onoris cupiditas, ignominiâ.

De cæteris Magistratibus.

Ræterea in singulis civitatibus & oppidis per ipsum Regem Iustitiæ onstituuntur, qui de causis habitan-um in illis Civitatibus & oppidis, que eorum terminis, cognoscant judicent. In quibusdam autem lo-s sunt Iudices; in quibusdam Alcal-es.

In singulis item locis Officiales à ege constituuntur; quorum alii *Za-almedinæ*, id est Vice-domini civi-tum, dicuntur; alii *Baiulii*; alii *Me-hni*; qui omnes & compulsiones cere, & mandata Regis & sententias dicum executioni mandare, & pi-nora capere tenentur, secundum juris ormam.

Supra

Suprajunctarii sunt super juncta constituti; quorum officium est jun ctas, cum opus fuerit, evocare; & si ea exercitum facere contigerit vel repenti num concursum, *appellitum* vulgarite appellatum, ipsas junctas vel populun gubernare.

Nobilitas Arragonensis.

APUD Arragones olim qualitates & status hominum variis nominibus discernebantur; nam alii dicebantu Rici homines, qui inter optimates genere & nobilitate anteibant, principemque in Republica obtinebant auctoritatem & locum: qui & Barones fuerunt vocati: licet antiquitus etiam Duces & Marchiones & Comites hoc nomine censerentur. Eorum autem quondam tanta dignitas & potestas fuit, ut Regiæ pene par esset. Duplicesque olim fuere, de *natura* & *de mesnada*; quorum illi prosapiæ antiquitate præcellebant.

Rici homines de natura, quasi majorum gentium patricii apud Historicos celebrantur, Cornelii, Lunæ, Azagræ, Vrreæ, Alagonii, Romei, Focii, Entenzæ, Lizanæ.

Rici homines de Mesnada, quasi mino-

inorum gentium patricii, hi commemorantur: Verguæ, Mazæ, Tramatii, Atro Sillii, Antillionii, Ortizii, orelliæ, Ataresii, Tizonii, Caxalii, nta Cruces, Pardi Castellezvelii, Hute, Podii, Peraltæ Vidaurii. Peniæ flessii, Arionesii, Najæ, Benaventii, ervii, Stadæ, Galasanzii, Espessii, Allæ, Artuselliæ.

Alter ordo erat Mesnadiorum, iique plices erant, Equites sive milites, & fantiones; Equestris autem ordinis os jam vulgo *Cavalleros*; Infantios vero *Hyos Dalgo* vocant.

Mesnaderiorum familiæ hæ celebranr ex antiquis monumentis:

Fontovæ, Pinæ, Alberii, Gudales, marii, Lirii, Vallimanæ, Gurreæ, Valrresii, Abariæ, Embunii, Azlorii, Toe, Ruedæ, Virozii, Funesii, Lihorrii patæ, Vriesii, Lanuzæ, Veiæ.

Quæ autem his à Regibus assignantur vectigalia, *Cavalleriæ de Mesda* vocabantur.

Ex hisce Reges in supremum ordimNobilium quandoque assumebant o eorum meritis, unde ad distinctiom *Rici* homines *de Mesnada* dintur.

Portu-

Portugalliæ Regimen Politicum & Civile.

PORtugalliæ regimen quoq; regium est & abſolutum non minus quam reliquæ Hiſpaniæ.

Regiam autẽ aulam comitantur aliquot tribunalia, quorum primum & principale appellatur *Tribunal Relationum*, & domus ſupplicationum vulgo *Caza de Supplicaçon*: cujus Officiales reliquos omnes authoritate ſuperant ii jam in civitate Oliſiponenſi fixas habent ſedes. Conſtat autem hoc tribunal decem Iudicibus, quos vulgo vocant Deſembargadores, duobus Corregidoribus in cauſis criminalibus, totidemq; in civilibus; duobus Iudicibus, qui de cauſis Fiſcalibus & vectigalibus coronæ cognoſcunt; quatuor Auditoribus, qui de ſententiis criminalibus judicant; uno Procuratore Fiſci, binis vectigalium, uno Iudice Cancellariæ, uno Promotore ut vocãt Iuſticię, & quindecim Deſembargadoribus extraordinariis, uno Sollicitatore juſticiæ, octo ſcribis appellationum, uno Diſtributore, uno Theſaurario depoſitorum in Curia, aliquot Præconibus, & quadraginta ut plurimum Procuratoribus literatis; denique

ique uno Præside, qui ex majoribus
:oceribus Regni assumitur, & vulgo
egedor da Iusticia appellatur. Porro
esembargadores hi cognoscunt de o-
nibus causis, quæ per appellationẽ ad
sos devolvũtur à Tribunali Portuen-
quæ superant valorem centum mill.
es in bonis mobilibus, & octingenta
ill. in bonis fundi, præterea de causis,
iæ ad ipsos deferuntur à Iudice no-
rum accessionũ tribunalis Portuen-
,quæ prædictum valorem excedunt;
nique de cæteris quæ ab aliis tribu-
libus ad ipsos deferuntur. Habet de-
que hoc tribunal unum Cancella-
ım, qui sigillum suum omnibus sen-
ntiis appendet; & de erroribus Scri-
rum, eorumque stipendiis cognoscit.
Alterum tribunal appellatur *Caza
Civel,* id est, rerum civilium, quod
m diu in civitate Olisiponẽsi fuisset,
iilippus I. Portugalliæ R. ad oppidum
ortuense transtulit: auctis stipendiis
on modo hujus tribunalis judicum,
d & superioris, ut cum majore inte-
itate singulis justitiam ministrarent.
onstat autem duplo pluribus officia-
us quam prius: judicant hi absolute
omnibus causis, quæ valorẽ centum
ill. rees in rebus mobilibus, aut octin-
nta mil. in rebus fundi non excedũt.
Est

Est & tertium Tribunal majoris,qu duo superiora, authoritatis, quod ap pellant *Desembargo de Paco*,id est pala tii; quod constat uno Præside è præc pua nobilitate, quinq, Desembargado ribus, septem scribis, aliisque minori bus ministris:hoc Tribunal semper au lam Regiam comitatur, & supremam obtinet jurisdictionem. Nam & appel lationes concedit iis, quorũ causæ jam à superioribus tribunalib⁹ judicatę fue re,& causam in judicio à novemDesem bargadoribus denuo cognoscendam committit. Itemque in omnium to- tius regni judicum actiones inquirit,& coram se earumdem rationem jubet reddere, si quisquam se ab ipsis injuste gravatum aut oppressum in judicio conqueratur.

Idem & privilegia omnia quæ à Re- ge petũtur,promulgat,legitimos decla- rat, de adoptionibus & aliis donatio- nibus facit fidem; famæ & honoribus restituit: Iudicio ordinariorum electio- nes confirmat: eos qui causa cecide- runt, in possessione rerum aut conser- vat, aut si jam exciderunt post judi- cium latum, in eandem restituit; vin- dicias dat secundum libertatem, & æ- tatis prærogativam concedit: homi- cidis & aliis condemnatis veniam po- testate

te regia indulget; de controver-
nter duo superiora tribunalia co-
cit: denique Rex communicat
tribunali omnes casus justitiæ
risdictionis, quæ incidere solent.
t & aliud Tribunal permagnæ di-
atis, licet non tantæ quam præce-
, cuius judices cognoscunt & ju-
nt de omnibus causis, quæ ad Co-
pertinent, sive Rex actor sit, sive
qui quid à Rege in judicio petant.
æterea est & Cancellarius major,
aulæ sive Palatii appellatur, qui
dictionem habet in omnes cu-
cribas, & sigillum custodit, quod
ibus omnium Tribunalium sen-
is subnecti solet. Idem & privi-
, & donationes Regias sigillo mu-

eadem aula quoque Tribunal est
storium, ipsi vocant *da Fazenda*,
d constat tribus proceribus prin-
libus, qui *Veedores da fazenda*, id
uti opinor Quæstores ærarii appel-
ur, & totidē judicibus, qui sex con-
tim sententias ferunt de omnibus
is, quę ærarium Regis spectant: nam
atrimonii regii & redituum atque
igalium rationem habent, tam
a regnum quam extra in ditioni-
. quæ coronæ sunt acquisitæ; &

dant operam, ut non modo Regi de
quæ ipſi debentur, ſatisfiat, ſed ut i
quibus debet, ſatisfaciat. Tres aut
illi Veedores maximæ ſunt dignat
nis, tum propter eminentiam earu
cauſarum quas tractant, tum quia ſ
Conſiliarii ſunt regii, eique non mo
in ærarii rebus, ſed & omnibus q
regimen regni principale concernun
inſerviunt.

Præter hæc Tribunalia eſt hîc co
ſilium quod vocant *ſtatus*, in quo ſu
perſonæ proſapia & nobilitate em
nentes, ſed numero indefinito pro
Regi placuerit, in quo principalia n
gotia pertractantur, quæ regime
concernunt, & bellum juxta atque p
cem. Ad eoſdem & præſentatio pert
net omnium Archiepiſcopatuum, Ep
ſcopatuum, Abbatiarum & Comen
darum tam in ipſo Regno, quam i
Provinciis Coronæ bello acquiſitis.

Eſt & Tribunal Rationalium, qu
vulgo *Caza dos Contos* appellatur, c
omnes & ſinguli, qui ubicunq; reditu
& bona regalia adminiſtrarunt, ratio
nem reddunt, ſive eadem conduxe
rint, ſive alio modo collegerint.

Hujus Tribunalis caput, appellatu
quæſtor maximus vulgo *Contador ma-
jor*, qui rationes inter inferiores ratio-
nale

les distribuit, qui fere sunt duode-n; scribæ autem illis serviunt sede-n, & alii ministri inferiores. Hoc ibunal in sumtuoso ædificio celebra-r, quod *Cazam dos Contos* vocant.

Iuxta hanc rationalium domum vi-ur alterum magnificum ædificium, od vocant *Alsandegam*, id est, Hor-im sive promtuarium publicum; vel te Telonium. id constat partibus atuordecim; quarum una dicitur *nza do despacho de Madeira*; ubi ctigal sive portorium solvitur pro terie omni, quæ foris importatur, sunt orbes viminales, & asseres do-res, & similia, itemque de nucibus, landibus, & avellanis, aliisque ejus-nodi fructibus. Altera dicitur *men-do despacho dos portos secos*; & ita de teris.

Atque hæc quidem dicta sunto de gimine hujus Regni in universum. inc de regimine particulari civitatis isiponensis, & aliorum oppidorum uca dicamus.

Civitatis Olisiponensis Regimen.

CIvitas Olisiponensis primò habet Senatum, nobilium gravium & do-rum hominum; inter quos sunt sex atores literati, quos vocant Verea-

dores, & unus Præſes è nobiliſſim
Regni primoribus; unus ſcriba itide
nobilis, & duo Procuratores civitati
hi à Rege ſpeciali diplomate conſt
tuuntur. Præterea quatuor Magiſtr
quos civitas eligit è domo viginti qu
tuor;hi ſuperioribus aſſident, & pare
habent in ſententiis dicendis poteſta
tem, paucis cauſis exceptis. Inſupe
unus Theſaurarius, & unus Syndicu
qui ſinguli ſuos habent actuarios.

Sex autem illorum Vereadorum ju
riſdictiones diviſæ ſunt in hunc mo
dum. Primus particulatim judicat d
macello publico, & de rebus ad illu
pertinentibus; Secundus de re frumen
taria; Tertius de ripa fluminis & are
publica;Quartus de purgatione oppid
Quintus de poſſeſſionibus & rebu
propriis;Sextus libellos ſupplices cura
Totus autem ſenatus eligit judices c
viles & criminales, ædiles, curatore
orphanorum, diremtores bonorum
& quam plurimos alios officiales. Ii
dem pretia vino conſtituunt Feſto S
Martini, & oleo, & carnibus: Fru
mento autem nullum pretium poni
tur.

Conſtituunt quatuor *Zeladores* u
vocant,quorum videre eſt,ne quid ven
datur ſupra pretium conſtitutum,quo
rum

m ſinguli quotannis ſtipendium ac-
piunt è publico 150. ducatorum.
Idem duos, quos vocant *Rendeiros*,
i una cum ædilibus fora rerum ve-
lium obambulant, & dant operam,
quid venum exponatur à Senatu
ohibitum, qui non raro fructus ſani-
i noxios vendi vetat.
Præter hos ſunt in civitate duode-
n collegia opificum & mechanico-
m, quæ cum ſuis banderis ſive vexil-
proceſſiones generales comitantur.
ex ſingulis ſuis collegiis eligunt bi-
os, qui conſtituunt conventũ vigin-
quatuor; & quotannis liberis ſuffra-
s quatuor eligunt è ſuo numero, qui
natoribus aſſident, uti ſupra dixi-
us.
Eorum autem qui jam Magiſterio
functi fuerint, unus judex eſt illius
nventus, alter autem Secretarius:
liqui minora munia civitatis obeunt.
In tribunali rerum civilium, ſunt duo
dices, novem actuarii, unus diſtri-
tor, octo inquiſitores, qui una cum
tuariis & judicibus criminalibus &
tionalium magiſtro munus ſuum
eunt.
Iudices autem hi abſolute judicant
iis, quæ valent tantum quatuor mill.
es in rebus immobilibus, vel quinque

in mobilibus; quæ hanc summam su-
perant per appellationem ad majori
tribunalia revocantur.

Sunt præter hos duo *Corregidori*
in civilibus causis, cum sex Actuarii
totidemque Inquisitoribus, binisqu
distributoribus; qui absolute judicar
de iis omnibus, quæ valent octo mil
rees in fundo, aut decem in mobilibu
quæ hanc summam excedunt, ut supr
ad majus tribunal revocantur: eaden
est ratio quatuor Corregidorum i
criminalibus, quatuorque actuario-
rum, & unius Inquisitoris.

Sunt & quinque Iudices Orphano-
rum, cum scribis & duodecim diviso-
ribus, qui hæreditatem inter pupillo
partiuntur.

Est & domus quam vocant *dos Se-
guros*, in qua mercatores merces, qua
terra marive evectandas curant, certo
pretio sibi assecurari redimunt.

Plures præterea sunt Iudices & tribu-
nalia diversa, à quibus tamen omnibu
ad regia tribunalia provocatur, certi
quibusdam causis non magni preti
exceptis.

In reliquis locis & oppidis hujus re-
gni Portugalliæ, hic ordo servatur. In
omnibus civitatibus & oppidis, (exce-
ptis iis quæ ad dominos particulare
perti

:inent,)eſt unus judex Legum peri-
qui à Rege ſpecialiDiplomate con-
ıitur,& appellaturIudex extraneus,
diſtinctionem judicum ordinario-
ı,quorũ ſingula oppida binos quot-
ıis eligunt & oppidanis ſuis , qui à
;e per Deſembargadores Palatii (ut
ant) in munere ſuo confirmantur.
ue hi una cum Iudice extraneo jus
ıt de omnibus cauſis tam civilibus
m criminalib⁹; ſed nullam ſenten-
n executioni mandare poſſunt, in
ſa ulla quæ ſuperet valorẽ quatuor
l.rees(id eſt mille ducatos) in rebus
nobilibus,aut quinq;mill.in mobi-
ıs: & in mulctis irrogandis non ex-
unt mille rees, hactenus quippe ju-
ınt abſolute ſine appellationis aut
ravii beneficio . Ordinarii autem
ices in locis quę ſupra ducentos in-
ıs habent, juriſdictionem obtinent
a appellãdi poteſtatem, quando li-
æſtimatio non excedit valorẽ mille
; in bonis mobilibus,aut cccc in re-
fundi;in reliquis quæ hanc ſummã
edunt,ſententiã executioni mãdare
ıime poſſunt,niſi fuerit prius àTri-
ıalibus majorib⁹,quę hodie inOliſi-
ıẽſi &Portuenſi civitatib⁹celebran-
,confirmata:nam ad hęc duo tribu-
ia omnes cauſæ tã civiles quam cri-
 minales

minales ex universis regni civitati[b]
& oppidis referri possunt; nisi qu
causæ quædã non ita magni mome
ad Corregidorem viciniæ revocant
Nam præter prædictos judices, in si
gulis regni provinciis & regionibus,
dex constitutus est, quem *Corregi[dor]*
de Comarca vocant. Qui quotannis
mel provinciam suam obire & visita
tenetur, ut cognoscat de appellatio[ni]
bus à sententiis, quæ latæ sunt à Iud[ice]
extraneo & ordinariis: ab horum a[u]
tem Corregidorum judiciis appellat[ur]
ad Tribunal Relationum, ubi lites te[r]
minantur.

In singulis præterea provinciis [e]
Magistratus quidam, quem vocant *pr[o]*
veedor, cujus est operam dare, ut test[a]
mentorum tabulæ effectum sortia[n]
tur, & quæ tam privatis, quam tem[]
plis, aut aliis locis piis legata sunt, ri[te]
persolvantur.

Denique in singulis oppidis, quæ ju
dicem extraneum & ordinarios ha
bent, unus est judex orphanorum, [de]
cujus sententiis & judiciis cognosc[it]
Proveedor ille, exceptis causis major[is]
momenti, quæ per appellationem a[d]
Tribunal Relationum devolvuntur.

VI. D

VI.

De

Regnis & Provinciis, quas Rex

HISPANIARVM

possidet in mari Mediterraneo.

BALEARES INSVLÆ.

REX Hispaniarum possidet in mari mediterraneo, primum Baleares insulas, quæ vulgo Majorica & Minorica appellantur.

Majoris Balearis (inquit *Mariana* l. XII. ad annum CIↃ CCXXIX) insulæ forma quadrata est; quatuorque anguli totidem cœli plagas spectant. Palumbariæ portus, cui Columbaria insula objecta est, ad occasum pertinet. Promontorium Salinarum ad Meridiem. Medio fere intervallo Majorica urbs insulæ caput interjacet. Petræ & S. Vincentii promontoria ad Orientem vergunt & Septentriones. A Petræ promontorio Polentia haud remota est, olim Romanorum Colonia, nunc modicum oppidum, sed portu insigne. Palumbariæ portus triginta mill. passuum ab urbe dissitus est; Sanctæ

Pontiæ portus paulo ulterius eſt vert
meridiem & occaſum. Capta urbs M
jorica à Iacobo Arragonum Rege an
cIↃ CC XXX. Sedes Epiſcopi ac domic
lium in hac urbe conſtitutum.

Major Balearis (inquit *Bernardin*
Gomeſius lib. VI.) valde ferax eſt atq
omni prope rerum copia referta, ne
alia ubivis inventa eſt Inſula, quæ ta
brevi & anguſto ſpatio contenta (cen
tum M. paſſ. in longitudinem, in cir
cuitum vero CCCCLXXX M. patet) ta
variam, tamq; excellentem fructuu
atque animalium non ad uſum mod
& alimentum, ſed etiam ad delicia
mortalium abundantiam, atque ill
ſuppeditet. Nam præterquam quod
tribus urbibus, tum oppidis ac pagi
multis, & portubus undique frequen
eſt; frumento etiam, ſale, oleo, vino
caſeoque, pecude & armentis, atque fe
rina carne, tantopere abundat, ut non
ſolum incolis; verum exteris copioſe
ſufficiat. Nam & Balearica vina aucto-
re Plinio, Italis nota ſatis atque appro-
bata fuere; & oleum, caſeumque non
modo proximis Valentiæ, Catalauniæ-
que Regnis, ſed Gallicæ quoque atque
Liguſticæ oræ, magno eſſe uſui ac nu-
trimento, compertum eſt. Præterea
cuniculorum, cervorum atque dama-
rum

tanta eſt multitudo, tam certa
itio, ut hac una profecto poſſet
tidianus carnium eſus in Inſula
leri: præter porcinas, tum dome-
rum, tum ſylveſtrium aprorum
es, quarum tanta eſt copia, ut in
a ſectæ & foras miſſæ apud ex-
s redundent. Quibus addi poteſt
mo deliciarum loco, perutilis, ſalu-
atque delitioſa myrthus, è cujus
liquor omni thure Sabæo odora-
elicitur, Inſula per loca ſylveſtria
m ſponte atque in magnam co-
n proferente.

'niverſam inſulam, cum ab Arrago-
is occuparetur, quindecim oppidis
ſtitiſſe, refert *R. Iacobi* Hiſtoria,
rum nomina præter urbem majo-
, tum Pontiam & Polentiam, quæ
manorum Coloniæ fuerunt, barba-
unt atque à Saracenis impoſita.

ſajorica urbs (inquit idem *Gomeſius*
VII.) in medio fere inſulæ poſita
mari ſeſe inter caput Figueranum
Capendoracatum, quæ XV. milliari-
inter ſe diſtant, totidem ad urbem
ue inſinuante. Qui ſinus alioqui
magnus, portus efficitur celeberri-
s; tantumque non à Libonotho
ito tutus: ſed quo interior, eo fit
ge tutior, ob conſtructam atque
manu-

manufactam molem, quæ in ma
urbe prominet, eique è regione resp
det promontorium Portopini; ind
ctum quod ab altera promontorii p
te versus occasum, Maris sinus exig
sese terræ ingerat, ac parvum port
efficiat, Portopineum nuncupatum
ergo promontorium cum manufa
mole, tranquillum atque ab o
prorsus vento tutum urbis port
reddit. Vrbs partim in excelso co
partim in planicie explicata est, &
acclivitatem conjuncta. Tametsi
colle, qui mari ac portui imminet
præruptus est, expugnationis tempo
arx sola sita erat, postea vero, te
plum maximum & Episcopalis dom
cum speculatorio deambulacro, un
prospectus maris amœnus, ac p
jucundus, jussu Regis exædifica
fuere.

Adhæc fluvius non longè à fon
bus derivatus, qui sese illico in ma
præcipitat, mediam interluit, magn
que illi est usui, non modo ad ejus s
lubrem purgationem & hortoru
quibus maxime decoratur ipsa, irrig
tionem: verum ad navium etiam aqu
tionem & portus commoditatem.
Denique urbis ambitus, qui muro sa
tis amplo munitur ac collem cum ips
planici

icie comprehendit, tam latus
ut præter hortos, domiciliorum
nillia contineat, quæ cum aliis
ibus, tum magnificentissime ex-
ta sunt; tum urbem quæ decem
: patet portis, omnium Europæ
ıerrimam & conspiciendam effi-
t.
inor Balearis, vulgo Minorica,
ıtalior est quam Majorica, distat-
ab illa quinque aut sex leucis;
n habet urbem quæ hodie ab in-
nomine Minorica appellatur, &
s pagos. duos itidem portus, quo-
alter Maon, alter Formelle dici-
Insula in ambitu CL. mill. pass.
plectitur, altis montibus & ne-
osis undique cincta; mediterraneæ
es ubertate soli & pascuorum bo-
te Majoricæ minime concedunt;
os autem alit præstantissimos, &
maximopere commendantur.

PITIVSÆ *Insulæ.*

cundo possidet Rex in hoc mari
itiusas Insulas, quæ duæ item sunt;
or dicitur Yvica hodie, olim Ebu-
circiter C mill. pass. ambitu com-
tens & decem aut undecim leu-
à continente disparata; hæc in-
oppidum habet ejusdem cum
Insula

Insula nominis, ager illius fer[...] frumenti & fructuum omnis gen[...] ferax. Hodie copia salis commenda[...] quem hinc in Italiam & alias Eur[...] partes evectare solent.

Minor dicitur veteribus Ophiu[...] aut Colubraria, hodie vulgo Form[...] tere, à priori ad Austrum sita & pa[...] longius à continente disjuncta, ci[...] ter LXX. mill. passuum ambiens; p[...] deserta ob multitudinem serpent[...] quibus abundare fertur; cum Yv[...] nullum venenatum animal toler[...] ac ne noxium quidem ullum, præ[...] cuniculos, qui segetes interdum [...] stant & sata subruunt.

SARDINIA.

TErtio possidet Rex in hoc m[...] Sardiniam insulam; eam ab o[...] Solis Tyrrhenum, à meridie Africu[...] ab occasu Sardoum mare ambit, [...] Septentrione fretum quod illam à C[...] sica separat. Summa ejus longitud[...] inter Arctum & Meridiem, à promo[...] torio quod vulgo *Capo de la Testa* a[...] pellatur, ad promontorium Tavola[...] millium est circiter CLXX. maxima l[...] titudo inter occasum & ortum, à pr[...] montorio *de la Caccia* ad promont[...]

riu[...]

n quod vulgo *Capo de Comino* mil-
n xc. universæ circuitus mensura
promontoria & sinuum fauces
, millia confecerit IↃ LX. magnitu-
e Siciliam fere æquat. Abundat
insula frugibus tritico, vino, pe-
, armentis & cunctis ad vitam hu-
nam necessariis; Equi nostratibus
ores, robusti tamen atque agiles,
rum tanta hic copia ut non pauci
ylvis sine certis dominis vagentur;
stes & indomiti. Abundat etiam
o apris, cervis, damis aliisque feris,
e venatio hic imprimis dives &
ortuna. Nec argenti metalla hic de-
rantur. Nullos habet lupos aut ul-
animal venenosum. Verum quod
locis serpens est (inquit Solinus)
Solifuga Sardis agris, animal per-
guum similique araneo forma; in
allis argenteis plurima est; occul-
reptat & per imprudentiam super-
ntibus pestem facit. Aër inclemens
aletudine incolarum infamis; de
la ita Claudianus;

Dives ager frugum: quæ pars vici-
nior Afris
lana solo, ratibus clemens: quæ re-
spicit Arcton
mmitis, scopulosa, procax, subitisq;
sonora

Flucti-

Fluctibus: Insanos infamat nav...
montes:
Hinc hominum pecudumque lue...
hinc pestifer aër
Sævit, & exclusis regnant Aquil...
nibus Austri.

Sardi autem corpore sunt robusto ...
laborum patientes: pecuariam utpl...
rimum exercent, vili cibo potuq; co...
tenti; paucissimi humanioribus disc...
plinis & scientiis imbuti sunt: sed ...
plurimum sunt indocti, atque adeo i...
urbani; Advenas tamen amare & sa...
humaniter accipere feruntur; cred...
quod raro admodũ ad illos cõmean...

Vrbes pro amplitudine habet pau...
cas, præcipua harum Caralis hodie *Ca-*
gliari Italis, in extrema parte Insul...
sita quæ Africum spectat, ad ingentis ...
nus, quem mare inter duo promont...
ria se ingerens facit, pene intimu...
gremium: in quatuor divisa partes...
quarum media quę fortissimo septa e...
muro proprie vocatur Calaris; pars a...
ortum vergens, vulgo *Villa nova* dic...
tur; quæ vero meridiem respicit ...
mare mediterraneum, *la Glia pola* vo...
catur, seu *la Marina*; & quæ ad occ...
dentem vergit *Stampax*; suntque h...
tres partes potius suburbia & appen...
dices civitatis. In hac Prorex fere sem...

pe...

noratur, una cum Baronibus, Co-
bus & civibus opulentis.
cundo loco habet Oriſtagnum, ci-
; ea eſt Metropolitana, ſita in loco
o & parum diſtans à mari. Aër hic
ubris ob paludes & ſtagna, & pro-
a incolis eſt infrequens. fuit olim
illa Arborea appellata, nunc au-
Marchionatus Oriſtagni dicitur.
ertio Saſſaris civitas, in parte illa
æ quæ Corum aſpicit, minus mu-
; ſed ager illius amænus, & pul-
rimis fontibus irriguus, multis bo-
e frugibus abundans.
uarto *Alger* nova civitas, exigua,
lo tamen frequens & munitiſſi-
ædificiiſque perpulchris ornata;
s incolæ fere omnes Tarraconen-
nt. Sita eſt ad ſinum ſatis amplum
ultarum navium capacem, quem
quis Caracodem portum appella-
fuiſſe indicat Cluverius: ad occi-
alem inſulæ plagam.
uinto Boſa vel Boſſa urbs, juxta
n fluvius Thyrſus decurrit, qui
ium hujus Inſulæ amnium maxi-
cenſetur: paulum autem à littore
editerranea recedit.
exto Chia urbs ad meridionale In-
latus, ubi olim portum Herculis
colligit Cluverius.

Sunt & alia loca ignobiliora
hic referre ſuperſedeo, omnia au
quæ hactenus retulimus, aut ad m
ſita ſunt aut non longe ab eo; nul
hodie in mediterraneis urbem an
tatam invenio.

Regimen politicum hujus inſula
potiſſimum penes Proregem, qui
Hiſpanus eſt: habetque à Rege ſibi
junctum aſſeſſorem juris utriuſ
Doctorem, quem ibi appellant Reg
tem; alioſque Senatores, cum qui
omnia diſponit vice Regis; Tribu
illius more Hiſpanico AudientiaRe
lis appellatur.

Tres ſunt in hac Inſula Archiepiſ
patus.

Calaritanus, cum quo unitus eſtE
ſcopatꝰ Suelliſenſis; ejꝰ Suffraganei ſu

Epiſcopus Sulcitanus in villa r
dens quæ vulgo dicitur *Solci*.

Læſenſis, vulgò *Leſſa*.

Turritanus A. in urbe Saſſarita
reſidens, vulgò *Saſſari* cujus Suffra
nei ſunt.

Epiſcopus Algarenſis, vulgò *Alge*

Epiſcopus Boſenſis, vulgò *Boſſa*.

Epiſc. Emporienſis, vulgo *Empur*

Epiſcopus Phauſanienſis, vulgò F
ſinenſis, in caſtro Arragonenſi reſid
vulgò *Terra nova*.

rborensis A. vulgò Arboræ, nullos
:t Suffraganeos, inquit *Miraus*.
enique hæc insula post Imperii
ıani declinationem à Saracenis
occupata; quibus deinde à Genua-
s & Pisanis fuit erepta; & à Papa
que Regibus Arragonum in feu-
ı concessà, atque ita in Hispani
:statem devenit.

SICILIA.

Varto possidet Rex Hispaniæ in
hoc mari nobilissimam Insulam
iæ; quæ formæ est triangularis,
usque celeberrimis promontoriis
itum prominet, Lilybæo, Pachyno
'eloro; quorum prius hodie *Capo*
o dictum, in occasum æquinoctia-
vergit; alterum hodie *Capo Passero*
ortum tendit Hybernum; tertium
ıique hodie *C. del Foro* inter Septen-
ınem & ortum æstivum excurrit
sus Italiæ littus. Longitudinem la-
um hanc prodit Cluverius. A Pe-
o ad Lilybæum CCLV. M. pass. A Li-
æo ad Pachynum CXC. mill. P. à Pa-
ʼno ad Pelorum CLIV. M. P. ita ut to-
s Insulæ ambitus sit IↃc mill. pass.
Dividitur hodie in tres regiones:
ırũ una dicitur Vallis Demona quæ

Pelorum prom. continet usque ad Teriam & Imeram: altera vallis No promontorium Pachynum spectans amne Teria usque ad Gelam; ter vall. Mazaræ, in qua Lilybæum pr montorium.

Aëris cœlique summa temperies salubritas; solique insignis ubique fe cunditas, licet solo perpetuoque sa constare videatur. Tritici inprimis rax & fertile est solum, idq; incredib pene incremento reddit; nam no pauci numerantur agri ubi ex un modio centum colligantur. Vnde pl rimum frumenti in alias provinci evectari consueverat; sed jam à mu tis annis Sicilia parcius sibi ipsi suffeci quo vitio incertum est. Nec minus vi ni, quod plurimis Italiæ vinis minim concedit. Mellis quoque insignis cop & bonitas; neque quicquam quod a vitam humanam necessarium defici Ad mercimonia autem præstantiss mum sericum producit; inter qu Messanense excellit, quod maxima co pia evehitur, ut mox dicemus. Solum autem plurimis locis bituminosum, & cavernosum; unde & ventis terræmo tibus obnoxium est, & plures habe Vulcanos, inprimis nominatissimam Ætnam; & ob sulphureas quæ in in

timo

terræ gremio abſconduntur ve-
plures ubique habet ſcaturigines
las ferventeſque. Nec gemmarum
umdum expers eſt, ſed ignobilio-
; marmorum vero elegantiſſimo-
dives.
hac inſula plures ſunt Civitates,
rum præcipuæ ſunt; primum Meſ-
hodie *Meßina*; è regione Italiæ,
ttus maris, librata planitie, venu-
xtenditur verſus orientem, ab oc-
autem collibus munitur. Iuxta lit-
, quod arcus obtinet formam Cha-
dis eſt, fretum navibus exitioſum,
r Meſſanam & Rhegium, quo bre-
patio Sicilia à continenti ſeparatur.
erum civitas magis longa eſt quam
, quippe concluſa inter montes (in
bus ſita ſunt Caſtella Regalia Ma-
riſon, Caſtellazo & Gonzuga) &
us maris, quæ ædificia ita lambit ut
anguſtum tramitem relinquat:
re cum civitas in latitudinem ex-
rigi non potuerit, in longitudi-
n extra portas & muros, ſuburbia
producit in modum pagorum, quæ
res habent parochias, & unâ pla-
continuis ędificiis utrimque muni-
ad XII millia ſe extendunt; hæ paro-
æ in cauſis civilibus ſenatui urbico
ſunt; in militaribus autem utraque

pars tam meridionalis quam ſept
trionalis ſuum habet Capitaneum:
Capitanei vulgo Capitanes de las
rias vocantur (id enim nomen vu
tribuitur hiſce parochiis) & ſuos l
bent militares adminiſtros: ſuburb
enim hi pagani ad x millia militum
mare poſſunt; quorum præſentiſſim
uſus eſt adverſus Turcarum depred
tiones. Subditi autem ſunt non mo
Meſſanenſi civitati ſed & variis dom
nis, ad quorum nutum non raro pr
ſto ſunt, & vindictam non incrue
tam de inimicis eorum ſumunt cu
ſummo publico ſcandalo; ut queriti
Ferdinandus de Matute; qui propter
non Furias mediâ productâ; ſed
ctius furias dicendas arbitratur. Sun
mus urbis magiſtratus vulgo Stratic
appellatur, quem privilegia antiq
Indigenam eſſe vetant. Summa priv
legia jam à multis annis obtinet, int
quæ eminet; Si Rex aliquid mande
quod Syndicus urbis contra privileg
autumet, ipſi judices oppidani; jud
cent de controverſia inter Regem
ipſos, & ſententiam ſuam de iniquit
te regii mandati per Straticotum ma
gna ſolemnitate publice curent præcc
nis voce promulgari, & mandatum
Regis ſuſpendi atque adeo antiquari.
quo

d privilegium Ferdinandus de Ma-
e iniquissimum judicat; licet à Re-
Hispaniarum anno cIↄ Iↄ xci fue-
confirmatum. Ager illius tritici
ps, quia montibus & mari claudi-
, nemoribus abundat, & præser-
moris, unde & serico affluit pro-
issimo, quod in cæteras Europæ
giones magna copia emittitur. Vr-
imminet mons Pelorus: prope est
bs Tauromenium olim dicta, vulgo
urmina.

Catana urbs celebris una sui parte
ari alluitur, cæteris ad radices Ætnæ,
i subest, extenditur. Ejus portus
odie vastissimis lapidibus plenus con-
icitur. Vrbs à Frederico II. Imper.
ersa, ab Arragoniis postea restituta,
Carolo V. demum mœnibus & mu-
itissimis propugnaculis circumdata.
ymnasium omnium disciplinarum
abet insigne, præsertim juris Cæsarei
pontificii. Ager illius amplissimam
abet planiciem, estque uberrimus &
rumenti feracissimus. Catanẽses quo-
ue colles ab Ætneis cineribus mi-
um in modum fœcundantur, quippe
qui vinetis & arvis plurimum prodesse
udicantur.

Leontium urbs (inquit Fazellus) ho-
die sita est in tribus vallibus, totidem-

 que

que collibus prominentibus: La Bentrius qui urbi ad M. pass. in septtrionem adjacet aërem insalubrem cit. Quocirca Carolus Cæsar ut & i colarum salubritati mederetur & bis munitioni prospiceret, delecto cō editiori, qui veteri urbi imminet, à meta denominatur, novam urbe situ, mœnibus & viarum amplitudi claram erexit, quam Carleontium v cant. In hac 7 Cal. Majas annuæ nu dinæ totius pene Siciliæ imo & vic nioris Italiæ frequentia, omnique me cium genere insignes, publico for perpetua institutione celebrãtur. Ag illius longe uberrimus & frugum f racissimus.

Syracusæ totius Siciliæ nobilissim urbs; situ est tum munito, tum a omni aditu terra marique peramœno Portus habet duos, quorum unus major, hodie *Porto Maggiore* dicitur, cujus ostium quingentos passus se aperit; alter minor vulgo *Porto Picciolo* qui ita confluunt & conjunguntur ut partem urbis quæ Insula dicitur angusto canali à reliquis partibus sejungant, quæ rursus ponte conjungitur. De hac ita Fazellus: urbs nunc eo loco constituta est, ubi olim prima pars Ortygia erat Quumque tota urbs in insu-

ulam fit traducta & circumfluo ri cincta. unica porta ad Isthmum & pons est, à septentrione aditum bet. In his angustiis duo egregii ac entis operis ætate mea exstructa it propugnacula, quæ difficilem ha- it oppugnationem. Qua vero ab oque portu mari circumalluitur, ppugnacula sunt idoneis locis, ma- na munitissimaque erecta. Cher- nesus ipsa, quæ in mare porrecta in- æ formam effingit, ad verticem ar- n habet Manjacis, ab aperto autem ri Ionio pulsatur & perpetuis scopu- jacentibus natura munitur: licet etiam tempestate, & pulchritudi- & portus commoditate & mœ- um robore, cum quavis Siciliæ civi- e conferri possit, & arx illius sit initissima: inopia tamen civium, onorumque raritate quam maxi- e est deploranda.

Terra nova, duplex urbs ad meri- onale insulæ latus; antiquæ cujus- m urbis ruderibus superstructa. archionatus titulo decoratur inquit ellus; hodie Ducatus.

Agrigentum, hodie *Gergenti*, ma- ifice se supra cæteras urbes extollit, unimentis, forma atque ornatu; di- t à mari octodecim leucis; urbs

in colle ſita & undique in ambitu m
ris cincta eſt ; cumque rupi inſide
rivulis cingitur, ab Auſtrali & Oc
dentali plaga ; Septentrionale latus d
ſtellum claudit, ut unicus tantum ac
tus ad urbem pateat. Ornatur E
ſcopatus titulo, qui ſub diœceſi
xxv maxima oppida continet.

Drepanum hodie *Trapano* Civitas
Portus, ad pedem Erycis montis, tra
Lilybæum, ſitum eſt in peninſula, cuj
latus meridionale, inſignem portu
cingit, maximarum etiam navium c
pacem; in urbe & circa urbem mu
veſtigia antiquiſſimorum monume
torum apparent: oppidum magnis
pidibus ſtratum eſt: rivuli ſaporem ſu
phuraceum habent, variis morbis a
verſantes: mille paſſus ab urbe Th
mæ diſtant; propè adeſt fluvius S
mander hodie D. Bartholomæi.
hac urbe Fazellus: mea ætate quatu
fere larium millibus incolitur, & m
ximis mænibus propugnaculiſque
Carolo Cæſare munitiſſima eſt red
ta. Cherſoneſus præterea ad qua
ſita eſt, dum hæc ſcriberem, in inſ
lam arcemque Siciliæ tutiſſimam
redacta.

Panormus hodie *Palermo* maxim
Siciliæ urbs, ſedeſque regia, amœn
lo

) ſita prope fluvium Formoſam di-
n, ab una parte Tyrrheno mari al-
ur, planitiei altera parte reſpondet,
ntibus circumcinctæ, qui nullas
nino arbores gignunt; at qua urbs
t, amœniſſima eſt, oculos jucun-
lino proſpectu paſcens, omnis ge-
is fructus maxima copia produ-
s, beneficio rivulorum qui campos
hortos irrigant. Rogerius tertius
liæ Rex multis ornamentis & pro-
gnaculis urbem auxit. Quatuor par-
us hodie conſtat, harum una eſt
m priſci urbem veterem nomina-
nt; hodie Superba dicitur: Secun-
Neapolis dicitur, adjungiturque
bi ad meridiem formâ dimidatæ lu-
antiquam urbem ambiens. Tertia
rs Transmontana eſt; Seralcadis
m dicta, hodie *Tranſpapireto*, quæ
ordium ſumit à Palatio & rivulo
pireto; murum habet flexuoſum ſe
n veteri urbe conjungentem, pro-
turrim *Farat* dictum, hic Cathe-
ale templum eſt S. Crucis & aliud
Hippolyti, cum D. Auguſtini &
nventu Eremitarum. Hodie flu-
en Papireto mediam urbem ſecat,
imminent quamplurimæ ædes, qui-
s farina præparatur; aqua in Por-
m exoneratur. Quarta pars cingit
totum

totum ſpatium ab urbe antiqua ; h
die Caſtellum *Rocca* hic apparet
mare ut portum tueretur. Carolus
firmiſſimis propugnaculis cinxit. C
prehendit ſpatium quatuor milliariu
ut Geometræ obſervarunt. Quatu
has (inquit Fazellus) Panormi part
eo temporis ordine quo à me ſunt d
ſcriptæ, fuiſſe conditas, conſervat
rum urbis (quos Iuratos Siculi app
lant) ordo indicat. Nam quum ſ
ſint ejus dignitatis nominiſque in u
be ſenatores, diſtributis oneribus, du
eorum veteris urbis, tertius Neap
lis (quam Albargariam hodie appe
lant) quartus Seralcadis, quint
Yhalciæ; ſextus anno abhinc quin
quageſimo ſupra centeſimum port
Patitellorum, ac ſubinde aucta ea re
gione Conciariæ & Logiæ nomen ſuſ
cepit. Summum magiſtratum ger
Prætor è primaria nobilitate Sicili
allectus.

Himera urbs olim præſtantiſſima
hodie *Sciacca* dicitur. Cephalædiun
oppidum hodie *Cifalu*, in alta rupe ſi
tum & circiter mille paſſus ambitu
complectens: ager vicinus ſæpe mari-
nis undis tegitur.

Sunt & alia minora oppida pene ad
littus ſita. Mazara urbs & caſtellum
ejuſ-

dem nominis. Ager ejus frumenti,
i, olei & pecoris exuberans eſt. In
diterraneis autem Centuripa hodie
torbe, olim maxima urbs, ſed nunc
ns & raris habitata colonis; cujus
r fertiliſſimus, magnam croci abun-
itiam mittit.
Cayhalbutum Sarracenici nomi-
, oppidum hodie honeſtum & fru-
nti mediterraneum emporium.
Agyre hodie *S. Philippo d'Agirode*,
s in alto monte ſita.
Aſſorum oppidum antiquum, titu-
Comitatus hodie nobile in edito
nte ſitum.
Enna hodie *Caſtro Ianni*, cum arce
gni, in monte excelſo & undique
rupto ſita.
Troyna urbs in edito colle ſita: à
ad meridiem VI mill. paſſ. Sequi-
Gaglianum oppidum, viceco-
atus titulo nobile, rupiſque ex-
æ ſitu munitiſſimum. Capitium
Æriorum montium qua meridiem
ſtant angulum ſitum. Nicoſia po-
oſum & magnum oppidum, cujus
olæ etiamnum ſermone Lombar-
o & Gallico, etſi corrupte, utun-
. Politium novi nominis (inquit
ellus) ſed nihilominus ingens &
uples oppidum; inter duo Himeræ
fluv.

fluv. capita ſitum. Yholiſanus Sarac-
nis, ſed Colliſanus peritioribus dictu-
oppidum, Comitatus titulo hodie i-
ſigne.

Aderno hod. Adranum olim, v
M. P. Ætna diſtans. Cætera perſeq-
longum eſſet neque operæ pretium.

Adjacent Siciliæ parvæ quædam i-
ſulæ, à parte ſeptentrionali VII, Æolid-
dictæ, Lipara, Thermiſſa, Strongyl-
Didyme, Ericuſa, Phœnicuſa, Euon-
mos; inter Italiam & Siciliam ſparſ-
quarum maxima Lipara, in qua ur-
hodie *Lipari*, quæ Epiſcopo gaudet.

De Reditibus & Expenſis Regis in hac Inſula.

ANno cIↃ IↃ cx cum ſingularis in-
pia ærarii regii in hac inſula Rege-
& illius ſenatum ſollicitos haberet; r-
tio redituum annuorum & expenſ-
rum fuit inita, è qua conſtitit ce-
tos reditus annuatim aſcendere a-
5640597 coronatos; expenſas vero a-
10010197 atque ita expenſas 436060
cor. reditus ſuperare: ut huic defecti-
obviam iretur varia media propoſit-
fuerunt, ſed fruſtra; donec in Inſula-
venit dux Oſſunæ, ut regno huic vic-
Regis moderaretur; qui anno cIↃIↃ cx-
Comitiis ordinum Regni Palermi in-

dicti

s, nullo pene negotio impetravit,
ubditi in annos novem, quotannis
idium trecentorum millium coro-
orumRegi erogarent,(præter vetus
itium cccc millium coronato-
n, quod prorogarunt;) excepta ci-
ite Messana, in qua paulo post Vi-
ex, Gabellam unius tarini & quin-
granorum in singulas libras serici
e ex hoc portu aliò transferuntur
posuit, vel potius restauravit: non
stantibus immunitatibus à Rege
ilippo II Messanensibus concessis;
ısatus Regi esse impositum, quippe
i Messanensibus pro servicio (ut vo-
nt) sexcentorum millium coronato-
m quod expenderant anno 1591. in-
ulserit Gabellam viginti quinque gra-
orum in singulas serici libras, quæ
nnuatim ascendat ad quinquaginta
quatuor millia Coronatorum. Huic
ecreto Messanenses acriter aliquan-
u se opposuerunt, sed vicit Regis au-
ıoritas atque necessitas. Scripsit de
ac controversia D. Ferdinandus de
latute regius in Sicilia consiliarius in-
egrum tractatum, in quo ostendit re-
te à Vicerege & jure factum fuisse. Por-
o ex eo tractatu notandum solis XVII
iebus quibus forum publicum Messa-
ıæ celebratur, evehi è portu illius duo
millia

millia balarum ſerici & reliquo a[n-]
tempore pene totidem, quarum ſi[n-]
gulæ ordinario pendent 250 libras,
non raro 270 lib. ſecundo Meſſane[n-]
ſes ſumſiſſe ſexcenta illa millia coro[na-]
torum fenori à Nicolao Auria ea co[n-]
ditione ut quotannis pro uſura ſol[ve-]
rent quadraginta millia coronat[o-]
rum; quare quum ipſi è gabella qu[o-]
annis perceperint LVI aut LX mill. c[o-]
ronatorum; itemque ex altero ve[cti-]
gali vino impoſito quotannis X mi[ll.]
coronatorum, jam viginti annis n[on]
modo fœnus ſed & ſortem extincta[m]
eſſe oportuiſſe.

VII.

DE INSVLIS CANARII[S] quas Rex poſſidet Caſtellæ nomine in oceano Atlantico.

IN numero inſularum Cana-
riarum variant ſcriptores, a-
liis ſeptem, aliis decem & ſu-
pra numerantibus: ſunt au-
tem *Gracioſa, Lancerota, Forteventu-
ra, Palma, Gomera, Ferro, Tenerif[a],*
Alegrança, magna Canaria; quarur[n]
Forteventura tantum XII milliaria di-
ſtat à promontorio Boiador ad Afric[æ]
oram

, quæ autem longiſſime à conti-
abſunt milliaria LX. Lancerota
na eſt Hiſpaniæ; Fortaventura
u reliquas ſuperat, Tenerife ha-
ium frequentiâ.
aria magna patet in longitudi-
XII mill. & pene totidem in lati-
e; ambit XL milliaria; in ea cir-
X millia incolarum numeran-
eterarum caput eſt, ſiquidem hic
nator, & judices agunt in urbe
arum ad quos ab omnibus Inſu-
provocatur. Metropolis hæc per-
ra eſt & cives ſplendidi; aërque
ie temperatus. Reliquæ urbes
Telde, *Galder* & *Guia*: in uni-
inſula ſunt duodecim machinæ
aro conficiendo deſtinatæ, quas
Ingenios vocant: producit præ-
hæc inſula præſtantiſſimum &
oſiſſimum vinum, (præcipue cir-
bem Telden:) & perfectiſſimos
us, inter quos excellunt Plantani
ris: denique plurima armenta alit
cudes: diſtat ab æquatore XXVII
us verſus arctum.
nerife diſtat à Canaria magna XII
ar. verſus arctum, ab æquatore
us XXVII & ſemiſſem: forma eſt
gulari; patet in longitudinem
leucas. Solum illius aſſurgit in

M colles,

colles, in quorum medio eminet alti
ſimus mons, rotundus & præceps, q
vulgo appellatur *Pico de Tenerife*, pro
prio nomine Tereyra, à cujus radic
bus ad ſummum faſtigium numera
tur leucæ xv, crebro flammas & ſu
phur eructans ex orbiculari & paten
ore inſtar lebetis; in cujus ambitu a
duo milliaria cineres & pumices v
ſuntur; ſub his ad totidem milliar
perpetuæ nives; & paulo inferius pro
ceriſſimæ arbores quas vocant *Vinat*
co materie ſolida & gravi, & quæ a
aquis minime corrumpitur; itemq
aliæ ſimili materie quas vocant *Ba*
buzano, præter pinos & ſimiles arbo
res: denique ingentes laurorum luc
Hæc inſula eoſdem fructus produci
quos aliæ; & inter cætera nutrit a
buſta quædam, è quibus lacteus ſucc
emanat, qui in glutinum concret
Tabayba ab indigenis appellatur: iten
que arbores quæ vulneratæ exſudai
ſanguinem draconis. Frumentis al
undat ſupra reliquas, ita ut cæter
non raro nutriat. relatum quippe n
perio à fide dignis anno cIↃ IↃ LXXXI
ſupra ducenta millia hanegarum h
nata; præter Oryzam & hordeun
Machinæ ſaccharo molendo deſtinat
hic numerantur duodecim. Vinu
h

ascitur præstantissimum magna
.. idque duplex, unum quod ipsis
nia dicitur atque ex oblongis uvis
mitur ; alterum quod vocant
voisie & ex grandibus rotundis
exprimunt tantæ præstantiæ ut
corruptioni obnoxium quovis
um per mare devehatur;quum al-
n mare minus patiatur. Vrbs il-
ræcipua Laguna juxta oram la-
à quo illi nomen, duas habet pa-
ias. Cætera oppida sunt Santa-
., Larotava, Riolejo, & Gara-
).

omera distat à Tenerife versus oc-
n vi leucis; ab æquatore xxvii
us. patet in longitudinem viii
as. Comitatus est per se, suumque
:t tribunal à quo adParlamentum
ariense provocatur. Præcipua urbs
m cum insula nomine censetur;
umque habet opportunissimum.
la abundat frumento & vino. Hic
est machina saccharo molendo
:ta.

alma distat à Gomera xii leuc.
us Corum; ab æquatore xxvii
ib. & semisse. Orbiculari forma,
inet in ambitu circiter xxv leu-
abundat vino & saccharo, cui
endo machinas habet quatuor.

Frumenti haud adeo dives, quod fe
vicinis accipit: Præſtantiſſimum
num premitur circa Breniam, ubi qu
annis ad XII millia piparum ven
dantur. Præcipua urbs Palma, q
pulcherrimum habet templum; h
proximum oppidum S. Andreæ.

Rex Hiſpaniæ quotannis è mag
Canaria, Tenerife & Palma percipi
mill. ducatorum: hæq; tres conjunct
unum habent Epiſcopum, cujus cen
annuus valet XII millia ducatorum.

Ferro diſtat à Palma X leuc. ab
quatore XXVII grad. haud ſupra
leuc. ambiens: peculium eſt Comi
Gomeræ è familia Ayala, aquarum p
tabilium indiga eſt, præterquam qu
in medio habet arborem, frondib
olivæ, quæ nubibus perpetuo tec
optimam aquam deſtillat in ſubjecta
ciſternam, quæ non modo hominib
ſed & pecori affatim potum ſubm
niſtrat.

Lanzerota diſtat à magna Cana
XVIII verſus Auſtrum, ab æquato
XXVI gradus: patetque in longitu
nem XII leuc. Peculium eſt Comitis
Fortaventura & Lanzerota è fami
de Herrera. Tribunal habet peculia
à quo tamen ad Canarienſe tribun
datur appellatio. præcipuæ illius m
q

ſunt caprarum carnes ſiccatæ, quas
ant *Tuſsineta.*
Fortaventura diſtat à promontorio
icæ vulgo *Cap de Guer* L leuc. à
gna Canaria XXIV verſus arctum;
et in longitudinem XV, in latitudi-
n X leuc. Abundat frugibus & ar-
ntis. Adjacet illi unius leuc. inter-
lo *Gracioſa* exigua inſula & non
gni momenti.

VIII.

E OPPIDIS ET PROVIN-
is Inſuliſque quas Rex Hiſpania-
rum, Nomine Regni Portugall.
poſſidet in Africa & mari
Atlantico.

1.

SEPTAM oppidum in Mauritania Tingitana ad fretum Gaditanum ſitum, triginta & ſex grad. ab Aequatore verſus
ctum: quam Rex Portugall. Ioannes
imus Mauris eripuit an. CIↃ CCCC XV.
2. Oppidum Tingim, quam hodie
cant *Tanger.*
3. Oppidum & caſtrum Mazagaon
oram maris Atlantici, XXXIII grad.
æquatore verſus Arctum.

4. Insulam Maderam & Porto Sa
cto, triginta & tribus gradibus ab
quatore versus arctum, & ab urbe
lysiponensi CL leucis. Madera adm
dum fertilis est, vitesque fert mag
copia, ita ut quotannis Regi decima
rum nomine nunc X nunc XII mill
doliorum (pipas vocant) obvenire
cantur. Distat à Tenerife LXX leu
versus arctum; præcipua illius urbs di
citur *Fouchal*, portum habens pero
portunum & munitum; insigne tem
plum Cathedrale, quod suum habet E
piscopum & Capitulum & Canonico
alterum oppidum vocatur Machico
quod & portum habet satis commo
dum. Porto Santo distat ab hac
leuc. versus arctum. Adjacet & alteri
insula quam vocant desertam, quæ ni
hil producit præter Orchel: & copiam
caprarum alit.

5. Insulas Asores (quas & Flandri
cas vocant;) earum præcipua appella
tur Tercera, quæ milliaria quindecim
aut sedecim complectitur, altissimo so
lo & rupibus aspero undique cincta
veluti muro; sed Portum sinumve de
fendendis navibus aptum non habet
ante Angram tamen mare semilunar
ambitu patens, sese in portus speciem
sinuat; Ea urbs præcipua & reliqua
rum.

a Insularum Metropolis, Cathedrali
lesia, Gubernatoris & tribunalis ju-
ici sede nobilis. Ei duo alti montes
minent quos vulgo Bresiil vocant;
bus duæ lapideæ speculæ superstru-
:, è quibus vigiles certis signis, ex
o appellentium navium numerum
qualitatem obnuntiant. Est & alte-
n in Insula oppidum quod *Prayam*
cant, à littore cui assidet, muris cin-
ım , sed incolis infrequentius quia
rtu caret.
Ager insulæ frumenti & vini ferti-
omnibusque rebus ad vitam neces-
iis abundans. Inter fructus excellunt
tatæ radices. Præcipua mercium hu-
; Insulæ uti & cæterarum est gla-
ım, cujus quotannis magna copia
ehitur. Proximum Insulanis lucrum
armentis, quæ Europæa, pulchritu-
ne ac specie, longe superant.
A Tercera ad Notapelioten 27. aut
. mill. distat S. Michaëlis insula; pe-
: xx milliaria in longitudinem pa-
ns; præcipua urbs Punta Delgada
ppellatur. Ager Insulæ glasti feracissi-
us, cujus supra bis centena quinta-
ım millia singulis annis evehi scribit
ınscotanus noster. Itemque tritici,
: sæpe aliarum insularum inopiam
.blevet; cæterum importuosa est in-
 sula,

ſula, & tempeſtatibus hyeme ſup
modum obnoxia.

Ab Inſula S. Michaëlis 12. mill. ve
ſus Auſtrum inſula S. Mariæ jacet,
aut 12. mill. ambitu complexa, nul
commercio quam figulinæ terræ cel
bris: nullo militum præſidio cuſto
tur, quod à natura ſatis munita ſit.

Gracioſa diſtat à Tercera verſus C
cium 7. aut 8. milliar. v tantum a
vi milliar. ambitu capiens: amœniſ
ma & fertilis; nullis præſidiariis cuſt
ditur, quod ob exiguitatem ſumt
ferre non poſſit.

S. Georgii Inſula viii. aut ix. mil
à Tercera verſus Corum, xii milliar. i
longitudinem, vix tria in latit. paten
montibus frequens & ſylvis; non nih
vini hic quotannis colligitur.

Fayal inſula omnium rerum copi
abundans, à S. Georgii inſula jacet ve
ſus Africum, & xvii aut xviii millia
ambitu complectitur; glaſtum quoqu
colunt inſulani, cujus cauſa vel poti
ſimum aditur; civitas illius Dorta cu
arx parum firma adjacet: præſidiun
habet Hiſpanicum.

Pico inſula xii milliar. à Tercera ver
ſus Meſolibonotum, xv. mill. in longi
tudinem patens: fructifera eſt, & lig
num cedrinum copioſe fert & alterun
quod

ɔddam quod vocant *Tervo*; pecora
ɔet & multum vini, fructuumque
:ſtantiſſimorum abunde.
Flores inſula diſtat à Tercera verſus
:identem mill. 70. nihil commercio
num fert præter glaſtum, patet pe-
omnibus advenis quia nullo præſi-
cuſtoditur, ab hac milliar. interval-
liſtat Corvo exigua inſula & vix 3.
ll. ambiens. Hæ duæ inſulæ proprie
n ſunt è numero Aſorum, licet illis
numerentur & uni Gubernatori
reant. Inter has inſulas aut circa eas
mmodiſſime claſſem Hiſpanicam ex
lia venientem præſtolari licet; nam
s primum ex alto advenientes na-
s adire ſolet.
6. Sed ad continentem Africæ re-
rtamur. Ad quam poſt Magazaon,
imum occurrit Caſtrum Arguin, xx.
adib. ab æquatore verſus arctum; ab
lyſipone cccL leuc.
7. Inſulæ capitis Viridis, quas ita vo-
nt à promontorio continentis illis
lverſo, quod diſtat xɪv grad. & medio
æquatore verſus Septentriones; &
c (inquit *Oliveira*) incipit Æthio-
a, & ultra centum leuc. producitur
l promontorium Serræ Leonæ, to-
mque hoc ſpatium Capitania capitis
iridis appellatur, cuj⁹ caput eſt Inſula

S.Iacobi,quæ diſtat à dicto promont
rio verſus occidentem c leuc.& prin
palis eſt decem inſularum quæ hic o
dine jacent Santjago, Fogo, Mayo,B
naviſta,S.Vincente,S^a Luzia,Inſula c
Sal.Brava, S.Antonio & S.Nicolao.

8. Serra Leona (inquit *Oliveira*)h
die Marchionatus, novem gradib. a
æquatore verſus Septentriones; hi
multum auri, eboris & aliæ res preti
ſæ petuntur.

9. Caſtellum S.Georgii,quod vul
appellatur Mina, quinque gradibus a
æquatore verſus Arctum, ad litt
Guineæ.

10. Inſula Principis, duobus ab a
quatore gradibus verſus arctū, XL. le
cis à Guineæ littore verſus Auſtrum.

11. Inſula Ferdinandi do Pao exig
intervallo à continente diſiuncta.

12. Ad eandem continentis plaga
occurrunt Arda, Ocre, Calabar & a
portus,qui ad Gubernationem S.Th
mæ Inſulæ pertinent; quæ ſub æqu
tore ſita eſt, LX leucis à continenti.

13. Inſula Annobon viginti leuc
(inquit *Oliveira*) ab continenti Afr
cæ, quæ hic recta ad Auſtrum verg
uſque adCaput bonæ ſpei ſexcentaru
leucarum ſpatio.

14. Ad hanc oram primum ſitu

regnum Congo ſex gradibus ab æ-
tore verſus Auſtrum, Coronæ Por-
allicæ ſubjectum, inquit *Oliveira*.
15. Deinceps Angolæ regnum no-
n gradibus ab æquatore verſus Au-
im, ubi Portugalli tam ad littus
am intra continentem ſuas habent
es; atque hinc porro uſque ad de-
ıum tertium gradum multi portus
urrunt qui ad regnum Benguelæ
tinent, in quo hodie Portugalli bel-
n gerunt & novas provincias bello
uirere ſatágunt.
16. S. Helenæ inſula, XVI gradibus
æquatore verſus Auſtrum, CCL. leu.
ab Africæ continenti, quatuor leu.
aut circiter ambitu complexa nul-
hominibus habitata; ad quam naves
India reduces appellunt, & aquandi
nandique cauſa ſubſiſtunt.
17. Superato Promontorio Bonæ
ei, ad oram Africæ quæ hic ad A-
ilonem convertitur, primum poſſi-
nt Portugalli Sofallam arcem, vigin-
gradibus ab æquatore verſus Au-
um, ubi ditiſſimum commercium
ercetur.
18. Mozambicum caſtellum, in exi-
a Inſula ſitum quindecim gradibus
æquatore verſus Auſtrum, & exi-
o intervallo à continente disjuncta;
locus

locus valde opportunus navibus qua
ex India redeunt, & promontorium
Bonæ Spei ob adversam tempestatem
superare non possunt.

19. Inter has duas arces in mediter-
raneis ad ducentas pene leucas ma-
gnum regnum Manamotapæ jacet, cu
subjugando Portugalli hodie dant o-
peram.

20. Septuaginta autem leucis a
Africæ continente jacet maxima In-
sula Madagascar, quæ & S. Laurenti
appellatur; incipit à vigesimo sexto
gradu ab æquatore versus Austrum &
desinit in duodecimum gradum alti-
tudinis Australis; & omnium pene In-
sularum totius orbis maxima existi-
matur; in illa autem jam plures portu
inventi sunt, commodi admodum &
opportuni in Indiam navigantibu
& omnis generis annona affluentes
quinque Reges jam se Regi Hispaniæ
subjecerunt ejusque Vasalli sunt facti
Insula hæc CCLXXX. leucas in longitu-
dinem patet nusquam latior XC. Inco-
læ illius sunt Nigritæ.

21. Supra Mozambicum ad eandem
Africæ oram Arx Quiloa sita est IX.
grad. ab æquatore versus Austrum.

22. Deinde Monbaza quatuor gr.
ab Aequat.

23. Por

3. Porro Melindæ castrum duobus
d. & 30.scrup. ab Aequatore. Toto
em hoc continentis tractu à Mo-
nbico ad Melindem, multi Reguli
gunt, quorum quidam tributum Re-
pendunt, omnes commercia cum
rtugallis admittunt. Vti & alii plu-
à Melinde ad Promontorium Guar-
tui, è cujus regione, ad ostium pene
ris Rubri, Insula Sacotora jacet, cu-
incolæ Christiani sunt, & licet Por-
gallis non sint subjecti, tamen com-
rcia cum ipsis exercent, & amici-
m illorum colunt. Atque hæc qui-
m sunt loca quæ Portugalli in Afri-
possident, uti ab *Oliveira* breviter
mmemorantur: nos majoris per-
icuitatis causa hæc quædam anno-
bimus.

Ad 6. A promontorio Blanco (ut
ocant) mare sinuoso ambitu in con-
nentem se immittit, qui sinus vulgo
etum Arguin appellatur, vadosus &
ultis arenarum pulvillis & rupibus
ene clausus; in eo plures sunt insulæ
arsæ, sed exiguæ, inter quos nomen
eruit Arguin, in qua Castellum hoc
onditum anno 1441. auspiciis Regis
ortugalli, à Soverio Mendezio; hic
utem Portugalli ditissimum commer-
ium cum Mauris exercent. Mare de-
nique

nique quod alluit hanc Africæ parte[m] ad miraculum piſcoſum & optimo ge nere piſcium refertiſſimum eſt. Ca ſtrum hoc hodie ad Comitem Atou guiæ pertinet.

Ad 7. Incolæ continentis juxta pro montorium Viride ſui juris ſunt, ne que Regi Portugalliæ magis obnoxii quam aliis; hic quidem Portugalli ali quot habitant in pago *Refriſco* vulgo dicto, ſed judaiſantes; Galli autem An gli & noſtri hic commercia cum Ni gritis quotidie exercent.

Inſulæ Cap. Viridis.

INſularum Capitis Viridis maxima & celeberrima eſt S. Iacobi inſula, quæ diſtat à continente circiter LXXXV milliaria ut noſtrates obſervarunt; Portugalli hic oppidum habent pluribus propugnaculis & variis caſtellis munitum ad partem Inſulæ quæ meridiem ſpectat.

Fogo diſtat ab Inſula S. Iacobi VII milliaribus verſus Africum vel potius VV. S. VV. XIV grad. & XXXIX ſcrup. ab æquatore verſus Arctum, editiſſimum habet montem qui jugiter flammas evomit; totaque inſula edito eſt ſolo.

Mayo inſula ſalinis nobilis, quam

ausam à nostratibus sæpe adiri so-
nullos habet incolas , nisi forte
cos Nigritas fugitivos aut exules
tugallos.
. Vincentii Insula nullos habet in-
s , montosa enim est & rupibus
ra; licet valles habeat nonnullas
infœcundas, si cultura accederet;
erum maxima hic caprarum Syl-
rium copia; superioribus enim an-
cum nostri hic in anchoris cum
se starent , supra quatuor millia ce-
int. Stationem habet percommo-
ı & adversus maris æstum ab obje-
insula S. Antonii præmunitam.
. Luzia in eundem modum aspera
& sterilis nec quicquam illustre sor-
præter caprarum copiam; nunc
oque deserta , licet olim habitata
se videatur. Cæteræ itidem non
t magni momenti.
Ad 8. In Sierra Leona, duo sunt Re-
Nigritarum Regi Portugalliæ mini-
obnoxii, neq; Portugalli hic ullum
ellum aut præsidium habent , quo
s nationes commercio cum Nigri-
arceant; nam quotannis Galli, An-
Belgæ eo commeant. Sed haud lon-
hinc Portugalli oppidum quoddam
olunt quod vocant, Cachieu, cujus
olæ divitiis abundare dicuntur.

Ad

Ad 10. Insulam principis observa[…] nostri unum gradum & 30. scrupu[…] distare ab æquatore versus Arctum; h[…] die à Portugallis incolitur, qui ibide[…] oppidulum habent, ad plagam qu[…] Corum aspicit; plurimum sacchari a[…] nuatim producit.

Ad 11. Insula Ferdinandi do Pa[…] edito solo, & circiter XVIII. mill. i[…] longitudinem patet; cur hanc Portu[…] gallis attribuat Oliveira, non vide[…] nam ab aliis observatum invenio, […] VII Regulis eam possideri & gente ad[…] eo effera & inhumana, ut pene omne[…] exteros à commercio & consortio su[…] segregent.

Ad 12. S. Thomæ insula jam à multi[…] annis à Portugallis incolitur, qui hi[…] oppidum habent, quod vocant *Pavoa[…] sam* juxta torrentem aquæ limpidæ & […] potari pulcherrimæ: solum maxima[…] parte montosum & sacchari canni[…] opportunum, unde maxima sacchar[…] copia hic quotannis conficitur; sed cœ[…] lum insalubre præsertim nostratibus, atque adeo omnibus qui non assueve- runt, aut in illa nati sunt.

Ad 13. Insula Annobon distat ab æquatore versus Arctum uno gradu & viginti quinque scrupul. In hac quo- que Portugalli oppidulum habent, sed

haud

ita frequens incolis ut exteros
s arcere possint,qui hic sæpe ipsis
s aquam & ligna petunt; & va-
uctus ipsis extorquent; oppidu-
irciter centum & viginti ædibus
are dicitur. Stationem satis com-
m habet ad plagam quæ septen-
es respicit.
14. Regnum Congo hodie non
bjectum est Regi Portugalliæ ut
fuit, imo vix ipsum superiorem
scit; atque adeo Rex Congo supe-
us annis cum Portugallis Ango-
us bellum gessit, & Belgarum
adversus illos imploravit;hodie-
elgis favet, & illis liberum com-
ium in Regno suo permittit.
15. In Angola Portugalli paulo
uris habent: nam hic possident
im Loandam & in vicina conti-
oppidum habent S. Pauli, & ar-
iquot intra continentem.
16. Castrum Portugallorum in
ne Sofalæ,situm est viginti gradi-
x xxx. scrupul. ab æquatore ver-
ustrum, haud procul à mari, ad
a fluminis quod in regione Mo-
gua oriens haud minus c leucis
ri, & urbem Zimbaoc, Quitevæ
isce regionibus imperat, sedem
rlabens, sub castro hoc ingenti
N ostio

ostio & fere leucam lato, in ocean
se exonerat. Castrum hoc à Petr
Nhaya primum constructum fuit a
clɔ Iɔ v consentiente Zufio cœco R
Mahumetano, quem tamen haud
dum post facti pœnituit, & cum I
tugallos inopinantes opprimere p
ret, facto à barbaro quodam indi
ab ipsis præoccupatus fuit & occis

Habent ibidem Portugalli & a
castellum quod vocant Senam, ex l
de & limo constructum & multis
chinis bellicis instructum, LX leuc
ostio fluminis, cui Capitaneus à p
fecto Mozambici imponitur. ad
castellum Tetæ Provinciæ inc
mercaturæ gratia commeant & n
ces exoticas auro permutant.

Item tertium in Provincia Tete,
leucis supra Senam, in Regno Inha
ze, sub Dominio Manamotapæ. Re
fertilis est & Lusitanæ merces hic
gno sunt in pretio. Lusitani autem
Manamotapæ regiones ad tria em
ria barbarorum proficiscuntur,
Massapa, Luanze & Manzovo dic
tur; quorum præcipuum est Massa
ubi Lusitani præfectum habent, M
namotapæ rege concedente.

Ad 19. Manamotapæ Regnum
scribit *Ioh. de Santos)* situm est
M

aranga, quæ olim integra ad im-
m unius Regis pertinebat, (qui
aris Mana dicitur & inde Mana-
ıpa,ut Manacongo & ſimilia,)ho-
ero in quatuor regna diviſum eſt,
amotapæ, Quitevæ, Sedandæ &
angæ; Rex enim ſuperiori ſeculo,
unũ ſe tot regnis regendis impa-
videret,inter quatuor filios eadem
t, & majori quidem natu Mana-
pæ regnum attribuit; ſecundo
n Quitevæ regiones Sofalæ flu.
rminas; tertio Sedandæ regiones
Sabia fluvius lambit, qui ex ad-
Bocicarum Inſularum mare in-
quarto denique Chicangæ regio-
Manicæ ſubjectam. Tres autem
riores poſt Patris obitum nun-
ı fratrem majorem natu ſuperio-
voluerunt agnoſcere, unde con-
fere bella inter ſe geſſerunt.Por-
gnum Manamotapæ, ducentas
in longitudinem, nec pauciores
itudinem patet: verſus Corum
nos dividit cum Regno Abu-
quod ad fines uſque Angolæ ſe
dere creditur; verſus orientem
natur flu. Zambeze; verſus Eu-
Oceano, in quem promontorio
xii leuc. lato, inter fluvios
am & Tendanculum vaſte ſe

projicit; versus austrum ad flu. In banen pertingit: reliqua ad reliq tres Reges pertinent, à Sofala flu. mirum ad Tendanculum Quitevæ perat: inde ad Austrum regnum biæ patet, sub Sedandæ imperio, & Botongæ Dominus ad Inhaba regionem usque: utrique denique Mediterraneis prætenditur Manice gnum, ubi Chicanga dominatur c citer leucis à mari versus Corum. I rum denique Regum Quiteve fa potentissimus est tum ob comme quæ cum Portugallis exercet; tum subditorum suorum vires, qui ii Mocarangas (ita enim Cafres om has gentes vocant) fortitudine & bellandi excellunt.

Ad 21. Quiloæ tyrannum Abra mum primo tributarium fecit R Portugalliæ Vascus Gama, impo annuo tributo, quod duûm mill. m calium, ut ipsi appellant, vel aureo summam non excederet. Inde an 1505. à Francisco Almeida, Abrahe expulso, Mahumetes Anconinus impositus, & arx ædificata quæ ho que durat.

Ad 22. Monbasam urbem in pa insula ejusdem nominis sitam Alm da expugnavit ann. 505. & direpu

in

adit. Commoda hîc ſtatio eſt.
d 23. Cum Melindæ regulo Portu-
s jam à prima pene illorum in has
es navigatione, amicitia fuit, &
ra inter eos obſequia; littus autem
ndæ importuoſum eſt.

IX.

OPPIDIS ET CASTRIS
ıæ Rex Hiſpaniarum Portugalliæ
nomine poſſidet in Aſia,
atque India.

1.

LITTVS (inquit *Oliveira*) Aſiæ incipit à Sues, oppido Turcarum ad caput maris Rubri ſito, & ſecundum Orientaejuſdem maris latus primo porriır ad urbem Aden, ad oſtium maRubri, deinde ſecus littus Arabiæ cis ad ſinum Perſicum producitur, cujus oſtium Portugalli in contiıte commercia exercent cum Caate incolis.

2. Haud longe hinc jacet Inſula Orız, duarum leucarum intervallo à ıtinente Arabiæ diſcreta, quæ Porgallorum eſt; diſtatque ab æquatore ginti ſepté gradibus verſus arctum.

Et licet exigua ſit Inſula & ſterilis, co-
merciis tamen ſupra modum flore-
frequentia incolarum excellit, quib
cupletiſſimi ſunt; eſt enim totius P
ſiæ, Arabiæque emporium.

3. Ducentis & quinquaginta ab O
muz leuc. Dium arx ſita eſt in Reg
Cambaiæ viginti gradibus & dimi
ab æquatore verſus Arctum.

4. Damaon, Tarampor, Vaylite
Cacil quæ loca Portugallis parent;
mox Civitas Bazaim novende
gradibus & medio ab æquatore.

5. A Bazaim ora Indiæ ſe conve
ad Auſtrum, ad quam Portugalli p
ſident Tana & oppidum Chaul: &
decim gradibus ab æquatore ver
Arctum inſulam Goæ. Eſt autem h
inſula exigua ſita ad principium o
Malabaricæ, & exiguo intervallo
continente disjuncta; in qua ſita
nobiliſſima civitas Goa, totius Ind
Metropolis, Archiepiſcopi & Prore
Indiæ ſedes.

6. Ad eandem oram & duodecim
æquatore gradib⁹ ſita eſt arx Canan
ſupra quam ſita ſunt Avor & Barcel
infra autem Mangalor, Calicut,
Cranganor urbs Archiepiſcopalis;
decem ab æquatore gradibus civit
Cochim Epiſcopalis, ad quam maxi
pa

mercium quæ in Portugalliam
ntur conduci solent.
Ad extremum oræ Malabaricæ
t, juxta promontorium Como-
octo ab Aequatore gradibus sita
rx Ceylaon, ubi pars occidentalis
Indicæ desinit.
E regione dicti promontorii jacet
la Ceylaon quæ cc leucas ambit, &
à Portugallis possidetur, qui in illa
iot arces habent; quarum illa quæ
ibo dicitur, octo gradibus distat ab
uatore versus Arctum: reliquæ sunt
iara & Maluco aliæque: opulentis-
a est Insula & ex illa universa Ca-
a petitur quæ Europæ inferri solet.
.A promontorio Comorim versus
im possident Portugalli civitatem
gapotaon undecim & medio grad.
Aequatore versus Arctum.
o. Quatuordecim autem ab Ae-
itore gradibus versus Arctum civi-
em S. Thomæ, ubi Portugalli Co-
iam habent.
ii. Porro in reliquis omnibus aut
risque portubus quæ sequuntur ad
idem oram, Portugalli commercia
ercent & fœderatos suos habent us-
e ad Regnum & oppidum Bengalæ;
quo & castellum habent; xxiv grad.
Aequatore.

12. A Bengala porro ad Regn
Pegu, quæ ora ad CL leucas extendi
in variis locis commercia habent
Pegu quoque arcem.

13. A Pegu ora se porrigit ad p
montorium quod jacet è regione
sulæ Sumatræ, quam aliqui Tapro
nam appellant; & promontorium
ab antiquis Auream Chersonesum
pellatam autumant, ubi urbs Mala
condita est, duobus gradib⁹ & 30. sc
pul. ab Aequatore versus Arctum.
autem Malacca Portugallorum civi
ditissima & caput Episcopatus. Ab
ad Insulam Sumatram octo leucar
iter est: Ad hanc denique Mercato
tam è China, quam Syan & reliq
partibus Orientalibus solent conflue

14. A Malacca versus Orient
multæ insulæ in Oceano sparsæ su
& quidem primo Maluccæ sub ipso
ne Aequatore, quas Portugalli sui ju
fecerunt.

15. Deinde Insula Banda, quam Po
tugalli itidem sibi vendicant: inqu
Oliveira.

16. A promontorio autem Mala
cæ, longo ductu producitur ora Ch
nensis spatio quadringentarum
quinquaginta leucar. ad quam passi
Portugalli commerciorum gratia a
pelle

llere solent. Hinc dein amplissimum egnum Chinæ orditur novendecim ad. ab æquatore versus Septentriones desinit ad quadragesimum octavum usdem latitudinis gradum. Civitas enique Macao quæ hodie à Portugal- s incolitur, viginti tribus gradibus di- at ab Aequatore versus Arctum.

Atque hæc quidem loca Portugalliæ omine possidet Rex Hispaniæ in Asia tque India, prout compendio ab O- veira enumerantur: de quibus majo- s perspicuitatis gratia hæc annotan- a sunt.

Ad 1. Calajatum urbs est Regni Ar- nuz, ab Albuquerquio olim capta & lirepta, sed postmodum restaurata.

Ad 2. Armuz vel Ormuz oppidum itum est in insula Gerun uti Persæ atq; Arabes vocant, quę ad exordium sinus Persici jacet, ambitu sex aut septem milliar. complectens, à Persiæ conti- nente, ex adverso Docar, quinque mil- liar. disjuncta: ab Arabia vero circiter novem leuc. XXVII. grad. & XXX. scrup. ab æquatore versus Arctum: ut nostra- tes observarunt XXVI grad. XXVII scrup. æstivis mensibus ferventissima, maxi- ma sui parte sterilis & nitrosa: duos habet hæc insula sinus, quos cornu quoddam arenosum dirimit, ad quod

hodie Arx Portugallorum sita est (in-
quit *Petrus Teixera)* & situ & fabric
inter celeberrimas & munitissimas O-
rientis facile princeps. Ab Alfonso Al-
buquerquio cum Armuziæ regem in
potestate haberet primum condita. I
enim cum Armuzianos magno prælio
superasset anno cIↃ IↃ VII. Zeifadino
has leges dixerat, ut quotannis quinde-
cim millia Serafinum tributi nomine
penderet, & locum ad arcem ædifican-
dam concederet, in quam suis tutus
esset receptus: quam alii deinde Prore-
ges Indiæ & præfecti hujus arcis am-
pliorem munitioremque fecerunt.

Anno autem cIↃ IↃ CXXII Persæ cum
Anglis arcem hanc expugnarunt &
Portugallis eripuerunt, in qua tum re-
pertæ fuerunt supra centum quadra-
ginta tormenta bellica, magnam par-
tem ænea, Itemq; paulo ante Portugal-
lis ab iisdẽ erepta fuit nova Arx quam
in Insula Kishme (ut Angli vocant)
construxerant, in qua septendecim tor-
menta bellica inventa varii generis.
Nostrates narrant in universum Lusi-
tanis hic erepta fuisse sexcentas ma-
chinas bellicas variæ molis, tam è
ferro quam ære conflatas.

Ad 3. Vrbs & Insula Dium (inquit
Linscotanus) exiguo intervallo à con-
tinente

ıente disjuncta, LXX leucis abest à
ı. Indo, & XXI grad. ab æquatore,
im Cambaiæ Regi paruit: Portugalli
ıtem primum Rege concedente hic
stellum condiderunt, mox vero Vr-
s atque Insulæ compotes facti, multis
unimentis locum pene inexpugnabi-
m fecere; semel anno 1539. & secun-
ȷ ann. 1546. obsidionem infidelium
ırtiter sustinuit. Vrbs commerciis va-
arum gentium florentissima est. In-
ıla ipsa fœcunda est & omnibus re-
ıs ad vitam humanam necessariis ab-
ndans.

Ad 4. Daman (inquit *Linscotanus*)
d Indiæ continentem sita est viginti
radibus ab æquatore, arcem habet
uæ una cum urbe à Portugallis possi-
letur. Ab hac ad urbem Bazaim quin-
lecim sunt milliar. quæ distat ab æ-
ıuatore XIX cum dimidio grad.

Ad 5. A Bazaim ad arcem Chaul,
ıovendecim gradibus ab Aequatore,
ıo milliaria numerantur. Ab Anglis
observatum invenio, duo esse oppida
hujus nominis, unum ad ipsam maris
oram, undique muro cinctum, & sinui
maris imminens, quod à Portugallis
habitatur; alterum intra continentem
quod à Mahumetanis possidetur. De
Goa, quia notissima est Indiæ Portu-
gallicæ

gallicæ Metropolis, nihil hic addam.

Ad 6. A Goa versus Austrum, hæ arces & loca Portugallorum enumera Linscotanus; primum Onor 20 mil à Goa, & 14 gradibus ab Aequator versus Arctum; Ager vicinus præstan tissimi piperis copia celebratur. Deind Barselor 15. mill. ab Onor, 13. gradib ab æquatore, piperis & oryzæ copi dives, tertio Mangalor 9. mill. à Barselor, duodecim grad. & dimid. ab æquatore: quarto Cananor 15. mill. à Mangalor, duodecim & dimidio gradibus ab Aequatore, piperis abundantia præstat. Quinto Calecut, 8. mill. à Cananor, 11. gradibus ab Aequatore, olim totius illius tractus Metropolis, nunc pene exhausta. Sexto Cranganor, 10. mill. à Calecut, decem grad. & dimidio ab æquatore. Denique Cochinum, urbs amplissima & Goæ pene æqualis, tam ædium numero & splendore, quam incolarum frequentia.

Ad 7. A Cochino (inquit *Linscotanus*) ad Coulon 12. sunt mill. novem grad. ab æquatore versus arctum; ubi arx Lusitanorum est & quotannis una navis pipere oneratur. A Coulon ad promontorium Commorin 20 sunt mill. 7. grad. & dimidio ab æquatore.

Ad 8. De Insula Ceylon vide *Linscotanum*,

num, cap. XIV. *Spilbergius* noster
n. 1602. hanc insulam adiit quæ
m variis Regibus parebat, quorum
æcipuus qui Candii Provinciæ im-
rabat, tum Portugallis non modo
on subjectus, sed & infensissimus e-
t; unde postea tanta rerum commu-
tio facta sit, ut Portugalli tota insula
m potiantur, (ut scribit *Oliveira*)
ondum observavi.

Ad 10. *Linscotanus* noster vicum S.
homæ agnoscit eumq; describit cap.
7. Sed *Casparus Balbus* civitatem vo-
at, & pluribus propugnaculis qua
ortum respicit munitam scribit.

Ad 11. Ora quæ inter Negapatan &
Muselapatan extenditur, xc circiter
nillia. spatio, vulgo Choromandel ap-
pellatur; ubi hodie non tantum Belgæ
nostri, sed & Angli, non minus quam
Portugalli cum indigenis libera com-
mercia exercent.

A Musulepatan autem ad Regnum
Bengalæ 120. mill. spatio, Narsinga,
Bisnagar & Orixa jacent ad Gangis us-
que æstuarium, à quo Bengalæ regnum
sumit initium; totaque hæc ora etiam
Choromandel vocatur uti prior. In
regno autem Bengalæ nulla Portugal-
lis munimenta esse scribit noster *Lin-
scotanus*, tantum pagos quosdam &
pene

pene exules Portugallos in uno atqu alıero portu domicilia ſua habere.

Ad 13. De Malacca vide *Linſcotanum* noſtrum cap. XVIII.

Ad 14. Inſulæ Moluccæ primum Caſtellanis aditæ & poſt acrem inte Portugalliæ & Caſtellæ reges controverſiam, denique Portugallo velut oppignoratæ; una cum Portugallia regno ad Caſtellanos devenerunt.

Earum præcipuæ à Belgis noſtris ſuperioribus annis fuerunt occupatæ, & arcibus ad minimum novem firmatæ; nam quinque ſunt inſulæ, Ternate, Tidor, Timor, Machian & Bachian & aliquot minores; in quibus omnibus noſtri arces habent munitiſſimas, & garyophillos qui in hiſce ſolis inſulis creſcunt ad ſe contrahunt.

Ad 15. Inſulam Bandam nucibus muſcatis fertilem noſtri Belgæ quoque ſui juris fecerunt, ibidemque munitiſſimam habent arcem. Iidem & Amboinam inſulam occuparunt, & Portugallos commercio omni in hiſce inſulis excluſerunt.

Ad 16. Cum Chinenſibus hodie noſtri Belgæ non minus commercia exercent, quam Portugalli & oram illam Portugallis infeſtam reddunt.

In ſumma jam à multis annis noſtrates

ites plures naves aromatibus omnis
neris, sola Canella excepta, onustas
India acceperunt quam Portugalli,
commercium Indiæ ad se traduxe-
nt: plures Portugallorum naves
rcibus Indicis onustas aut ceperunt
: depresserunt; præter ingentia da-
na quæ Portugalli passi sunt superio-
us annis, Caraquis aliquot aut mari
ustis aut ad littora Galliæ fractis, una
oque opulentissima à piratis Mau-
; haud ita nuper intercepta.

X.

R OVINCIAE ET VRBES
quas Rex Hispaniarum Portugalliæ
nomine possidet in Brasilia.

Ex Nicolao d'Oliveyra: & aliis.

IN America Australi Rex Hispaniarum Portugalliæ nomine possidet terram Brasiliæ, quæ olim Provincia Sanctæ Crucis fuit dicta à Portugallis, qui primi illam inve-
erunt atque lustrarunt: Ea autem (se-
undum auctorem hunc) initium su-
nit à Para, quæ Portugallorum arx
t in æstuario maximi fluvii Ama-
onum, sub ipso pene æquatore sita,
&

& desinit in trigesimo & quinto grad ab æquatore versus Austrum; & secundum oræ maritimæ ductum, maxim gyro, complectitur leucas mille, qua draginta & unam; quem ingenter terrarum tractum Portugalli juris su esse profitentur.

Porro regio hæc omnis, sive Brasili nomine sive quocunque alio censea tur, dividitur in quatuordecim Capi tanias; (secundum *Oli veiram*, nam in numero non conveniunt alii Scripto res) eæ sunt Para, Maranhaon, Ciara Rio grande, Parayba, Tamaraca, Per nambuco, Seregipe, Bahia, Ilheos, Spi rito Santo, Porto Seguro, Rio de Ia neyro, San Vincente; quarum sex ac dominos particulares pertinent, qu illas armis acquisivere, hodieque possi dent; reliquæ octo sunt Regis.

Intervalla inter hasce Capitanias di versa sunt, nam à prima quæ Para dicitur, ad secundam Maranhaon centum & sexaginta leucæ numerantur; à Marahaon autem ad Ciaram centum & viginti quinque leucæ; à Ciara ad Rio grande centum; à Rio grande ad Paraybam quadraginta quinque; à Parayba ad Tamaracam viginti quinque; à Tamaraca ad Pernambucum sex; à Pernambuco ad Seregipen

septua-

uaginta; à Seregipe ad Bahiam
ıti quinque; à Bahia ad Ilheos tri-
ı; ab Ilheos ad Porto Seguro tri-
ı; à Porto Seguro ad Spiritu Santo
ginta quinque; à Spirito Santo ad
de Ianeyro ſeptuaginta quinque;
de Ianeyro ad San Vincente ſexa-
ı quinque; à San Vincente ad æ-
ium fluminis de la Plata ducentæ
ginti leuc.
aput hujus Provinciæ eſt civitas
alvador ſive Bahia de todos los
os, in qua tam Epiſcopus quam
ernator cum reliquis miniſtris re-
lomicilium habet; juxta hanc Rex
es arces habet uti & in aliis omni-
Capitaniis, & multos milites præſi-
ios alit, alioſq; permagnos ſumtus
, uti poſtea dicemus, cum de redi-
s & expenſis regiis agetur.
apitaniæ Pernabucenſis Dominus
duardus Albuquerquius; ea latiſ-
patet, nimirum ab urbe Olinda
us auſtrum leucas circiter XL ad
ıen uſque S. Franciſci, juxta quod
rioribus annis argenti fodinam in-
tam volunt quam tamẽ Rex egeri
verit, ab hoc flumine verſus arctũ
eſt *Alagoa* ubi duo amnes in ocea-
ı exeunt; hic V aut VI machinæ
hariæ ſtructæ ſunt, quæ quotannis
O parum

parum facchari conficiunt : huic
eandem plagam proximus eft *Po*
Caluo, juxta quem funt VII aut V
machinæ facchari : & juxta hunc v
fus arctum pagus *Vna* cum IV au
machinis : & porro *Serinhan* ampli
mus & amœniffimus pagus, juxta qu
XII machinæ ftructæ, quarum fingu
utplurimum VI aut VII mill. arobar
facchari conficiunt (arobæ autem f
gulæ pendunt XXVII aut XXVIII
bras) : deinceps *Poiucar* pagus, inc
frequentiffimus, ubi funt XIII aut
machinæ facchari, quæ magnam c
piam quotannis edunt; fitus eft
amnem ejufdem nominis qui pa
fupra promontorium S. Auguft
exit. Secundùm promontorium
jacet pagus S. Antonii do Cabo,
cujus diftrictu circiter XX machi
ftructæ, quæ plurimum & optim
faccharum reddunt. Infra dictum p
montorium fita eft Ecclefiola Nof
Sennora de la Candelaria, à qua fem
pertinet ad campeftria, quæ Cucu
nas vocant, in quibus magna vis
mentorum pafcitur : ab his ad urb
Olindam funt v leucæ, quibus x
machinæ comprehenduntur. Ab
dem urbe verfus mediterranea IX
v leuc. jacet A matta do Brafil f
qu

issimus pagus, ubi magna vis
Brasiliani cæditur, quæ deducitur
gum S. Laurentii, ubi sunt VII
III machinæ quæ plurimum præ-
ssimi sacchari conficiunt. Deniq;
s hujus Capitaniæ versus arctum
endunt ad Insulam Tamaracam
V. Capitaniæ Tamaracensis; Do-
s est Comes de Monsanto qui in
ania degit; in illius districtu nu-
tur machinæ sacchari circiter XX;
um potissimæ sitæ sunt juxta
m Goianam.
hisce Provinciis plurimæ sunt
inæ quibus saccharum conficitur
tugalli vocant *Ingenios,*) ita ut
lam urbem Olysiponensem quot-
s traducantur ad minimum vi-
sex millia cistarum; quarum sin-
pendunt ad minimum quindecim
bas; ita ut istæ 26000. cistæ effi-
396.195. arrobas; quarum sin-
efficiunt 32. arrates: Id anno 1617
rvatum fuit; quo eodem ann.
am appulerunt supra quinque
a cistarum; ut de aliis portubus
ugalliæ nihil dicam, ad quos quo-
magnum cistarum numerum ap-
re certissimum est.
orro de omni hoc saccharo Regi
narum nomine in ipsa Brasilia

ſolvuntur decem pro unoquoq; ce-
nario, excepto illo ſaccharo quod
mini machinarum proprio ſuo
culo evehunt, quod liberum eſt à v
galibus : In regno autem Portug
ſimul ac appulerint, ſolvunt vigint
unoquoq; centenario. Alii hæc p
aliter explicant, quemadmodum n
à Belga qui xxx annis in Pernamb
habitaverat accepi. Omnes om
fruges, omne ſaccharum, & ſim
etiam armenta & cætera animalia
vunt regi decimas; quas Rex p
canis quibuſdam in ſingulos aut
res annos elocari ſolet pro ſexag
millibus ducatorum in ſola Cap
nia Pernabucenſi (nam de cæteris r
dum mihi conſtat): ab hiſce deci
nulli plane liberi aut immunes
præter eccleſiaſticos : Saccharum
tem omne, uti & reliquæ merces, l
rum eſt ab omni vectigali aut port
in ipſa Braſilia; ſed in Luſitania ſi
lac appulerit pro vectigali xx pro
gulis centenariis, ſecundum valo
ſacchari, quo venit in Regno; Don
tamen novarum machinarum, ſi
ſaccharum ſuum & ſuo periculo e
hant in Luſitaniam, in regno li
ſunt à vectigali illo ad decenniu
quo elapſo dimidiam partẽ vectiga
ic

t, decem pro ſingulis centenariis
olvere tenentur, & altero decen-
elapſo ſolvunt uti cæteri.
eadem Provincia in Europam tra-
ıntur plurimæ pretioſiſſimæ mer-
magna Ambari copia, Balſamum
tantiſſimum, lignum Braſil, aliæ-
materies magni pretii; Tobaccum
urimum gingiberis; aliæq; ejuſce-
li merces.

XI.

De Terris quas Rex HISPANIARVM nomine Caſtellæ in America poſſidet.

AMpliſſima regna & ditiones in America poſſidet Rex Hiſpaniarum, ratione Caſtellæ, quæ hic tantum obiter deli-
re conſtituimus.
America ſive India Occidentalis,
e & Novus Orbis appellatur, in-
ıtibus terrarum ſpatiis inter Au-
ım atque arctum projecta; com-
ode in tres partes dividi poteſt: in
ulas; continentemque Septentrio-
em atque Meridionalem.
nſulas voco non omnes quæ variis

locis continenti prætenduntur, quatuor majores illas Cubam, Ia-cam, Hispaniolam & S. Ioannis olim Boriquen dicebatur: & quæ tam ad dextram quam ad levam a-cent, quarum incertus quidem nu-rus, sed non infinitus.

Insularũ harũ majores, tres quid recta pene linea ab ortu in occasu invicem sequuntur haud ita longo tervallo discretæ; quarum prim Europæ vicinior est Insula S. Ioan quæ ab oppido primario Porto R vulgo appellatur; ea xxx aut x leuc. in longitudinem, xx in lat dinem patet, formæ pene quadra Cœli temperie læta & omnibus p mensibus æquabili, præterquam cembr. & Ianuar. Solo fertili & pa læto; sed Guajabis arboribus ita noxio, ut gramen passim corrum tur & deficiat. Vrbs primaria Po Rico portu capacissimo & à natura que industria humana probe mun quippe aditu satis angusto, cui arx lida imminet tormentis æneis alio belli apparatu probe instructa; urbs i haud ita grandis nullisque mœni aut vallo cincta, quippe quæ ob port inaccessibilis diu crediti, securitat nihil hostile metueret: tamen semel

An

glis una cum arce intercepta fuit;
terum ſuperioribus annis à Belgis
ſtris direpta, arce fruſtra ob exiguas
›ias tentata. Sunt & alia quædam
ınicipia in hac Inſula ſed non ma-
ı momenti. Divitiæ Inſulæ conſi-
nt in gingibere, ſaccharo & tergo-
us armentorum, quæ magno nu-
:ro evehuntur.
Inter Inſulam S. Ioannis & Hiſpa-
›lam fretum interjacet quindecim
t ſedecim leuc. latum: Hiſpaniola
b:liſſima Americæ inſula & oppor-
niſſima ad cæteras Americæ partes
t`tutandas aut invadendas; quadrin-
ntas leucas ambitu ſuo capere dici-
r, CL lònga, nuſquam latior quin-
ıaginta aut ſexaginta; aut anguſtior
ginta: Intenſior hîc aëris calor, qui
mé à marinis flatibus ſub meridiem
fflaminatur: ſolum ad miraculum
quibuſdam partibus fœcundum, in
:riſque egregie paſcuum, ut hic in-
ıita armentorum multitudo ſuccre-
:rit. Præcipuæ hujus inſulæ divitiæ
nſiſtunt in tergoribus armentorum,
.ccharo, G·ngibere, cujus ingẽs copia
ıropę ſuperioribꝰannis invecta, vilius
ı;us aromatis pretium ubique fecit.
:etropolis InſulęSancti Dominici no-
.ine inſignitur, elegantiſſime ſtructa

ad Hiſpaniæ modum ; portum ha
peropportunum & acceſſu per ſe di
cilem & Caſtello haud ita magno n
nitum. Floruit ſuperioribus annis
pra alias Americæ urbes, cum ibid
auri metalla è venis eruerétur,& n
dum immenſæ Peruviæ & Novæ H
ſpaniæ opes innotuiſſent: nunc inc
quidem haud infrequens, ſed parum
pulenta judicatur ; capta fuit & dire
ab Anglis ann. cIↃ IↃ LXXXVI. S
præterea in hac inſula aliquot opp
& municipia ſed non magni mome
ti. Nam præter Azuam, Yaguanam
portum de la Plata (ubi exigua arx) c
tera vix nomen oppidorum tueri p
ſunt : & omnia hæc oppida ad ipſ
oram ſita & maximis locorum int
vallis à ſe invicem diſcreta ſunt. Vt
hinc proclive ſit judicare, quam de
præſidio tanta inſula ab Hiſpano t
neatur : nam præter oppidum S. D
minici & Portum de la Plata, cæt
loca inimicis omnibus expoſita ſun

Sequitur Cuba, freto quatuordec
aut quindecim leucarum, inter p
montoria Maizi & S. Nicolai ab H
ſpaniola diſcreta : longa circiter le
ducentas & triginta; ubi latiſſima q
draginta, ubi anguſtior tantum vigi
leucas in latitudinem patet. Vti c

am

nœnitate Hispaniolam superat, ita
li fœcunditate plurimum superatur;
iod hîc maxime parte montosum,
lvis opacum & bona sui parte infœ-
undum. Armentis & porcorum gre-
bus abundat. Primaria & antiquissi-
a urbs S. Iacobi nomini dicata, æris
ietallis in vicinia nobilis; & portu
ommodo, sed non satis adversus ho-
es munito; ea ad orientalem illius
artem sita est. Celeberrima est Haba-
a, munitissimo portu tam à natura
quippe angustissimis faucibus) & ope-
a humana pluribus castellis & ad fau-
es portus & ad ipsum oppidum com-
nunita; oppidum & portus longe ma-
imi momenti; hic quippe classes o-
nnes è continente & nova Hispania
ngenti gaza & mercibus maximi pre-
ii onustæ quotannis mense Iulio &
Augusto convenire solent & sub ini-
ium Septembris in Hispaniam solvere:
atque hæc pæne inexpugnabilis Hispa-
norum in America arx censetur.

Sunt præterea paucæ in hac insula Hispanorum coloniæ, sed neque munitæ, neque incolis frequentes. Latus insulæ quod Arcto expositum est, longe majori sua parte qua ad orientem tendit importuosum est, & crebris vadis & brevibus inquinatum; primus por-

tus qui à promontorio Maizi ad occa-
ſum tendentibus occurrit, Mantanza
appellatur, latiſſimus ſinus & nullis o-
peribus communitus, ideoque omni-
bus expoſitus qui hic aquandi & li-
gnandi gratia ſolent concurrere; huic
proximus Habanæ portus; illi portus
de Cabanas & Mariem, ambo oppor-
tuni & quibusvis expoſiti. Latus vero
inſulæ quod meridiem ſpectat paucos
habet portus, eoſque non niſi minori-
bus navigiis aptos, plures ſtationes; ſed
totũ hoc latus infinitis inſulis & vadis
obſitum eſt, magno navigantium diſ-
ſcrimine, niſi ſtudioſe vitetur. Maximi
nominis promontorium habet S. An-
tonio ſacrum, ad quod claſſes omnes t-
tam quæ à continente Americæ Meri-
dionalis Habanam petunt, quam quæ
ab Hiſpania ad novam Hiſpaniam na-
vigant, curſus ſuos ſolent dirigere:
quod hoſtibus Hiſpanorum gnarum:
hic potiſſimum claſſibus Hiſpanicis in-
ſidiari ſolent, & non raro opulentas
prædas agere. In hac ergo Inſula nihil
Hiſpanis validum præter Habanam.

Reſtat Iamaica à Cuba verſus Au-
ſtrum ſita & viginti circiter leucarum
intervallo ab illa disjuncta: cœli ſoliq;
bonitate, & amœnitate nulli ſecunda.
Centum quinquaginta leucas ambitu
ſuo

uo complecti creditur ; maxima sui
arte campestris, ideoq; & armentis su-
ra modũ abundat : & gossypio aliisq;
rugibus. Tribus omnino municipiis
ncolitur, quorum præcipuum Sevilla,
nodico portu & accessu difficili. Pro-
imum Melilla; denique Oristan. Nihil
ic satis adversus hostes munitum.

Porro quatuor hisce majoribus In-
ulis quamplurimæ minores adjacent ;
d Arctum quidẽ trium Insularũ quas
rimo loco descripsimus, Lucaye, ita
ictæ, ab una quæ cæteris magnitudine
ræstare dicitur, omnes incultæ & ha-
itatoribus vacuæ: nam incolas omnes
artim Hispanorum sævitia, partim
itæ tædium post amissam libertatem
xstinxit, non tantum in minoribus
llis insulis, sed & in majoribus quæ
lim aliquot myriades indigenarum
numerabant : de quorum numero &
xcidio consulendus est Episcopus
Chiapensis. Ad meridiem vero Insulæ
S. Ioannis variæ Insulæ arcuato ductu
fretum hoc concludunt, quæ uno no-
mine Canibales dicuntur ab incolis an-
thropophagis ; quorum tamẽ reliquiæ
tantum paucæ in Insula Dominica &
Granata & paucis aliis supersunt : nul-
las in hisce colonias habent Hispani.

Ad Continentem jam accedemus,
cujus

cujus illa pars quæ ad Septentr. vergit vaſtis terrarum ſpatiis ad omnes cœli plagas in longitudinem atque latitudinem extenditur, maxima ſui parte adhuc incognita: In hac primo occurrit Florida, (nam quæ ad Septentrionem illius Provinciæ jacent, aut Galli aut Angli aut denique noſtri Belgæ poſſident) ampliſſima regio & variæ conditionis, nam pars illa quæ longo ſed anguſto tractu ab extremis Virginiæ finibus ad promontorium è regione Cubæ protenditur, terris læta, ſylvis opaca eſt, magna quidem metallorum fama celebris, ſed hactenus incomperta, quippe omne aurum atq; argentum quod hic reperitur, magis è fractis Hiſpanorum navibus ab indigenis ſervatum, quam in terris illis natum, haud fruſtra creditur.

In hac autem Floridæ parte Hiſpani aliquot oppidula cum ſuis arcibus poſſident, non magni momenti, quæque tam à Gallis quam Anglis ſuperiori ſeculo non magno molimine Hiſpanis erepta & rurſus relicta comperimus. Hiſpani qui ibidem degunt commercia cum Cubæ incolis exercent. Reliqua pars Floridæ quæ ad occidentem magnis terrarum ſpatiis extenditur ad oram maris leviter nota, intra conti-

nen-

ntem ab Hispanis magna cum ho-
inum, jumentorumque jactura ali-
oties lustrata, & variis laudibus de-
ntata, quæ fabulis propiora viden-
r: cæterum revera tristi uligine in
ultis partibus squalida, aut sylvis
orrida, denique arenosis & sterilibus
mpis magna sui parte tristis & incul-
,vix ullum operę pretium promittit.
Nobilissima pars hujus continentis
no nomine Nova Hispania appellatur
cet in varias Provincias & non unius
onitatis aut opulentiæ divisa. Illius
ars quæ versus Septentriones vergit
c cùm Florida ad orientem conjungi-
ur, Nova Mexicana vulgo audit, ad
uā Hispani superioribus annis varias
xpeditiones fecerunt, exiguo profectu
c magna cum clade hominum atque
umentorum. Ab hac ad meridiem
rimo sita est Nova Hispania proprie
icta, cujus Metropolis est Mexico, va-
ta quondam civitas dum barbari illa
otirentur, nunc quoque magno in-
olarum numero nobilis, & commer-
iis vicinarum provinciarum locuples.
ub hac jam vulgo censentur hæ pro-
inciæ, Archiepiscopatus Mexicanus
k Episcopatus Mechoacanensis, Tla-
calensis, Guaxacanus; præfecturæ de-
ique Panucensis & Yucatana. Sub
Archi-

Archiepiſcopatu Mexicano præter Metropolim ipſam quæ ſatis ampla & populo frequens, nulla alia oppida alicujus momenti recenſentur, ſed multa municipia quæ cum oppidis amplitudine & frequentia certare poſſent, quæ à paucis fere Hiſpanis, quamplurimis autem indigenis incoluntur: præterea in hac diœceſi numerantur jam olim ducenti & quinquaginta pagi, & ſupra tria millia villarum (quas Hiſpani vulgò *Eſtancias* appellant: in quibus tamen omnibus ſuperiori ævo paulo plura quam ſeptem millia Hiſpanorum, barbarorum ſupra quingenta millia capita fuere cenſita. Habet hæc provincia celeberrimum portum ad mare Auſtrale, Acapulco vulgo, navigationibus ad Philippinas & Sinarum regnum nobilem; cum oppidulo haud magni momenti & arce ſatis debili, niſi forte ſuperioribus annis noſtrarum claſſium metu fuerit munita. Denique in hac diœceſi decem aut amplius argenti fodinæ reperiuntur cum ſuis municipiis, in quibus Hiſpani magnum ſervitiorum numerum fatigant. Archiepiſcopatui Mexicano ad Septentriones proxima eſt Panuco, in qua Hiſpani hodie tres colonias habent, quarũ præcipua S. Stephani oppidum dici-

tur, & gentili nomine Panuco, à
nine quod ſecus oppidum in mare
:endit, & portum aperit neque ob
via ingreſſu facilem, neque ob in-
:a ventorum ſatis tutum: præcipuæ
›idanorum divitiæ ſunt Salinę,nam
:ter has vix quicquam illuſtre hæc
io ſortita eſt: Secunda eſt S. Iacobi
›idulum quod à vallibus cognomi-
:ur; Tertia Tampice ad oram ma-
Mexicani & oſtium flum. Panuci:
ıci hic Hiſpani degunt & à vicinis
baris miſerum in modum infeſtan-
:.Panucenſi præfecturę ad meridiem
›ximus eſt Tlaſcalenſis Epiſcopatus,
i Mexicano Archiepiſcopatui ad or-
n prætenditur,eumque à Mexicano
:to dirimit, à Tlaxcala nobili quon-
.m inter Barbaros Republica ita di-
ıs,licet plures provincias complecta-
r quam Tlaxcalenſes olim poſſede-
ıt: quia autem Tlaxcalenſes Corte-
ım potiſſimum in ſubjuganda Me-
opoli Mexicana adjuvarunt, atque
tro jugum Hiſpanorum acceperunt,
itius cum ipſis ab Hiſpanis actum;
que à Rege nullis vectigalibus, aut
avioribus oneribus premuntur. Pri-
arium hujus provincię oppidũ Pue-
a de los Angelos, id eſt, Angelorum
vitas, in ſolo frugũ feraciſſimo ſitum
&

& jam olim à ſexcentis circiter famil
Hiſpanorum habitatum. Præter hoc
eodem Epiſcopatu cenſentur Segura
la Frontera in provincia quæ antiqu
tus Tepeaca dicebatur, juxta viam qu
à Metropoli ad Veræ Crucis oppidu
ducit, ſitum. Ad maris autem Septe
trionalis littus Veræ Crucis oppidu
loco inſalubri, ſed commerciis pero
portuno, quippe qui vicinum habe
munitiſſimum Novæ Hiſpaniæ po
tum S. Ioannis de Vlloa, ubi claſſ
Hiſpanicæ & onera ſua exponere
rurſus accipere conſueverunt; port
autem hic objectu exiguæ inſulæ & v
lido caſtello permunitæ ab hoſtilib
navibus defenditur; ob crebra vad
rum brevia & reciprocantes maris
ſtus ingreſſu difficilis; & ob infeſto
ſub menſem Septembrē & ſequente
Aquilones neutiquam tutus, niſi nav
validis catenis & rudentibus ad mu
rum, qui ad inſulæ latus meridiona
è vivo ſaxo extructus, fortiter allige
tur. Tlaxcalenſem Epiſcopatum ad o
tum & meridiem excipit Guaxacenſ
ſub qua non modo Guaxaca provi
cia, ſed & utraque Miſteca, Tutepequ
Zapotece & Guazacoalco Provinc
comprehenduntur: Ad utrumq; ma
pertinet, & ſecundum oræ quidem
ma

Septentrionale ductum quinqua-
; ad Meridionalem vero Ocea-
centum leucarum ſpatium in
itudinem occupat. Primaria hu-
Provinciæ civitas eſt Antequera,
nifico Cathedrali templo ornata,
rum ab Hiſpanis haud ita fre-
ıtibus habitata. Dein S. Illifonſi
idum intra Zapotecarum limites,
ipſum infrequens ob vicinorum
barorum ferociam. Tertio Nexapa
S. Iacobi municipium à paucis
ſidiariis potius quam colonis ha-
atum. Quarto urbs S. Spiritus in
ovincia Guazacoalco tribus à mari
ptentrionali leucis. Ad hanc Pro-
nciam pertinet Guatulco portus ad
are pacificum, commerciis cum Pe-
anis frequens ſed nullis operibus
unitus; quare oppidulum quod illi
ſidet jam bis ab Anglis captum &
chauſtum fuit.
Ad Occidentem claudit Archiepiſco-
atum Mexicanum Mechoacana Pro-
incia, olim regnum, nunc Epiſcopa-
us, qui à barbaris incolitur, quos Hi-
pani vulgo appellant Taraſcos; gente,
prout eſt barbarorum captus, ſatis in-
duſtria. Vrbs illius præcipua Mechoa-
can & Paſcuaro vocatur, haud procul
à piſcoſo lacu qui Mexicano aliquanto

amplior censetur. Accedit S. Mich[illegible]
oppidum secundum viam quæ ad[illegible]
catecenses argentifodinas ducit, in[illegible]
lis frequens & villis atque pascui[illegible]
ambitu copiosum: sed latrociniis[illegible]
rocium Barbarorum qui Montana[illegible]
colunt valde obnoxium. Dein urb[illegible]
Philippi in solo frigido atque eff[illegible]
condita. Tum Concepcion de Sala[illegible]
& denique Leon & Zamora. Hæc P[illegible]
vincia mare Septentrionale nusqu[illegible]
attingit, ad meridionale autem hab[illegible]
Zacatulam & Colymam cum suis p[illegible]
tubus.

Superest Yucatana peninsula, form[illegible]
pene triangulari, cujus basis centu[illegible]
pene leucis inter ortum & occasum [illegible]
mare Septentrionale extenditur; lat[illegible]
ra autem in conum fastigiantur, ubi[illegible]
duobus sinubus pene à continente d[illegible]
rimitur. Aëris temperies in hac pro[illegible]
vincia humida & præfervida: tota au[illegible]
tem provincia montibus cingitur; so[illegible]
lum autem neque triticum neque u[illegible]
lum Europæum frumentum producit[illegible]
nulla hic auri aut alterius generis me[illegible]
talla: incolæ frequentes & longævi.

Primaria hujus provinciæ civitas est
Merida, sed haud frequens ut à multi[illegible]
proditum. Secunda Vallodolid: Tertia
Campeche commerciis nobilis, à qua
nomen

en accepit ligni quoddam genus, tinctores utuntur. Quarta deni- ;alamanca : & portus denique ad : Septentrionale qui Sisal dicitur ıe opportunus neque tutus : nihil validũ est aut adversus hostes satis ıitum, nisi quod ob vadosius cir- circa mare accessus difficilis sit.
nter Yucatanam peninsulam & vinciam Guaxacensem intercipitur ıasco, plana regio & crebris paludi- & stagnis distincta : unum atque obile oppidum sortita, quod vulgo ıasco vel *nostra Sennora de la vit- a* appellatur.
Novæ Hispaniæ quam modo descri- mus, versus occidentem conjungi- Nova Galæcia, quæ varias provin- s complectitur ad sinum Californiæ ıue, quarum præcipuæ Guadalaiara, lisco, Vxitipa, los Zacatecas, Chiamet- Culuacan, Cinaloa, Nova Biscaia: mitaneæ deniq; sunt California, Ci- ıla, Quivira, nova Mexicana. Guada- ara cœli solique bonitate præcipua; ıertate frugum & metallorum copia cuples : ejus præcipua urbs Guadala- ra in lata planitie & rigua sita, haud nge à flumine quod in sinum Cali- ırniæ descendit. Secunda oppidum p. Sancti & gentili nomine Tepique:

Tertia Santa Maria de los Lagos, p
ſidium adverſus barbaros Chichi
cas, qui in omnibus his provinciis
ſpanis per occulta latrocinia maxi
clades haud infrequenter intulerun

Xaliſco provincia Maizio quid
abundans, pecorum & jumentor
indiga, ejus præcipua & pene unica
urbs Compoſtella, haud longe à litt
ſita & ob Conditoris uti videtur ig
rantiam, ſitum longe incommod
mum ſortita, inſalubri cœlo & ſ
infœcundo.

Chiametla inſignis provincia &
pulo quondam frequens; anno p
mum cIↃ IↃ LIV. colonia Hiſpa
rum in hanc fuit deducta, S. Sebaſti
nomine: poſt illa aliquot argenti m
talla in hac provincia reperta & ſt
va duo foſſoribus conſtituta; ita ut h
die hæc provincia inter argenti div
annumeretur.

Culuacan uberrima regio & omn
generis commeatu abundans; oppi
habet S. Michaëlis: aliquot argenti m
talla hic haud ita nuper reperta.

Cinaloa extrema pæne ad Sept
trionem hujus Præfecturæ provinc
cœlum hic ſudum & ſaluberrimum,
lum pingue & feraciſſimum: indige
robuſti & bellicoſi, & qui ægerrim

Hiſp

anorum jugum ferant; Hispani aliquot colonias habent, sed ægre versus infestos barbaros tuentur.
tque hæ quidem provinciæ Novæ eciæ ad mare pacificum aut sinum fourniæ jacent, in Mediterraneis m occurrit primum Vxitipa Pa- ensi præfecturæ quondam attri- a, quippe illi contigua, nunc Novæ eciæ pars; provincia omnis gene- fructibus abundans, sed nullo op- o aut municipio Hispanorum illu- ta.
Huic ad occidentē proxima est pro- cia quam vocant de los Zacatecas, enti metallis opulentissima, sed a- arum inops, & annonæ indiga. op- a tria hic ab Hispanis habitantur, eter quatuor quinqueve municipia m suis Argentifodinis; quarum præ- ua peculiariter de los Zacatecas no- natur, ubi ut plurimum quingenti spani cum aliquanto pluribus servi- s commorantur: proxima Avinno. ppidula sunt Erena: Nombre de ios: Xeres de la Frontera.
Indigenæ hujus provinciæ bellicosi, ultū negotii Hispanis dedere, donec ndem à Prorege Marchione de Villa anrique debellati sunt, ita ut jam centum & quatuor tribus (*Repar-*

timentos vocant Hiſpani) diviſi Hi-
nis ſerviant.

Nova Biſcaia longo ſatis interv
Zacatecis proxima verſus Corum,
nibus ad vitam humanam neceſſ
egregie affluit,ſed ditibus præcipue
genti venis. Inter argentifodinas
cellunt quæ S. Barbaræ vulgo dic
tur, centum pene leuc. à Zacatece
bus diſſitæ. proximæ ſunt S. Ioan
& Endehæ.

De California, Cibola, Quiv
Nova Mexicana nihil hic dicam,
quidem; armis Hiſpanicis luſtr
jam olim, ſed non perdomitæ,
paucis tantum coloniis hactenus
iiſdem cultæ fuerunt.

Cæterum omnes hæ provinciæ q
hactenus deſcripſimus,vulgo Novæ
ſpaniæ nomine cenſentur, & ampli
mos reditus quotannis Regi Hiſpan
rum ſubminiſtrant, nam præter
genti gazam, claſſe illa quæ quot
nis è portu S.Ioannis de Vlloa ſolvit
Hiſpaniam importantur precioſiſſin
merces, inprimis autem nobiliſſir
illa cochenilla,& varia aromata,bal
ma aliaque quantivis pretii : Tota a
tem regio ad hunc diem innumeris i
digenis abundat, quorum multi Ch
ſtianam fidem amplexi, jugum Hiſp
nicu

m non admodum inviti ferunt;
mi adhuc barbaris institutis mor-
s adhærentes, pristinam ferociam
dium in advenas servant, inter
; Chichimecæ omnium crudelissi-
& pugnacissimi ingens damnum
raro tam Hispanis quam illorum
itiis & subditis dederunt, hodie-
dant.
ovæ Hispaniæ contermina est præ-
ura Guatemalensis, quæ tredecim
vincias particulares complectitur,
apam, Soconusco, Suchitepec, Gua-
alam, Verampacem, Yzalcos, S. Sal-
oris & S. Michaëlis provincias,
nduras, Chulutecam, Nicaraguam,
guzgalpam, & Costam Ricam.
Chiapæ provincia cum suo Episco-
tu in mediterraneis sita est & ad
istrum Soconusco clauditur, ad oc-
sum Novæ Hispaniæ finibus, ad or-
m solis & Septentriones Tabasco &
ovincia Veræ pacis, XL leucis inter
tum & occasum in longitudinem,
ulo autem pauciores in latitudine
tens. Ejus præcipua urbs est Ciuidad
eal septuaginta leuc. ab oppido Gua-
malæ dissita versus Corum. Hæc Pro-
incia calida atque humida est ob im-
rium frequentiam, & torrentium at-
ue fluviorum multitudinē pene invia.

Arbores quæ aromaticum liquo[r]
fundunt hîc præſtantiſſimæ haben[t],
præſertim quæ Liquidambar & Te[re]
matiacam ſubminiſtrant: taurori[um],
vaccarum, ovium, caprarum, ſui[um]
ingens hic numerus; Equorum d[ein]
que generoſorum magna copia.

Soconuſco Chiapæ verſus Euro [au]
ſtrum proxima eſt, ſecundum m[aris]
Pacifici littus in longitudinem prot[en]
ſa, Regio omnis feraciſſima eſt Cac[ao]
tanti in hiſce Provinciis pretii: q[uas]
ſuas divitias, maris beneficio fa[cile]
cum vicinis & longinquis Provin[ciis]
commutat: nec eorum quæ ferun[t]
impatiens eſt ſolum, præterquam tr[iti]
ci: unico Hiſpanorum oppido habi[ta]
tur quod barbaro nomine Guevet[lan]
vocant: cæterum ipſa provincia, uti [ac]
cepimus, valde eſt infrequens, qui[ppe]
quæ à pauciſſimis Chriſtianis habi[ta]
tur: indigenæ autem opum ſuarum [fi]
ducia, ſupra modum ſunt arrogan[tes]
& feroces: à menſe Aprili ad Septe[m]
brem itinera omnia, rivulorum co[pia]
& profunda uligine pene invia ſunt.

Suchitepec & Guaſacapan duæ m[o]
dicæ provinciæ & incolis admod[um]
infrequentes, Soconuſco ad oriente[m]
proximæ ſunt, eadem pene cœli ſ[oli]
que natura. Vera pax provincia [...]
oc[...]

ſum Chiapa, ad Auſtrum Soconu-
ad Septentriones Yucatana, ad o-
tem Hondura & Guatemala clau-
r, triginta circiter leuc. in longitu-
em & latitudinem patens. Regio
ntana eſt, altis jugis & profundis
ibus, rara planicie, opacis lucis &
ſis ſylvis maxima ſui parte horrẽs:
lum hic valde pluvium, Indigenæ
jam pene omnes Chriſtianam re-
onem ſunt amplexi, in paucos pa-
s ſunt congregati, ut commodius in-
ui poſſint; cætera adhuc inculta, à
is & infidelibus barbaris poſſidetur.
iſpani nullum hic opidũ habent, ſed
pagis habitant indigenis permixti.
Guatemala provincia maritima eſt;
errimo ſolo & Mayzi atque Goſſy-
ii feraciſſimo. Præcipua hujus Pro-
inciæ urbs & totius præfecturæ caput
uatemala ſive S. Iacobi oppidum, in
nedio convallis condita inter duos
ulcanos: ager illius fertilis & amœ-
ius: oppidani Hiſpanicæ originis ab
Herrera ſexcenti numerantur præter
barbaros & ſervitia, alii longe mino-
rem numerum produnt.

Yzalcos cœli ſolique natura à Gua-
temala haud multum abludit; uti nec
S. Salvatoris & S. Michaëlis provin-
cia neque Chuluteca. In hiſce hæc op-

 pida

pida ab Hiſpanis incoluntur ; S. Sal
tor barbaris Cuzcatlan ſeptem le
ab Oceano Auſtrali & portu qui vu
Acaxutla dicitur. Ager oppidi frug
fertilis & cœlum perſalubre.

Deinde la Trinidad , barbaror
lingua vulgo Sonſonate dicta quat
à portu Acaxutla leucis ; in ſolo ub
rimo & Cacao inprimis feraci: Emp
rium harum provinciarum pene ſi
gulare. Tertio S. Michaëlis municipiu
duabus à ſinu Fonſecę & mari Auſtr
leucis. Denique Xerez de la Fronte
municipium, quod barbari provinc
nomine Chulutecam vocant, in ube
rimo ſolo & Goſſypii atque Maizii f
raciſſimo ſitum , ad ipſos præfectu
Guatemalenſis limites.

Hondura præſtantiſſima provinc
ad mare Septentrionale ſita , fines h
bet ad Orientem quidem Taguzca
pam , ad Eurum Nicaraguam , ad Au
ſtrum & Africum Guatemalenſis præ
fecturę provincias, ad occaſum Fretur
dulce, quod illam à Vera pace dirimi
Solum hujus provinciæ aut in alto
montes erigitur aut in amœnas & fœ
cundas valles ſubſidet ; quæ quondan
indigenis frequentiſſimę fuerunt, nun
autem ob bella & mutua excidia à ra
rioribus barbaris incoluntur: rariſſima
hi

planicies. Bartholomæus de las
as amare deflet, duas milliones ani-
rum intra paucos annos in hisce
onibus ab Hispanis esse exstirpatas.
nni annonæ genere abundat regio,
rimis melle & cera: nec metallo-
n expers creditur præsertim auri.
ecipuum hujus præfecturæ oppidum
lladolid in Mediterraneis situm, in
lcherrima & peramœna valle: ager
us armentis & pecoribus abundat,
finibus illius opulentæ argentifodi-
e inventæ dicuntur. Alterum hujus
ovinciæ oppidum Gracias à Dios, in
sperrimo clivo conditum; oppidani
olendis agris dant operam: in vicinia
lim auri venas repertas volunt. Ter-
ium S. Petri oppidum in mediterra-
neis, & septé à portu de Cavollos leuc.
Quartum oppidum S. Ioannis de Ca-
vallos ad mare Septentrionale situm
cum suo portu; quod cum à diversis
nationibus aliquoties interceptum &
direptum esset, tandem plane dereli-
ctum fuit & oppidani ab Alfonso Cria-
do de Castilla præfecturæ Guatema-
lensis præside Amatiquen traducti,
XVIII à portu de Cavallos leucis, ubi
jam oppidum S. Thomæ de Castilla
conditum est & adversus hostiles in-
cursus egregie munitum. Denique
Tru-

Truxillo oppidum ad oram maris ſe-
ptentrionalis in tumulo conditum i-
ter duos amnes, loco à natura egre-
munito quippe qui undiq; denſis ſ
vis concluſus ſit, & non niſi uno a
anguſto tramite adiri poſſit. Præt
hæc quinque oppida in hac provinc
municipium eſt S. Georgii de Ola
cho, quod à valle nomen accepit per
mœna juxta & auri metallis divit
Porro hæc Provincia ob commerc
opportunitatem & ditiſſimas merc
quas emittit magni pretii eſt, quippe
cujus portubus quotannis ſolvunt n
ves ad minimum binæ variis mercib
& præſertim glaſto & balſamo onu
ſtæ; quæ Havanam petentes, inde un
cum aliis in Hiſpaniam navigant.

Nicaragua provincia ad Oceanum Pacificum ſita, fines habet ad occa-
ſum provincias præfecturæ Guatema-
lenſis, ad Septentrion. Honduram, ad
ortum ſive Eurum Coſtam Ricam, ad
meridiem denique dictum mare: pla-
no ut plurimum eſt ſolo: tritici qui-
dem infœcunda eſt regio, quod è Peru-
via petunt, cæterum aliarum rerum
ſatis locuples; armentis vel maxime ab-
undat. Civitas hujus Provinciæ prin-
cipalis Legio, duodecim à mari Auſtrali
leucis condita; in agro illius centum
xx mil-

nillia barbarorum habitare dicun-
omnes vectigales. Secunda Grana-
ıd lacum illum ingentem ſita (qui
r mirabilia hujus Provinciæ cele-
tur,& cũ haud longe à mari Auſtra-
rdiatur,tamen in oceanum Septen-
onalem per longum & anguſtum
ctum exit.) Tertia nova Segovia in
diterraneis ſita circa locum ubi la-
; in anguſtias ſe colligit & fluminis
tar ad mare devolvitur. Eſt & mu-
cipium Rejaleio haud longe à portu
fleſſionis ut vocant,& mari Auſtrali.
Coſta Rica fines habet ad occaſum
iidem & Septentriones Nicaraguam,
l orientem vero Veraguam , utrimq;
item ad Septentrion. & Merid. o-
ano concluditur. Ager fertilis , ne-
ıe auri aut argenti metallorum ex-
ers. tria hic municipia ab Hiſpanis
abitantur; Aranivez: Carthago inter
trumque mare pene media; & Caſtro
'Auſtria.

Veragua provincia fines habet ad
ccaſum Coſtam Ricam , ad orientem
'anamenſem provinciam, ad Septent.
& Auſtrum mari concluditur : ſolum
maxima ſui parte montenſe & denſis
lucis atq; vepretis pene invium, paſcuo-
rum inops;neque tritici aut frugum fe-
rax: metallorum vero, præſertim auri,
locu-

locuples: indigenæ bellicosi & au- ces atque etiamnum mirum in m- dum Hispanis infesti: qui tamen h- aliquot colonias deduxerunt, la Co- ception, la Trinidad & S. Fe: itemq- Carlos. Nullum insigniorem portu- obtinet hæc provincia.

Atque hactenus Septentrional- Americæ partem absolvimus una cu- appendicibus, quibus longo & no- nunquam lato, nonnunquam angu- tractu cum Australi sui parte conju- gitur: nunc de meridionali Ameri- parte porro dicemus.

Americam Meridionalem cum Se- tentrionali conjungit Isthmus satis a- gustus, in quo sunt duo nobilia Hisp- norum oppida Panama & Porto Vel- Isthmus hic conventum Iuridicu- constituit quem Panamensem vocan- Hic angustis admodum limitibus co- tinetur, cum hi Iudices tantum class- bus expediendis & juri mercatoribu- dicundo vacent: patet in longitud- nem à finibus Cartagenæ provinci- ad Castellum Veraguæ leuc. xc; i- latitudinem inter duo maria ubi lati- sima est LX, inter Panamam autem & Porto Velo tantum octo, licet ration- itinerum octodecim numerentur. So- lum maxima sui parte montosum atq-

aspe-

rum, ubi paulum ſubſidet, crebra
ne atque alto cœno pluviis men-
s impeditiſſimum; cœlum humi-
ı, præfervidum & valde inſalubre.
genas Hiſpanorũ ſævitia jam du-
ı penitus delevit & vaſtitatem re-
ii intulit. oppidum Panama littori
is Auſtralis aſſidet ad ſinum are-
ım, magis à natura quam ab arte
itum. hic naves è Peruvia multa
ı onuſtæ ſolent appellere, quæ dein
im terreſtri itinere partim cymbis
fluvium Chagre, & mari ad Por-
ı Belum ſubvehitur, non ſine in-
ti periculo, ſiquidem à multis par-
ıs inſidiæ ab hoſtibus ſtrui poſſunt,
t hactenus fruſtra fuerint qui in eo
orarunt.
Portus Belus ſive oppidum S. Phi-
i ad mare Septentrionale jacet,
ı portu peropportuno, hic Rex
gnis impenſis aliquot caſtella ædifi-
i curavit ad hoſtiles claſſes arcen-
: quorum maximum quod S. Phi-
pi dicitur ad Orientale portûs latus
m, multiſque majoribus belli
chinis egregie inſtructum eſt, è re-
ne illius jacet arx S. Iacobi; duo re-
ıa minora caſtella juxta oppidum
t excitata. Nihilo tamen ſecius An-
& portum ingreſſi ſunt & oppido
poti-

potiti, licet illud ſtatim deſerere co
fuerint. Provincia hæc ſummi r
menti eſt, nam ſi hoſtes illa po
contingeret, maximumHiſpano de
mentum adferrent, & claſſium il
rationes penitus conturbarent,& ſ
vectionem gazæ illius Peruanæ fa
impedirent; res quidem perdiffici
ſed non impoſſibilis, ſi dextre ten
retur. Eſt præterea aliud in hac p
fectura oppidum quod vulgo Nata
citur, ad mare Auſtrale ſitum, ſed
vis momenti.

Porro Americæ illa pars quam M
ridionalem dicimus plurimas & va
ſimas regiones complectitur, qui
quæ à decimo & duodecimo gr
Septentrionalis latitudinis ad qu
quageſimum ſecundum Auſtralis
titudin. excurrat inter Septentrion
Meridiem; inter ortum autem &
caſum ſub ipſo pene æquatore lati
ma, verſus Auſtralem Polum verg
do ſenſim anguſtatur & in obtuſ
conum ad fretum Magallanicum
ſinit. In hac parte Rex Hiſpaniæ
amplitudine regionum pauca & ſ
ad oram maris poſſidet: Ad la
quidem quod Septentrioni obverti
haſce Provincias, Cartagenam & n
vum Regnum Granadæ, S. Martha
Ve

zuelam & Pariam: Ad Occiden-
atus, quod à mari Mediterraneo
tur, Popajanam, Peruviam &
en: ad Orientale potissimam par-
nomine Portugalliæ possidet, ni-
mBrasiliam de qua alibi diximus,
ellæ autem nomine Rio de la Pla-
uæ provincia multum intra con-
atem se insinuat, & se cum Tucu-
conjungit, cujus beneficio in hac
e Rex ab Oceano Septentrionali
ustrale penetrare potest.
arthaginensis Præfectura (ut inde
ar ubi reliqui) Panamensi ad O-
tem adjacet, (intermedio freto
bæ, in cujus gremio provincia Da-
is jacet, olim leviter ab Hispanis
a nunc penitus deserta, ita ut per-
ortunam stationé præbeat eis qui
amensi Præfecturæ & argenteæ
e subvectioni insidiantur:) Secun-
n oramOceani Septentrionalis cir-
r LXXX leuc. longa, à flumine
gdalenæ ad fretum Vrabæ; & to-
m fere lata à Mari ad extremos
s novi regni Granatæ. Solum hu-
Provinciæ ut plurimum editum &
ntosum & densis sylvis obsitum;
i autem præ nimia humiditate uli-
osi, semina Europæa malignè to-
int & triticum non satis feliciter

maturant. Prȩſtantiſſimum Balſam
producit hæc provincia, quod T
nenſe dicitur à vicino munici
alioſque aromaticos liquores, reſi
gummi: nullæ hic auri argentive v
præterquam pauciſſimis in locis: i
digenæ pene ad internecionem de
Carthagena civitas non modo h
præfecturæ ſed & totius contine
& Inſularum facile prima, ſive cõ
ciorum opportunitatem & frequ
tiam ſpectes, ſive oppidi ipſius co
tionem; quippe ad interiorem m
ſinum poſita, & tam à natura qu
induſtria hominum egregie mun
portũ illius claudit exigua inſula, q
vocant *Carex*, & duplicem aditum
portũ præbet, quorum prior & ori
talior ſatis altus & utrimque comi
nitus: nihilo tamen ſecius anno
IↃ LXXXV Angli duce Franciſco Dr
fortiſſimo Equite urbem ceperunt
que vaſtarunt, & certa argenti ſum
accepta reliquerunt; poſt illa ad
amplius munita urbs & varii ad il
aditus aliquot munimentis obſtru
ita ut hodie inter munitiſſima opp
quæ Rex Hiſpaniæ in continenti Am
ricæ poſſidet merito annumeretur
hanc urbem varia gaza & quamplu
merces è novo regno Granatæ per

g

s Magdalenæ flumen devehuntur, e dein in classem Hispanicam imponitur & cũ Peruanis thesauris ad Hajæ portum deducuntur. Sunt præterea in hac præfectura oppidũ Tolu, regione salubri & pascuo solo sitũ, à freto Vrabæ leucis, nobilissimo Balsamo celebre. Deinde Villa S. riæ triginta ab oppido Cartagena cis versus Austrũ. Tertio S. Crux de)pox ad ripam fluminis Magdalenę, ;us valetudine incolarum infamis, l ob commerciorũ opportunitatem is frequens, quæ flumen Magdalee subministrat. Quibus accedit Banca de Mulambo, telonium ad dicti uminis ripam, ubi merces Europeæ è ajoribus navib⁹ exponuntur & deinps minoribus cymbis subvehuntur. Præfecturam Cartagenæ ad ortum cipit S.Marthæ provincia, à flumine agdalenæ ad Rio de la Hacha, circir LXX leuc. secundum oram maris ptentrionalis in longitudinem pro:nsa, totidemque pene leuc. à mari ad nes regni Granatensis lata. Temperies ujus regionis qua Oceanum attingit rvens, in mediterraneis frigidior ob icinitatem montium nivalium, qui ic orti totam Americam usque ad etum Magallanicum pervagantur,
 altis-

altiſſimis & continuis pene jugis: gio ob frigiditatem nonnunquam nonę penuriam patitur:cęterum m morum & variarum gemmarum f eſt tellus nec metallorum expers. Pr cipalis civitas S. Martha loco perſa bri condita ad oram Oceani Sept trionalis, quem patenti ſinu admit Magna hic quondam oppidanor frequentia fuit, nunc ſumma rarit quippe locus debilis & hoſtium inju expoſitus, nec ſatis munitus; ſæpiuſc à variis nationibus captus & ſpoliat nec oppidani ſatis inter ſe concord & quod potiſſimum oppido huic c fuit, claſſis Hiſpanica quæ contin tem petit, hic ſubſiſtere deſiit. Sunt p terea in hac prȩfectura hȩc oppida; T neriffe ad ripam vaſti illius flumin Tamalameq;, Hiſpanis villa de las P mas ad eandem ripam, in ſolo non tis fœcundo: Cuidad de los Reyes, valle Eupari æris venis nobili, ad rip vaſti & rapidi fluvii Guatapori; a illius non modo paſcuis lætus ſed frugum fœcundus: tota provincia i digenis hodieque frequens, qui nu obſequiis ab Hiſpanis ſe placari patiu tur, & oppidani tam pauci vi c nō poſſunt. Ocanna in mediterran itidem haud longe à Tamalameq;, c
niq

Ramada, quæ & nova Salamanca
ur, ad radices montium nivalium,
ies provinciæ Rio de la Hacha.
io de la Hacha exigua provincia,
edentem ad ortum concludit,
ni quondam nominis, dum Vnio-
i piſcatio hic vigeret, quæ jam pe-
itercidit: unum habet oppidum
l vulgo la Hacha dicitur, neque
num neque munitum; quodque
iciſcus Dracus poſtrema ſua in A-
icam expeditione, nullo pene ne-
o intercepit.
nezuela deinceps ſequitur ad ean-
oram à Rio de la Hacha verſus or-
, nobiliſſima provincia, olim qui-
ab Imper. Carolo V. Velſeris Au-
anis patritiis attributa, & ab eiſ-
i primum luſtrata, poſtliminio au-
ad coronam Caſtellę revocata. Hęc
ongitudinem quidem ſecundum
m maris Septentrionalis patet leu-
circiter ducentas, licet alii minus
rvallum prodant, in latitudine ve-
ctuaginta. Hæc provincia inpri-
tritico abundat, ob inſignem a-
rum ubertatem; nec non armentis
ie pecoribus ob paſcuorum boni-
m; ita ut merito horreum vicina-
i & longinquarum provinciarum
cetur. Eadem ob ingentem lacum

qui vulgo Maracaybo appellatur,
magnis ſpatiis ſeſe intra continent
recipit, cõmerciis opportuniſſima
Quippe quotannis bis hinc plures
loces ſolvunt; tritico, farina, & biſ
cto,aliiſq; mercibus onuſtæ, inter q
non poſtremas ferũt præſtantiſſim
Tobaccum,tergora armentorum,c
& nonnihil auri. Hiſpani hic octo
pida incolunt, quorum facile princ
eſt Coro, undecim gradibus ab æq
tore ſita verſus Arctum,ad interior
ſinum,qui inLacum prædictum du
in regione quidẽ probe temperata;
aquarum indiga, nec ullis amnil
rigua. Vrbs anno cIↄ Iↄ xcv ab An
intercepta pene in cineres redacta fu

Secundum oppidũ noſtra Senn
deCarvalleda dicitur,haud longe à
tore maris Septentrionalis conditu
octũaginta circiter leuc. à Coro ver
orientẽ; ad mare quidem portum
bet, ſed incommodũ, & naviganti
infidum: ubi & arcem exſtruxer
Hiſpani quam vulgo Carracam
cant,magis à natura quam arte mu
tam,æſtuoſum quippe hic æquor,di
cilem cum lembis excenſionem faci

Tertium oppidum S. Iacobi Leg
nenſis, quinque ſeptemve leucis à
tore diſſitum & LXXVII leuc.ab opp
C

o versus ortum : tribus quatuorve
arvalleda versus Austrum : Id quo-
ab Anglis anno cIɔ Iɔ xcv inter-
um atque direptum accepimus.
Quartum oppidum Nova Valentia
leuc. ab oppido S. Iacobi.
Quintum Nova Xerez, xv leuc. à
entia versus meridiem nuper ad-
dum ab Hispanis conditum.
Sextum nova Segovia in interiori
tinenti situm ad ripam fluminis
iquicemeti, oppidani armentis pa-
ndis potissimum dant operam, & è
uaria quæstum faciunt : abest à Xe-
versus meridiem leuc. xx, à Coro
rsus Eurum LXXX.
Septimum Tucuyo vulgo dictum à
lle in qua jacet, L circiter leuc. ab
ceano dissitum, à Coro LXXXV.
Octavum Truxillo vel alio nomine
ostra Sennora de la Paz, octoginta
uc. à Coro versus meridiem, à lacu
laracaybo octodecim, ad quē pagum
abet, commerciis quæ hic frequentis-
ma, aptum. Ad eundem lacum &
liud municipium assidet, quod vulgo
agunam vocant, commerciis cum vi-
inis provinciis opportunum.
Venezuelam excipit ad ortum Paria
uæ & Nova Andaluzia dicitur, in-
ertis finibus, vasta regio nec dum sa-

tis cognita, ſub qua ampliſſimum
men quod vulgo dicunt Orono
comprehenditur; in hac provincia
cet Cumana exiguum oppidum ad
num maris, qui Arayam provinci
dividit: è regione hujus oppidi ſunt
leberrimæ illæ Salinæ, quæ cum mu
annis omnibus nationibus & præſ
tim noſtratibus patuiſſent, ſuperio
bus demum annis à Rege Hiſpaniaru
valida arce faucibus illarum appoſ
veluti occluſæ fuerunt. Porro ad
pam fluminis Oronoque quod qua
plurimis alveis in oceanum evolvit
ex adverſo Inſulæ Trinitatis, unum
invalidum oppidum incolunt Hiſpa
quod vocant S. Thomæ quod ſuperi
ribus annis ab Anglis direptum, du
illorum VValthero Ralegho fortiſſim
equiti exitum maturavit. Ab hoc loc
magno diſpendio & multorum exiti
hactenus fruſtra Hiſpani ſibi aditum
parare conati ſunt ad illam tantope
celebratam Gujanam ſive Dorado.

Porro hujus continentis littori ob
jacent Inſulæ nobiliſſimæ & dum u
nionum piſcatio vigeret locupletiſſi
mæ, Margarita, Cubagua atq; Coche
è quibus Rex Hiſpaniarum quondam
ingens emolumentum percepit, nun
fere ipſi ſunt oneri: denique hic conti
nent

nti objacet Insula Trinitatis, in qua
spani oppidulum exiguum possi-
nt, & ægre se adversus insulanos
endunt.

A flumine Oronoque continens
gnis terrarum spatiis ad alterum
men longe vastissimum extenditur
od vulgo Amazonum vocant, atque
illo porro ad flumen sive insulam
rahnon; toto autem hoc spatio,
o ingentes provinciæ comprehen-
ntur, & quamplurimi amnes in O-
num exeunt, nihil fere possident
spani, præterquam ad sinistram in-
edientibus fluminis Amazonum ri-
m, arcem quandam quam vocant
ram, è qua sibi aditum in interiores
ovincias parare satagunt. Angli au-
m & nostrates maxime, omné hanc
am & hos amnes crebro adeunt &
m indigenis commercia exercent.
tque ita ad Portugallici juris provin-
as jam pervenimus: hactenusque ora
mericæ Australis quatenus Rex Hi-
aniarum Castellæ nomine illam sui
ris esse autumat, ad orientem perti-
et; nunc ad Carthaginensem præfe-
uram revertimur, ut interiores pro-
incias & quæ ad mare Meridionale
cent, deinceps prosequamur.

Vastum Magdalenæ flumen (quod

inter S. Marthæ & Cartagenæ præ ctu ras in Oceanum Septentrionale exit,) aditum præbet ad Novum re gnum quod vocant Granatæ; id fin habet ad ortum quidem solis Venezu lam, ad Arctum S. Martham & Cart genam, ad occidentem Popayanam ad meridiem denique vastas & hact nus non satis perlustratas provincia Patet in longitudinem circiter centu & triginta leuc. in latitudinem ali triginta, alibi viginti, variasque provi cias complectitur & cœli & soli qua tatibus multum inter se diversas: qu omnes paucis exceptis, quæ non nih auri atq; argenti in venis terræ poss dent, tantum ex pecuaria & agricultu ra quæstũ faciunt. Metropolis quide hujus regni ut vocant S. Fides sive Bo gota; sed commerciis notior Tuni reliquæ urbes Tocayma, Trinidad Pamplona, Merida quæ lacui Maracay bo vicina neque ultra XVIII leuc. ab ill discreta, hujus quoq; beneficio cõme ciis opportuna est Marequita, Belez Ybague, Vittoria, S. Ioannes de Plano Palma & S. Christophorus: quæ qu magis ad magnum flumen Magdale nę acccedunt, eo feliciores æstimandæ

Sequitur deinceps ad Occidentẽ Po payana, quę ab extremis Novi regni fi

nibu

us ad Oceanum usq; meridionalem
tingit: patetq; in longitudinem in-
Arctum & Austrum ab extremis
uviæ finibus ad Cartagenæ præfe-
ram ducétas aut circiter leuc. in la-
ıdinem vero paulo plures XL. solum
tissima sui parte asperũ, parum mai-
multo minus tritici ferax; arméto-
n inops, sed auri venis opulentum:
ıres provincias minores complecti-
r, quarum quædam à fæcunditate
mmendantur. Hispani hodie in hac
æfectura hęc oppida incolunt; primo
etropolin Popayan duobus grad. &
x scrup. ab æquatore versus Arctum.
edita planicie ędificatam, loco pera-
œno; ager illius satis fertilis: oppida-
i potissimum pecuariæ dant operam.
Dein ad fines fere pręfecturę Cartagi-
ensis Antiochiam, vel potius Sanctam
dé de Antiochia, in patentissima pla-
icie exstructã ad ripam modici amnis,
irciter XII leuc. ab ingéti flum. Cauca.
Tertio Caramantam ad ripam Cau-
æ LX aut LXX leuc. à Metropoli versus
Aquilonem.
Quarto S. Annam sive Anzermam L
circiter leuc. à Metropoli versus Bo-
ream. Agri solũ nec pecorum dives nec
frugum ferax, sed auri venis nobile.
Quinto Armam sive oppidum S.
Iacobi

Iacobi aurifodinis dives, tritici atq; adeo omnium peregrinarum frugum inops, sed Indici farris opulentum.

Sexto Carthaginem, (quæ alia est ab illa quam supra notavimus,) in planitie sitam inter duos torrentes septem à flumine Magdalenæ leuc. XXV à Metropoli versus Aquilon. ager illius nullum Europæum far producit, armentis vero & jumentis egregie idoneus est.

Septimo Cali ad radices montium situm. XXII. leuc. à Metropoli, XXVII à mari Australi, una tantum à magno flum. Magdalenæ; itaque præcipuum huius præfecturæ emporium censetur & oppidanis frequens est.

Octavo S. Ioannis oppidum sive Pasto XL leuc. à Metropoli versus Africum, in agro pascuo situm, & mediocris bonitatis.

Nono Timanam, XL. leuc. à Metropoli versus Eurum, in persalubri provincia & pascuis læta; hodie potissimus oppidanorum questus omnis generis fructus, saccharo & melle condire.

Decimo Guadalajaram de Buga XV leuc. à Metropoli versus Boream.

Vndecimo oppidum S. Sebastiani de la Plata, XXXV leuc. à Metropoli: in huius agro multę sunt argenti fodinæ, unde

le & agnomen accepit: ſitum eſt
ripam flu. Guati.
)uodecimo Almaguer xx leuc. à
tropoli verſus Eurum; hic nuper
i venæ detectæ, quæ locum hunc
juentiorem reddunt.
)ecimotertio oppidum S. Ioannis
Truxillo, xxx leuc. à Metropoli
ſus Eurum.
)ecimoquarto Madrigal, xxxv leuc.
Ietropoli verſus Meridiem; in agro
ıs auri venæ repertæ, cæterum nec
icò ſerendo nec armentis paſcen-
ſatis idoneo.
Decimoquinto Agredam xLv leuc.
Metropoli verſus Africum; hic quo-
e auri venæ inventæ feruntur.
Denique ad mare Auſtrale habet
rtum Bonaventuræ nec aditu faci-
n, nec ſatis tutum, cuius tamen be-
ficio Hiſpani cum vicinis provinciis,
ıæ ad hoc mare jacent, commercia
ercent.
Popayanam ad meridiem excipit
ruvia nobiliſſima & longe maxima
mericę Auſtralis provincia, quæ fines
ıbet ad Septentriones quidem Popa-
ınam, ad occidentem mare pacifi-
ım ſive Auſtrale, ad Auſtrum vero
egnum Chili, ad Orientem denique
aſtas & incognitas provincias. Patet-
que

que in longitudinem inter Arctum
que Austrum circiter sexcentas leu
in latitudinem à mari communiter
altissima Andium juga quinquagin
nonnusquam etiam plures. Tanta
tem hic est cœli varietas, ut sub u
climate calidissimæ temperatę & fr
dissimæ regiones comprehendant
Hæc uni quidem Proregi paret, sed
tres conventus juridicos quos vu
Audientias vocant dividitur. Qu
rum primus vulgo Quito, alter Li
sive *los Reyez*, tertius denique
Charcas sive la Plata appellatur.

Quitensis conventus patet in lo
gitudinem leucas CLXX aut LXXX; in
titudine vero triginta aut quadrag
ta: in eo ab Hispanis hæc oppida inc
luntur; S.Francisci civitas quæ & Qu
to dicitur, triginta tantum scrupu
(ut communis opinio est) ab æquato
versus Austrum sita; cœlo gaudet tem
perato & salubri, solo fertili.

Deinde Rhiobamba XXII leuc.
Quito versus Africum, pecuarioru
modo sedes.

Tertio ad maris Australis littus Pue
to vero, uno circiter gradu ab æqu
tore versus Austrum, LXXX leuc.
urbe S. Francisci versus occasum dif
cili itinere & valde impedito; locus i

colaru

arum valetudine infamis, nec jam
ilentus, uti quondam cum Sma-
dis ſuus honos & pretiũ manebat.
Quarto urbs Guayaquil ad ripam
minis ejuſdem nominis, quæ por-
n ſuum habet pone Inſulam Pu-
n, magni olim nominis, & nunc
oque magni uſus, ob navium fabri-
ndarum opportunitatem.
Quinto Cuença quæ & *Bamba* di-
ur gentili nomine L leuc. ab oppido
Franciſci verſus Auſtrum.
Sexto Loxa quæ & *Zarſa* vocatur
1 à Cuenca leuc. verſus Auſtrum.
Septimo Zamorra LXXX leuc. à
uito.
Octavo Iaen LV leuc. à Loxa.
Nono oppidum S. Michaëlis in valle
ura ſitum, prima Hiſpanorum in
ac provincia colonia; CXX leuc. à
uito verſus Africum: Ad hoc oppi-
um pertinet Païta non ignobilis Pe-
uviæ portus quinq; gradibus & pau-
s ſcrup. ab Æquatore verſus Auſtrum,
xv leuc. à dicto opido verſus occaſum
ortui aſſidet oppidulũ modicum du-
licem cladem ſuperioribus annis ab
Anglis perpeſſum.
Decimo quatuor oppidula in provin-
ia de los Quixos ut vocant, Bæza, Ar-
hidona, Avila & Sevilla del oro; Hæc
regio

regio à Quitenſi agro verſus ortum cet, & admodum fervet atque co nuis pene pluviis humectatur.

Vndecimo tria oppidula in prov cia Bracomororum ſive Guarſon Vallodolid trans vaſta Andium j xx leuc. ab oppido Loxa; Loyola (Cumbinama: Sant Iago de las Mc tannas in regione auri ditiſſima quidem ita abſoluti, ut vicinarum gionum aurum longe ſuperet: hęc p vincia præcedenti contermina eſt v ſus Meridiem.

Limanus Conventus, à ſexto gra altitudinis Auſtralis ad decimum ſe tum aut ſeptimum ejuſdem perting patetque in longitudinem ſecundu littorum ductum trecentas aut cir ter leuc. in latitudinem pene centu In hoc ſequentia oppida ab Hiſpa incoluntur, Lima ſive los Reyes, M tropolis huius Provinciæ & Emp rium celeberrimum, nam licet du circiter leuc. ab ora maris jaceat, t men portum habet ad patentiſſimu quidem ſinum, ſed inſula objecta co cluſum, qui inter præſtantiſſimos n meratur, Callao vulgo vocant, hic v riæ ædes conſtructæ ad merces acc piendas, & aliquot munimenta e ſtructa ad hoſtiles naves propulſanda

poſ

quam hic ab Anglis & nostratibus
stari cœperunt: cæterum urbs pul-
rrima & populosissima hujus con-
ntis; quippe ad quam omnis ar-
ti gaza & variæ merces ex aliis
nibus provinciis quæ versus Au-
m aut intra continentem jacent
nportentur, & inde majoribus na-
us Panamam mittantur. Sunt præ-
hanc civitatem in hoc conventu
oppida, ad oram quidem maris:
aflores xcv leuc. à Lima versus Ar-
m: Trugillo LXXX leuc. à Lima, por-
n suum habet, sed incommodum
adversus incerta ventorum non sa-
munitum: Parilla sive Santa, LV
c. à Lima versus Arctum, cum com-
dissimo portu & aquationi & lig-
ioni peropportuno: Arnedo, x. leuc.
ima versus Arctum: Cannete vel
arco xxv leuc. à Lima versus Au-
um, optimæ farinæ copia dives: Va-
rde xxxv leuc. à Lima versus Au-
um; denique Arequipa c & xx aut
x leuc. à Lima; quæ tamen urbs à
ri distat leuc. XII, sed portum
m habet, olim quidẽ percelebrem,
n argenti gaza à Potosianis argen-
odinis hac traduceretur: nunc non
gni momenti. Intermedio autem
tio inter Valverden & Arequipam
R pulcher-

pulcherrimæ & fertiliſſimæ valles
cent, cum ſuis ſtationibus & poı
bus, ad quorum nonnullos jam r
nicipia ab Hiſpanis locata dicunt
pluraque loca leviter adverſus hoſti
incurſus communita. In Mediteı
neis autem, primo in provincia C
chapoyarum, oppidum S. Ioannis d
Frontera cxx leuc. à Lima verſus
ream: Deinde in Moyobambæ prov
cia S. Iago de los Vallos, ultra c leu
Lima verſus Aquilonem xxv leuc.
opido S. Ioannis prædicto. Tertio Li
de Guanuco L leuc. à Lima verſus
quilonem; ager illius argenti venar
haud expers, cæterum fertilis & pe
mænus. Quarto Guamanga ſive
Iuan de la Vittoria LX leuc. à Li
verſus Eurum: in cujus agro mu
ſunt auri, argenti hydrargyri, æris,
ri, plumbi nec non magnetum fodi
Denique Cuſco, Ingarum Peruviæ r
narcharum olim ſedes, de qua urbe
ſpani teſtantur illam ſolam quond
civitatis formam habuiſſe. Sunt p
terea in hoc conventu celeberrima
opulentæ argenti vivi fodinæ, *Guai*
belica vulgo: è quibus Rex Hiſpa
rum ſummum emolumentum ca
nam maxima hujus metalli vis ad
dinas Potoſianas traducitur, quæ
d

summum usum præstat. Item aliquot oppidula ad Cuscensem cesim pertinentia Vilcabamba sive rancíscus de la Vittoria; S. Ioan-nunicipium quod vocant *del Oro*, Carabuya provincia situm, cujus im absolutissimum & inprimis bre.

harcensis conventus qui & *la Pla-* icitur, à Limani conventus finibus .egnum Chili pertingit; patetque ongitudinem circiter trecentas leu- latitudo incerta est, quippe quæ à i Australi ad fluminis de la Plata vincias pertingat. Quamplures vincias complectitur, quarum non cę ditissimas argenti venas habent, ibus infinitus pene thesaurus su- oribus annis exhaustus, hodieque auritur.

1 hoc conventu hæc oppida ab Hi- iis incoluntur; primo Nuestra Sen- a de la Paz, in provincia Chuquia- quæ Collao pars est LXXX aut XC .à Lima versus Eurum: præstantis- a hic sunt auri-metalla. Deinde la a conventus hujus caput; in cujus plurima sunt argéti metalla, quip- qui totus hujus metalli venis fætus creditur. Tertio Imperialis urbs osia cum celeberrimis illis argenti-

 fodinis

fodinis toti orbi jam notissimis, è qui-
bus tantum argenti jam à multis an-
nis egestum est ut fidem pene super[illegible]
Ad oram maris habet nobilissim[illegible]
Aricæ portum ad quem hodie om[illegible]
argenti gaza deducitur; distat au[illegible]
ab argenti fodinis Potosianis leuc. [illegible]
locus postquam Angli & Belgæ in h[illegible]
Oceanum penetrare cœperunt, ab [illegible]
spanis multis operibus communit[illegible]
Licet autem ora huius Conver[illegible]
magnis spatiis trans mare Australe[illegible]
extendat, tamen præter hunc port[illegible]
nullum habet præterea oppidum [illegible]
municipium alicuius nominis, [illegible]
regio omnis ad mare aspera atque [illegible]
culta. Huic Conventui appendici[illegible]
co attribuitur provincia Medite[illegible]
nea quæ vulgo dicitur S. Crux d[illegible]
Sierra; in qua est oppidum Hispa[illegible]
rum eiusdem nominis, quod pe[illegible]
leuc. distat à la Plata versus Orient[illegible]
oppidani à vicinis barbaris Cheri[illegible]
nis & Titanibus misere infestantur[illegible]
hanc Provinciam transitur ad [illegible]
vincias fluminis de la Plata, de qu[illegible]
mox dicetur.
Sequitur deinceps ad oram M[illegible]
Australis Chilensis provincia, auri [illegible]
pia nobilis, sed bellicosis inprimis [illegible]
baris referta, qui maximas clades [illegible]
Spa-

nis sæpe intulerunt, hodieque illos
estant. Patet hæc provincia in lon-
udinem secundum orarum ductum
icas fere trecentas, in latitudinem
tem viginti & non raro pauciores.
gio temperata & quæ suas æstatis
que hyemis vicissitudines patiatur.
In hac provincia Hispani hęc quon-
m oppida incoluerunt, nam aliquot
n deserta ab ipsis aut à barbaris in-
rcepta & eversa fuerunt.
Primo Serenam in valle Coquim-
, triginta circiter gradibus ab Æqua-
re versus Austrum, in cuius agro
ulta sunt auri metalla, sed operarum
efectu intacta.
Secundo S. Iacobi oppidum xv leuc.
mari, triginta quatuor gradib. ab
quatore versus Austrum; portum
abet ad mare pulcherrimum, quem
ocant *Val parayso*, jam aliquoties ab
nglis & nostratibus lustratum.
Tertio oppidum Conceptionis ad
ram maris cum opportunissimo
ortu; xxxvi grad. & xl scrup. ab Æ-
uatore versus Austrum: oppidanos
uotidie infestant Araucani, omnium
Chilensium pugnacissimi, nec artium
nilitarium pene rudes: quo fit ut Rex
ic præsidia militum alere cogatur:
nihilo tamen minus oppidum jam ali-

quoties à barbaris interceptum & ru-
rutum fuit. Continenti hic objacet in-
sula S. Mariæ, quam Hispani ægerri-
adversus barbaros tuentur.

Quarto oppidum novũ de los Co-
fines vel etiam de los infantes, in m-
diterraneis situm, quod non nisi m-
gno præsidio militum adversus B-
baros defendi potest.

Quinto Imperial, IV à mari leuc-
& XXXVIII grad. & XL scrup. ab Æq-
tore quod superioribus annis à barb-
ris excisum esse tradunt.

Sexto Villam Ricam XX aut circi-
leuc. à mari.

Septimo Valdiviam oppidum a-
præstantissimi copia dives, XL grad.
Æquatore, duab. leuc. à mari; percom-
modum habet portum & qui fac-
negotio posset communiri: hoc qu-
que oppidum à barbaris excisum fu-
sed ab Hispanis jam restaurari dicitu-
Octavo Osorno, VII à mari leuc-
in regione frigidiuscula sed auri
vite.

Denique Castro sive Chilue qu-
draginta tribus aut quatuor grad.
Æquatore, in medio insularum qu-
hic per ingentem lacum quem voca-
Ancud sparsæ.

Porro à gradu quadragesimo qui-

Australis latitudinis ad gradum
inquagesimum quartum & ultra
mare hoc Australe; itemque ad
ire Septentrionale à gradu trigesi-
) quinto; sive ab æstuario magni
minis quod vocant Rio de la Plata
fretum Magallanicum, regio o-
nis Magallanicæ nomine vulgo cen-
ur; quæ sensim angustatur, donec
fretum ipsum in obtusum conum
finat. In hac parte Hispani nulla
pida, nullas colonias habent. Su-
rioribus quidem annis Rex Hispa-
arum à Sarmiento persuasus, ut
etum Magallanicum exteris omni-
is intercluderet, aliquot colonias
ispanorum ad ipsum fretum deduci
uravit, sed omnes illi coloni misere
ime atque aliis incommodis interie-
int, paucis exceptis qui ab Anglis in-
e traducti sunt.

Atque ita jam Americæ periplum
bsolvimus ad flumen usq; Argenteum
ulgo R. de la Plata, per quod magnæ
: vastæ mediterraneæ regiones ad-
untur, quæ primo præfecturam con-
tituunt quam vocant de la Plata; In
ua hæc opida ab Hispanis incoluntur;
uenos Ayres ad ripam fluminis ingre-
lientibus sinistram LX leuc. à mari
eptentrionali, exiguum oppidum &

 non

non ſatis munitum. Dein Aſſumtio
præcipua huius præfecturæ civitas, a
ripam fluminis Paraguay cōdita(quo
dein in alveum fluminis Argentei
condit,) xxv. gradib. & xxx ſcrup. a
Æquatore verſus Auſtrum incolis fre
quens & commerciis dives. Terti
Cuidad Real alias *Ontiveros*, LXX
leuc. ab Aſſumtione verſus Aquilone
ad ripam fluminis Paranæ, quod a
eundem modum in flumen Argen
teum deſcendit.

Quarto S. Fe ad ripam fluvii qui ſi
militer in magnum alveum deſcendi
per quod oppidum iter eſt iis qui Po
toſiam ab hac parte petunt; diſtat au
tem à Buenos Ayres circiter L leuc. A
oram maris Septentrionalis, inde a
æſtuario fluminis quod XXXIV gradi
diſtat ab æquatore verſus Auſtrum
uſque ad Braſiliæ limites ſive ad gra
dum XXV ab Æquatore verſus Auſtrum
itidem, variæ provinciæ jacent neq
ſoli bonitate neque aëris ſalubritat
ulli alteri inferiores, nec metallorum
expertes, in quibus tamen neque Hi
ſpani neque Luſitani quicquam act
poſſident.

Præfecturæ fluminis de la Plata, v
cina eſt ad occaſum Tucumana pro
vincia, tota mediterranea, quæ tar
a

Peruviam, quam ad Chilen viam hac parte aperit. In hac oppida hæc Hiſpanis incoluntur; S. Iago del ero CLXXXV leuc. à Potoſia verſus ridiem, à Buenos Ayres CLXXV ſendum pleroſque(licet quidam longe nus intervallum prodant.) Dein pidum S. Miguel XXVIII leuc. à prædenti ſecundum viam quæ ad conntum Charcenſem ducit. Tertio lavera ſive *Eſtero* ad flumen quod lgo *Rio Salado* vocatur XLV leuc. à Iago verſus Septentrion. Quarto orduba oppidum ſitu admodum oprtuno ad commercia ab hac parte m Peruvianis exercenda, ſi per Rem liceret, à quo vetitum, ullum arntum per flumen de la Plata in Hianiam deferri, ne fraus vectigalibus ius fieret, forte & alias ob cauſas: m alioquin hæc via multo facilior compendioſior judicetur, qua gaa omnis ab Argentifodinis Potoanis & vicinis locis, ſine ullo pene ericulo, ad mare Septentrionale deehi poſſet.

Sequitur jam ad eandem oram Braſilia, (de quo obiter diximus cũ de locis geremus, quæ Rex nomine Portugaliæ in America poſſidet.) quæ magno mbitu ſeſe extendit uſque ad ingens

flumen Amazonum,ad quod jam an-
te descriptionem hujus continenti
deduximus. Atque hæc hactenus de lo-
cis quæ Rex Hispaniarum Castellæ no-
mine in America possidet.

XII.

REGVM HISPANIÆ SERIES.

AB anno CCCLXIX (secundum Vasæum) Gothi Suevique Reges Hispaniam tenuerunt, ad annum Iↄ CCXIII: quo Rodericus à Saracenis cæsus & antiquissima Gothorum nobilitas pene exstincta fuit. Anno autem Iↄ CCXVI Christianorum reliquiæ quę in Austria montes confugerant, Pelagium ex regio Gothorum ut volunt sanguine, Regem salutarunt; à quo deinceps in urbe Legionensi & alibi in Hispania regnarunt:

Anno Domini.

716. 1. Pelagius ann. 19 aut 20.
735. 2. Fafila filius illius an.2.mens.6.
737. 3. Alfonsus Catholic.an.19.m.1.
756. 4. Froila an. 11. mens. 5.
767. 5. Aurelius Alfons. F. an.6.m.6.

Anno

no Domini.
6. Silo an. 9. m. 1.
7. Mauregatus an. 5. m. 6.
8. Veremundus an. 3. alias 2.
9. Alfonsus II. Castus dictus, an. 41. sed anni Mauregati & Veremundi ipsi quoque asscribuntur.
10. Ramirus an. 6. m. 9.
11. Ordonius an. 10.
12. Alfonsus III. Magnus dictus. ann. 46.
13. Garsias an. 3.
14. Ordonius II. an. 8. m. 6.
15. Froila II. an. 1. m. 2.
16. Alfonsus IV. an. 5. m. 7.
17. Ramirus II. an. 19. m. 2.
Hujus tempore Ferdinandus Gundisalvus primus, Castellæ Comes factus fuit.
18. Ordonius III. an. 5. m. 6.
19. Ordonius IV. malus appellatus.
20. Sanctius Crassus an. 12.
21. Ramirus III. an. 25.
Hujus an. primo obiit Ferdinandus, & successit illi Garsias F.
22. Veremundus II. ann. 17.
23. Alfonsus V. ann. 27.
Garsiæ mortuo, successit Sanctius mes.
24. Veremundus III. an. 10.
25. Hoc

25. Hoc rege Legionensibus i
perante, per mortem San
Comitis, Dominium Caste
hæreditario jure ad Sanctii
majorem Navarræ R.
Sanctii Comit. filiam ux
rem duxerat, translatum
qui se Regem Castellæ sc
psit. Ab eo tempore Cast
la Regio titulo usa est. Hu
Regi, quia filius ejus Fe
dinandus, ipso superstite
gnavit in Castella per an
duodecim, nulli hic assigna
tur anni. qui Ferdinandu
reliquit Castellæ Regem.

1020. 26. Occiso Veremundo Fer
dinandus M. Castellæ R. Le
gionense quoque adiit pr
pter uxorem Veremundi
rorem. regnavit ann. quadr
ginta aut ut alii scribunt qu
draginta sex, & Regna trib
filiis divisit; Sanctio R. C
stellæ, Alfonso Regnum Legi
nis & Asturiarum, Garsiæ R
gnum Gallæciæ cum Portuga
lia relinquens.

1050. 27. Sanctius II. hujus regnoru
divisionis impatiens, alter
fratre pulso, altero in vinc

la conjecto, regna ipsorum occupavit : regnavitque VI annos, per fraudem occisus à Vellido proditore.

6. 28. Alfonsus VI. Frater Sanctii annis 43.

Hic Toletum Christianis restituit.

29. Vrraca Alfonsi Filia cum marito Alfonso Arragonum R. ann. 4. sed ii Alfonso VII attribuuntur.

8. 30. Alfonsus VII. Imper. Hispaniæ vulgo appellatus, Alfonsi VI. nepos è filia an.51. Hujus morte regna rursus separata, nam duos reliquit filios, Sanctium & Ferdinandum.

9. 31. Sanctius III. fuit R. Castell. ann. 1.

32. Ferdinandus II. R. Legion. ann. 31.

50. 33. Alfonsus VIII. Sanctii III. F. R. Castellæ. ann. 53.

90. 34. Alfonsus IX. Ferdinandi II. Fil. Rex Legion. an. 8.

14. 35. Henricus Alfonsi VIII. F.R. Castellæ an. 2.

16. 36. Ferdinandus III. Alfonsi IX. F. utroque regno potitus an. 35. hic Cordubam & Hispalim Mauris eripuit.

Ab hoc tempore regna Leg. & C.
ſtell. unita manſerunt.

1252. 37. Alfonſus X.ann.32. Roma
Imp. Electus.

1284. 38. Sanctius IV. an. 11.

1295. 39. Ferdinandus IV. an. 15.

1310. 40. Alfonſus IX. an. 40.

1350. 41. Petrus crudelis dictus: ann
19. Hic à fratre Henrico occi
ſus fuit.

1369. 42. Henricus II. ann. 10.

1379. 43. Ioannes annis 11.

1390. 44. Henricus III. an. 16.

1407. 45. Ioannes II. ann. 47.

1454. 46. Henricus IV. an. 20. m. 4.

1474. 47. Iſabella & Ferdinandus V
an.30. hi regnum Granatenſe
expugnarunt. per hos regna
omnia Hiſpaniæ unita ſunt,
præter Portugalliæ R.

NAVARRA.

Anno

716. GArſias Ximenius dictus Rex Suprarborum, magnam Navarræ partem Chriſtianæ religioni reſtituit; ab hoc in Navarra regnatum fuit uſque ad annum 1512. à variis regibus, quibuſdam etiam Galliæ, quo anno Ferdinandus Arrago-

ragonum Rex Ioanni Labretano Catharinæ legitimæ R. hæredis marito illud ademit.

ARRAGONIA.

. 1. Primus Arragonum R. omnium calculis numeratur Ranimirus, qui regnavit an. 40.
:. 2. Sanctius an. 36. qui & Navar. Rex fuit.
4. 3. Petrus qui & Navarræ an. 14.
. 4. Alfonsus Petri frater an. 18.
. 5. Ramirus Alfonsi frater anno. 19.
. 6. Raimundus Berēgarius Com. Barcinonensis jure conjugis Petronellæ in Arragonia regnavit an. 32.
). 7. Alfonsus II. Raimūdi F. an. 34.
3. 8. Petrus II. Alfonsi F. ann. 10.
. 9. Iacobus ann, 62. mens. 9. Hic Baleares Insulas & Regnum Valentiæ & Murtiæ à Mauris recepit.
6. 10. Petrus III. an. 9. Siciliæ Rex factus.
6. 11. Alfonsus III. annis 6.
2. 12. Iacobus II. annis 35.
7. 13. Alfonsus IV. annis 8.
5, 14. Petrus IV. ann. 51.

1387.

1387. 15. Ioannes annis 9. menſ. 4.

1396. 16. Martinus frater Ioannis a-
nis 14.

1410. 17. Ferdinandus Honeſtus
ctus, frater Henrici R. Caſt
læ an. 5.

1416. 18. Alfonſus V. Magnanim
Ferdinandi F. Primus Arr
gonum Rex Neapolitanus
ctus an. 42.

1458. 19. Ioannes Navarræ R. frat
Alfonſi annis 20.

1516. 20. Ferdinandus V. Ioann. F. R
Catholicus dictus, Iſabell
Caſtellæ & Legion. Regin
conjux.

PORTVGALLIA.

PORTVGALLIAM primum cu
regio titulo dedit filio ſuo Garſ
Ferdinandus magnus; quem frat
Sanctius captum in vincula conjecit
ſed occiſo Sanctio, Alfonſus VI. regn
rum omnium potitus filiam ſuam Ta
raſiam Henrico Lotharingo elocav
& Provinciam Portugalliæ ei dotale
dedit cum titulo Comitatus; hic i
Portugallia rerum potitus eſt ad ann
1112.

1112. 1. Alfonſus Henr. F. ducem Po
tugallia

tugalliæ se appellavit ann. 27. dein Rex ab exercitu salutatus regnavit. an. 46.
2. Sanctius Alfonsi F. an. 26.
3. Alfonsus II. annis 12.
4. Sanctius II. annis 26.
5. Alfonsus III. Com. Bononiẽsis Sanctii frater an. 32. hic ductã in uxorem BeatriceAlfonsi X R. Castell fil. regnum Algarbiorum in dotem accepit.
6. Dionysius annis 46.
7. Alfonsus IV. an. 31. gener Alfonsi XI. Reg. Castellæ.
8. Petrus annis 10. mens. 7.
9. Ferdinandus annis 16. mens. 9.
10. Ioannes Petri F. sed illegitim⁹ an. 50. hic Septam in Africa Mauris eripuit.
11. Eduardus an. 5. Hujus ex filia Leonora nepos fuit Maximilianus Augustus.
12. Alfonsus V. annis 43.
13. Ioannes II. an. 14. m. 2.
14. Emanuël Eduardi nepos ex filio Ferdinando an. 26.
15. Ioannes III. uxor Catharina Caroli V. Imperat. soror; ex qua suscepit, Alfonsum Emanuelem, Philippum, Dionysium, Ioannem, Antonium;

Mariam Philippo II. nupta[m]
Isabellam & Beatricem q[uæ]
puellæ obierunt. obiit an[n.]
1557.

1557. 16. Sebastianus Ioann. III. [ex]
Ioanne fil. nepos, qui sine [li-]
beris discessit ann. 1578.

1578. 17. Henricus Emanuëlis R. [F.]
ann. 2. obiit anno cIↄ Iↄ LXX[X.]

E Thuano lib. LXV. Historiarum.

PRincipum Portugalliæ origo ita [se] habet: Guilielmus Eustochii II. Co[-]mitis Bononiæ F. Godofredi regis Hie[-]rosolymorum frater plures liberos re[-]liquit; ex quibus Henricus Limburg[.] Comes decoris & veræ laudis cupidit[a-]te incitatus in Hispaniam tunc Mauro[-]rum bellis ardentem magno comitatu venit, cum Raimundo Burgundion[e] Gulielmi Burgundiæ Comitis F. & Raimundo Tolosæ & Fani Ægidii Co[-]mite avunculo, & post multa egreg[ie] bello facta ab Alfonso VI. Castellæ r[e-]ge Lusitaniæ eam partem, quam il[li] retinuerat, Comitatus titulo accepi[t] in speciem pro Tarasiæ Alfonsi ipsi[us] filiæ dote, revera, quod Alfonsus ex[ter-]nis opibus contra præpollente[s]

Mauro[s]

urorum potentiam ad tuendum
item opus haberet, & ita quidem
go de Henrico illoLusitanorum re-
n stirpis auctore, Hispanici annales
dunt. At qui rem ad veterum mo-
nentorum fidem diligentius expen-
it, cum miram ea in re scriptorum
identiam animadverterent, Henri-
n illum seu Limpurgensem seu Lo-
ngũ aliis dictum, non ex Eustochii
ioniensis,sed ex Roberti ducis Bur-
ıdionum prosapia natum dicunt;
oertum autem Henrici I. Franco-
n Regis fratrem & Hugonis Capeti
otem fuisse, qui post Rudolfi ul-
i Burgundionum Regis obitum,
lo in Ducatum & Comitatum re-
) Burgundionum, dux creatus fuit
a annum cIↃ xxxiv & Henricum
ım reliquit, Hugonis Burgundio-
n Ducis & Odonis qui Hugoni fra-
ınno cIↃ cII successit patrem, nec
ı Henrici qui Comes Portugalliæ
anno cIↃ xc & accepta in uxorem
ra Adolfonsi Regis Galæciæ & A-
iæ filia, in finibus Hispaniæ, ut ve-
s scriptoris nostratis iis fere con-
ıporanei verbis utar, cum Raimun-
comitatus trans Ararim principe,
Cunstantiam alteram ejusdem A-
fonsi filiam in matrimonio habe-

bat, contra Agarenorum collocat
eſt imperium. quæ ſi vera ſunt, ut ſar
certiora eſſe iis omnibus, quæ vulg
traduntur, conſtat, Gallia non ſolu
populos ſeu colonias in Hiſpaniam in
miſerit, ſed ut Anglis tanto tempor
Reges ita potentiſſimo ac opulentiſſ
mo in Hiſpania regno principes per I
fere annos continua ſerie dederit. V
ut ſit, Henrico Aſtorgæ mortuo ex Ta
raſia id nomen Adolfonſi filiæ, quar
Henricus duxit, tribuunt Hiſpani, ſu
ceptus Alfonſus ſucceſſit anno Sa
CIↃ CXII, qui cum XXVII annc
ducis titulo principatum illum tenuiſ
ſet, memorabili ad Orichiam conſert
contra V. Maurorum Reges, quos &
vicit prælio, Rex ſalutatus eſt & oct
poſt annis Oliſſiponam Gallorum &
Anglorum opibus ſubnixus cepit, to
tamque adeo Portugalliam, quan
late hodie patet, de Saracenis recepi
& immani jugo exemtam contra eo
rum potentiam munivit ac demum a
Eugenio III. ſive Alexandro III. re
giorum inſignium, quæ virtute me
ruerat & exercitu tradente adeptu
fuerat, confirmationem ad majoren
dignitatem accepit, addita condition
ſicuti Romæ jactatur, ut quotannis
Portugalliæ Regibus duæ auri libræ Ec
cleſia

iæ R. loco tributi penderentur.
n de earũ exactione hactenus nulla
hominum memoria aut obſigna-
um tabularum fide conſtitit, ut Ste-
nus Garibajus ſcribit: ab Alfonſo,
Conimbricæ deceſſit anno cIↃ-
cv ad Emanuelem Ferdinandi F.
ardi I. N. qui Ioanni II ejuſdem E-
rdi nepoti ſine liberis maſculis
rtuo anno cIↃ cccc xcv ſucceſſit,
I. Reges numerantur. Is vero im-
ium à majoribus in Hiſpania acce-
m & aliquot in Africa arcibus &
oidis amplificatum longe majori-
; progreſſibus per utraſque Indias
tis propagavit, & cum tres uxores
ouiſſet, ex Maria Ferdinandi F. nu-
roſam prolem ſuſtulit, Ioannem
ceſſorem, Iſabellam Caroli V. uxo-
n & Philippi parentem, Ludovicum,
quo natus Antonius qui infeliciter
ſtea de Regno contendit, Ferdinan-
m, Alfonſum & Henricum ambos
rdinales, ac poſtremo Eduardum
i duas filias reliquit, quarum major
tu Maria Alexandro Farneſio Par-
nſium duci; Catharina Ioanni
icantiæ duci nupſit. Poſt Emanue-
n anno cIↃ IↃ xxI mortuum, regna-
Ioannes III. qui ex Catharina Ca-
li V. Cæſaris ſorore complures libe-

ros sustulit, ac tandem anno millesi-
mo quingentesimo quinquagesim-
septimo fatis concessit, relicto ex o-
mnibus superstite Sebastiano nepo-
regni hærede, cum filius Ioannes Se-
bastiani parens ante quadrienniu-
turbato ordine naturæ è vita m-
grasset.

XIII.

DE FAMILIA REGIA E
quomodo totius Hispaniæ
compos facta
fuerit.

HENRICVS hujus nom-
nis tertius, ex longa val-
tudine Valetudinarius co-
gnominatus, uxorem du-
xit Catharinam Ioann-
ducis Lancastrii fil. ex qua deceder-
Ioannem filium bimulum reliquit su-
tutela ejusdem Catharinæ & fratr-
sui Ferdinandi minoris natu. Ioann-
hic Mariam patrui sui ac tutoris filia-
uxorem duxit, ex qua Henricum pr-
mogenitum suum procreavit: hac au-
tem defuncta alteram superinduxit I-
lisaben, Ioanne Ioannis Lusitan. Reg-
filio natam: ex qua suscepit Elisabe-
&

.lfonſum. Ioanne defunđo, Hen-
s ſucceſſit IV. nomine; hic adhuc
ıceps Blancam Ioannis Navarrę &
agonenſium R. filiam in conjugem
:perat; quam ſterilem cauſatus fa-
divortio, alteram ſuperinduxit
nnam Eduardi Luſitan. R. filiam,
qua nihilo magis quam ex priore
ros genuit: cumq; Regis infœcun-
ıs omnibus ſatis pateret, tamen
nto poſtquam convenerant anno
gina prægnans inventa fuit; haud
ɔio ab altero adulterata: Rex ta-
n licet proceribus acriter obniten-
us, filiam Ioannam ex ipſa natã, pro
itima educavit; & regni primores
tim minis partim ingentibus pro-
ſſis eo adegit, ut illam principem de-
ırarent; actum id Madriti. Multi
nen poſtea à juramento ſuo uti per
n & metum extorto reſilierunt; &
gem permoverunt ut fratrem ſuum
fonſum regni hæredem deſignaret.
ımque poſtea Rex Henricus omnia
paucorum conſilio ageret, plerique
ocerum novitatis avidi, ſe Alfonſo
njunxerunt eumque regem nomi-
.runt, undecim tum annorum pue-
m: aliiviciſſim Henrico adhęrebant;
ɛtatum itaque acie, & Alfonſi pars
perata, qui tantum triennium ſu-

pervixit, peste extinctus. Illo extin-
principes qui partes illius foverant,
saben illius sororem illi substituere
tegerunt: sed illa reluctata est: da
que à parte illius opera ut cum fra
Henrico reconciliaretur & cum bo
illius venia princeps designaretur;qu
& perfectum. Alfonsus autem Lu
tanorum Rex Elisaben petiit in u
rem, sed illa in Ferdinandum pron
videbatur; petita itidem à Ludov
Galliæ R. fratri suo Carolo Aquita
duci in uxorem; sed illa suorum pre
bus victa Ferdinando nupsit. Ludo
cus repulsus ab illa iratus, Hispanoru
quorundam suasu, Ioannam notha
Carolo uxorem petiit & impetrav
plurimique Hispaniæ proceres Elisab
abjurarunt, & Ioannam Hispanię pr
cipem & hæredem juramento san
runt; sed Carolus an. CIↃ CCCCLXXIII v
neno extinctus est ante matrimoni
consummatum. Itaq; Henricus R. po
quam puellā Alfonso Lusitaniæ R. fr
stra conjungere tentasset; illam He
Ioannis Arragonum Regis ex Henri
fratre nepoti, tradere in animũ inc
xit, sed & hic conatus illius impedit
reditũ igitur in gratiam cum Ferdina
do & Elisabe; sed non diu Rex in
perstitit, à suis in diversum actus, ta
demq

que anno clɔ cccc lxxiv deceſſit.
ita Ferdinandus & Eliſabe. Regni
ntes facti. Ex his nata primum filia
be. Interim adverſæ factiones pro-
: Alfonſum Luſitanorũ R. in Hiſpa-
n cum exercitu vocant, eiq; Ioan-
Henrici nothã deſponſant; multa
nque bella geſta, donec tandem
tanus ad Taurum magno prœlio
ligatus fuit, Burgenſis & Zamora-
rces à Ferdinando captæ, Marchio
enas & Toletanus Archiepiſcopus
ıſitano deficientes cum Regibus
nciliati; Taurus Luſitanis erepta:
que loca & caſtra: Regina ann. clɔ -
lxxviii Ioannem filium peperit.
no autem clɔ cccclxxix Ferdinan-
mortuo parente Regnũ Paternum
agonum crevit. Tandemque res in-
Caſtellanũ & Luſitanum fuit com-
ita; hiſce conditionibus ut Luſita-
Caſtellæ R. appellatione & inſi-
ibus abſtineret; idem de Luſitaniæ
eret Ferdinandus: Ioanna princeps
eret Ioanni Ferdinandi filio, cum
mum ad juſtam ętatem perveniret.
s ſui arbitrii factus recuſaret, cen-
n aureorum millia mulctæ nomine
nderentur; Ioannæ liberum eſſet
ginem ſacram induere, ſi mora con-
ii longa videretur. Alfonſo Luſitani

nepoti Isabella Ferdinandi F. junge
tur; &c. Elisabe filiam alteram pe
rit cui Ioannæ nomen impositu
Aliquanto post Ioanna princeps, spe
honoris objecta, ludibrio se haberi c
nens, Conimbricæ in D. Claræ, vest
mutavit. Ferdinandus deinde & I
bella sive Elisabe ad bellum Granate
animum adjecerunt quod decenni
duravit, quo tandē Granatensis re
omnino compotes facti sunt, Mau
exclusis. Anno clↄ ccccxxxxv Elis
Catharinam peperit, gemino con
gio Anglicano nobilem. An. clↄ ccc
Isabella major Regum filia Alfonso l
sitaniæ principi elocata; sed novus r
ritus ferocis equi quo ferebatur rep
tino casu oppressus interiit. Ma
dein ad Hispaniam accessio facta
Indicis navigationib⁹ ductore Colu
bo, de quibus uti externis hic nihil
cemus; uti neq; de rebus Neapolita
aut Mediolanensibus, de quibus in
bello de Principibus Italiæ dixim
Porro Ioanna principis Ferdinand
Isabellæ filia Philippo Belgarū Prin
& Archiduci Austriæ nupsit; Marga
autem Archiducis soror Ioanni Hi
niarum principi. deinceps & Cathar
Arthuro VValliæ principi; & Isab
vidua Emanuëli Lusitaniæ Regi: Io

tem Hiſpaniarũ princeps extin-
t nullis liberis relictis. Emanuël
c Iſabella Hiſpaniarum principes
edes dicti. Sed Iſabella paulo poſt
u diſceſſit, filiũ enixa cui Michaëli
n fuit, vita brevis, gaudio luctus
. An. cIↃ ccccxcix fine Archiduci
ata Heleonora, prius Luſitaniæ
e Galliæ Regina, priori conjugio
poſteriori felicior, (inquit *Ma-*
) in utraque fortuna ſalva probi-
fama. Mariam denique, poſtre-
Ferdinandi & Eliſabes filiam Lu-
us ſororis viduus Pontifice conce-
, peſſimo exemplo, uxorem duxit
oo. Quo anno Ioanna Archiduci
ı Carolum & anno ſequenti alte-
filiam Iſabellam peperit. & anno
cum marito in Hiſpaniam venit,
e per Galliam facto. Maria Luſi-
eo anno filium peperit Ioannem.
na deinde Compluti filium Ferdi-
lum peperit. Eliſabe denique Re-
anno 1504. deceſſit, hæredemque
lè Ioannam filiam ſcripſit, unaque
ppum ejus virum: qui mox Reges
ımati. Ioannæ Reginæ Bruxellis
nata eſt Maria ann. 1505. dein cum
ito in Hiſpaniam venit anno 1506.
inæ è Zelotypia mens mota: mul-
ue turbæ in Hiſpania ortæ, quas
Philippi

Philippi mors non tam discussit, q
auxit, donec Ferdinandus è R
Neapolitano redux easdem cor
fuit. Regina anno 1507. ineun
liam peperit Catharinam, quæ R
sitaniæ postea nupsit.

XIV.

NAVARRÆ REGN
quomodo ad Hispanum
pervenerit.

IOANNIS Arragonum
gis obitu anno cIↄ cccc L
ut necesse erat, & ut t
mento illius cautum era
viso imperio, Ferdinando Arragon
cesserunt, Eleonora princeps mat
jure Vasconum regnum (ait *Maria*
obtinuit, annũ jam septimum vid
viro, quod ipsi brevissimum fuit &
menstruum. Quatuor filios genuit,
stonem natu maximum, Ioannem
trum, Iacobum; filias quinq; Mar
Ioannam, Margaritam, Catharin
Eleonorã. Gasto obiit, Francisco P
bo & Catharina relictis. Ioanni Na
nis auro paterno redemtæ urbis p
cipatus fuit. Liberi Gasto & Germa
Gasto ad Ravennam cæsus, Germ
Fe

ıando Catholico poſt Eliſaben
.ctam nupſit. Petrus à Sixto P.R.
nalis factus. Iacobus cœlebs vixit.
ı Guilielmo Montisferrati Mar-
.i; Ioanna Armeniaco Comiti
ıi nupſerunt; Margarita Fran-
Britanniæ Duci Annam peperit
lucatum illum in regiam Gallo-
:amiliam intulit. Catharina Ga-
Fuxenſi Candallæ Comiti juncta
filios genuit, unam filiam quæ
lao Hungariæ R. nupſit.
onoræ itaque defunctæ ſucceſſit
:iſcus Phœbus XI annos natus,
utela matris Magdalenæ, & Petri
inalis Patrui ſui: anno demum
:CCLXXXII regiis inſignibus deco-
;, nondum ducta uxore anno CIƆ-
.XXXII obiit Sororque Catharina
um ſuſcepit, quæ Ioanni Labreta-
ı Gallia Petragorios, Lemovices,
deſq; obtinenti an. CIƆ CCCCLXXXIV
a imperium ad Gallos tranſtulit.
ɔonenſis quidem injuriam ſibi fa-
ı expoſtulabat, Franciſco & Ca-
naGaſtonis fratris liberis in regni
:ſſione prælatis, cum Gaſtone ante
remEleonoram defuncto, ipſe pro-
uior matri eſſet quam nepotes:
erdinandus contra Narbonenſem
it. Multa vero poſtea de Rege Na-
varræ

varræ ſiniſtra ſuſpicari cœpit, qu
Galliæ Regem pronior, aliquid
ſecreto ipſi machinaretur. Itaque
ter ſacramentum ab arcium Præ
in verba Regis Catholici unive
tione factum, Sangueſſam & Vi
urbes quaſi fidei pignora accep
quas tamen ann. 1500. reddidit;
dalena filia Regum Navarræ un
aula Reginæ veluti obſide accepta
rum minoris pretii id pignus fa
eſt, prole maſcula iis Regibus na
ſpem paterni regni, cui Henric
men fuit, vita moleſtiis obnoxia
longæva quidem. Magdalena de
Hiſpania extincta.

Lerini Comitem factioſum h
nem, Rex Navarræ omnibus opib
urbibus quas in Navarra tenebat,
rat, illius filium Ludovicum Beaur
tium Ferdinand⁹ fortunis patern
ſtituere maximopere cupiebat; q
hoſtilia tentata, ſed clam & quaſi
vatim. Bello deinceps in Italia ard
inter Pontificem Cæſaremque &
lum atque confœderatos; cum Na
ræ Rex Gallorum regi haud dubi
veret, Pontifex hac arrepta occaſi
quod Eccleſiæ hoſtibus faveret, &
ſani conventus Patres Pontificis
hoſtes complecteretur; Regem &
gi

m Navarræ execratione, devin-
ditione omni ſpoliandos omnib⁹
cipibus propinat. Suſpecta (inquit
iana) Ferdinandi R. fraus erat &
atim in plures cœpit manare ru-
, eo annitente ſeverum decretum
ave prodiiſſe, conjectura probabi-
uoniam diu penes ſe arcano id di-
na Pontificium occultavit, dum
æ cogitationes recurrunt animo
et, quid fama locutura eſſet, ſanã-
eos principes, rationem mitiorem
git inire. Miſit itaque Legatum qui
ii admoneret, & ne cum Gallo ra-
es miſcerent aut Eccleſiæ hoſtibus
o faverent; deniq; filium obſidem
ularent. Iniqua poſtulatio Regibus
itaq; nihil impetratum. Ex eo belli
æ quæſitæ, cujus hic exitus fuit, ut
es tota Navarra à Ferdinando pel-
ntur; ipſeque Navarram jam quaſi
ieſter ſed Regis nomine obtinuit.
o ſpecies prætenta, Ioannẽ Regem
tis condicionibus non ſtetiſſe: ſic
num victori cedere jure belli, quo
optimo; Armis Gallicis & regiis
uoties repetitum ſed fruſtra, Comi-
porro Fuxenſes ab antiquo in Cata-
nis Andorræ vallem, & Caſtelboum
pe Vrgeliam urbem in Pyrenæi
ntis complexu poſſederant. Vtraq;
Catha-

Catharinæ Reginæ à majoribus rel
optimo jure, à victore quoque ar
eidem erepta. Hæc acta anno 1
Ferdinandus denique Castellæ re
Navarram univit anno 1515. Ex
constat (inquit *Mariana*) Ferdinar
destinatum prorsus animo fuisse, c
ditionem nunquam abdicare, q
sui juris non secus ac alios principa
neque ulla religione moveri, ut a
sententia decederet. Sic variis ser
nibus præ se tulit: Viribus potiori
gumenta nunquam desunt, ad r
nendum quæ armis occupavit. Si
rum fateri licet (inquit) nonn
Ferdinandi causa præsidiis fulcieba
neque contemnendis nec prorsus i
nibus. Primum Pontificis senter
Reges veteres fuisse ditione spo
tos; deinde in Reges Castellæ tran
tum jus Claræ uxoris Henric. IV.
stellæ R. ipsius voluntate & dona
ne, quo tempore à sævo patre ad i
dubium exilium data est in Gasto
Fuxensis sororii potestatem, ejus r
oppido cupientis, quę jure potior e
quippe major natu, Vasconum
perium ad se trahere, Tertio Ger
næ uxoris suæ jure, quod post
trem defunctum ipsi competeb
Hæc ille.

Th

Thuanus lib. 1. Histor.

:rdinandus, qui morte generi sui
ppi magno se metu liberatum exi-
abat, totius fere Hispaniæ potens,
m animum ad res novas appulit:
que suspectam Galli potentiam
me haberet, Henricum VIII gene-
, qui nuper Henrico VII in An-
regnum successerat, juvenem ma-
animi clam sollicitat, ut bellum
ovico inferret. Ipse prætexebat
tificis auctoritatem, qua fieri di-
ıbat, ut quos ille hostes haberet, eos
o persequi teneretur. Itaque con-
ctis cum genero viribus in Aquita-
n, in qua sibi jus Anglus vindica-
, impetum facere decrevit; & quia
eam expeditionem opus habebat
per Navarræ regnum cum exer-
ı facere, missis oratoribus à Ioan-
Labretano rege petierat, ut sibi li-
e per illius regnum transire liceret.
od cum ab illo propter amicitiam,
e ipsi cum Gallo intercedebat, non
petraret, inde occasionem arripuit
adendi Navarræ regni, cui jampri-
n homo alieni cupidus inhiabat:
od ei facile fuit copiis generi freto
imparato à rebus omnibus Navar-
. qui frustra auxilia à Ludovico præ-
latus, exortis Aramontanorum

& Bellomontanorum factionibus
dem regno cedere & cis Pyrenæu
cipere se Benearnum coactus est.
dinandus novo regno occupato
que de Aquitania multum solli
relicto genero de socero frustra
rente, domum revertitur.

Ioanni successit Henricus Lab
nus, qui Aquitaniæ in Gallia præse
cIↃ IↃ LV decessit; cujus Parenti (in
Thuanus lib. XVI.) regnum iniqua
II proscriptione in prædam datun
dinandus Arragonius Cæsaris m
nus avus eripuerat: princeps m
animo & frugali splendore, cui s
nostra fortuna defuit, quo minus
causa nostra amiserat, ope nostra r
peraret; sed tantum id effecit, ut i
cificationibus inter Cæsarem & R
Galliæ ab eo tempore factis, supp
ejus rei mentione jus integrum p
se & hæredes suos permaneret.
in Navarræ regni titulum & in opt
tissimas, quas in Gallia habebat
sessiones, Antonius Borbonius Vi
nus qui Ioannam ejus unicam fil
olim VVilhelmo Clivensi despo
tam, duxerat in uxorem, success
quo Rex Galliæ qui hodie regna
scendit.

Ferdinando in regnis Hispaniæ
n

ous sola Lusitania excepta successit
rolus, qui & Germanorum Impera-
· factus, V. dictus fuit. Hic ex Isabella
ianuelis Lusitaniæ R. filia Philip-
m II. Hispaniarum Regem genuit.
ui Regnum Portugalliæ assecutus
t, uti sequitur.

XV.

E SVCCESSIONE REGIS Castellæ in Regnum Portugalliæ.

Ex Hieronymo Conestagio.

EMANVEL decimusquartus Portugalliæ Rex regnare cœpit an. cIↄ ccccxcv. Is tres habuit uxores; Isabellam filiam Ferdinandi Elizabeth, ex qua suscepit Michaëm qui puer mortuus est. Dein Maam tertiam Ferdinandi filiam primæ oris sororem, quæ ipsi sex mares & ias puellas peperit: quarum Isabella upsit Carolo V. Imperatori; Beatrix arolo III. Duci Sabaudiæ; Ioannes ucceßit patri in regnum; Ludovicus biit cœlebs, relicto Antonio Notho: erdinandus mortuus sine liberis, uti Alfonsus qui fuit Cardinalis Sancti lasii, & Henricus Cardinal. tituli

Sanctorum quatuor Coronatoru[illegible] qui omnibus superstes regnum p[illegible] Sebastianum adiit. Eduardus ex Isab[illegible]la Ducis Bragantiæ filia suscepit M[illegible]riam quæ Alexandro principi Parm[illegible]si nupsit; & Catharinam quæ Ioa[illegible] Duci Bragantiæ; & Eduardum qui [illegible]no cIↃ IↃ LXXVI obiit. Rex Eman[illegible] tertio duxit Leonoram filiam Phi[illegible]pi primi Castellæ regis, quæ ipsi gen[illegible] Carolum qui puer mortuus; & M[illegible]riam quæ cœlebs mortua est ann. c[illegible] IↃ LXXVIII. Ioannes III Emanuel[illegible] secunda conjuge filius, duxit Cat[illegible]rinam Car. V. Imperat. sororem ;[illegible] qua nata Maria , prima Philippi [illegible] uxor (quæ ipsi peperit Carolum fili[illegible] qui mortuus est adolescens.) Et plu[illegible] mares qui omnes juvenes mor[illegible] præter Ioannem qui in uxorem du[illegible] Ioannam sororem Philippi Regis [illegible]spaniæ, quam moriens gravidam r[illegible]quit, ex qua natus Sebastianus.

Quo in Africa cæso: successit Her[illegible]cus Cardinalis , qui cum senex esse[illegible] cœlebs, proximam in Regnum Por[illegible]galliæ possessionem petiverunt:

Philippus Rex Hispaniæ tanqu[illegible] natus ex Isabella primogenita Em[illegible]nuelis:

Ioannes Dux Bragantiæ nom[illegible]

Cat[illegible]

tharinæ uxoris suæ, quam rege Phi-
po propiorem esse dicebat. Etsi enim
et fœmina, tamen filiam esse Eduar-
fratris dictæ Isabellæ.
Alexander Princeps Parmensis, fi-
s Octavii Farnesii instabat nomine
inutii primogeniti sui, nati ex Ma-
filia natu maxima Eduardi & soro-
Catharinæ.
Antonius Prior Cratensis, filius Lu-
vici fratris ipsius Regis Henrici, qui
non nothum ut vulgo credebatur,
l ex legitimo matrimonio natum
e dictitabat.
Emanuel Philibertus, dux Sabaudiæ,
et esset filius Beatricis, natu minoris
rore sua Isabella matre Regis Philip-
, à quo & ipse ætate superabatur, ta-
en & ipse regnum ambiebat, sed mo-
estissime.
Catharina Medicea denique vidua
enr. II. Gall. regis, jus à longinquo
petebat, ab Alphonso nimirum &
omitissa Bononiensi, cui Alfonsus su-
erstiti, aliam uxorem Castellanam su-
erinduxisset, atque inde factum fuis-
et, ut omnes qui post ipsum regnas-
ent spurii essent.
Etsi dux Albanus & unus atque al-
er ex Procerum Hispaniæ numero sen-
irent Philippum hæredem regni esse:
T 3 tamen

tamen in genere reliqui id nec cred
baut nec considerabant, sed existim
bant jure ad filium principis Parme
sis illud pertinere. Verum Lusitar
qui diligentius hac de re cogitarant,
quorum leges magis favent Philipp
quam statuta Hispaniæ, veritas huj
controversiæ erat perspectior.

Adducebant hanc rationem, quo
jura Lusitaniæ & communia in mat
ria regnorum, proximo ultimi posse
soris cognato ex eodem stipite descer
denti successionem deferunt; Sebasti
no autem neminem esse propiorem
rege Philippo ex eodem stipite descer
dente. nam & nepotum Regis Ema
nuelis natu maximum & avunculum
regis demortui esse.

Henricus Rex Cardinalisq; pronun
tiat judiciali sententia Antonium prio
rem, Cratensem illegitimum esse.

Multi Iuris consulti etiam Lusitan
pro Philippo respondent.

Henricus Rex quod ante fieri opor
tuerat, citatis competitoribus & judi
ciali processu instituto, cum Philippo
Rege certis conditionibus transegit.

Hanc inexpectatam mutationem
Regis quidam putant P. Leoni Hen-
riquio confessori Regio & Iesuitæ po-
tius acceptam ferendam quam argu-
mentis

tis ministrorum Regis Philippi.
ex Philippus interim magnum ex-
tum in Hispania alebat. Papa per
acium Philippum Segam offert se
trum inter Philippum & Henricū.
lippus non nimium Papæ fidebat &
arbitrum compromittendo se sibi
præjudicare existimabat, præter-
am quod etiam antiquis exemplis,
bus adstruitur sedem Apostolicam
controversiis regnorum Iudicem es-
novum non temere addendum esse
taret. De voluntate autem Henrici
tior factus, quoniam jure aperto ni-
etur, arbitro opus esse negavit.
Ex quinque Gubernatoribus regni
rtugalliæ quos Henricus instituerat
es Philippo addicti erant.
Henricus septimo decimo mense re-
ai aditi discessit.
Dux Albanus exercitui Regis Phi-
ppi præfectus.
Antonius à populo Rex appellatus.
Gubernatores Regni fuga sibi consu-
unt. Elua capta ab Albano; & alia op-
ida atque arces cepit; mox Setubal,
Cascais, arcem S. Iuliani Lisbonam.
Averum & portum. Vianam. Rex Phi-
ippus Olisiponem venit. Antonius in
Galliam fugit, Albertus Archidux Au-
striæ Portugalliæ præfectus.

Thuanus lib. LXV. *Histor.*

Cum Regis Henrici orbitas &
fœta ejus ætas ac valitudo inprosp
brevi regnum vacaturum minaren
qui illud ambiebant jam tum qu
candidati in medium prodire, pro
res Regni ac populi gratiam pren
& vivo ipso Henrico veluti hæred
tem ejus cernere. Princeps eorum P
lippus fuit ex Isabella Henrici sor
& Emanuelis majore natu filia nat
Dein Philibertus Emanuel Dux Sab
diæ ex Beatrice altera Emanuelis f
& ipse natus. Præterea Ranutius Fa
nesius Alexandri filius, Octavii Pa
mensium Ducis N. qui ex Maria Edua
di itidem Henrici fratris filia progn
tus erat, & Catharina altera Eduar
filia, quæ Ioanni Bracantiæ Duci n
pserat. Et Catharina quidem Ranutiu
Maria matre ante annum defunct
tanquam proximior, licet natu min
excludere videbatur. Restabat cert
men inter Philippum & Catharinam
pari gradu Henricum contingente
Catharina tanquam Eduardi mascu
filia, qui Isabellam Philippi parente
proculdubio exclusisset, Philippo præ
ferri debere contendebat, contra ill
Eduardo semel mortuo ejus rationem

nullam

am habendam dicebat, ſed tantum
lum inſpiciendum, in quo maſcu-
fœminam excludit. Hæc ita pri-
n propoſita, dein à celeberrimis
æ & Hiſpaniæ juriſconſultis etiam
licatis ſcriptis Bononiæ & aliis in
agitata ſunt. Inter competitores
Antonius jam tum apparebat, qui
udovici Henrici fratris filium ja-
at; & conſtabat Ludovici filium
, ſed ex contubernio Iolandæ na-
. is tamen quamvis Henrico ſum-
inviſus populi favore ſublevcba-
lis omnibus poſtea acceſſit Catha-
regum noſtrorum parens, repeti-
ltius neque citra invidiam jure ſuo;
enim Oratores ejus diſputabant.
ctio II. tanquam rebus agendis
ari à regni gubernaculis remoto
umma rerum Alfonſo ejus fratri,
i ex Mathilde Bononienſi, à qua
harina genus ducebat, filios ſuſce-
at,) commiſſa, illum non ſolum re-
adminiſtrationem ſumſiſſe, ſed
m annuente Innocentio IV. Pon-
e fraternum regnum invaſiſſe
a annum cIↃ c c XLVII: in quo ut
entiam firmaret, prioris conjugis
m in Gallia reliquerat, pertæ-
, Beatricem Alfonſi decimi Re-
Caſtellæ filiam altera viva ſuper-

induxisse & Dionysium atque
ex ea liberos suscepisse, qui proind
legitimi ab eo tempore in regno
cesserunt, & per Ioannem I. & ip
Petri I. filium spurium, qui reg
circa annum cIↃ CCC XXCIII invas
Henricum usque propagati sunt
quia temporis longinquitas obst
& præscriptio merito objici pot
illi in possessionibus violentis r
tempore præscribi contendebant
saltem petebant, ut quando res e
diisset, ut cunctis masculis defici
bus res quasi ad electionem redire
ut antiquissimum in eo regno ju
bentis ratio haberetur. Pontife
suas partes interponebat, Portug
regnum R. S. beneficiarium dicti
ac proinde Regis in eo constituend
sibi vindicans. Quod tanquam
culum prorsus ab omnibus æque h
tum & à Philippo ipso postea omi
explosum est.

Dux Ossunæ cum Gardiola I. C
Henricum missus, cum cognov
Henricum magis in Ioannem Bra
tiæ ducem, qui Catharinam Edu
fratris F. in matrimonio habebat
causa potiorem propendere, per I
tas, qui plurimum apud eum pote
ipsum sollicitat & contrariis rat

s Philippi potius esse demonstrat.
addit Philippo infesto Bracan-
cem tantæ moli sustinendæ im-
futurum, & excitato de suc-
ae bello, fore, ut tantarum na-
onum & tot annorum in pro-
da per Indias Christiana religio-
umtorum fructus brevi tempore
atur. Quæ rationes non medio-
labefactarunt primum Henrici
ain meticulosi propositum; eoq;
quod videret ipsum Bracantiæ
n eodem tempore per Philip-
curatores inde minis territum,
promissis ingentibus inescatum
voto non adversaretur, in eo
tio tepidius versari, quippe qui
nfirmitatis sibi conscius plus in
atissimi Regis gratia, quam in
proprii juris persecutione præ-
poneret. Ita præcipuo competi-
cui fere tota Lusitana nobilitas
bat, in ordinem redacto, resta-
t Philippus sibi plebem Olissipo-
em devinciret, ad quam ille præ-
to consilio mox dedit litteras.
itteris, quod præmature scriptæ
rentur, immane quam commoti
non solum Olissiponenses ad ex-
i & Castellensis principis domina-
cohorrescentes; sed præcipue per

Lusi-

Lusitaniam plebs ob antiquas cu
cinis Castellensibus simultates. i
nullo dato ad Philippum respons
bita in Camera, quam vocant,
siponensi deliberatione cui du
plebeio ordine intersunt, apud H
cum instant ut ipse successorem
genam secundùm Regni leges n
naret; in eamque rem, ut omne
animo meticulosi senis scrupulum
merent, viginti millia armatorum
ipsorum sumtibus Regi milit
magna fiducia offerunt, si qui
essent qui caritatis patriæ obliti &
sitani nominis studiosi Regi cont
cere & nefanda proditione exte
in Regnum per vim inducere a
rent.

Anno cIɔ Iɔ LXXIX. *Lib. 69.*
mitiis ad Kalend. April. indictis,
ricus Cardinalis habitum & scept
manu gestans cum Bracantiæ
ac magno comitatu venit & in
mate ad id parato sub Vranisco c
dit. Alfonsus Castroblancus sac
orationem absurdæ atque adeo in
adulationis plenam habuit, Rege
rege cœlorum comparato & con
tu ordinum cum sacrosanctis S
dis: variabant sententiæ, alii
dilatione interposita de regni su
si

decernendum censebant; alii
is procedendum, viamque ju-
rvandam, ut qui jus in eo sibi
abant citati audirentur; alii ut
m siquid Regi humanitus acci-
, gubernatores regni crearentur;
ndecisa ac confusa omnia cupie-
Rex mediam viam elegit: & è
b ordinibus nominatis, V. ele-
ubernatores, quorum nomina se-
in capsam conjecta, Olisiponensi
istratui tradita, nominati rursus
11, ex quibus Rex XI elegit, qui si
em ante litem de Regni successio-
rminatam mori contingeret, cum
a potestate eam dijudicarent; Bra-
iæ dux cæterique proceres, antisti-
ac cæteri ordines Sacramento ad-
, gubernatoribus à Rege creatis &
secundum quem delecti judices
nuntiassent, tanquam legitimo Re-
pariturros. Actum & de Regis ma-
onio & gratiæ à Pontifice impe-
ndæ causa missus Romam Eduar-
Castro-blancus. Philippus per
ristophorum Moram certior fa-
s, protinus ad Oratorem suum qui
mæ erat, ut omni ratione Ponti-
em à gratia ducendæ uxoris Henri-
facienda dimoveat scribit. Misit &
ominicanum ad Henricum qui il-
lum

lum ab uxore ducenda deterrere
ſtatim cum offenſionis ſpecie din
Citati procuratores mittunt :
agitata : Ius Catharinæ reginæ u
gius petitum , neque veris funda
tis nixum exploſum : Antoniu
gitimus declaratus ; Reſtabat I
pus , Sabaudus, Ranutius & Bra
nus, qui dum quiſque contrariis
nibus ſe invicem oppugnant,jus
in dubium revocabant. tanden
ſcenicas illas concertationes , cu
hil decerneretur , ſinguli conſul
nes pro jure ſuo ad Pontifice
principes Chriſtianos mittunt.
occaſione ſumpta regni ordin
præcipue Oliſſiponenſes quaſi e
cta maſcula prole & incerto ſucc
tium jure rem ad electionem
ctam contendebant , idque ſibi
arrogabant. Philippus qui ſtatuiſ
ſuum armis perſequi, Henricum
machinis adoritur; cunctaque a
lum neceſſaria parat : aditus om
Portugalliam accurate obſervar
rat : colore tantis apparatibus q
to , quod Algerianam expeditic
meditaretur. At Henricus qui e
ſunæ verbis & apparatibus belli ,
ſibi Philippus vellet, non ignor
paulatim labare cæpit , à Leone E

cietate Iesu, qui ei à sacris confes-
ibus erat, potius quam à Philip-
oratoribus ut creditur persuasus;
ndem manus dedit & in arcano
is tumultum veritus, cum Philip-
transegit, additis condicionibus
ertis dignitatibus quæ in Regno
Lusitanis attribuerentur.
nno CIↃ IↃ LXXX prid. Kalend. Feb.
ricus moritur, re nondum cum
inibus Regni transacta. Guberna-
s in tabulis nominati magistra-
ineunt. Philippus ad illos dat lit-
s, petens, ut se juxta Henrici avun-
voluntatem, sine dilatione regem
lararent, additis promissis & mi-
Illi tantisper à bello abstineri pe-
t dum Legati sui audiantur. Rex
anum è secessu suo ad exercitum
tit. Marchio Sanctæ Crucis classi
positus. Gubernatores se ad defen-
nem comparant. Antonius à popu-
Rex acclamatus XIII Kalend. Quin-
Elua Philippicis aperta. Oliventia;
npus major; Aruncanum, Portale-
, Moran, Serpa. Antonius VIII.
lend. Quintil. in urbem Olissipo-
nsem citra certamen receptus. novi
gistratus è vilibus & fere indignis
ati. Ioannes Tellus cum aliis ad Gu-
rnatores transfugit, per vim pecu-
niam

niam ab invitis mercatoribus in u
extorquet, carceres aperit & malef
conſcribit, item Afros , Mauros &
thiopes ſervos. Auxiliares à Gallis
que Anglis petit. Gubernatores è
tobriga profugiunt. Caſcajum d
tum & in fidem acceptum. Cetob
munita. Alvarus Luſitaniam cum
ercitu ingreditur. Eſtremoſium
ptum. Mons major advenienti pa
Ebora item. Cetobriga per vim c
& direpta. Turris ad portus fauce
dita Caſcajum deinde captum & c
ptum , Didacus Meneſes ſecuri pe
ſus. Arx Iuliana dedita. Munitio
Caput ſiccum nomen deſerta : pr
dein ſub urbe certatum , in quo A
nius victus per urbẽ tranſiens aúf
Vrbs Oliſſippo dedita ; ſuburbiun
triduum crudeliter direptum. A
nius poſt multa fruſtra tentata, &
ſerum per aliquot menſes latibul
tandem in Galliam incolumis eva

Regia familia porro explicata

PHilippus ſecundus , primam co
gem habuit Mariam Ioannis
tugalliæ Regis filiam , quæ ipſi C
lum genuit, & quatriduo poſt pa
deceſſit.

Se

cundam itidem Mariam Henri-
'III. Angliæ R. filiam, ex qua nul-
beros suscepit.
ertiam Elizabetham Henr. II. Gall.
s filiam, ex qua duas filias suscepit
llam Claram Eugeniam, quæ Al-
o Archiduci Austriæ nupsit; & Ca-
inam quæ Carolo Emanueli duci
udiæ.
uartam Annam Austr. neptem
n ex Maximiliano II. Imper. pa-
le suo, & Maria sorore sua, quæ ipsi
uit Ferdinandum & Didacum ma-
defunctos; & deniq; Philippũ III.
illi successit. Obiit autem Philip-
II. anno 1598. XIII Septembris.
tis suæ septuagesimo secundo, Re-
autem quadragesimo secundo.
hilippus III. Hispaniarum R. duxit
uxorem Margaritam Austriacam
o 1598. quæ ipsi ann. 1601. peperit
nam Mariam Ludovici XIII Galliar.
gis hodie conjugem; & anno 1605.
lippum Dominicum; & postea Ca-
um atque Ferdinandum Cardina-
, & denique Mariam. Obiit autem
lippus III. ann. cIↃ IↃ c XXI mense
rtio.
Philippus IV. Patri successit, duxitq;
uxorem Elisabetham Henrici IV.
gni R. Galliæ filiam.

XVI.

REGVM HISPAN

Connubia & liberi inde ab Hen

& Ann. clↄ c c c LXIX.

E Nobiliario Genealogico Alon
Lopez de Haro.

HENRICVS II. Rex C læ & Legion. uxorem h Ioannam Manuel de la da, filiam Ioannis Manu la Cerda Domini de Villena, ex suscepit Ioannem qui patri succes Eleonoram quæ nupsit Carolo t Regi Navarræ.

Ioannes I. Rex Castell. & Leg primo duxit Eleonoram filiam R. Aragon. è qua suscepit Henr qui illi successit; & Ferdinandun fuit Rex Arragon. Secundo Beatr filiam unicam Ferdinandi I. Reg. tugall. è qua nullos liberos genuit

Henricus III. Rex Castell. & Le hic duxit uxorem Catharinam castriam filiam Ioannis Gandav ducis Alencastriæ; è qua procr filium Ioanné qui illi successit, & filias Mariam quæ nupsit Alfonso Arragon. & Catharinam quæ n

rico de Arragon Magiſtro S. Ia-
& Duci Villenæ.
annes II. Rex Caſtell. & Legion.
t primo Mariam Ferdinandi I. Ar-
n. Reg. filiam, è qua ſuſcepit Hen-
m qui illi ſucceſſit; & Catharinam
nupſit Henrico Magiſtro S. Iaco-
Duci de Villena cognato ſuo. Se-
do Iſabellam de Portugal. fil. Ioan-
Magiſtri S. Iacobi Comitis Stabuli
tugal. è qua ſuſcepit Iſabellam,
poſt Henricum quartum regna-
, & Alfonſum qui ante primoge-
um obiit.
Henricus IV. Rex Caſtell. & Legion.
it primo Blancam Ioannis II. Na-
r. Reg. filiam, ſed ob principis im-
tentiam connubium fuit diſſolu-
n; Secundo Ioannam filiam Eduar-
Reg. Portugalliæ; ſed nullos neque
hac liberos generavit.
Ferdinandus & Iſabella Reg. Ca-
ll. Legion. & Arragon. &c. proge-
erunt; Ioannem principem qui
e hæredibus obiit, duxerat autem
argaritam filiam Imperat. Maxi-
iliani.
Iſabellam quæ Eduardo Reg. Por-
gallliæ nupſit, ſed nullos liberos re-
quit.
Ioannam quæ poſtea regnavit.

Mariam quę nupſit Eduardo R.P
tugall. è quo multos liberos ſuſcep

Catharinã quę nupſit Henrico V
Angliæ Regi illique genuit Mariam

Ioanna hæres Regum Cathol
rum, nupſit Philippo primo Archid
Auſtriæ, principi Belgarum ; & ſuc
ſit in Regnum anno cIↃ IↃ IV. Hor
liberi fuerunt.

Carolus qui ſucceſſit in Regna.

Ferdinandus qui fuit Rex Hunga
& Bohemiæ & poſt fratrem Impe
German.

Maria quæ Ludovico Hungariæ
Bohemiæ Regi nupſit, ex quo nul
liberos ſuſcepit.

Iſabella quæ nupſit Chriſtierno D
niæ Regi.

Catharina quę nupſit Ioanni ter
Portugalliæ Regi.

Eleonora quæ primum nupſit Em
nueli Portugalliæ Regi & ex illo filia
Mariam genuit; ſecundo Franciſco
Galliarum Regi.

Carolus Rex Hiſpaniarum & poſt
Imper. Germ. hic primo duxit in ux
rem Iſabellam filiam Emanuelis
Portugalliæ, quæ illi peperit.

Philippum qui illi ſucceſſit.

Mariam quę nupſit Maximiliano I
Imperat. &c.

nnam quæ nupſit Ioanni prin-
ortugalliæ, & peperit illi filium
umum Sebaſtianum poſtea Re-
Portugalliæ.
ilippus II. ſucceſſit Patri an. 1556.
n author Nobiliarii vocat univer-
mundi Monarcham:) hujus pri-
xor fuit Maria filia Ioannis III.
Portugall. quæ illi genuit Caro-
qui obiit anno 1568.
cunda Maria Angliæ Regina, ex
ullos liberos ſuſcepit.
rtia Iſabella filia Henric. II. Gal-
m R. quæ illi genuit.
bellam Claram Eugeniam quæ
rto Archiduci Auſtriæ nupſit &
e ſupereſt.
atharinam quæ nupſit Carolo E-
ueli duci Sabaudiæ: illique genuit
ppum; Victorium; Emanuelem
bertum; Mauritium; Thomam;
garitam, Iſabellam, Mariam.
uarta Anna primogenita Maxi-
ani ſecundi Imperatoris, quæ illi
uit.
erdinandum qui ſexennis obiit.
arolum Laurentium, qui biennis
t.
idacum qui ſeptennis obiit.
hilippum anno cIɔ Iɔ LXXIX, qui
eſſit.

Mariam quæ triennis obiit.
Obiit Rex Philippus an.cIↄIↄxcvi
Philippus III. Hiſpaniar. Rex; P
duxit in uxorem Margaritam Auſtri
cam filiam Caroli Archiducis, quæ g
nuit illi
Annam anno 1601. quæ nupſit L
dovico XIII. Chriſtianiſſimo Galliæ
Regi.
Philippum anno 1605. qui Pa
ſucceſſit.
Mariam anno 1606.
Carolum anno 1607.
Ferdinandum ann. 1609. Cardin
lem & Archiepiſcopum Toletanum.
Margaritam ann. 1610.
Alfonſum ann.1611.qui infans obi
& è partu illius ipſa Regina.
Obiit Rex Philippus III. ann. 1621
Philippus IV. Hiſpan. Rex duxit
uxorem Iſabellam Henr. IV. Gall. R
gis filiam. Quę ipſi peperit xvii Octo
anni cIↄIↄcxxix filium cui in Baptiſm
fuit inditum nomen Balthazar Car
lus Dominicus Lucas Philippus A
ſtriacus.

XVII. PRO

XVII.

ROCERES ET NOBILES familiæ Hiſpaniæ.

Libro Alonſi Lopez de Haro qui inſcribitur Nobiliario Genealogico de los Reyes y Titulos de Eſpanna.

IN Hiſpania neque Comites, neque Duces, neque Marchiones hæreditarii fuerunt ante Henricum II Regem Caſtellæ & Legio-, qui regnum ſuum iniit anno ccclxix. Hic primum inſtituit uentes Comites:

1. Comitem de Vizcaya & Caſtada, nimirum fratrem ſuum Tellum Caſtilla, qui obiit anno cIↃcccLXX. i ſucceſſit filius Ioannes de Caſtilla Dominiis illius de Aguilar & Caanneda; qui filiam reliquit unicam ldonzam de Caſtilla, quæ nupſit Gare Hernandez Manrique, qui fuit priius Comes Caſtanedæ, ex quo deſcenunt Marchiones de Aguilar, ut poſtea icetur.

2. Comitem de Albuquerque, fratem ſuum Sancium de Caſtilla, qui

unicam filiam posthumam reliq
quæ nupsit Ferdinando de Castilla
postea fuit Rex Arragonum.

3. Comitem de Trastamara, cog
tum suum Petrum de Castilla, cui s
cessit in comitatu filius Fadricus
Castilla & Castro; qui regnante Io
ne II. Dux de Ariona est factus & s
hæredibus obiit.

4. Comitem de Carrion, Ioann
Sanchium Manuel: cujus primoge
tus Sanchius Manuel oppidũ Carri
vendidit Reginæ Catharinæ Alen
striæ pro quindecim mille aureis.

5. Comitem de Niebla, Ioann
Alonsum de Guzman tertium Dor
num de S. Lucar de Barrameda,
obiit anno 1393. successit filius He
ricus de Guzman; huic Ioannes Alo
sus de Guzman tertius Comes de N
bla & primus Dux Medinæ Sidor
factus à Rege Ioanne II. huic Henric
huic Ioannes, qui Marchio factus f
de Cazaza: huic Alonsus Perez de Gu
man; quo sine liberis mortuo, succe
frater Ioannes Alonso de Guzman;
autem nepos, è filio Ioanne Claros
Guzman, Alonsus Perez, qui ditissim
omnium principum Hispaniæ fuit h
bitus, & obiit anno 1615. & reliq
successorem Ioannem Manuel Pe

Guzman, cujus filius Gaſpar de
:man hodie Comes eſt de Niebla.
:. Comitem de Medinaceli, Moſen
nardum de Bearn & Foix, filium
ſtonis cognomento Phœbi Comitis
ıearni & Fuxenſis; qui è conjuge
Iſabella de la Cerda ſuſtulit Gaſto-
n de la Cerda, qui illi ſucceſſit in
mitatu; huic autem filius Ludovi-
:; huic filius Gaſton; huic rurſus
dovicus, qui anno 1491. à Ferdi-
ndo & Iſabella Dux eſt creatus: huic
us Ioannes qui plures liberos ha-
it; ejus filius Ludovicus primus Mar-
io Cogolludi eſt creatus: Gaſton au-
n fuit tertius Dux Medinaceli. Huic
cceſſit frater Ioannes de la Cerda:
iq; rurſus filius Ioannes; huic Ioan-
s Ludovicus de la Cerda: illi rurſus
annes filius ſucceſſit anno 1607. qui
lhuc ſupereſt.
Henrico II. ſucceſſit filius Ioannes I.
ex Caſtellæ & Legionis, qui inſtituit,
Comitem de Montealegere, Henri-
ım Manuël de Villena; cui ſucceſſit
etrus Manuel cum titulo tantum Do-
ıini de Montealegere & Meneſes; huic
ıcceſſit Maria Manuel, quæ nupſit
aurentio Suarez de Figueroa primo
Comiti Feriæ, de quo poſtea. Habuit
: Henricus Manuel filium Ferdinan-

dum Manuel de Villena, cujus fil
fuit Ioannes Manuel Dominus de V
monte de Campos & de Zebico de
Torre; & nepos item Ioannes Man
qui obiit ann. 1535. huic successit La
rentius Manuel. illique Rodericus M
nuel, qui cum nullos liberos procre
set, transiit dignitas hæc ad Comi
de Valentia, & Duces de Nague
anno 1597.

Ioanni I. successit filius Henricus
qui instituit,

1. Comitem de Cangas & Tin
Henricum de Arragon & Villena,
postea illo excidit.

2. Comitem de Ribadeo, Roderic
Lopez Davalos, qui & Comes stab
Castellæ fuit, sed excidit utraq; digni
te. Ab illo & Ayalæ descendunt. H
buit autem è tertia uxore filium In
go Davalos, à quo Marchiones de P
cara descendunt, itemque Marchio
del Basto in Regno Neapolitano.

3. Comitem de Benevento, Ioa
nem Alonso Pimentel; anno cIↃc
xcviii cui successit filius Rodericus
lonso Pimentel ann. cIↃccccxx & an
cIↃcccc xxx illi adjunxit Comitatu
Mayorgæ: huic successit filius Alon
Pimentel anno 1440. huic iterum
lius Rodericus Alonso, cujus primo
ni

s Ludovicus Pimentel, Marchio
ifrancæ, obiit patre ſuperſtite; A-
us autem ſecundo genitus ſucceſſit
i: atque illi filius ſuus Antonius
nſo Pimentel; huic item filius ſuus
nnes Alonſo Pimentel hodieque
rſtes, cujus primogenitus An-
ius Alonſo Pimentel eſt Comes de
ia.
Henrico III. ſucceſſit Ioannes II.
. clɔ c c c c vii, qui inſtituit;
. Comitem de Santi Stevan, Alva-
n de Luna Equeſtri familia in Arra-
nia ortum; qui & Comes ſtabuli
tellæ & Dux Truxilli & Marchio
Villena fuit, & in ſumma Regis ſui
tia florens, pleraque Regni negotia
us adminiſtravit. huic ſucceſſit filius
nnes de Luna qui filiam reliquit
nnam aut Mariam de Luna, quæ
pſit Didaco Lopez Pacheco Mar-
ioni de Villena.
2. Comitem de Caſtrogeriz, Dida-
m Gomez de Sandoval qui & Can-
llarius major fuit Caſtellæ; & Co-
es de Caſtro; huic ſucceſſit Ferdi-
ndus de Sandoval filius illius, Secun-
is Comes de Caſtro anno 1455. cui
cceſſit Didacus Gomez de Sandoval
Roxas anno 1474. quem Reges Ca-
olici anno 1434. crearunt Marchio-
nem

nem de Denia & filium illius primog-nitum Benardum Comitem de Lerma : qui patri morienti anno 15[illegible] successit, secundus Marchio Deniæ & primus Comes de Lerma. quo mortuo anno 1536. successit filius illius Ludovicus de Sandoval & Roxas; illi post filius Franciscus de Sandoval & Roxas anno 1570 : huic autem filius Franciscus Gomez de Sandoval anno 157[illegible] quem Rex anno 1599. creavit Ducem de Lerma & Marchionem de Cea ; cujus postremus titulus primogenito illius Christophoro de Sandoval & Roxas statim attributus, qui & postea Dux de Vzeda creatus ; illius primogenitus Franciscus Gomez de Sandoval Dux de Cea est factus.

3. Comitem de Castanneda, Garsiam Hernandez Manrique ; cui successit filius Ioannes Ferdinandez Manrique anno 1436 ; huic autem filius Garsias Hernandez Manrique, qui factus est primus Marchio de Aguilar ; illi successit fil. Ludovicus Ferdinandez Manrique secundus Marchio de Aguilar & quartus Comes de Castanneda ; cui successit fil. Ioannes Fernandez ; illi fil. Ludovicus Fernandez Manrique : hujus autem filius Ioannes Fernandez cœlebs obiit; unde illi successit frat-

er Bernardinus Manrique ; ipsi au- filius suus Ioannes Fernandez nrique septimus Marchio de Agui- x nonus Comes de Castanneda qui o 1617. supererat.

. Comitem de Haro, Petrum Her- dez de Velasco : cui successit filius us Hernandez de Velasco, qui Co- stabuli Castellę est factus an. 1472: item filius Bernardinus de Velasco ius Com. de Haro & secundus Co- stabuli Castellæ & primus Dux s : hic è secunda uxore sustulit Iu- á Angelam de Velasco & Arragon, nupsit cognato suo Petro Her- dez de Velasco. itaque illi successit Ducatu & dignitate Comitis stabuli er Inicus Fernandez de Velasco. c successit fil. Petrus Hernandez de asco qui sine liberis obiit. itaque ucceßit cognatus Inicus Fernandez Velasco & Tovar, filius Ioannis de asco & Tovar primi Marchionis de langa ; huic successit filius Ioannes nandez de Velasco ; illique item fi- Bernardinus Fernandez de Ve- o qui anno 1617. superstes erat & tum octo annorum puer.

. Comitem de Ledesma & Plasen- , Petrum de Zuniga; cui successit fi- Alvarus de Zuniga, qui post illa fa- ctus

ctus est Dux de Arevalo & Plasen
demum de Vejar. huic autem filius
trus secundus Dux Vejar, Come
Bannares. huic fil. Alvarus qui nu
legitimos reliquit, sed è contuber
nobilis fœminæ Petrum de Zunig
quo Marchiones de Aquila Fuente
scendunt. Franciscus de Zuniga
Guzman secundo genitus Petri
Marchio de Ayamonte; cujus
Teresia fuit quarta ducissa de Vejar
Patri suo successit in Marchionatu
Ayamonte & Gribaleon atque Co
tatu de Bannares; nupsit Francisc
Sotomajor quinto Comiti de Bela
zar; è quo matrimonio natus Fr
ciscus de Zuniga & Sotomajor,
fuit quintus Dux de Veiar, Marc
Gribaleon Comes de Belalcazar
Bannares, &c. Huic successit fi
Franciscus Didacus Lopez de Zur
& Sotomayor: huic rursus filius
lonsus Didacus Lopez; huic deni
Franciscus Didacus Lopez de Zur
anno 1620. Ex eadem familia de Zu
ga, est Petrus de Zuniga primus M
chio de Flores Davila à Philippo
nuper factus.

6. Comitem de Medellin & Ar
Petrum Poncium de Leon; huic s
cessit Ioannes; illi Rodericus qu
I

: de Cadiz & Marchio de Zara fuit
us ab Henrico IV. hic filiam suam
avit Ludovico Poncio de Leon, è
ous natus Rodericus primus Dux
Arcos, Marchio de Zara, Comes
Casares, Dominus Marchenæ &
agarciæ. huic successit fil. Ludovi-
Christophorus: illi Rodericus Pon-
: de Leon qui anno 1617. supere-
; primogenitus autem illius Ludo-
ıs Marchio de Zara jam obierat,
ctis liberis, Roderico Marchione de
a & aliis.
7. Comitem de Alva de Tormes,
dinandum Alvarez de Toledo; huic
cessit Garsias, qui primus Dux crea-
, & Marchio de Coria & Comes de
vaterra ab Henric. IV. successit illi
us Fredericus; huic è filio Garsia,
pos, Ferdinandus Alvarez de To-
lo qui & Dux Huescæ factus est:
ic fil. Fridericus, illi denique sine
redibus maribus defuncto, cogna-
s è fratre Antonius Alvarez de To-
lo Beumonte à parte matris Comes
Lerin, & Comes stabuli Navarræ,
ui anno 1619. supererat.
Ex eadem familia sunt Domini de
llora & Don Cos; quorum quartus
Alvaro duce de Alva, Antonius
ancifcus de Fonseca, Toledo, Ayala
à Phi-

à Philippo III. Hiſpaniarum Reg
ctus eſt primus Comes de Ayala;
ſucceſſit fil. Antonius;& illo impu
defuncto, alter filius Ferdinand
Fonſeca Toledo, &c. qui anno 1
Comitatum hunc obtinebat.

8. Comitem de Santa Marta,
dacum Perez Sarmientum, è N
liſſima Sarmientorum familia;
ſucceſſit fil. Franciſcus, qui tantu
liam reliquit quæ Marchioni de A
ga nupſit.

Ex eadem familia Sarmiento
fuit Garſias Ferdinandez Sarmie
qui matrimonio acquiſivit Domin
de Sobroſo & Saluatierra; cujus
nepos Didacus Sarmientus de S
major à Philippo II. factus eſt pri
Comes de Salvatierra; cui ſucceſſi
Garſias qui anno 1619. ſupererat
mes de Salvatierra.

Ex eadem familia quoque fuit G
ſias Sarmientus Dominus de Gor
mar; cui ſucceſſit fil. Didacus Sarm
tus de Acunna, quem Rex Hiſpa
rum primum Comitem de Gondo
appellavit.

9. Comitem del Real de Manza
res & Marchionem de Santillana,
cum Lopez de Mendoza; huic
ceſſit filius Didacus Hurtadus de M

dc

,Marchio de Santillana & Comes
.eal de Manzannares; qui à Regi-
Catholicis factus fuit Dux del In-
ıdgo. huic ſucceſſit fil. Innicus Lo-
le Mendoza; huic vero filius Di-
s Hurtadus de Mendoza; huic
ıs filius Innicus Lopez de Mendo-
cui ſucceſſit nepos è filio Didaco,
cus Lopez de Mendoza, qui &
chio del Cenete eſt factus; hujus
Anna de Mendoza hæres omnium
itatum, nupſit primò Roderico
Iendoza avunculo ſuo, è quibus
os ſuſcepit; ſecundò Ioanni Hur-
de Mendoza patrueli ſuo, è quo
liter prolem ſuſcepit; hæres autem
ırens illius eſt Ludovica de Men-
ı Comitiſſa de Saldanna, quæ nu-
Didaco Gomez de Sandoval, ſe-
do genito Ducis de Lerma.
ɔ. Comitem de Traſtamara, Pe-
n Alvarez Oſorium, qui ante fue-
Comes de Villalobos & Dux de
iar, cui ſucceſſit Alvarus Perez
rius ſecundus Comes de Traſta-
a, &c. quem Rex Henricus IV.
chionem de Aſtorga creavit anno
;. Huic ſucceſſit filius Petrus Alva-
Oſorius. Illi Alvarez Perez Oſorius;
aro filius Petrus Alvarez Oſo-
. Petro rurſus filius Alvarus Perez

Oſorius anno 1560. cui ſucceſſit fi
Petrus anno 1567. & obiit ſine lib
anno 1589. cui ſucceſſit Alonſus P
ſecundo genitus Petri Alvarez, &
liberis obiit ann. 1592. ſucceſſit co
tus Petrus Alvarez Oſorius; cui ſu
ſit filius Alvarus Perez Oſorius a
1613. qui anno 1620 adhuc cœlebs
11. Comitem de Medellin, Ro
cum Portocarreeum; huic ſucceſſi
Ioannes; illi è filio Roderico, n
Ioannes; Ioanni filius Rodericus
cognatus Petrus ann. 1604. exclu
lia Ioanna, quæ hodie eſt Marchio
de Aguilar.
12. Comitem de Trebinno, D
cum Gomez Manriquen, cui ſucc
filius Petrus Manrique de Lara, q
Reges Catholici crearunt Ducem
Cuidad de Najera anno 1482. huic
ceſſit Antonius Manriques anno 1
illi Ioannes Manrique de Lara;
itidem filius Ioannes; Ioanni,
Manrique de Lara Comite Vale
ſine liberis defuncto, filia Ludo
Manrique de Lara quæ nupſit Ber
dino de Cardenas Duci de Maq
Marchioni de Elche & anno 1618
pererat.
13. Comitem de Paredes de N
Rodericum Manriquen; cui ſucc

Petrus Manriq; de Lara; huic filius
lericus Manrique; huic Petrus;huic
onius fil. Antonio filia Ines Man-
e de Lara,quæ nupsit Ioanni Man-
e filio Ducis de Naiera; è quo ma-
ionio natus Petrus Manrique qui
i successit octavus Comes de Pare-
superstes anno 1618.
4. Comitem de Osorno & Domin.
Galisteo Gabrielem Manriquen;huic
essit fil. Petrus Manrique Comes
Osorno & Dominus de Galisteo;cui
essit filius Garsias,Fernandez Man-
ie; huic Petrus Manrique; huic
sias; huic rursus fil. Petrus; Petro
sias Ferdinandez Manrique anno
o. superstes,
5. Comitem de Altamira, Lupum
chium de Moscoso Vlloa, filium
ci Lopez de Vlloa & Ines de Mo-
so Dominæ de Altamira: huic suc-
it cognata Viraca de Moscoso, quæ
psit Petro Alvarez Osorio; è quo
us Rodericus de Moscoso Osorius
successit; huic porro filius Lupus
Moscoso Osorius; illi fil. Roderi-
; Roderico filius Lupus de Moscoso
orius, qui anno 1618. supererat; fi-
illius primogenitus est Caspar de
scoso Marchio de Almazan, Co-
s de Monte Agudo.

Ioanni II successit filius Henricu
qui instituit;

1. Comitem de Alva de Aliste, F
ricum Henriquez; cui successit fi
lonsus Henriquez; huic è filio Her
nepos Didacus Henriquez de Guzr
huic rursus filius Henricus Henriq
Henrico filius Didacus Henrique
Guzman; & illi frater Antoniu
Toledo Henriquez; quo itidem sin
beris defuncto, successit Henricus F
riquez de Guzman ann. 1612. illi
ro fil. Fredericus Henrique de Guz
1617. adhuc tum cœlebs.

2. Comitem de Ledesma, Be
mum de la Cueva; quem & mox
vit Ducem de Albuquerque; huic
cessit filius Franciscus Fernandez
Cueva secundus Dux Albuquerq
Marchio de Cuellar, secundus Co
de Ledesma. huic item filius, Beltra
de la Cueva: illi Franciscus Ferna
de la Cueva: huic rursus Gabriel
Cueva frater superioris: illi rursus
tramus de la Cueva cognatus; hu
lius Franciscus Fernandez de la C
qui anno 1618. supererat.

3. Comitem de Cabra, Dida
Fernandez de Cordoua, cui suc
Didacus Fernandez de Cordoua; il
item Didacus Fernandez de Cord

fil. Ludovicus Fernandez de Cor-
ı; qui duxit in uxorem Elviram de
loua filiam & hæredẽ Gundiſalvi
ãdez de Cordoua qui per excellen-
grandis Capitaneus dictus fuit,
is de Seſa Marchionis de Bitonto;
o matrimonio natus Gundiſalvus
andez de Cordoua, patri ſucceſſit,
de Seſa & Baena, quintus Comes
'abra, qui cum ſine liberis obiiſſet,
eſſit illi Fernandus de Cordoua &
reſola Ammiralius Neapolitanus.
. Comitem de Tendilla, Inicum
ez de Mendoza;cui ſucceſſit fil. Ini-
Lopez de Mendoza,qui fuit primus
chio de Mondejar; huic ſucceſſit
ovicus Hurtadus de Mendoza: illi
us Lopez de Mendoza: huic rurſus
ovicus Hurtadus de Mendoza qui
t anno 1604. illique ſucceſſit co-
tus Inicus Lopez de Mendoza;huic
ique filius Inicus Lopez de Men-
a qui anno 1618. ſupererat.
Ex eadem familia eſt Franciſcus de
ndoza Ammiralius de Arragon,
rchio de Guadaleſte; qui viduus &
us Clericus eſt factus.
. Comitem de Priego, Didacum
rtadum de Mendoza; cui ſucceſſit
Petrus Carillus de Mendoza; huic
us Didacus Carillo de Mendoza;

Didaco autem ſine hærede mort
frater illius Ferdinandus ; huic ſ
ceſſit fil. Ludovicus; illi rurſus fil. F
dinandus ; huic fil. Ludovicus cui ſ
hæredibus mortuo ſucceſſit frater
lius Petrus ; huic denique filia Ioa
Carilla de Mendoza quæ nupſit Fr
ciſco Gaſol Equiti S. Iacobi anno 16
ſuperſtes.

6. Comitem de Vrenna, Alonſ
Tellez Giron, cui ſine liberis defun
ſucceſſit frater Ioannes, qui o
ann. 1528. illi filius Petrus Giron ; c
ſine hæredibus defuncto, ſucceſſit f
ter Ioannes 1531 ; cui filius Petrus,
Dux Oſſunæ eſt factus anno 15
illi Ioannes filius ſecundus Dux
ſunæ, primus Marchio de Penna
ſextus Comes de Vrenna : huic fil
Petrus Giron qui ſuperioribus an
fuit Prorex Neapolitanus hodie
ſupereſt : Ejus primogenitus eſt Io
nes Tellez Giron tertius Marchio
Pennafiel.

7. Comitem de Melgar & Rued
Fredericum Henriquez Ammirali
Caſtellæ ; cui ſucceſſit Alonſus H
riquez : illi fil. Fredericus Henriqu
quo ſine liberis mortuo ſucceſſit fra
Ferdinandus, qui fuit primus Dux M
dinæ de Rioſicco : huic fil. Ludovic

ırſus fil. Ludovicus Henriquez de
:era : huic item fil. Ludovicus ;
ilius Ioannes Alonſo Henriquez
abrera, qui hodie ſupereſt.
Comitem de Corunna, Lauren-
ı Suarez de Mendoza & Figueroa;
ſucceſſit fil. Bernardinus ; huic
; Alfonſus anno 1534. huic filius
rentius ; huic filius Bernardinus ;
filius Laurentius ann. 1592. qui
idatus fuit anno 1616. & ſucceſſit
rater Sebaſtianus de Mendoza ; qui
ie ſupereſt.
. Comitem de Belalcazar, Alon-
de Sotomajor, huic ſucceſſit filius
ınes ; qui cum monachus eſſet fa-
, ſucceſſit illi frater Guterius; huic
Alonſus ; huic fil. Franciſcus, qui
it in uxorem Tereſiam Duciſſam
Bexar, Marchion de Gribaleon ; at-
eo modo omnes hoſce titulos con-
xit. ſucceſſores illorum ſupra com-
moravimus.
o. Comitem de Luna, Didacum
nandez de Quinnones ann. 1466.
c ſucceſſit filius Bernardinus : huic
ıs Franciſcus ; huic filius Claudius ;
ic filius Ludovicus : huic filia Cata-
a de Quinnones, quæ nupſit Ioanni
nentel Octavo Comiti de Benaven-
& Mayorga.
11. Co-

11. Comitem de Lemos, Petrum
varez Oſorium: cui ſucceſſit è filio
fonſo de Caſtro Oſorio, nepos R
ricus de Caſtro Oſorius; huic ſucc
filia Beatrix de Caſtro Oſoria, quæ
pſit Dionyſio de Portugal filio D
de Verganza; è quo matrimonio
tus Ferdinandus Rodericus de Ca
qui ab Imperat. Carolo V. Mar
de Sarria eſt factus; huic ſucceſſi
Petrus Fernandez de Caſtro qui
Comes de Lemos, Andrada & V
lua, Marchio de Sarria: huic fil.
dinandus Ruiz de Caſtro: huic fil.
trus Fernandez de Caſtro, qui an.
ſupererat, connubio junctus cum
Ducis de Lerma.

12. Comitem de Miranda de D
ro; Didacum Lopez de Zuniga cui
ceſſit fil. Petrus de Zuniga & Av
neda ex parte matris; huic Franci
fil. huic item Franciſcus fil. huic fil.
trus de Zuniga, Avellaneda & Baz
qui & Vicecomes de Valduerna eſt
ctus; obiit anno 1572. relicta filia
ria, Comitiſſa de Miranda, March
niſſa de la Banneza, Vicecomites d
Valduerna: quæ nupſit avunculo
Ioanni de Zuniga, Avellaneda & C
denas; Hunc Philippus III. prim
ducem de Pennaranda dixit; ex

ma

atrimonio natus Didacus de Zuniga
'ellaneda, Bazan & Cardenas; qui
atrimonio junctus cum filia Ducis
Lerma ſupererat anno 1620. cujus
mogenitus Franciſcus eſt Marchio
Banneza.
13. Comitem de Feria, Laurentium
arez de Figueroa dominum oppido-
m Zafræ, la Parra & Villalvæ; huic
ceſſit filius Gomeſius Suarez de Fi-
eroa; huic filius Laurentius; huic
trus Ferdinandez de Cordoua & Fi-
eroa illius fil. huic ſine hæredibus
aribus defuncto ſucceſſit frater Go-
ezius Suarez de Figueroa & Cor-
ua, qui primus Dux Feriæ factus eſt
Philippo II. ann. 1567; huic ſucceſſit
ius Laurentius Suarez de Figueroa
n. 1571. qui fuit primus Marchio de
llalva, huic fil. Gomezius Suarez de
gueroa ann. 1607. cui filius Lauren-
is natus eſt anno 1616.
14. Comitem de Coria, Guterium
Caceres Solis, in quo titulus iſte de-
cit; ſed idem Rex fratrem illius Fer-
nandum Gomez de Solis creavit Du-
m de Vadaioz; cui ſucceſſit filius Pe-
us de Solis in Dominio de Salvatier-
& non in Ducatu. huic ſucceſſit fil.
rnandus de Solis; huic filia Aldonza
anrique de Solis, quæ nupſit Ferdi-
 nando

nando de solis Domino de Rianzue
quibus successit fil. Gaspar de solis.

15. Comitem de Onnate, Innicu
Velez de Guevara, huic successit nep
è filio, Petrus Velez de Guevara; hu
filius Ludovicus Velez de Guevara; h
Petrus Velez Ladron de Gueva
cui filia Catharina Velez de Gueva
quæ nupsit avunculo suo Innico Ve
de Guevara Domino de Salinillas; c
jus filius Innicus Velez Ladron de G
vara anno cIↃ IↃ cxviii. erat Con
de Onnate.

16. Comitem de Fuensalida, Petru
Lopez de Ayala ann. 1470. huic succ
sit filius Petrus; huic cognatus è fra
Alfonso de Sylva Ayala, Petrus Lo
de Ayala; huic soror Maria de Aya
quæ nupsit Frederico Manrique de Z
niga; his porro Alvarus de Ayala; h
Petrus Lopez de Ayala; huic filius
trus Lopez de Ayala anno 1599. h
item filius Petrus anno 1610. qui an
1618. adhuc celebs erat.

17. Comitem de Sirvela, Ioann
de Velasco; cui successit filius Fr
ciscus: huic filia Leonora, quæ nu
Christophoro de la Cueva & Velas
his fil. Ioannes de Velasco & de
Cueva: huic frater Gabriel: huic fi
Christophorus, cujus filius primo
ni

s eſt Gabriel de Velaſco & de la
va.
x eadem familia deſcendunt Mar-
nes de Salinas, qui primum fue-
t inſtituti anno 1617. quo Rex Phi-
us III. Ludovicum de Velaſco (qui
ex Novæ Hiſpaniæ & Peruviæ
at) hoc titulo inſignivit. huic ſuc-
t è filio Franciſco nepos Ludovi-
ann. 1617.
x eadem quoque deſcendit Alfon-
de Velaſco, quem Rex Philippus
anno 1618. Comitem de Ribilla
vit.
8. Comitem de Salinas Dannaya,
acum Perez Sarmientum; huic
eſſit fil. Didacus Perez Sarmiento
Villandrando Comes de Salinas &
adeo: huic filius Didacus Gomez;
è filio Didaco nepos Rodericus;
filia Anna, quæ nupſit Didaco
ilva & Mendoza Duci de Franca-
a; illa autem mortua duxit idem
uxorem Sororem prioris conjugis
rinam, è qua ipſi natus fil. Rode-
is qui anno 1621 duxit in uxorem
ciſſam de Hyar.
9. Comitem de Cifuentes, Ioan-
n de Sylva; huic ſucceſſit filius
nſus; huic fil. Ioannes; huic filius
dinandus; huic fil. Ioannes; huic
filius

filius Ferdinandus; huic fil. Ioanne
cui ſine liberis mortuo ſucceſſit ſor
Anna, quæ nupſit Ioanni de Padil
Acunna Comiti de Santa Gadea
Buendia; quibus ſine hæredibus d
functis, ſucceſſit Petrus de Silva Gir
de Alarcon ann. 1613. cui eſt fil. Alo
ſus Ioſeph de Silva.

20. Comitem de Santi Stevan
Puerto, Diam Sanchez de Benavid
& Viedma; cui ſucceſſit filius Mend
huic filius Franciſcus; huic fil. Di
cus; huic filius Franciſcus: huic fil
Didacus de Benavides & de la Cuev
huic filius Franciſcus de Benavides
de la Cueva ſeptimus Comes de Sa
Stevan del Puerto, Dominus de las N
vas & Caſtellar & oppidi de Solera, &
hodie ſuperſtes.

21. Comitem de Nieva, Didac
Lopez de Zuniga, cui ſucceſſit fil
Petrus de Zuniga; huic fil. Didac
huic ſoror Franciſca quæ nupſit A
tonio de Velaſco, atque ita Comi
tum ad illam familiam traduxit:
fil. Didacus Lopez de Zuniga & de V
laſco; huic filius Antonius, huic f
Mariana, quæ nupſit Franciſco H
riquez, quem Philippus III. March
nem de Valderrabano dixit anno 16

22. Comitẽ de Monterey, Sanchi

Sa

nches de Vlloa & Tereſiam de Zuni-
& Viedma illius conjugem ; quibus
ceſſit filia Franciſca de Zuniga: quæ
pſit Didaco de Azovedo : his ſuc-
ſit filius Alonſus de Azovedo & Zu-
ga : huic filius Hieronymus : huic
us Caſpar , huic fil. Emanuel ſextus
mes de Monterrey & tertius de
entes ; quem comitatum adiit poſt
ortem amitæ ſuæ Ioannæ de Aze-
do. Hic anno 1621. ſupererat.
23. Comitem de Iodar , Diam
nchez de Carvajal, cui ſucceſſit fi-
s Alonſus ; huic filius Didacus ;
ic filius Ludovicus ; huic frater A-
nſus ; huic filius Gundiſalvus de
rvajal , quem Rex Philippus III.
archionem dixit de Iodar ; qui ho-
e ſupereſt.
Ferdinandus & Iſabella Caſtell. Le-
onen. & Arragon. Reg. hos inſti-
erunt :
1. Comitem de Buendia, Petrum
Acunna & Albornoz: cui ſucceſſit
ius Lupus Vaſquez:huic fil. Ioannes:
ic frater Petrus ; huic filius Frede-
cus: huic filius Ioannes : huic Maria
ror , quæ nupſit Ioanni de Padilla,
omino Padillæ, Corunnæ & Caltan-
zor & Santæ Gadeæ.
2. Comitem de Oropeſa , Ferdi-
nandum

nandum Alvarez de Toledo; huic ſu-
ceſſit filius Ferdinandus; huic fi-
Franciſcus; huic filius Ferdinand;
huic filius Ioannes Alvarez de Tol-
Monroy Ayala quintus Comes de
ropeſa, Comes de Deleytoſa; Domi-
de Cavannas, &c. qui anno 1619.
poti ſuo Ferdinando è filia Beat-
Marchioniſſa de Xarandilla Com-
tum hunc tradidit.

3. Comitem de Monteagudo,
trum Gonzalez de Mendoza; huic ſ-
ceſſit filius Antonius; huic filius Io-
nes Hurtadus de Mendoza; huic fi-
Franciſcus qui factus eſt Marchio
Almazan à Philippo Secundo; huic
lius Franciſcus; huic filia Antonia
nupſit Gaſpari de Moſcoſo Oſorio
mogenito Comitis de Altamira;
perſtites erant anno 1619.

4. Comitem de Aguilar, Alon-
Ramirez de Arellano; cui ſucceſſi-
lius Carolus: huic Alonſus filius: h-
filia Anna quæ nupſit avunculo
Petro Ramires de Arellano; his
Philippus; huic filius Petrus; h-
frater Philippus qui ſupererat an
1620. Hujus primogenitus vocatur
annes.

5. Comitem de los Molares, Pe-
fanum de Ribera; cui ſucceſſit filia

x, quæ nupſit Petro Henriques Do-
no Tariſæ; his fil. Franciſcus Hen-
uez de Ribera ; cui ſine liberis
ortuo ſucceſſit amita illius Cathari-
de Ribera, quæ nupſit Petro Hen-
uez ſuo cognato Domino Tariſæ
uæ ſuæ Germanæ; huic filius Frede-
us Enriquez de Ribera qui primus
rchio Tariſæ creatus fuit; huic co-
atus è fratre Ferdinando Peraſan
Ribera, qui primus Dux Alcalæ
creatus à Philippo II. huic frater
dinandus : huic è filio Ferdinan-
nepos Ferdinandus qui ſupererat
no 1618. cujus primogenitus Ferdi-
ndus Enriquez de Ribera Marchio
Tariſæ.
Ex eadem familia eſt Marchio de
lpica; qui hodie eſt Franciſcus de
bera Barroſo ſecundus Marchio de
lpica; cujus filius Balthaſar eſt Co-
s de Navamoraz.
Ex eadem familia eſt Comes de la
rre, Peraſan de Ribera, quem Phi-
pus III. demum anno 1616. Co-
tem dixit.
6. Comitem de Caſtrogeriz, Alva-
n de Mendoza; cui ſucceſſit fil. Ro-
icus; huic filius Alvarus de Mendo-
Manrique, huic filius Antonius;
ic filius Comezius de Mendoza
Man-

Manriq; quintus Comes de Castro c
an. 1618. supererat, & duas tantū fil
habens, Isabellam & Catharinam.

Ex eadem familia est Ioannes Hu
tadus de Mendoza & Navarra secu
dus Comes de Lodosa & Castilnov
Dominus Moron,&c. qui anno 162
supererat.

7. Comitem de Ribadavia, Bern
dinum Sarmientum; cui successit fi
Maria, quæ nupsit Ioanni Hurtado
Mendoza; quibus successit filius I
dacus Sarmientus de Mendoza; hu
filius Ludovicus: huic filia Eleono
huic Maria de Mendoza soror Did
tertii Comitis; quæ nupsit Franci
de los Cobos, his successit è filio I
daco de los Cobos Marchione de C
marasa ex parte uxoris, nepos Alv
rus de Mendoza Sarmientus; huic
Didacus Sarmientus de Mendoza;h
fil. . . . nonus Comes Ribadariæ
hac familia.

8. Comitem del Risco, Petrum
Davila; cui successit filius Stephan
huic filius Petrus, qui factus est M
chio de las Navas ab Imperat. Ca
lo V. huic filius Petrus: huic filius I
trus Stephanus Davila tertius Marc
de las Navas; quintus Com. del Ris
Dominus Villæfrancæ, qui supere
an

o 1618 hujus filius Antonius Davi-
t sextus Comes del Risco.
Comitem de Teba, Didacum
iirez de Guzman: cui successit fil.
ovicus; quem Philippus II. crea-
Marchionem de Ardales; huic filius
nnes Ramirez de Guzman; huic
essit cognatus Ludovicus de Guz-
, filius Francisci Marchionis de Al-
i; ita ut sit tertius Marchio de Ar-
s & Algava, Comes de Theba; qui
. 1618. supererat.
). Comitem de Cedillo, Anto-
n Alvarez de Toledo; sed filius
s & successor Ferdinandus Alvarez
Toledo Ponce de Leon, tantum
itur Dominus de Cedillo & Man-
eque: huic successit frater Anto-
; huic filius Antonius Alvarez de
edo & Luna qui hodie superest.
. Comitem de Baylen, Emanuë-
Ponce de Leon, cui successit fil.
ericus: huic filius Emanuel; huic
Rodericus; huic cognatus Petrus,
obiit anno 1618. sine liberis; unde
oc Comitatu litigatur inter Du-
de Arcos & Catharinam Ponce
eon filiam naturalem Roderici, &
enium Alvarez Ponce de Leon pri-
genitum familiæ de Cedillo.
. Comitem de Palma, Ludovi-

cum Fernandez Puertocarrerum
successit filius Ludovicus; cui su
sit fil. Ludovicus Antonius Puert
rerus cujus primogenitus est Lud
cus Andreas Puertocarrerus.

13. Comitem de Salvatierra de
va, Petrum de Ayala: cui succes
Athanasius de Ayala, sed non in C
tatu; hujus filius Petrus de Ayala
troversiam habet ob Comitatum
Francisco de Fonseca & Antonio
cisco suo cognato.

14. Comitem de la Puebla, A
sum de Cardenas; cui successit
Petrus; huic filius Alonsus; huic
item Alonsus; huic Ludovicus de
denas nepos Alfonsi primi Com
huic filius Alonsus: huic Laure
de Cardenas pronepos primi Co
qui anno 1618. supererat.

15. Comitem de Villalua & A
de, Ferdinandum de Andrade,
filia Terresia nupsit Ferdinando
de Castro Comiti de Lemos & Co
tum & Dominia transtulit ad
familiam.

Ferdinando & Isabellæ suc
Philippus I. maritus Ioannæ Re
qui ob brevitatem Imperii nullos
los contulisse proditur.

Philippo I. & Ioannæ successi

us qui factus fuit Imperator, hic
tituit.
:. Comitem de Alcaudere, Marti-
n Alonſo de Cordoua & Velaſco:
ſucceſſit filius Alonſus Fernandez:
c filius Alonſus: huic frater Fran-
us quartus Comes de Alcaudere
minus de Monte Major, &c. qui
10 1618. ſupererat. Filia autem
is & hæres futura Antonia nupſit
nni de Zuniga Marchioni del Villar
Gaxanexo, &c.
. Comitem de Chinchon, Ferdi-
ıdum de Cabrera & Bovadilla: cui
ceſſit filius Petrus; huic filius Di-
us; huic filius Ludovicus Hiero-
nus qui anno 1621. ſupererat.
. Comitem del Caſtellar Ioannem
am de Saavedra; cui ſucceſſit fil.
dinandus Arias; huic fil. Iohannes
as: huic filius Ferdinandus; huic fil.
par Ioannes Arias de Saavedra qui
ıo 1618 ſupererat quintus Comes
Gaſtellar.
. Comitem de Olivares, Petrum
Guzman; cui ſucceſſit filius Henri-
huic filius Gaſpar quem Philippus
grandem appellavit.
. Comitem de Orgaz, Alvarum
ez de Guzman; huic ſucceſſit ſoror
ella de Borbon & Guzman monia-
 lis:

lis : transiit dein Comitatus ad M-
riam de Guzman , quæ nupsit Ioa
Hurtado de Mendoza , his successi
filio Ludovico, nepos Ioannes Hu-
dus de Mendoza & Guzman.huic i
è filio Stephano nepos Ioannes H
tadus de Mendoza & Guzman,qui
1618. supererat.

6. Comitem de la Puebla de M-
taluan , Alonsum Tellex Giron è fa-
lia Pachecorum;huic successit fil. Io
nes Pachecus ; huic è filio Alonso T
lez Giron nepos Ioannes Pachecus,
nupsit Isabellæ de Mendoza & A
gon primogenitæ Henrici de Men
za & Arragon.

7. Comitem de Punoenrostr
Ioannem Ariam Dávila: huic succ
è filio Ioanne Baptista Arias ne
Ioannes Arias Portocarrerus;huic
cessit cognatus Petrus Arias de Bo
dilla ; huic frater Franciscus Arias
Bovadilla , huic fil. Arias Gonzalo
Bovadilla qui anno 1618. supererat.

8. Comitem de Gelues , Georgi
de Portugal; huic successit fil. Alvar
huic filius Georgius Albertus:huic f
Eleonora,quæ primo nupsit Ferdin
do de Castro filii Comitis de Lemo
quo suscepit filiam Catharinam
Portugal. Secundo Didaco Pimen

i Marchionis de Tavara; gaude-
nt anno cIↃ IↃ c xviii beneficio
ilippi III. titulo Marchionum de
lues.

9. Comitem de la Gomera, Guil-
mum Perafan de Ayala & Herrera;
i successit fil. Didacus de Ayala; qui
omitatum vendidit Melchiori suo
rmano: cui successit fil. Antonius de
oxas.

10. Comitem de Deleytosa, Fran-
cum de Monroy, cui successit filia
atrix de Monroy Ayala, quæ nu-
t Fernãdo Alvarez de Toledo quarto
omiti de Oropesa; atque in Comita-
n de Deleyrota in illam familiam
nstulit.

Carolo Imperat. successit Philippus
qui instituit.

1. Comitem de Santa Gadea,
rtinum de Padilla; quem Philip-
s tertius, titulo Grandis donavit,
ic successit filius Eugenius de Padilla
superérat anno 1621. & est Comes
n tantum de Santa Gadea, sed &
endia.

2. Comitem de Galues, Balthasa-
n de la Cerda & Mendoza: cui suc-
it filia Anna quæ nupsit Christo-
oro Fernandez de Hyar Comiti de
chite & Duci de Hyar; quib. succes-

ſit filius Martinus Ferdinandez de Hyar & de la Cerda; cui ſucceſſit ſor Hieronyma, quæ nupſit Ruy Gom de Sylva & Mendoza qui obiit ſine liberis; unde tranſiit hic Comitatus ad Duces de Paſtrana.

3. Comitem del Villar Donpardo Ferdinandum de Torres & Portugal cui ſucceſſit è filio Bernardino nepo Ioannes: cui eſt filius Ioannes de Torres & Portugal.

4. Comitem de Barajas, Franciſcum Zapatam de Ciſneros; cui ſucceſſit filius Didacus qui anno 1621. ſupererat.

5. Comitem de Real, Ludovicum Sanchez de Calataiud; cui ſucceſſit filia Iſabella, quæ nupſit Ludovico de Calatayud Domino de Provencio & Catarroya; poſſidebant anno 1621. Comitatum.

6. Comitem de Villanueva, Antonium de Fonſeca Vlloa; cujus filius eſt Alonſus de Fonſeca, qui duxit in uxorem Mariam de Ayala, & Zuniga, filiam Comitis de Fuenſalida.

7. Comitem de Fuenſaldanna, Ioannem de Bivero: cui ſucceſſit Ioannes Perez de Bivero; huic filius Alonſus Perex de Bivero tertius Comes de Fuenſaldanna, Vice-Comes

d

Altamira qui anno 1618. super-
t.
8. Comitem de Fuentes de Val-
pero, Petrum Henriquez de Aze-
o & Fonſeca; quo ſine liberis de-
cto ſucceſſit illi Emanuël de Azeve-
& Zuniga Comes ſextus de Mon-
rey.
9. Comitem de Vzeda, Didacum
xiam de Obando; cui ſucceſſit fil.
nnes Velaſquez D'avila, in quo ceſ-
it titulus hic, & Philippus III. illum
avit Marchionem de Loriana: in
o illi ſucceſſit frater Petrus Velaſ-
ez Davilla qui anno 1618. ſuper-
it.
Philippus III. qui Patri ſucceſſit an-
1598. inſtituit;
1. Comitem de Villamediana, Ioan-
m de Taſſis; cui ſucceſſit fil. Ioannes
Taſſis & Peralta qui anno 1619. ſu-
rerat.
2. Comitem de Mora, Franciſcum
Roxas & Guevara; cui ſucceſſit fil.
anciſcus de Roxas & Guzman qui
an. 1618. ſupererat.
3. Comitem de Villalonſo, Ioannem
aſpar de Vlloa, cui ſucceſſit fil. Di-
acus de Vlloa & Sarmiento ſecundus
om. de Villalonſo & primus Marchio
e Malagon. ſupererat ann. 1621.

4. Comitem de Meiorada, Ar[illegible] nium de Padilla qui an. 1619 supere[illegible]

5. Comitem de Pantillana, Io[illegible] nem Vincentelo de Leca, qui super[illegible]

6. Comitem de Bannos, Sanchi[illegible] de Leyva.

Hactenus prosecuti sumus Comi[illegible] omnes qui ab Henrico II. ad Phil[illegible] pum III. Hispan. Reg. à Regibus fu[illegible] runt instituti; nunc & Duces eod[illegible] ordine enarrabimus.

Henricus IV. instituit hos Duces q[illegible] hodieque durant, nam qui desierur[illegible] omittemus.

Ducem de Escalona, Ioannem P[illegible] checum Marchionem de Villena; c[illegible] successit fil. Didacus Lopez Pachecu[illegible] huic filius Didacus; huic fil. Francisc[illegible] Pachecus Cabrera & Bovadilla, quart[illegible] dux de Escalona, Marchio de Moya, &[illegible] cui fil. Ioannes Fernandez Pachecu[illegible] qui obiit an. 1615. & successit Philipp[illegible] Ioannes Balthasar Pachecus.

Ferdinandus & Isabella.

Ducem de Maqueda, Didacum d[illegible] Cardenas; cui successit filius Bernard[illegible] nus; huic è filio Bernardino Marchi[illegible] ne de Elche, nepos Bernardinus; hu[illegible] filius Georgius de Cardenas Manriqu[illegible] de Lara, anno 1618. supererat adhu[illegible] cælebs.

Car[illegible]

Carolus V. Imperator.
Ducem de Beragua, Didacum Co-
ı filium Christophori qui primus
:cidentalem Indiam adiit. cui suc-
ſſit filius Ludovicus: huic Nunnius
ılon de Portugal, filius Alvari de Por-
gal Comitis de Gelbes & nepos Isá-
llæ Colon filiæ Didaci primi Ducis
:raguæ.
Philippus II. Hispan. Rex.
Ducem de Pastrana, Ruygomez de
lva, cui successit filius Rodericus de
lva & Mendoza; huic filius Ruy Go-
ez de Sylva & Mendoza: tertius dux
: Pastrana, Princeps Meliti, Dux
ancavillæ, Marchio de Algezilla,
ominus Chamuscæ, qui supererat
ıno 1621.
Philippus III. Instituit Duces de Ler-
a, Pennaranda; Vzeda & Cea, quo-
ım ante meminimus in Comitum
:scriptione.
Nunc de Marchionibus dicemus:
Ferdinandus & Isabella instituc-
ınt.
Marchionem de Moya, Andream
e Cabrera; cui successit fil. Ioannes
e Cabrera & Bovadilla: huic filia Lu-
ovica, quæ nupsit Duci de Escalona;
ui successit Franciscus de Cabrera
: Bovadilla: qui anno 1618. supererat.

Marchionem de Cenete, Rode-
cum de Mendoza; cui successit fi-
Mencia: huic soror Maria quæ n-
psit Didaco Hurtado de Mendoza C-
miti de Saldanna, primogenito Du-
del Infantadgo.

Marchionem de Villafranca, L-
dovicum Pimentel, cui successit fi-
Maria Osoria Pimentel, quæ nup-
Petro de Toledo filio Frederici secu-
di Ducis de Alva; huic filius Frede-
cus de Toledo Osorius; huic frat-
Garsias; qui acquisivit titulum D-
cis de Fernandina & Principis de
Montaluan in Regno Neapolitan-
huic fil. Petrus de Toledo Osorius, q-
anno 1618. supererat; primogenit-
illius est Garsias de Toledo Osori-
Dux de Fernandina.

Marchionem dePriego,Petrum Fe-
nandez de Cordova, Dominum de A-
guilar & Montilla; cui successit fili-
Catharina, quæ nupsit Laurentio Su-
rez de Figueroa tertio Comiti de Feri-
huic filius Alonsus: huic filius Petr-
Fernandez de Cordoua & Figueroa
huic filius Alonsus qui anno 1621. su-
pererat, ejus primogenitus Petrus Fer-
nandez de Cordoua est Marchio d-
Montaluan.

Marchionem de ComaresDidacum
Fernan

nandez de Cordoua; cui ſucceſſit Ludovicus; huic filius Didacus, qui it uxorem Ioannam Folch de Car-a & Arragon Duciſſam de Cardo-Segorne Marchioniſſam de Pallas; mitiſſam de Prades. huic è filio Lu-vico, nepos Henricus de Cordoua x de Cardona & Segorne Marchio Comares Comes Prades, &c.

Marchionem de los Velez, Pe-m Faxardum: cui ſucceſſit filius dovicus; huic filius Petrus; huic fi-; Ludovicus; huic filius Petrus Fa-dus quintus Marchio de los Velez quartus de Molina, qui ann. 1619. ererat.

Marchionem de Cannete; Ioan-m Hurtadum de Mendoza; quem ulum tamen morte præventus non rpavit; ſed ſucceſſit è filio Honora-nepos Didacus; huic fil. Andreas, i fuit Prorex Peruviæ & obiit anno 60. huic fil. Didacus; huic frater Gar-s, huic fil. Ioannes, qui ann. 1621. pererat.

Carolus V. Imper. & Hiſpan. Rex, Marchionem de Alcannizes, Fran-ſcum Henriquez de Almanſa; cui ſuc-ſſit fil. Ioannes: huic item fil. Ioan-es; cui filia Elvira quæ nupſit Alvaro e Borja avunculo ſuo; quibus filius

Anto-

Antonius; huic Alvarus qui ann.1
supererat.

Marchionem de Villa neuva
Fresno, Ioannem Puertecarrerum;
successit filius Petrus;huic frater Al
sus Marchio de Villaneuva del Fres
Dominus de Moquer & Villaneuv
Barcarotta, &c. huic fil. Ioannes, h
filius Alonsus qui anno 1621.supere

Marchionem de Tabara, Bernar
num Pimentel;cui successit fil. Petr
huic filius Bernardinus:huic fil. An
nius qui supererat anno 1622.

Marchionem de Poza, Ioannem
Roxas; cui successit è fil. Sanchio, n
pos Sanchius de Roxas; huic fra
Franciscus; huic fil. Mariana quæ n
psit Ludovico Fernandez de Cordo
& Cardona Duci de Sesa, &c.

Marchionem de Montemayor
Ioannem de Sylva & Ribera; c
successit fil. Ioannes; huic fil. Ioa
nes; huic frater Petrus; huic fili
Ioannes Ludovicus qui anno 1621. s
pererat.

Marchionem de Ayamonte, Fran
ciscum de Zuniga fil. Ducis de Bexar
huic è filia Teresia nepos Antonius d
Guzman & Zuniga; huic frater Fran
ciscus; huic fil. Antonius de Guzma
& Zuniga qui ann. 1618. supererat.

Mar-

Marchionem de Mirabel, Ludovi-
de Zuniga & Davila, cui successit
Hieronyma, quæ nupsit Alonso de
iga & Cordoua; his filia Franci-
quæ nupsit Antonio de Toledo &
vila; supererant ann. 1620.
Marchionem de Montesclaros, Ro-
icum de Mendoza & Luna; cui suc-
it fil. Ioannes; huic fil. item Ioan-
Emanuel, qui fuit Prorex Peruviæ,
upererat ann. 1618.
Marchionem de Cerraluo, Roderi-
n Pachecum, cui successit filius
nnes, huic filius Rodericus, qui
no 1618. supererat.
Principem de Asculi & Marchionem
Atela, Antonium de Leyva: cui
cessit filius Ludovicus de Leyva:
ic filius Antonius, huic filius Ludo-
us Antonius, qui hodie superest:
us filius primogenitus Antonius est
archio de Atela.
Marchionem de la Bala Siciliana,
rdinandum de Alarcon: cui succes-
fil. Isabella, quæ nupsit Petro Gon-
lez de Mendoza; quibus fil. Ferdi-
ndus Alarcon & Mendoza, huic fil.
etrus Gonzales qui superest.
Marchionem del Valle de Guaxaca,
rdinandum Cortes de Monroy, cui
ccessit filius Martinus, huic fil. Fer-
dinan-

dinandus : huic frater Petrus qui an-
no 1620. ſupererat in Marchionatu
degens.

Philippus II. Hiſpan. Rex inſtitu-
Marchionem Del Carpio, Didac-
Lopez de Haro & Satomayor :
ſucceſſit filia Beatrix, quæ nupſit Lu-
vico Mendez de Haro avunculo
Domino oppidorum de Adamuz
Peroabad ; quibus filia Maria Diaz
Haro, quæ nupſit Franciſco Pache-
de Cordoua ; cui filius Didacus Lop-
de Haro ; huic filius Ludovicus Me-
dez de Haro & Sotomayor.

Marchionem de Flomeſta, Hier-
nymum de Benavides ; cui ſucceſſit
Ludovicus ; huic fil. Hieronymus ; hu-
frater Ludovicus quartus Marchio
Flomeſta, Dominus de Samunno
la Mota & Valdematilla qui ann. 161
ſupererat.

Marchionem de la Mora, Rodericu-
de Vlloa, cui ſucceſſit filia Mariar
quæ nupſit patruo ſuo Petro de Vllo
quibus filius Ludovicus qui anno 162
ſupererat.

Marchionem de Ladrada, Antoniur
de la Cueva ; cui ſucceſſit frater Dida-
cus ; huic cognata Iſabella quæ nupſi
Duci de Medinaceli ; his fil. Gundiſal-
vus de la Cerda & de Lama.

Mar-

Marchionem de Algava, Franci-
m de Guzman; cui successit filius
dovicus; huic filius Petrus Andreas
Guzman.
Marchionem de Santa Cruz Alva-
n de Bazan; cui successit è fil. Alva.
qui supererat ann. 1620.
Marchionem de Velada, Gomezium
vila; cui successit è filio Sanchio,
pos Gomezius, quem Philippus
grandem dixit; cui successit fil. An-
iius Davila & Toledo tertius Mar-
o de Velada & primus de Sanro.
n; qui supererat ann. 1622.
Marchionem de Estepa in Andalu-
,Marcum Centurionem origine Ge-
ensem; cui successit fil. Ioannes Ba-
sta Centurion Marchio de Estepa &
ula, cujus primogenitus est Adam
nturion Marchio de Laula.
Marchionem de Villaneuva del Rio,
edericum Henriquez de Ribera; cui
ccessit fil. Ferdinandus: huic fil. An-
nius Enriquez de Ribera; cui succes-
cognatus Ferdinandus Alvarez de
oledo Comes stabuli Navarræ.
Marchionem de Villa Manrique, Al-
rum de Zuniga; cui successit fil. Fran-
scus; cujus filia & hæres apparens erat
nn. 1622. Ludovica Manrique de Zu-
iga.

Mar-

Marchionem de Aquila Fuente
trum de Zuniga: cui successit fil. Io
nesLudovicus, qui supererat ann. 16

Marchionem de la Guardia Gu
salvum Mesiam Carillo, huic succ
fil. Rodericus, huic filius Gundisalv
huic fil. Rodericus, huic fil. Gundi
vus qui ann. 1618. supererat.

Marchionem de Alcala del Alme
Petrum Lopez Portocarrerum, cui
cessit filia Antonia Portocarrera
Cardenas, quæ nupsit Petro Gir
Germano Ducis de Alcala, his f
Anna Maria Ludovica.

Marchionem de Viana, Petrum
mentel, cui successit fil. Petrus, qui
no 1618. adhuc cælebs erat.

Marchionem de Aunnon, Melchi
rem de Herrera, cui successit filia An
quæ nupsit Innico Fernandez de V
lasco fil. Ducis Frias.

Marchionem de Piovera, hoc
Valdefuentes, Alvarum de Sande, c
successit fil. Rodericus, huic fil. Alvar
qui est primus Marchio de Valdefue
tes ann. 1616.

Philippus III. Hispan. Rex.

Marchionem de Iabalquinto Em
nuelem de Benavides, cui successit f
Ioannes Franciscus qui ann. 1620. s
pererat.

XVIII.

Nobilissimarum

SPANIÆ FAMILIA-
m sylloge, in qua earundem di-
gnitates & cēsus explicantur,

Ordine Alphabetico ut Lectori consulatur.

A.

A *Cunna.* Hæc familia originem repetit è Portugallia aut Gallæcia; cujus princeps est Comes Buendiæ, cujus re-
s annui dicuntur ēsse 20000. du-
orum.
Comitatùs hic hodie conjunctus est
n Comitatu de Santagadea: cu-
Comes agnominatur Padilla A-
na.
Alarcon. originem ducunt ex A-
ia, hujus hodie Princeps est
Marchio de la Bala Siciliana; qui
lie est, Petrus Gonzalez de Alarcon
Mendoza.
Almansa. ex hac familia est Mar-
o de Alcannizes.
Andrada. Nobilis familia è Galæ-
oriunda, è qua hodie est Comes

 de

de Villalua & Andrada. Sed Comit. jam transiit ad familiam de Castro

Arellano. Nobilis familia in Re Navarræ, cujus Princeps est Come Aguilar qui hodie est Philippus Ra rez de Arellano; illius reditus annui cuntur esse 15000. duc.

Arragon familia nobilissima & q originem repetit à Regibus Arra niæ, illius Princeps est Dux Villæ H mosæ, Comes Ribagorzæ, cujus re tus esse dicuntur 20000. duc.

Avellaneda Castellæ veteris fa liç, ad fines Cantabriæ territorium s tita, hujus Princeps censetur Com Rivadaviæ, cujus reditus dicuntur e 6000. ducat.

Ayala familia hæc ab antiquis A ragoniæ Regibus originem repetit; illa est Comes de Fuensalida qui an 1618. erat Petrus Lopez de Ayala Comes Gomeræ, cujus reditus ann dicuntur esse 14000 duc. & Comes Salvatierra, de quo Comitatu hodie tigatur.

Azevedo Nobilis familia in Galæci hujus princeps est Comes Monterey qui domicilium habet Salamanticæ ejus reditus dicuntur esse 46000 du Hic hodie est Emanuël de Azevedo Zuniga; Comes quoque de Fuentes.

B.

an è nobilissimis Navarræ fa-
iliis, ex hac est Marchio Sanctæ
is.
navides nobilis familia in Galæ-
cujus princeps censetur Marchio
lomesta, cujus reditus dicuntur
oooo. duc. hic hodie est Ludovi-
uartus Marchio de Flomesta, do-
is de Samunnos la Mota & Val-
atilla.
Comes de Santistevan del Puer-
Dominus de las Navas; &c.
Marchio de Iabalquinto à Philip-
I. demum institutus.
vero nobilis in Galæcia familia è
est Comes de Fuensaldanna.
rias familia hæc originem ducit è
ntia, ex illa sunt; Dux Gandiæ, Mar-
Lombay, cujus reditus dicuntur
oooo duc.
Marchio de Navares Dominus
tesæ, cujus reditus dicuntur esse
o. duc.

C.

Abrera & Bovadilla familia illu-
stris in Catalaunia è qua Comes
nconæ, cuj⁹ reditus dicuntur 8000
. hic hodie est Ludovicus Hierony-

mus Fernandez de Cabrera & B
dilla quartus Comes.

Marchio de Moya.

Catalayud ex hac familia est Co
de Real, cujus Comitatus hæres est
menius Perez de Calatayud.

Cardenas nobilis in regno Cast
familia, ex qua Duces de Maque
Marchiones de Elche orti: cujus r
tus à Marineo dicuntur esse 30000
cat. qui hodie est Georgius de Ca
nas Manrique de Lara, & Comes d
Puebla, cujus reditus dicuntur
16000 duc.

Cardonas hæc familia in Catala
originem dicitur trahere è Fran
domo Andegavensi, ex illa sunt. M
chio Beteræ, cujus reditus dicuntur
25000 ducat.

Carillo familia hæc originem d
ex oppido Burgos, ex illa est ex pa
matris (nam ex parte Patris est M
doza) Comes de Priego, cujus redi
dicuntur esse 8000. duc.

Carvaial ex hac familia est M
chio de Iodar, cujus præcessores f
runt Comites à tempore Henr. IV.
span. Reg.

Castro Nobilis & antiqua famili
qua est hodie Petrus Fernandez de C
stro, Comes de Lemos, Andr

illalua, Marchio de Sarria, &c. cu-
editus dicuntut esse 60000. ducat.
erda familia hæc originem repetit
abus regiis familiis Franc. & Ca-
æ, ex illa est:
. Dux Medinæceli, Marchio Co-
udi Comes Portus S. Mariæ: qui
ie est Ioannes de la Cerda; cujus re-
ıs dicuntur esse 40000 duc.
.. Comes Galues, qui titulus hodie
ısiit ad Duces de Pastrana.
ordoua hæc familia originem re-
it à primoribus Andaluziæ Ferdi-
ıdo Nunez & Alvaro Perez; Ex
: sunt.
. Dux Sesæ, Comes Cabræ & Bae-
, cujus reditus dicuntur esse 70000.
:at.
2. Dux Cardonæ, qui hodie est
nricus de Cordoua, Dux de Car-
na & Segorue, Marchio de Coma-
, cujus reditus à Marinæo tradun-
: 12000. ducatorum, Comes Pra-
s, &c.
3. Marchio de Priego, qui & fami-
: Figueroæ.
4. Comes de Alcandete, qui hodie
Franciscus Fernandez de Cordoua
Velasco.
Cortes hæc familia originem ducit
Arragonia, splendorem autem suum
 debet

debet Ferdinando qui Novam H
niam domuit & in familiam han
tulit dignitatem Marchionis de V
de Guaxaca, illius reditus esse dicu
60000. duc.

Cueva hæc familia originem tr
ex Arragonia, ex illa sunt:

1. Dux Albuquerque, Marchio B
niæ & Cuellar, Comes Ledesmæ, cu
reditus dicuntur esse 46000. ducat
Hic hodie est Franciscus Ferdinan
de la Cueva septimus Dux de Al
querque, Marchio de Cuellar, Co
de Ledesma, &c.

2. Marchio Landradæ, cujus re
tus esse dicuntur 8000 duc.

D.

D*Avila* hæc familia originem re
tit à Comite Blasio, qui sub Alfo
so VIII. Rege Castellæ multa præcl
gessit contra Mauros: ex hac sunt;

1. Marchio de las Navas: cujus r
ditus dicuntur esse 15000 duc. ho
Petrus Stephanus Davila tertius Ma
chio de las Navas, Comes del Risc
dominus Villafrancæ, &c.

2. Marchio de Velada & Sanroma

3. Comes de Punoenrostro, cuj
reditus dicit Marinæus esse 8000 du
hodie dicitur Bovadilla.

E

x eadem familia descendunt Mar-
ones de Pescara, & Marchiones del
to in Regno Neapolitano.

F.

Axardo hæc familia originem du-
it è Regno Galæciæ, ubi rebus gestis
ersus Mauros qui Regnum Murtiæ
ebant famam meruit: hujus prin-
s Marchio de Velez & de Molina
Murtiæ habet palatium & reditus
oo duc.

Figueroa familia nobilissima Galæ-
; ex illa sunt:

. Dux Feriæ, cujus reditus dicuntur
ooo ducat. hodie Gomezius Suarez
Figueroa III. Dux Feriæ II. Marchio
llaluæ, Dominus Zafræ & Parræ &
niliæ de Salvatierra.

2. Marchio de Priego, Dominus de
guilar & Montilla, &c. princeps fa-
iliæ d'Aguilar. ejus reditus dicuntur
e 60000. ducat.

Fonseca hæc familia originem tra-
t ex Portugallia; ex illa est Comes de
illanueva de Cannedo.

G.

GIron familia amplissima, nobilis &
perantiqua, ex illa est:

Dux Ossunæ cujus reditus dicuntur

 esse

esse 100000. ducatorum hodie Pe
Giron Dux Offunæ, cujus primog
tus Ioannes est Marchio de Penna

Guevara familia è Navarra & C
tabria oriunda, olim tredecim fam
annumerata quæ Regem eligeba
hujus princeps est Comes d'Ogna
cujus reditus dicuntur 6000. duca
rum, hodie Innicus Velez Ladron
Guevara.

Guzman familia hæc originem
tit à Regibus Gothis, ex illa sunt:

1. Dux Medinæ Sidoniæ, Marc
S. Lucar de Barrameda, Comes de N
bla, cujus reditus dicuntur 13000
ducat. qui hodie est Ioannes Eman
Perez de Guzman: cujus filius Gas
est Comes de Niebla.

2. Marchio de Ardales Comes
Theba, cujus reditus dicuntur 1500
ducator.

3. Marchio de Algava cujus redit
dicuntur 15000. ducat. Hi duo Ma
chionatus jam uniti.

4. Comes de Olivares, qui h
die in flagrantissima Regis gratia vige

H.

H*Aro* hæc familia originem duc
è Cantabria, hujus Princeps e
Marchio Carpensis, Dominus oppi

Ada

damuz & Peroabad, cujus reditus
icuntur esse 24000. duc.
Henriquez familia è Regum prosa-
ia originem repetens, ex illa sunt;
1. Dux Medinæ de Riosicco, &c.
ujus reditus dicuntur esse centena
nillia ducatorum, hodie est Ioannes
lfonsus Henriquez de Cabrera Do-
ninus Medinæ de Riosicco, Comes
e Melgar & Modica, Ammiralius
Castellæ.
2. Dux Alcalæ, Marchio Tariffæ,
Comes Ornoz, cujus reditus dicuntur
000. duc.
3. Marchio Villæ Novæ del Rio
ujus reditus 22000 ducatorum; pos-
idet hodie Ferdinandus Alvarez de
Toledo Comesstabuli Navarræ.
4. Marchio de Alcannizes cujus re-
litus dicuntur 12000. duc.
5. Comes de Alva de Aliste, cujus
editus dicuntur triginta millia duca-
orum, hodie Fredericus Henriquez de
Guzman.
6, Comes de Fuentes cujus reditus
0000. ducat.
Heredia hanc familiam à Gothis
descendere opinantur: ex qua Seign.
D. T. V. Y. Comitem Fuentanum
esse vult.
Herrera familia Castellæ, è qua est

Marchio d'Aunnon, cujus reditus d
cuntur esse 3000. duc. Itemque Com
Fortaventuræ & Lanzerotæ in Can
riis Insulis.

Hyar familia nobilis in Arragonia
è qua fuit Comes de Belchite & D
de Hyar.

L.

L*Eca*, familia nobilis in Insula Co
sica, ex illa est Comes de Cãtillan
nuper admodũ à Philippo III. creatu

Leyva nobilis & antiqua familia;
qua est;

1. Princeps de Asculi, Marchio d
Atela, Comes de Monza, &c.

2. Comes de Bannos à Philippo II
institutus.

Luna nobilissima Arragoniæ fami
lia, è qua est Comes Moratæ qui Cæ
sarauguſtæ domicilium habet, cuju
reditus dicuntur 7000. ducat. secun
dum D. T. V. Y.

M.

M*Anrique* nobilis & ampla fami-
lia; ex hac sunt:

1. Dux de Najera, Comes de Tre-
binno & Valencia, &c. cujus reditus
dicuntur esse 40000. duc. hujus duca-
tus hæres nupsit Duci de Maqueda.

2. Mar-

2. Marchio de Aguilar, Comes de
ıſtanneda, cujus reditus dicuntur
)000. ducat.
3. Comes de Oſorno & Galiſteo,cu-
s reditus dicuntur eſſe 12000. duc.
4. Comes de Paredes de Nava,cujus
ditus dicuntur eſſe 12000. duc.
Manuël nobiliſſima familia, è qua
erunt Comites de Monte Alegre; &
omini de Velmonte de Campos &
Zebico de la Torre.
Mendoza nobiliſſima familia è Can-
bria originem repetens, è qua ſunt.
1. Dux del Infantadgo,Marchio del
enete & Santillana Comes Saldan-
e, del Real de Manzanares,&c. cujus
ditus dicuntur 100000. duc.
2. Dux Francavillæ, Princeps Mo-
llæ in Regno Neapol. ejus reditus di-
ntur 40000. duc.
3. Marchio de Mondeyar, Comes
endillę cujus reditus dicuntur 40000
ıcat.
4. Marchio deMontesclaros 10000
ıcat.
5. Marchio Cannetæ 10000 duc.
ıi hodie Ioannes Andreas Hurtadus
Mendoza Comes Corunnæ, Vice-
omes Toryæ.
6. Comes Combradæ red. 10000.d.
7. Comes Caſtrogeriz red. 8000. d.
8. Co-

8. Comes de Monteaygudo, redit
16000. duc. hujus hæres hodie Ant
nia de Mendoza quæ nupsit Gaspari
Moscoso Osorio primogenito Comi
de Altamira.

9. Comes de Orgaz: red. 10000.

10. Comes de Lodosa & Casteln
vo, dominus Moron, &c.

11. Comes de Corunna.

Ex eadem & Marchio de Guadale
qui Clericus est factus.

Mexia nobilis in Galæcia familia,
qua est:

Marchio de la Guardia qui domic
liũ habet Salamanticæ & red. 4000.

Monroy nobilis familia in Estrem
dura, ex hac fuit:

Comes de Deleytosa; sed Comitatu
jam transiit ad familiam de Toledo.

Moscoso nobilissima & antiqua f
milia, quæ per connubium Osoriæ e
inserta, ex illa sunt:

Comes Altamiræ, qui hodie est Lu
pus de Moscoso Osorius: cujus primo
genitus Gaspar de Moscoso est Marchi
de Almazã & Comes de Monte Agudo

O.

O *Bando* cognomen Mexiarum, nam
ita agnominantur primi Comite
de Vzeda & Marchiones de Loriana.

Osori

Osorio familia hæc è Regno Legionensi originem deducit, ex illa sunt:
1. Marchio de Astorga, Com. Tramaræ & S. Marthæ, Princeps fami- de Villalobos & Osorio; cujus red. cuntur 50000. duc.
2. Comes de Osorio, cujus reditus cuntur esse, 14000. duc.

P.

Acheco: familia originem ducens è Portugallia, ex illa sunt:
1. Dux Escalonæ, Comes de Santievan & Xiquena & de Cadalhoso, ominus de Velmonte, cujus reditus cuntur 100000. duc.
2. Marchio de Cerralvo.
3. Comes de la Puebla de Monluan,
Padilla nobilis Castellæ familia, è ua est;
Comes de Santagadea & Buendia: ujus reditus dicuntur 15000. duc.
Comes de Mejorada à Philippo III. reatus.
Peralta hæc familia à regia Navaræ prosapia originem repetit, ex illa st:
Marchio de Falses in Reg. Navar. ui Palatium habet Marcillæ & redit. 000. duc. secundum D. T. V. Y.

Pimen-

Pimentel originem ducit hæc fami-
lia è Regibus Portugall. ex illa ſunt :

Comes de Benevento, Mayorga
Vilalon, cui Marinæus tribuit redit
60000. ducat. ejus primogenitus
Comes de Luna.

Marchio de Tabara.

Marchio de Viana.

Comes de Luna.

Ponce de Leon admodum antiqu
& potens familia, in Betica ob re
præclare per Andaluziam contra Sa-
racenos geſtas maximi nominis : e
illa ſunt :

1. Dux d'Arcos, March. Zaræ, Co-
mes de Caſares, Dominus Marchena
Villagarciæ, &c. cujus reditus dicun-
tur 40000. duc.

2. Comes de Baylen:red.6000.duc

3. Dominus de Cedillo (quondam
Comes) de Manzaneque.

Portocarrero familia è Portugalli
originem trahens, ex hac ſunt:

1. Marchio deVillaneuva del Freſno
cujus reditus dicuntur 20000 duc.

2. Marchio d'Alcala del Almeda cu-
jus reditus dicuntur 16000. duc.

3. ComesMedellin cujus red.16000.
ducat.

4. Comes de Palma cujus reditus
8 00. duc.

Portu-

Portugal familia hæc originem re-
t à Regibus Portugalliæ, è qua est:
Marchio de Gelues : Olim autem à
rinæo possedisse dicuntur Comita-
Valentiæ,cujus reditus erant 12000
. & Guelues 10000. duc.

Q.

Vinnones nobilis & amplissima fa-
milia quæ possedit comitatum de
unna, sed matrimonio transmisit
Pimentellos Comites de Benevento.

R.

Ibera familia hæc originem habet
è Galæcia : ex illa sunt;
Dux Alcalæ de los Ganzules, Mar-
o Tariffæ Comes de Molares, cujus
itus dicuntur esse 80000 ducator.
nceps hujus familiæ.
Marchio de Malpica & Com. de
vamoraz.
Comes de la Torre, à Philippo III.
itutus.
Roxas vel Royas familia nobilis in
tella, ex illa sunt.
. Marchio de Poza; red. 20000. duc.
. Comes de Mora à Philippo III.
titutus.
Ex hac quoque ex parte est Dux Ler-
, &c. de quo in Sandova dicetur.
Saave-

S.

S*Aavedra* familia Galæciæ, q
jam ſedem habet in Andaluzia,
hac eſt;

Comes de Caſtellar qui Hiſpali d
micilium habet, ejus reditus dicunt
12000. duc.

Sande antiqua Galæciæ familia,
qua eſt:

Marchio de Valdefuentes nuper i
ſtitutus cum progenitores illius M
chiones de Piovera dicerentur.

Sandoval agnomento Roxas ob co
nubia, nobilis familia & antiqua, è q
fuerunt Comites de Caſtrogeriz, M
chiones de Denia & poſtea etiam C
mites de Lerma; donec Franciſcus
Sandoval & Roxas anno 1599. à Pl
lip. III. crearetur Dux de Lerma, &

Marchio de Cea, quem poſteriore
titulum primogenitus illius ſtatim
ſurpavit, cum ante primogeniti Ma
chionum de Denia, Comites de Lern
dicerentur.

Idem Rex & primogenitum Lerm
Ducem de Vzeda inſtituit, & huj
primogenitum Ducem de Cea; ita
brevi tempore hæc familia trium d
catuum titulis inſigniretur. Sed
fluxa eſt aulicorum gratia; Philipp

IV. q

qui Patri succeſſit, Ducem de Vze-
mnibus dignitatibus exuit, & Ler-
um qui Cardinalis dignitatem in-
penitus gratia ſua excluſit.
armiento familia magni nominis
iſpan. ex qua ſunt:
. Comes de Salinas cujus redit. di-
tur eſſe 20000. duc.
Comes de Salvatierra, qui Sar-
nto de Sotomayor dicitur; cui Ma-
us tribuit redit. 5000, duc,
Comes de Gondomar. Sarmien-
de Acunna.
. Comes de Ribadavia qui & Men-
a agnominatur, cui Marin. tribuit
o. duc.
ylva familia hæc è Portugallia ori-
em trahit jam à multis annis in Hi-
nia celebris; ex illa ſunt;
Dux de Paſtrana, Princeps Eboli,
cujus reditus dicuntur eſſe 60000.
at. hodie Ruy Gomez de Sylva &
ndoza tertius Dux Paſtranæ Prin-
Meliti, Dux Francavillæ; Marchio
Algezilla, Dominus Chamuſcæ, &c.
. Marchio de Montemajor cujus
tus dicuntur eſſe 60000. duc.
. Comes de Cifuentes cujus redi-
dicuntur eſſe 20000. ducator. qui
lie eſt Petrus de Sylva Giron de
rcon.

De Solis ex hac fuerunt Duces
Vadacoz hodie Domini de Salvatier
Sotomajor nobilis familia in Reg
Galæcia,ex illa fuit:

1. Comes de Caminia,qui defiit e
& hodie eſt Marchio del Carpio,
hodie eſt Ludovicus Mendez de Ha
& Sotomajor, de quo ante diximus
familia de Haro.

T.

T*Aſis* vel *Taßis* nobilis familia, è q
à multis annis fuerunt ſupre
magiſtri Curſorum; ex hac eſt,

Comes de Villamediana à Philip
III. primum inſtitutus.

Toledo, quæ familia originem de
cit ab Imperatoribus Græciæ, ex i
ſunt:

1. Dux Albæ & Hueſcæ, &c. cu
reditus dicuntur eſſe 80000. ducat.
hodie eſt Antonius Alvarez de Tole
Beaumonte, Comes Lerin & Com
ſtabuli Reg. Navarræ,quintus Dux A
væ & Hueſcæ, Marchio Coriæ, co
Salvatierræ & Piedrahitæ & Barco
vilæ, Dominus de Valdecornera; &
ejus primogenitus Ferdinandus
Dux Hueſcæ.

2. Marchio de Villa Franca, cu
reditus dicuntur eſſe 25000. ducat

nodie est Petrus de Toledo Osorius
ch. Villæfrancæ, princeps de Mon-
an, &c. illius primogenitus est Dux
ernandina.
Comes Altamiræ cuius reditus
ntur esse 8000. duc.
. Comes de Oropesa & Deleytosa
s red. dicuntur esse 25000. duc.
Comes de Ayala, qui dicitur Fer-
ndus de Fonseca Toledo.
orres qui & agnominantur *Portu-*
è qua familia fuit Comes del Villar
npardo.

V.

Elasco è nobilissimis Hispaniæ fa-
miliis, quæ originem suam deducit
ntabria, ex illa sunt.
Dux Frias, Marchio Verlangæ
nes Haro, &c. cuius reditus dicun-
esse 70000. ducator. hodie Ber-
dinus Fernandez de Velasco, octa-
Comesstabulis Castellæ, septimus
Frias & decimus Comes de
o.
. Comes de Neiva cuius reditus
ntur esse 10000. duc.
. Comes Siruel cuius red. 14000.
at.
. Marchio de Salinas nuper insti-
is.

5. Comes de Ribilla nuper crea

Viamento vel Beaumonte Nava

nobilissima familia & ut multi opin

tur è Gallia oriunda : Ex hac fuit :

Comes Lerinensis cujus reditus

cuntur 20000. duc. sunt Comites

buli illius Regni.

Vlloa nobilis familia in Galæci

qua sunt ;

1. Marchio de la Mota cujus red

dicuntur esse 16000. duc.

2. Comes de Villalonso & Mar

de Malagon.

Z.

Z*Apata* hæc familia ex Arrago

descendisse dicitur & quidem à

ge Abarca ; ex hac est :

Comes de Baraias, cujus reditus

cuntur esse 12000. duc. qui hodie

Didacus Zapata de Mendoza.

Zuniga familia hæc originem r

tit è stirpe regia Navarræ, ex illa fu

1. Dux de Vejar, Comes de Be

cazar & Bannarez, &c. cujus red

dicuntur esse 78000. ducat. hod

Franciscus Didacus Lopez de Zu

& Sotomajor, octavus Dux V

nonus Comes de Belalcazar & B

nares, &c.

2. Marchio de Ayamonte cujus

d

s dicuntur esse 25000. duc. Hodie on. de Guzman & Zuniga.
. Marchio de Villa Manrique cujus tus dicuntur 15000. duc.
. Marchio de Aguila Fuente nuper tus.
. Comes de Miranda cujus reditus ntur esse 30000. ducat. hic hodie Dux de Penneranda; Didacus de iga, Avellaneda Bazan & Carde- Dux Pennarandæ, Comes de Le- : primogenitus illius est Iarchio de Banneza.
. Marchio de Flores d'Avila à Phi. III. demum institutus.
oannes Boterus annotat in suis Re- onibus universalibus, in Hispania xxvi. Duces, quorum reditus an- sint supra sesqui millionem duca- m: xli. Marchiones, quorum re- s annui sint octingenta millia du- rum: & lx. Comites, quorum re- s sint totidem millium paulo plus minus. *Marinæus* autem Siculus ævo judicabat Proceres Hispaniæ um pene in censu possidere, quan- ipse Rex possidet.

XIX.

Nobiles Familiæ

PORTVGALLIÆ

E Damiano à Goes, Portugalliæ Magnates.

Omeſtabilis Regni.
Dux Brigantiæ.
Dux Colimbrienſis.
Dux Viſeenſis,
Dux Trancoſſenſis.
Dux Barcelenſis.
Dux Averienſis, è familia Alencaſ[tr]
Marchio de Villa Real.
Marchio de Tores novas.
Marchio de monte major.
Marchio de Ferreira.
Comes de Marialua.
Comes de Tentugal.
Comes de Penella
Comes de Alcontin.
Comes de Portalegre.
Comes de Feira.
Comes de Lonte.
Comes Monſancto.
Comes de Faro.
Comes de Arganil.
Comes de Abrantes.
Comes de Vimioſo.
Comes de Villa nova.

Co[mes]

mes de Lintiares.
mes de Vidigeira. è familia Gamæ.
mes de Sortella. è familia Silveira.
nes de Caſtanheira.
mes de Prado.
mes de Redondo.
ecomes de Lyma.
o de Alvito.

Magnatum Portugalliæ cenſus è Marinæo Siculo.

Vx Bergancíæ 40000. duc.
Dux Barcelorum fil. de Bergancię.
x Cohimbræ.
rchio Turrium novarum.
rchio Villæ regalis & Comes Alcontin. 15000. d.
mes Marialuæ è genere Coutinor. 2000, duc.
mes Penilenſis è familia Vaſconceorum cenſus annuus 4000.d.
mes Portalegrenus è familia Silveia 5000 d.
mes Vemioſanus è familia Soſa, ooo. duc.
mes Monſantinus è Contina famil. ooo. duc.
m. Pratenſis è Soſa famil. 3000.d.
m Teutugalenſis 8000.d.
m. Bratenſis è d'Almeida familia ooo. duc.

Com. Feirensis domus Pereiræ, 3c
ducat.
Com. Linares, 3000
Com. Rondonensis, famil. Cou
5000. duc.

Quibus addendi è Conestagio.

Com. de Mira è famil. Norogna.
Com. Caglietanus, Io. Gonzale
de Camera.
Com. Matosignosii è famil. Saa.
Com. Lignaresii è famil. Norohna

Familias nobiles Portugalliæ apu
Conestagium aliosque invenio.

Alencastro. Almeida. Azev
Alcazova.
Barreto. Botello. Britto.
Castro. Contigno.
Gama.
Lopez. Lobos.
Mascarenias. Mattos. Meneses. M
Norogna.
Payva. Pereira. Pinto. Port
Saa. Sequeira. Sosa. Sylva.
Tavora. Tello.
Vaz. Vasconcel. Veloso.

Nicolaus de Oliveira qui anno 1620. Commentarium suum edidit ;

Magnates Portugalliæ qui titulum habent hos recenset.

Dux Bragançæ cujus primogenitus est

Dux de Barcellos.

Dux d'Aveiro cujus primogenitus est

Dux de Turres novas.

Marchio de Villa Real qui & Comes est d'Alcoutim & hodie Dux de Caminha.

Marchio Ferreiræ, qui & Comes Tentugal.

Marchio Castel Rodrigo, qui & Com. de Lumeares.

Com. Pōtalegre qui majordom⁹ regis.

Com. Sabugal, qui Merihnus major.

Comes Monsancti qui Alcalde major Olysiponis.

Comes Vidiguieræ, Almiramus Indiar.

Comes Sortelhæ.

Comes Vimiosi.

Comes Castanheiræ.

Comes Feiræ.

Comes Atougiæ.

Comes Sanctæ Crucis.

Comes Villæ Francæ.

Comes Villæ novæ.

Comes Liunaris.

Comes de Mira.
Comes Fari.
Comes Redondi.
Comes Castelmelhor.
Comes da Calheta.
Comes da Atalaya.
Comes de Tarouca.
Comes do Basto.
Comes do Matozinhos.
Comes Mirandæ.
Comes S. Ioan. de Pesqueira.
Comes de Arcos.
Comitatus autem Marialuæ, Penell,
& Abrantes Coronæ sunt vniti.
Vicecomes de Ponte de Lima.
Baro d'Alvito.

Et plures alii Domini, qui licet titu lo careant, tamen supra viginti milli cruciatorum in annuo reditu singul possident.

Ab eodem recensetur & Comes da Idantias ex familia d'Alcaçova.

De reditibus annuis Magnatum Portugalliæ præter ea quæ ex Marinæo Siculo supra annotavimus, (quæ haud dubio longe sunt infra hodiernam illorum opulentiam descripta) pauca admodum potuimus observare.

De Duce quidem Braganzæ scribit Boterus tantam illius esse potentiam & opulentiam, vt monstro simile sit in

tam

m exiguo regno principem inveniri ꝑter Regem; qui tantas opes possi- at. Nicolaus autem Oliveira scribit icem hunc è decimis piscium in ur- : Olysiponensi annuatim percipere 500. Crusados.

D. T. V. Y. in libro de les Estats mpires, &c.

DuxBraganzę habet annuos reditus 00.000 Crusatorum Portugall.

Dux Averi 50000. duc. Idem & Re- tio de Regno Portugalliæ affirmat pud Honorium.

XX.

DE PONTIFICIBVS & Prælatis Hispaniæ & illorum annuo censu.

E Lucio Marinæo Siculo.

INter Hispaniæ Pontifices qui sunt numero quinque & quinquaginta, Toletanus Antistes cæteros honoribus & dignitate, reditibusque annuis, antecedit: Est enim Castellæ maximus Cancellarius, qui nũc Hispaniarum primatum tenet ratione digni-

dignitatis ; cujus annuus reditus e
80000. duc. *Botero* 260.000. d.
Archiepiſcopus Hiſpalenſis 24000. d
Nonio & Botero 100.000. d
ArchiepiſcopusCompoſtellanus2000
duc. *Botero* 60000. d
Archiepiſcopus Granatenſis 10000. d
Epiſcopus Burgenſis 20000. d
Epiſcopus Siguntinus 20000. d
Epiſcopus Cochenſis 16000. d
Epiſcopus Placentinus 15000. d
Epiſcopus Palentinus 13000. d
Epiſcopus Menteſanus 10000. d
Epiſcopus Segovienſis 14000. d
Epiſcopus Avilenſis 8000. d
Epiſcopus Zamorenſis 12000. d
Epiſcopus Cordubenſis 12000. d
Epiſcopus Oſomenſis 10000. d
Epiſcopus Legionenſis 8000. d.
Epiſcopus Calaguritanus 12000. d
Epiſcopus Salmanticenſis 10000. d
Epiſcopus Pacenſis qui & Badajocenſis
dicitur 6000. d.
Epiſcopus Ouetenſis 6000. d.
Epiſcopus Carthaginenſis 5000. d.
Epiſcopus Aſtoricenſis 4000. d.
Epiſcopus Caurenſis. 8000. d.
Epiſcopus Civitatenſis 4000. d.
Epiſcopus Malacenſis 10000. d.
Epiſcopus Gaditanus 8500. d.
Epiſcopus Guadixenſis 2000. d.

Epiſco-

piscopus Abderitanus 1500. d.
piscopus Mondoviensis vulgo Mondovedo in Regno Galæciæ 1500. d.
piscopus Tuidensis 2000. d.
piscopus Olucensis 1500. d.
piscopus Orensis 3000. d.
piscopus Canariæ 8000. d.
o. *Boterus* his addit Episcopum Iaën 40000. ducat.

In *Arragonia, Valentia, Laletania, Navarra.*

ARchiepiscopus Cæsaraugustanus 20000. d. *Io. Botero* 60000. d.
Archiepiscopus Valentinus 13000. d. *Io. Botero* 70000. d.
Archiepiscopus Tarraconensis 8000. d.
Episcopus Tiriassonensis 5000. d.
Episcopus Oscensis 3000. d.
Episcopus Segebricensis & Albarrazinensis 3000. d.
Episcopus Barcinonensis 5000. d.
Episcopus Ilerdensis 5000. d.
Episcopus Dertosanus 8000. d.
Episcopus Gerundensis 4000. d.
Episcopus Vrgellensis 7000. d.
Episcopus Vicensis 2500. d.
Episcopus Eunensis, (Elnensem dicendum putat *Vasæus*) 1500. d.
Episcopus Pompilonensis 6000. d.
Damianus à Goes: Omnis Hispaniæ Cleri

Cleri proventus (Abbates excipio) d
plo majores quam Episcoporum : A
batiarum vero proventus non solu
Cleri reditus æquant, sed & superai
sine aliqua controuersia qui se cul
divino dederunt, habent in Hispar
singulis annis vltra quadragies cente
millia ducat. Præter id quod Comme
datarii & illorum magistri posside
quæ summa etiam ingens.

Ex D. T. V. Y. commentario qui inscribitur Les Estats, Empires, &c.

ARchiepiscopus Toletanus 200.00 duc. illius suffraganei sunt.

Episcopus Cuencæ	45000.c
Episcopus Ciguencæ	50000.
Episcopus Cordubæ	46000.
Episcopus Valenciæ	30000.
Episcopus Segoviensis	24000.
Episcopus Osmensis	22000.
Episcopus Iaën	20000.
Episcopus Avilæ	20000.
Archiepiscopus Hispalensis illius suffraganei sunt.	80000.
Episcopus Malagæ	30000.d
Episcopus Gaditanus	12000.d
Episcopus Canariæ	12000. d

Archiepiscop⁹ Compostellanus 4000 duc. illius suffraganei sunt.

Episco

iscopus Coriensis	24000. d.
iscopus Placentiæ	40000. d.
iscopus Astorgæ	18000. d.
iscopus Camorensis	20000. d.
iscopus Salmanticensis	24000. d.
iscopus Civitatis Rodrigo	10000. d.
iscopus de Mondegnedo	12000. d.
iscopus d'Orense	8000. d.
iscopus de Lugo	8000. d.
chiepiscopus Granatensis	24000. d.
illius suffraganei sunt:	
iscopus Almeriæ	4000. d.
iscopus Guadix	7000. d.
chiepiscopus Valentinus	30000. d.
illius suffraganei sunt:	
iscopus d Orihuel	8000. d.
iscopus Segorbiæ	10000. d.
iscopus d'Vlnestre	6000. d.
iscopus Cartaginis	16000. d.
chiepiscopus Burgensis	30000. d.
illius suffraganei sunt:	
iscopus Calahorræ	20000. d.
iscopus Pompolunensis	22000. d.
iscopi exemti sunt:	
iscopus Legionensis	14000. d.
iscopus d'Oucedo	21000. d.

IN ARRAGONIA.

Rchiepiscopus Cæsaraugustanus 5000. d. illius suffraganei sunt: iscopus Oscensis vulgo Huesca, 11000. d.

Epi-

Episcopus Iaccensis vulg. Iaca 6000.
Episcopus Turiasonensis vulgo Ta[r]zona 9000.
Episcopus Barbastrensis vulgo Barb[a]stro 6000.
Archiepiscop. Tarraconensis 16000. illius suffraganei sunt:
Episcopus Barcinonensis.
Episcopus Gerundensis vulg. Girona
Episcopus Ilerdensis vulg. Lerida.
Episcopus Helenensis sive Elnensis.
Episcopus Vicensis vulg. Vich.
Episcopus Celsonensis vulg. Solsona.
Episcopus Vrgellensis.
Episcopus Dertusanus vulg. Torto[sa]
Hos suffraganeos ita ex Auber[to] Miræo supplevimus, quia D.T.V. omisit: & in horum locum suffic[it]
Episcopum Teruel 8000.
Episcopum Albarrazin 6000.

Io. Boterus. Hispania undecim h[a]bet Metropolitanos, sexaginta qui[n]que Episcopos; quorum illi quingen[ta] sexaginta millia coronatorum, hi se[x]centa millia quotannis percipiun[t] duplum autem Canonici & reliqu[i] beneficiati (ut vocant) longe ampliu[s] amplissimus haud dubio reditus re[li]giosorum.

Or[...]

)rdines militares & illorum annui census.

Ex Lucio Marinæo Siculo.

erunt hactenus in Regno Castellæ
es ordines militares, quorum hi
us;

ıcobi	60000.d.
ıntaræ	45000.d.
ıtravæ	40000.d.

). T. V. Y. in Commentario su-
iicto minutatim persequitur uniuſ-
ſque ordinis Commendarum an-
s proventus singulatim, è quibus
compendio observanda.

Ordinis S. Iacobi in Regno Ca-
æ Commendas numerari quadra-
a duas, quarum duæ 14000. duc.
:nt annui reditus, una 12000. una
)0; reliquæ 9. 6.5. 4. 3000. ducat.
ıæ minimum 1000. duc. univer-
autem harum Commendarum
us, (si authorem nostrum ratio
fallit) est 166800. ducat.

iusdem ordinis in Regno Legionẽsi
ımendę numerantur quadraginta
x, quarum una in annuo reditu
:t 12000. duc. una 10000.d. cæte-
. 4. 3. 2. 1000. duc. quæ nimirum

300. d. universus autem harum c
mendarum census est 105400. d.
2. Ordo Calatravæ in utroq; re
Commendas habet trigintaquat
quarum maxima, cujus commend
rius est Dux Albanus, in annuo c
possidet 105 00. duc. una 9000. reli
7. 6. 4. 3. 2000. quæ minimum
universus autem census commen
rum hujus ordinis est 95600. duc.
3. Ordo Alcantaræ Commen
complectitur triginta duas, qua
maxima in annuo cẽsu possidet 10
duc. reliquæ 6. 4. 3. 2. 1000. duc.
minimum 300. duc. universus au
commendarum census est 82980.
Habet præterea hic ordo quatuor
risdictiones, quarum reditus est 3
ducat. & quatuor Prioratus sive
cristias quarum reditus annuu
2100. duc.
Horum porro ordinum Reges
spaniarum Magistri sunt jam à tem
ribus Ferdinandi & Isabellæ. Ren
narrat *Mariana* lib. 26. cap 5. N
(inquit) ad memoriam præclariu
hunc annum incidit ea mutatio
quæ in tribus sacris militaribus Ca
læ ordinibus facta est.
Multum ii milites juverant in Ma
ex universa Hispania exturbandis,
pio

oque imperio evertendo; genere &
ctis nobiliſſimi, ſtrenui, pugnaces.
Confecto Granatenſi bello, cum pa-
m jam terroris ab hoſte eſſet, pro
atia odium redditum. Dolebant Re-
:, ab eorum poteſtate Magiſtros eo-
n ordinum eſſe liberos, iis opibus;
que authoritate ut Regibus formida-
es eſſent, tumultus ſæpe & bella in
vincia concitarent. Ea ſpecies facto
tenta eſt, vera an conficta non di-
tamus. Certe in Comitiis non lex
equitas ſæpe valebant, ſed vis & am-
us. Itaque ab Innocentio VIII. diplo-
eſt ablatum, quo ſublatis magiſtris
um ordinum, adminiſtratio procu-
oq; omnis Regibus credebatur. Sic
ſia Padillia defuncto ante ſex ferme
os Calatravæ Magiſtro, ejus locum
Ferdinandus occupavit, nullo am-
s militum ſuffragio, uti moris erat,
giſtro ſubſtituto. Quod exemplum
D. Iacobi ordinem manavit hoc
o (1493) Alfonſo Cardena ejus mili-
magiſtro defuncto. Et ut finis eſſet,
ximo anno à Ioanne Stunica Al-
taræ Magiſtro impetratum, ut eum
orem in Regis gratiam Hiſpalenſi
tificatu mutaret. Sic Regi tres illi
ines ceſſerunt, ut dum vita mane-
eorum ditiones & opes ipſe procu-
 raret,

raret. Alexander Pontifex ad Innoce
tii veniam adiecit porro, in ea admi
ſtratione Reginam ſociam cum ju
ſuccedendi, ſi quid viro humanit
contigiſſet. Poſtremo Adrianus Se
tus in gratiam Caroli alumni, cui c
bebat Pontificatum, ei & ſucceſſo
bus conceſſit lege perpetua jus præſe
tandi Epiſcopos Hiſpaniæ, qui ante
eorum ſupplicationem precario à Po
tificibus Romanis inſtituebantur;
ut eos ordines in omne tempus ſ
miniſtrarent.

Reges autem in hiſce ordinibus g
bernandis ſubſtituunt ſibi alios, q
præfecti majores appellantur & Hiſ
no ſermone Comendadores major
Atque ita Commendator maior or
nis Calatravæ eſt Dux Albanus, q
eo nomine ex maioriCommenda ej
dem ordinis annuatim percipit 105c
ducat.

In eundem modum etiam a
Commendæ ſingulorum ordinun
Magnatibus regni ſunt attributæ.

D. T. V. Y. Commemorat quoc
tres Prioratus, quorum reditus op
lenti ſunt;

1. ConvétusS. Iacobi deVeloz 30000
2. Conventus Sancti Marci de Le
10000. duc.

3. C

Conventus San. Iacobi Hiſpalenſi 4000.d. quibus addit Abbatias has
›batiam de Montaragon 12000.d.
›bat. S. Victoriani 2000.d.
›bat. S. Ioannis de la Pegna 2000.d.
Idem & Sardiniæ Inſulæ prælatos & eorum annuos reditus recenſet;
·chiepiſcopus Calleri 4000. d.
·chiepiſcopus Saceræ 4000.d.
·chiepiſcopus Oriſtan 3000 d.
·chiepiſcopus Ampurias 2000.d.
·chiepiſcopus d'Alaguer 3000.d.
iſcopus d'Alos 1000. d.
iſcopus Boſæ 1000.d.
In notitia Epiſcopatuum Auberti ·ræi in Inſula Sardinia quæ Regi Hi- ·niæ paret, ponuntur.
Archiepiſcopus Calaritanus vulgo de Cagliari.
iſcopus Sulcitanus vulgo Solci.
iſcopus Læſenſis vulgo Leſſa.
·chiepiſcopus Turritanus in urbe Saſſari reſidens.
iſcopus Algarenſis vulgo Algar.
iſcopus Boſenſis vulgo Boſi.
·chiepiſcopus Alborenſis vulgo d'Ar- bora non habet Suffraganeos.

Pontifices & Prælati Portugalliæ.

E Lucio Marinæo Siculo.

ARchiepisc. Olisiponensis 16000.
Archiepisc. Bracharensis 12000.
Damian. à Goes 24000.
Episcopus Eborensis. 20000.
Episcopus Visei. 8000.
Episcopus Guardianus 5000.
Episcopus Conimbricensis 12000.
Episcopus Portuensis 4000.
Episcopus Lamegensis 6000.
Damianus à Goes addit;
Archiepiscopum Funchalensem 800[illegible] ducat.
Episcopum Septensem 2000.
Vasæus addit;
Episcopum Leriensem non procul Conimbrica à Paulo III. institutum
Episcopum Mirandensem ab eoder Paulo III. Papa institutum.
Episcopum Portalegiensem ab eoder Paulo III. institutum.
Episcopum Sylvensem in regno Algar biæ qui Ossonobensi successit. autem Damianus à Goes tribui 4000 ducat.
Aubertus Miræus, in notitia Episcopa tuum Bracarensi Archiepiscopo da suffra

uffraganeos Episcopum Portuca-
ensem, sive Portuensem vulgo Por-
:o vel Puerto.
scopum Guardiensem, olim Igædi-
:anum vulgo Guardæ.
scopum Viseensem vulgo Viseo.
scopum Lamegensem vulgo La-
nego.
scopum Mirandensem vulgo Mi-
'anda.
'siponensi Archiepiscopo hosce tri-
)uit;
scopum Conimbricensem vulgo
Coimbra.
scopum Albensem vulgo Eluas.
scopum Leriensem vulgo Leira.
scopum Portalegrensem vulgo Por-
:alegre.
scopum Septensem in Afric. vulgo
Ceuta.
scopũ Funchalensem in insula Ma-
dera, vulgo Funchal, Madera.
scopum Angrensem in insula Ter-
:era, vulgo Angra.
scop. Congensem in regno & urbe
Congo ad oram Africæ.
speridum insularum vulgo Capitis
Viridis in insula & urbe S. Iacobi.
Thomæ in Insula & urbe S. Thomæ
sub linea æquinoctiali, ex opposito
Guineæ.

Brasiliensem in urbe Bahia omn
Sanctorum; vulgo S. Salvador
Eborensi Archiepiscopo tribuit ho
Sylvensem Episcopum sive Algarb
sem in urbe Silvos aut Faro.
Tingensem sive Tingitanum in Af
vulgo Tanger.
D. T. V. Y. ut supra tribuit.
Episcopo Leriensi 850

Nicolaus Oliveira reditus quid
annuos Ecclesiasticorum non recen
sed summatim annotat; opes Eccle
sticorum, pene æquales esse seculari
opibus, una cum Regiis.

De ordinibus militaribus Portugalliæ.

I*Oann. Boterus.* In Portugallia s
quatuor ordines militares;
S. Ioannis, qui novemdecim Co
mendas habet & duas Ballivias:
Christi, qui centum & quadragi
Commendas complectitur, aut
citer, plerasque valde opulentas:
Avisi:
S. Iacobi.
Quantum capio (inquit) reditus Ec
siastici & ordinum militarium asc
dunt ad millionem Coronatorum.
Præter Equites Divi Iacobi (inq
Co

oneſtagius lib. 1.) & Alcantaræ ſive
ancti Benedicti (quos à loco quodam
quites Aviſi vocant; illi cruce rubra,
i viridi, more Caſtellano utuntur) eo
empore quo Templarii exterminati
uerunt, ex eorundem reditibus alium
nſtituerunt ordinem Equitum, quos
quites Chriſti vocant. Sunt autem
ruce rubra, quæ in medio alba eſt,
nſignes, & Sacramento ad bellum
ontra infideles gerendum obſtrin-
guntur.

Sub Rege Emanuele; Ab Alexandro
Pontifice (inquit *Mariana* lib. 26. c. 13.)
mpetrata iis; qui deinceps tribus ordi-
nibus militaribus in Luſitania ſe ad-
jungerent, perpetuæ caſtitatis venia,
ndulta facultate conjugii, quo eate-
nus erant veteri inſtituto prohibiti. ab
hoc aditu opima eorum ordinum ve-
ctigalia; non hominibus militaribus ut
antea attribui; ſed in aulicorum de-
licias, qui caſtra nunquam viderunt,
conferri cœperunt.

Qui autem hi tres ordines fuerint
ex *Nicolao Oliveira* diſcimus, qui ordi-
nem Ioannis excipit, & cæteris à Pon-
tifice hanc uxores ducendi licentiam
indultam teſtatur, exceptis iis qui jam
caſtitatem voverant.

Porro Regem quoque Portugalliæ

Magisterium ordinũ militarium cu
reditibus ad se traxisse, ex eodem O
veira patet: qui scribit Regem ratior
magisterii ordinis Christi ex oppid
Tomar & Soure; ex Setubal & Alcac
quæ pertinent ad ordinem S. Iacobi
denique ex Benavente, quæ ad ord
nem Avisi aut S. Benedicti refertur, a
nuatim percipere in pecunia, frumer
to, vino, oleo, & cera decem conto
octuaginta quinque millia, quingent
septuaginta rees; quorum 400. faciun
Coronatum Portugallicum. Id est ra
tione subducta 25214. duc.

Præterea duæ aliæ Commendæ A
deagalega & Alhos Vedros reddun
annuatim unum Contum, id est mil
lionem rees vel 25000. d.

Idem Oliveira commemorat, ordi
nem Christi quadringentas quinqua
ginta quatuor Commendas comple
cti; quibus quotannis à Rege solvun
tur 23. 6326. crusat. seu ducat. Portu
gallici.

Ordinem S. Iacobi sexaginta Com-
mendis constare, quibus quotanni
12. 0000. crusati impenduntur;

Ordinem Avisi quadraginta tribu
commendis & 70000. crusat. impendi

Coronidis loco sit quod scribit Li
cenciatus Hieronymus de Cevallos. S

ratio

o (inquit) earum terrarum, redi-
mque & omnium, quæ hodie ab
lesiasticis in Regno Hispaniarum
sidentur, ineatur, liquido consta-
, longe plus à Clero possideri, quam
ecularibus.

XXI.

EGNORVM HISPANIÆ
Monetæ & computandi
ratio.

NVmismata Hispaniæ partim aurea sunt, partim argentea, partim ærea. Aurea fere duorum sunt generum, nam alia numis-
ata vocantur ducati, quorum anti-
issima ab una quidem parte facies
primunt Ferdinandi & Isabellæ, ab
era vero insignia aut omnium re-
orum Hispaniæ; aut interdum unius
t alterius regni in quibus fuerunt
sa: atque ita porro consequentium
gum. Alia numismata vocantur du-
æ vulgo doublons, & apud alias na-
ones pistolets, quæ ab una quidem
rte crucem habet ad modum crucis
ierosolymitanæ, ab altera autem in-
gnia regnorum Hispaniæ, cum in-
scriptione

ſcriptione Regum ſub quibus c
fuerint. Vterque autem nummus
varias partes dividitur; ſuperiori
annis prioris generis magni pond
ducati fuerunt cuſi: hodieque du
cuduntur,quæ valent ſupra quindec
florenos noſtrates.

In Portugallia vero plures au
nummi olim fuere in uſu & inter
magni ponderis, quos vulgus Por
gallicos per excellentiam vocare ſol
qui hodie raro comparent: dein Mil
reſii diverſi ponderis & pretii;& dive
alii quos non eſt hujus operæ curio
perſequi.

Argentea numiſmata fere unius g
neris ſunt inHiſpania & vocantur vu
go regales ſive Reales, quæ ab una
octo multiplicantur, notiſſimum
mnibus nationibus numiſma.

Ænea denique habent numiſma
marevediſios, & ſuperioribus ann
quos quartillos appellant, quia qu
tuor illorum efficiunt unum realem.

Quod nummorũ genus Hiſpania
pene omni auro atque argento exha
ſit, nam cum longe diſpar proporti
ſit inter pondus & valorem materi
per ſe,& ipſius nummi æſtimationem
tanta horum nummorum copia alib
cuſa aut expreſſa, Hiſpaniæ clanculum
fui

illata, ut aliquot jam annis nihil
isi maravedisii & ejusmodi quar-
conspiciantur; ingenti commer-
um damno, & miseræ plebis in-
nmodo.
n plerisque Hispaniæ regnis in mi-
ibus & majoribus computationi-
utuntur nomineMaravedisiorum;
ut Azevedo loquitur Morapetino-
n; quorum 375. efficiunt unum du-
um. Eorum autem decies centena
lia vulgo appellant Quento, quæ
in rationibus eorum sæpe occur-
& peculiari nota à reliquis nume-
distingui solet.
Quentus autem marevedisiorum
tinet 2673. ducat. 8. reales & 26.
revedis. Nam & rationem mareve-
& ducator. cum realibus compa-
e solent, licet in publicis computa-
nibus rarus eorum sit usus: quippe
marevedisii faciunt unum realem;
undecim reales faciunt unum duca-
m; licet non exacte ubique eadem
oportio observetur; nam in Arrago-
a, Barcinona, Valentia & Catalonia
alem subdividunt in 23. denarios, &
catum duodecim realibus definiunt.
d hæc mercatoribus accuratius ex-
tienda relinquo.
In Portugallia autem in majoribus
mino-

minoribusque computationibus
mine rees utuntur; quorum 400.
ciunt unum ducatum Portugallicu
quem vulgo appellant crusatum; c
satus autem ejusmodi valet unde
reales, & singuli reales 35. rees:
gnoscunt & testones, quorum sing
valent 100. rees; & decem eorum ęq
valent 22. realibus; tot autem re
etiam milleresii nomine designant;
jus generis numisma aureum in h
regno cusum reperitur. Sed hæc suf
cerint ad summas utriusque gentis
calculum revocandas.

Vnum tamen hic adjungendum,
India numerari per Perdaos, quoru
singuli æquivalent tribus testonib
Portugallicis, aut trecentis rees.

XXII.

REDITVS REGNI HISPA niarum quibus rebus constent.

I.

REGIO patrimonio, quo
quale quantumque fuerit au
hodie sit, à nemine adhu
annotatum legi.

2. Alcavala, ejus hoc initium &
originem prodit *Mariana* lib. 16.

Histor.

ſtor. cap. 9. Magno metu (inquit)
eratos, Regem Hiſpanoſque, vi-
s ad Tariffam Barbaris, major cu-
litas inceſſit impiæ gentis reliquias
tirpandi : ſollicitudoque in belli
ıs, quod fore diuturnum prævide-
tur, pecuniæ conquirendæ. Nam
æ ex præda erat redacta, plurima
amvis in pręmia militum, paucaque
endia conſumta erat : annuis tri-
tis exhauſta provincia. Mercatori-
s tantum immunitas erat, impu-
nſq; cenſus: reliqui ordines oppreſſi
avitate vectigalium. Ellerenæ atque
adriti concedentibus provinciali-
s,aliquantum pecuniæ collatum eſt.
ve id ſubſidium tantis factis futuriſ-
e ſumtibus: ſed ineunte tamen ſa-
is anno milleſimo trecenteſimo
adrageſimo primo, Corduba, quo
piæ militares convenire juſſæ erant,
Granatenſis fines irrumpitur. Et poſt
qua : principio anni milleſimi tre-
nteſimi quadrageſimi ſecundi Bur-
s, Egidius Toletanus, Ioannes Lara,
rſias Burgenſis præſul, proceres alii
Epiſcopi nominatim à Rege evocati.
orum Regiſque ſumma contentione
geſima rerũ venalium in uſum belli
aurici à Burgenſibus conceſſa : defi-
ito tempore dum Algeziræ obſidio
duce-

duceretur. Burgensium exemplun
Legionenses, aliæque ferme tota diti-
ne civitates secutæ sunt. Novo vec
gali Alcavalæ nomen fuit, re & nom
ne à Mauris hostibus mutuata.

Idem lib. XVII cap. 8. ad annu
1366. omnes ordines in Ioannis pri
cipis verba Sacramento adacti, si qu
humanitus accidisset, paterni regni h
redem fore. In belli subsidium decim
rerum venalium concessà, nullo tem
pore designato, belli ex sentẽtia conf
ciendi studium Petriq; odium in frau
dem induxit, ne quam grave id vectig
posteris esset futurum, in præsenti co
siderarent. *Hæc ille*. Ab eo ergo tem
pore hoc vectigal mansit. Ex omnibu
itaque bonis (ut inquit *Linscotanus*
mercibus, ædibus, fundis, nulla exc
ptione, decima præstanda venit Reg
nempe quoties ea bona, merces, æde
fundi, &c. venduntur. Eodem mod
opifices, mechanici, aliique tabernarii
qui quid vendunt aut distrahunt, ex o
pificiis aut manufactura, ut & in ma
cellis, piscariis, foris, cauponis, cujusvi
ii homines artificii sint, præstare te
nentur omnes decimas venditarun
rerum ubivis. Hujus rei gratia pleræ
que urbes, earumque membra in terri
torii sui locis, cum Rege contrahunt
ea

lemque Alcavalas ita colligunt, ſol-tes Regi ſine ullis impenſis ejus, am è locatione ſummam. Præterea Metropolitanis urbibus ac Provin-Receptores regii degunt, qui ratio-reddunt, ac ex mandato curant re-& tradi Alcavalas omnes, quæ in territoriis ex locatione promit-tur. Rex autem quaſdam Alcavalas didit, quaſdam donavit, alias & ignoravit.

. E Salinis regni, ex quibus ſal edu-r; Rex quotannis maxima emo-ienta percipit, ut poſtea plenius ſu-s dicturi.

. E decimis omnium mercium quę elgio, Francia, Anglia, Italia, Luſi-ia, aliiſque exteris regnis & Domi-in Hiſpaniam inferuntur; id vecti-Almoxariff vocant voce à Mauris tuata.

. Decimæ omnium mercium quæ pali aut ex aliis Andaluziæ portubus unt in Indiam occidentalem; om-enim illæ merces cum Hiſpali aut illis locis ſolvunt, vigeſimam Regi dunt; itemque ubi in Indiam dela-ſuerint, in eundem modum denuo eſimam ſolvunt, ita ut decimam oque in totum perſolvant; id vecti-Almoxariff Indiæ Hiſpanicæ vocāt.

6. Tributum annuum quod Re
Hispaniæ quotannis Regi præsta
id autem distribuitur per cunctas
vincias, terras & urbes inter plebe
nam nobiles, feudatarii, & Equites
munes sunt; censentur enim plebe
cundum facultatum & bonorum
uscujusque æstimationem, ac quot
nis inde Regi tributum persolvu
vulgo vocant *los servitios ordinari*

Extra ordinem enim nonnumqu
servitium Regi præstant regna Hi
niæ; uti anno 1591 ob gravissin
sumtus quos Rex fecerat in Class
illam formidabilem anno 1588, R
servitium octo millionum: dein
sus quatuordecim, & ad extrem
XIX millionum à subditis collatu
atque hæc quidem tria servitia in
paucos annos Philippo II. præstita

7. Vectigalia decimarum siccor
portuum vulgo *de Puertos Secos*; s
autem decimæ omnium mercium
terrestri itinere è Regnis Valenc
Arragoniæ, Navarræ, in cætera
spaniæ regna devehuntur, aut vicis
ex Hispaniæ regnis in prædicta l
conducuntur. Idem quoque in Lu
taniam & vicissim è Lusitania loc
habet.

8. Vectigal lanæ quæ è regno e
hi

tur,nam ſinguli ſacci(qui fere decem
obas pendent, aroba autem viginti
inq; libras)duos ducatos pendunt,ſi
digenarum ſint, ſin vero à peregri-
s prius emti fuerint, quatuor ducat.
9. Reditus quos Rex habet ex Hi-
anica moneta, nempe ex quaque
larca ſex ducatorum argenti, quæ in
ionetaria domo laboratur Realem
num; quod vectigal *El Senneoreaxo*
e la Moneda appellatur.
10. Ex herbis & paſcuis publicis,
uæ quotannis à Rege elocantur.
11. Ex argento vivo quod Almalæ
ruitur in montanis SierræMorenæ in
ampo Calatravæ.
12. E fodinis Guadalcanæ in Eſtre-
nadura & montanis Morenæ,quæ ar-
enti ſunt; quæ olim magnam ſum-
nam reddebant, & interdum 187 ar-
enti quentos;ſed nunc admodum im-
ninuta vix taxari poſſunt.
13. Tributũ quod quotannis omnes
Hiſpaniæ terræ reddunt mancipiorum
& triremium gratia vulgo *El exercitio*
vocant.
14. Reditus,quem vocant *de la mo-*
neda forera, quo unusquiſque focus
ſingulis annis Regi cogitur ſolvere 7.
marevediſios, cujuſcunque conditio-
nis ſint homines.

15. Locatio ſive reditus luſoriaru chartarum quæ foris in Hiſpania invehuntur, nam è ſingulis percij Rex dimidium realem.

16. Vectigal quod panni, Floren- næ Raſſæ vulgo dicti, qui foris in H- ſpaniam invehuntur ſolvunt: nim rum ſinguli panni 6. ducatos.

17. E reditibus ordinum militariu S. Iacobi, Calatravæ & Alcãtaræ, qu Rex Fuggeris Auguſtanis locare ſol annuo pretio nonaginta & octo qu torum: id vulgo vocant *El ſubſidio.*

18. E bullis ſive indulgentiis Papal bus, quas Papa Regi concedit in ſe annos & ita porro, quę ſubditis à Reg venduntur, ut ipſis vetitis diebus ca nes liceat edere; vulgo vocant *la Cru zada*, quia primum conceſſa fuit a belli ſumtus ſuſtinendos adverſus infi- deles & hæreticos gerendi.

19. Tertiæ vulgo Terzæ; Ponti- fices enim Romani jam olim Regi- bus Hiſpaniæ conceſſerunt, tertium nummum omnium Eccleſiæ redi- tuum, rerumque Eccleſiaſticarum, in ſubſidium bellorum, defenſionem- que Catholicæ ac Romanæ Religio- nis, qui item à receptoribus Alcava- larum recipitur, & una cum Alcavalis elocatur.

20. De-

20. Decima quam Rex per con-
ſionem Pontificis percipit ex omni-
s bonis & terris Eccleſiæ; *El Excu-*
lo vocant vulgo.
21. Extra ordinem autem percipit
x à populo duas milliones ducato-
m; unde hoc ſubſidium ſive tribu-
m *des millions* appellant; Id au-
n in conventu ordinum Regni
gi indulgeri ſolet in quatuor aut
annos; quibus elapſis rurſus
nveniunt ordines, & pro re nata
m tributum in alios annos proro-
nt.
22. Ex piſcatura piſcium quos vo-
nt Atun: id vectigal vocant *Al-*
drava.
Denique ubi aliqua neceſſitas ur-
, ad Papam recurritur, & illius con-
ſione Clerus Hiſpaniæ novis oneri-
s gravatur; operæ pretium eſt *Car-*
alem Oſſatum ea de re loquen-
n audire.
In Epiſtola LXXVI. *Ann.* 1596. ita
ibit: Rex Hiſpaniæ anno cIↃ IↃ LX
mum obtinuit facultatem à Papa,
cipiendi à Clero Hiſpaniæ trecenta
llia coronatorũ in ſingulos annos,
que quinquennii ſpatio, ita tamen ut
npus prorogari poſſet, ſi ita Papæ
deretur: id in eum finem ut quin-

quaginta triremes instrueret, quæCle
Hispaniæ dicerentur, & solummoc
contra infideles & hæreticos milit
rent: eaque conditione ut Rex int
biennium propriis impensis armar
alias LXXX triremes supra L. illas Eccl
siasticas supradictas. Porro anno CI
IↃLXII à Papa obtinuit augmentu
Ecclesiasticarum triremium ad num
rum LX & subsidii dicti incrementu
ad 4.200.000 ducatorum; triremiu
autem quas ipse fabricare tenebatu
numerus diminutus fuit ad XL. Et pc
pauca: Rex jam diu prædictam sur
mam percepit, percipietque porro nc
modo hæc bis centena supra quadri
genta millia ducatorum quotanni
sed etiam ad quingenta & sexcen
millia ducatorum, hoc solo prætext
Præterquam quod per alias concessi
nes ipsi à Papis factas jam dudum a
tea percepit è reditibus Ecclesiastic
tres milliones ducatorum aureoru
in auro singulis annis; neque ullus
Clerus in toto orbe Christiano, q
majoribus oneribus prematur, qua
Clerus Hispaniæ, quique hoc nomi
principi suo sit infensior.

Idem ann. 1601. Epistola CCLXXI
Ad Regem Gall. M. T. haud dubio
Hispania intellexerit. Regem Hispan
descr

scribi curasse per totum regnum o-
nem argenteam suppellectilem non
odo Ecclesiarum, sed & particula-
m; jam ante ad me perlatum est, re-
m sub prætextu expeditionum susci-
ndarum contra hæreticos & Turcas
petrasse à Papa dimidiam partem
ppellectilis argenteæ omnium Eccle-
rum & singulorum Ecclesiasticorum
r totam Hispaniam. Verum nondum
sim certo affirmare rem ita se habe-
, id vero certissimũ est, Papam mense
bruario hujus anni Regi Hispaniæ
ncessisse tres milliones quotannis
rcipiendas ex oleo & vinis Ecclesia-
corum omnium; id est sex annis
ctodecim milliones: præter gravissi-
a onera quæ Clerus Hispaniæ jam
dum tulit. Hoc tributum trium mil-
onum annuatim percipiendarũ cœ-
it sub Gregorio XIV, verum Papa qui
odie præsidet, concessionem hanc
rorogare detrectaverat ad mensem
unc Februarium; quo illam proroga-
it in aliud sexennium.

Idem Epist. CCLXXXIII. Modo depu-
ati à Clero Hispaniæ hic advenerunt,
t querantur de concessione trium
nillionum quotannis à Clero exigẽda-
um in sexennium Regi facta; potissi-
num autem de eo, quod Papa permi-

 serit

ſerit Regi id facere per ſuos admi
ſtros. Hæc querela cum nonnulla v
borũ acerbitate à deputatis fuit in
cuta, & à Sanctitate ſua cum quada
animi perturbatione audita. *Hæc il*

XXIII.

REDITVS ANNVI REGIS
Hiſpaniarum. Ex Ioanne Hu-
gonis Linſcotano.

SALINAE Hiſpanicæ co
ronæ annua taxa ferun
nonaginta tres Quento
maravedis 93.Quen

Decimæ maris, merciun
foris in Biſcayam venientium, atque e
provinciis Guipiſcoæ, quatuorq; Mon
tanarum urbium mari adjacentium
ſolvunt ex omnibus mercibus, quæ in
Caſtiliam terreſtri itinere devehuntur
decimas; ſuſcipiunturq; in ædibus tri-
butis deſtinatis urbium Victoriæ, Hor-
dunæ & Valmoſcedæ; redduntque an-
nuatim Regi 70.Quent.

Decimæ maris, mercium quæ per
Regnũ Legionis tranſeunt ac per por-
tus Sanabriæ & Villæ Francæ proce-
dunt, reddunt 1.Quent.

Decimæ maris, Principatus Aſturiæ
per

: urbé Oviedo transeuntes, reddunt
5000. maraved.
Reditus præfecturæ Vrbis Bilbao ex
ercibus foris advenientibus 490500.
araved.
Burgos Civitas cum territorio suo
vit nomine Alcavalarum & tertia-
m 17.129.880.mar.
Balivatus Burgos, qui de Bureba di-
ur, solvit annuatim 2.646.000.mar.
Montana Ocæ 34.000.mar.
Ballivatus provinc. Rioxę 3.757.000
araved.
Ballivatus Hebri 2.346.000.mar.
Victoria Civitas 269.000.mar.
Guipiscoa provinc. ex Alcav. & terr.
81.000.marav.
Ferrum illius provinciæ 150000.m.
Septem Ballivatus antiquæ Castellæ
Montanis siti 942.000.mar.
Vallis Mena in iisdem Montanis
5000.marav.
Provincia Civitatis Logronno
7.746.000.marav.
agus oppid. & territorium 151000.
marav.
ppidum S. Dominici 4.812000. ma-
raved.
llivatus urbis Diego 1.545000.mar.
llivatus Candemunnon 4.612000.
marav.

Ballivatus castri Xeres 8.485000.ma
Ballivatus Serrata 1.965000.m
Ballivatus Monson 2.276000.m
Palericia civitas ac Provincia Camp
solvunt quotannis 16.940000.
Carion urbs 4.945000.mara
Ballivatus Carion 2.920000.ma
Vici P. Alvaresii de Vega 655000.
Satiagon oppid. 2.125000.ma
Saldanna oppid. 1.013000.ma
Ballivatus Perinæ 178000. ma
Ballivatus Cāpi inMontanis 1.73000
marav.
Vallis Miranda 557000 ma
Quatuor urbes maritimæ, Laredo
Sant Ander, Castro de Vrdiales
San Vincente solvunt quotann
3.345000. marav.
Asturiæ principatus & Civitas Ovied
12.345.000.marav.
Vrbs Lugo Regni Galæciæ cumEpisco
patu suo solvit annuat.4.137.000.m
Vrbs Mondonedo Regni Galæci
1.732000.marav.
Orense ejusque territorium 6.505000
marav.
Complutum cumArchiepiscopatu su
solvit annuatim 18.212000.mar
Civitas Tuy cum territorio 5.827000
marav.
Civitas Ponte Ferara 1 975000.m
Civi-

itas Leon & Episcopatus 6.350000.
maraved.
orga Civitas & Episcopatus
2.455000.marav.
batia Leg. & Astorgæ 797000.m.
ræciæ Salæ in Astur. 231000.mar.
mora ejusque territor. 15. 525000.
marav.
oro ejusque territor. 11.112000.m.
enæ ducatus Ossunæ urbs 62000.
marav.
llis Guyrenæ 2.335000.mar.
bs Barasil de la Coma 250000.m.
lamantica cum territor. 24.345000.
marav.
bs Rodrigo cum territ. 14.345000.
marav.
risdictio Trigeros 417000.mar.
vitas Olmillo 47000.mar.
ordesillas cum territorio 2.600000.
marav.
allodolid cum territor. 29.730000.
marav.
orde Humos civitas 827000.mar.
Iedina delCampo illiusque jurisdictio
solvit annuatim 31.375.000.mar.
ivitas Olmeda 2.149000.mar.
Iava Civitas & septem Ecclesiæ
333.000.marav.
Iadrigal Civitas 682.000.mar.
Arenalo Civit. & territ. 5.310.000.m.
Avila

AvilaCivitas ejusq;potestas 19.365.c
marav.
Segovia cum diœcesi 12.480.000
Aranda de Duero 3.350000.m
Roa Civitas 1. 515000. m
Gumiel de Yzan quæ est Ducis Ossu
Civitas 154000.m
Sepulveda & territor. 3.540000.m
Soria oppidum cum potestate
10. 282000. marav.
Osinæ oppidum & Episc. 4.000.00
maraved.
Agreda & Tarasona 2.083000.ma
Molina oppidum 5.792.000.ma
Siguença ejusque districtus 3.662.00
marav.
Cuenca & Dominium 24.645.000.m
Huete oppidum & territ. 17.916.000
maraved.
Villa Rexe de Fuentes 2.517.000.m
Villenæ Marchionatus, qui complecti
tur urbes Timihillam, Abasetten
Rodam, S.Clementem & Civitaten
Villenam cum territ.31.503.000.m
Belmonte oppidum tantum solvit ter
tias, quia Alcavalæ sunt Marchionis
476000 marav.
Murtia ejusque dominium 14.820.000
marav.
Lorca oppidum 5.000.000.m.
Cartagena cum territor. 2.Quent.
Alcaraz

araz cum territorio 16.948.000.
narav.
ura de la Sierra cum Provinc. &
rr.Magiſtr.S.Iacobi 11.091.000.m.
a nova de los Infantes ejuſque Pro-
vincia, dicta El Campo de Moryel
d Magiſterii S. Iacobi pertinens
.664.000. mar.
inna oppid. ac Provincia Caſtilla
dicta Magiſt. S.Iacobi 23.Quent.
dalaxara oppid. 11.064.000.m.
s & Poſo oppida 160000.mar.
ionaſid oppid. ac provinc. Sonta,
Magiſtr. S. Iacob. 1.188.000.m.
pida Vzeda, Talamanca, Tordela-
una cum territorio, quę ad Archie-
piſcopatum Toletanum pertinent
3.250000.marav.
pidum Yepas 423000. mar.
la de Henares cum oppid.Brivega,
uæ ſunt Archiepiſcopatus Toletani
.250000.marav.
pidum Madrit cum territorio ſuo
3.250000.marav.
nitatus Punno en roſtro 1.262000.
araved.
es Cubas & Grinnon, quæ Alva-
um de Mendoça Dominum agno-
unt, qui Alcavalas percipit, è tertiis
7000. marav.
Galapagar D.Infantat.160000.m.
Vrbs

Vrbs Illeſcas 2. 297. 000.
Vrbs Toletum ejuſque membra
Quentos.
Domini armentorum, quæ è Mo
nis Eſtremaduram paſtus grati
tunt 19. 503000.
Vici Prioratus S. Ioann. 7.055000
Vrbs Almagro ejuſque Provincia
dicitur Campo de Calatrava
7. 120000. mar.
Alcavalæ herbarum & olerum qu
eodem Magiſtr. veneunt 3. 438
marav.
Vrbs Cuidad Real 4.150000.
Vici in ea plaga ſiti, quæ Archidia
natus Talaveræ del Rey dic
14. 326000. mar.
Placentia urbs ejuſque Dominiu
vici, qui Archidiaconatus dicu
18. 475000. marav.
Truxillo ejuſque diſtrictus 12. 2240
marav.
Caceres urbs & territor. 7. 85000.
Badajoz ejuſque provinc. 9.9720
marav.
Alcantara cum territorio 9. 4030
marav.
Paſcua & Olera ibidem 3.481.000.
Serena Provinc. Mag. Alcantar.
7.570000. mar.
Merida ejuſq; territorium in Prov
L

Leon pertinens ad Magiſtr. S. Iacobi
21. 234000. mar.
bs Fuente el Maeſtro in Prov. Leon.
Magiſtr. S. Iacobi 6.973000. mar.
bs Guadalcana Magiſterii S. Iacobi.
cum territorio . 3. 305000. mar.
bs Xeres de Badajoz ſub Magiſterio
S. Iacob. 7. 100000. mar.
bs Hiſpalis ſive Sevilla ejuſdem membra & diſtrictus 382. 387000. mar.
ditus Domini ut vocant 2. Quent.
bes Palma & Guelves ſub Comitibus
ſuis ſunt pro tertiis 235000. mar.
bes Tevar & Ardales ſub Marchione
Ardales pro tertiis 235000. mar.
bs Ellerena Provinc. Leon, & Magiſterii S. Iacob. 3. 125000. mar.
bs Cadiz 8.452000. mar.
Almadrava, id eſt piſcatu Thynnom vul. Atun 3.350000. mar.
ibaltar ab Alcavalis immunis eſt,
ſolvit pro tertiis 1.500000. m.
rez de la Frontera 21.050000. mar.
bs Carmona 9.450000. m.
ra & Setefilla 680000. mar.
bs Ecyia cum ſuburbib. 15.500000. marav.
rduba ejuſq; diſtrict. 48.995000. m.
ca dicta Realengos de Corduba
17.316000. marad.
vitas Anduſcar 4.800000. m.
Civitas

Civitas Vieda 11.346.000.m

Civitas Baeça 17.316.000.m

Civ. Quexada 1.415000.m

Adelantado de Carcoia 6.885000.m

Comitatus S. Stephani 1.340000.m

Vrbs Martos in Andaluz Magisterii Ca-
latravæ cum distrctu 11.436000.m

Vrbs Iaën & territorium 15.60900
marav.

Granata & territor. 42.910000.ma

Sericum Regni Granatensis olim an
expulsos Mauros valebat 42. quen
nunc tantum 22.

Aguela & Avissos Granat. 2.75000
marav.

Loxa & Alhama G. 3.650000.m

Civitas Baça G. 10.626000.ma

Guadix Civitas G. 6.395000.m

Almena Civitas G. 3080000.m

Almunecar, Mutril & Salabrena Re-
gni G. 2.643.000.m

Malaga Civitas G. 16.269.000.m

Veles Malaga civ. G. 3.519000.m

Pulchena urbs 410000.ma

Ronda & territor. 5.334000.ma

Insula Canariæ 4.850000.m

Teneriffæ 3. Quentos

Palma. 2. Quentos

Tributum annuum, quod Regna Hi-
spaniæ Regi pendunt nomine Servi-
tii ordinarii, valet quotannis centum
&

iatuor quentos & trecentos &
que maravediſios. 104.305.000.
aved.
ectigalia ſiccorum portuum, ut
nt, è Regnis Valentiæ, Arragoniæ
avarræ, tam in exitu quam introi-
lvunt quotannis quadraginta no-
quentos & triginta quinque mil-
naravediſiorum, id eſt 49.035000.
aved.
ectigalia ſiccorum portuum Regni
ugalliæ tam in exitu quam in-
u reddunt annuatim 34.155000.
av.
ectigal Lanarum quæ è Regnis Hi-
iæ exportantur, reddit quotannis
86000. marav.
ummum Almoxariff Civitatis Hi-
is vulgo Siviliæ, quod urbs ipſa à
e conducere ſolet, ſolvit quotannis
,309000. maraved.
Almoxariff Indiæ Hiſpaniæ quod
tas Hiſpalis in eundem modum à
ge conducit, pendet annuatim
Quentos.
Moneta Hiſpanica vulgo El Senneo-
o de la Moneda in ſola urbe Hiſpa-
ſi, quæ tantum reddit, quantum cę-
æ omnes, valet 22 Quentos.
Magiſtratus S. Iacobi, Calatravæ &
cantaræ Rex Fuggeris Auguſtanis
 locare

locare solet pretio annuo nonagint
octo quentorum.

Nota. Ab aliis observatum inve
Magisteria horum ordinum Regi
spaniæ quotannis reddere bis cent
& quadraginta millia ducatorum,
summa multo minor est quam ea
prodit author noster, quæ facit 26
duc, & 125. mar.

Locat præterea Rex herbas & pas
Magistratuum prædictorum & ann
tim ex illis percipit triginta septé qu
tos 37.000000. m

Ex Argento vivo Almadæ, è monti
Morenæ in Campo Calatravæ, qu
Rex annuatim locat septuaginta
bus quentis 73.000000. m

Bullę seu indulgentiarum Papali
litteræ, omnibus impensis dedu
reddunt annuatim ducentos quent
ea summa deducta in Belgicam mo
tam (inquit author) facit sexdecim a
tonnas.

Alii observant ex hisce bullis annu
tim à Rege percipi duas milliones
quadringenta millia librarum, sive fl
renorum, ut nos vocamus.

Subsidium, quod Clerici ex bene
ciis annuatim pendunt, valet quota
nis promiscue 65. quentos, id
65.000000. maraved. 172800. duc.

V

Vide quæ supra ex Cardinale Ossà-
obſervavimus.
El Excuſado, id eſt tributum an-
um quod Epiſcopi & Eccleſiæ an-
atim pendunt, valet 110. quentos
eſt 293333. duc. 125. maraved. idque
nnibus expenſis deductis.
Nota. Ab authore Gallico obſerva-
m invenio, hoc tributum annuatim
n reddere ſexcenta & viginti millia
ıcatorum.
Fodinæ Guadalcanæ quoniam mul-
m exhauſtæ, quid hodie reddant, ta-
ıri non poteſt.
Tributum quod Regi quotannis
æbent cunctæ terræ Hiſpaniæ, man-
piorum & triremium gratia (vulgo
ocant Exercitio) 7.750000 mar.
Tributum forarium vulgo de la
Moneda Forera quotannis reddit
.656000. marav.
India Hiſpanica quotannis Regi red-
it trecentos quentos, id eſt 800000.
lucat.
Navarræ Regnum quotannis Regi
Hiſpaniæ reddit 35.500000. maraved.
94666. duc. & 250. mar.
Regna Valentiæ, Arragoniæ & Ca-
talauniæ præter alia tributa, Regi
quotannis reddunt ſeptuaginta quinq;
quentos, id 200000, duc.

Insulæ Sardiniæ, Majorca & Min-
ca nullum Regi emolumentum ad
runt, quia cuncti earum reditus, in e
dem impenduntur.

Insula Sicilia quotannis dat 3
Quentos, id est unam millionem d
Regnum Neapolitanum 450. que
tos; de hoc amplius diximus in libe
de principibus Italiæ.

Ducatus Mediolanensis 300. Que
tos, de hoc quoque diximus in libel
de principibus Italiæ.

Provinciæ Belgicæ ac Burgundia s
lebant Regi reddere 700. Quen
Locatio chartarum lusoriarum fe
per totum Hispaniæ Regnum 20. qué
Panni Florentini 10. quen
Cuncta hæc (inquit *Linscotanus*)
authographis codicibus fideliter su
translata; fuitq; hic rerum status ann
1578. cum Rex Hispaniarum nondu
Portugalliæ potens esset. Omnes ver
hi reditus in unam summam contrac
faciunt 13. milliones auri & 48000, du
catos, nostra autem Belgica moneta
tres florenos in ducatum computes
452 tonnas auri, & 44000. florenos
Hæc ille. Sed calculus non conveni
& in alterutro numero vitium subesse
necesse est, nam 13.048.000. duc. tan
tum faciunt 39.144.000. florenos. No
suppu

ɔputatione ſingulatim facta depre-
ndimus in priore numero 13 millio-
m & 48000. ducatorum errorem
n eſſe D. T. V. Y. qui relationem
ecedentem redituum regiorum in
npliſſimum ſuum commentarium
ulit & ad monetam gallicam revo-
vit, ab hoc calculo non multum ab-
lit; colligit enim in unam ſummam
199048. coronatos.

Relatio de Regis Hiſpaniæ opibus
ad Honorium ita colligit.

Regna Majeſtatis Catholicæ non
nplius quam novẽ milliones aureo-
quotannis regi pendunt hoc modo:

ſpania	1.400.000 duc.
liæ	2.300.000.
ndria & Burgundia	2.100.000.
jorica & Minorica	50.000.
dinia	60.000.
ilia	600.000.
gnum Neapolitanum	1.500.000.
catus Mediolanenſis	1 000.000.
Summa totalis	9.010.000.

Hiſce autem non comprehendun-
ampliſſimi reditus, quos Rex quot-
nis percipit à Clero ſuo.

Atque hæc quidem ratio redituum
nuorum Regis Hiſpaniæ fuit; certiſ-
a quidem anno 1578. nam quæ à

Linſcotano noſtro relata ſunt ex
tionibus Regni, & aliis indubitatæ
dei monumentis fuerunt tranſcri
ut ipſe teſtatur. Verum crebro mut
multa nullum dubium eſt, neque en
Regni vectigalia quæ Almaxariff
cant, ſemper eadem ſumma redim
tur; & reditus quos Rex ex India
ſpanica percipit, non unum ſingu
annis ſervant tenorem; quod ut e
dentius pateat, hic aliquot annor
cenſus, prout accepimus, adjungem

Anno 1608. claſſis Indica Hiſpa
intulit undecim milliones ducatoru
quarum quatuor Regi ceſſerunt.

Anno 1610. ex India appulerun
million. 151896. ducator. pro R
2.716.932. duc.

Anno 1612. Ex India appuleru
11. milliones & 796695. ducat. è q
bus Regi ceſſerunt; 3.504657. duc.

Anno 1613. Ex India appulerunt.
million. 59794. d. aut ut alii; 10.320.9
duc. è quibus regi ceſſerunt 2.810.7
d. aut ut alii ſcribunt 2.810.7

Anno 1614. Ex India appuleru
11. milliones 297068. ducat. è quib
Regis ærario acceſſerunt 3.028.8
ducator.

Anno 1615. Ex India in totum
pulerunt 10. milliones 129.331. du
quib

bus Regi cesserunt 2.305. 710. duc.
Anno 1616. Ex India appulerunt
milliones & 131852. duc. pro Rege
2.459.duc.
Anno 1618. Ex India appulerunt
milliones ducatorum, pro Rege
4.031. ducat.
Anno 1622. Regi destinata erant è
ntinente & Nova Hispania 1.913875.
at. Sed classis illa horrenda tem-
ate jactata magnam jacturam passa
neque illo anno in Hispaniam ap-
it.
Anno 1623. Classis Indica æstima-
uit 12 .135. 207. ducat. è quibus Re-
competebant 3.465.600. ducator.
hæc quoque classis maximam ja-
ram passa est, 2. 229. 365. ducator.
ri haustis.
Anno 1624. Eadem classis appulit
imata 14.113.801. ducatorum. E
bus Regi cesserunt 2.525.565.duc.
Anno 1625. Eadem Classis Regi at-
t 1.144.919. ducat. in totum autem
46.632. ducat. nam nihil auri aut
enti è Peruvia venerat illo anno ob
tum nostratium, qui cum classe sua
re Meridionale infestabant.
Anno 1626.Ex India appulerunt 17.
lliones 520.257.ducat.è quorum nu-
ro Regi cesserunt 3.504.297.d.

XXIV.

Reditus annui Regni PORTVGALLI

Ex Ioann. Hugonis Linscotan.

ORdinarii reditus Regni P tugalliæ annuatim asc dunt ad 1.100.000. d Reditus autem Magis tuum ordinum milita quorum Rex ipse hodie magister quique possident Insulas Azores, M deram, Insulas Capitis Viridis, S. T mæ, del Principe, reddunt quotan 200. 000. duc.

Reditus Castelli de Mina in Guin qui ad ordinis Christi magisteri pertinent, 100. 000. duc

Reditus Brasiliæ 150000. d

Vectigalia aromatum aliarum mercium quę ex India Orientali qu annis in Portugal. invehuntur 600 ducat. sive 18. tonnas auri ut Be vocant: nam quæ in ipsa India è ve galibus aut tributis quocunque m percipiuntur, ibidem rursus imp duntur, ita ut Rex nullum emolum tum illius capiat.

In summa reditus annui Regni P tugal

galliæ sunt 2.200.000.d.aut.66.ton-
æ auri,ut nostrates vocant.

Expensarum ejusdem Regni hic est
lculus & modus.

1. In Stipendia ministrorum Iusti-
æ, aliosque officiales, in ipso regno,
npenduntur quotannis 100.000.d.

2. In Tencas,(ita vocant dona & im-
unitates, quas Rex tanquam feuda
enemeritis ad vitam concedit) quot-
nnis expenduntur 300000. duc.

3. In Iuras, (ita vocant reditus an-
uos quos vendit & in perpetuum hæ-
editario jure possidendos certis perso-
is concedit, qui sicuti alia patrimo-
ialia bona ad hæredes transeunt) an-
uatim expenduntur 150. mill. ducat.

4. In arces & munimenta Africæ
annuatim expenduntur 300. mil. duc.

5. In quinque triremes, quæ Regis
sumtu armantur, quotannis expen-
duntur 50. mill. ducat.

6. In classem quæ Indicas naves ducit
atque reducit 300.mil.d.expenduntur.

7. In Moradias, (ita vocant merce-
des & stipendia annua quæ Rex con-
cedit, partim ministris suis, quos vo-
cant Mocos da Camara, Cavalleiros
Fidalgos & similes, partim aliis bene
meritis,aut quorum parentes Regi ali-
quid officii præstiterunt; sunt autem

perexigua hæc ſtipendia & tantum c
ceſſa ut equos ſuos alant, licet nullo
interdum poſſideant aut alant;eadem
que & parce & maligne ſolvuntur:
annuatim impenduntur 80. million
ducatorum.

8. In Alimenta Regiæ familiæ, atq
Proregis quotannis fere expenduntu
300, mill. ducat.

9. Denique in arces atque alia munita loca Regni ipſius quotannis expenduntur 200. mill. ducatorum.

In ſumma; expenſa omnis quotannis aſcendit ad 1680000. duc.

Hactenus è Io. Hugonis Linſcotano.

Author autem Relationis de Regno Portugalliæ apud Honorium ſcribit reditus annuos hujus regni eſſe 3660000 duc. eoſque penitus omnes quotannis in miniſtros regios, tam Eccleſiaſticos quam ſeculares, in milites, in claſſes aliaque rurſus expendi, neq; interdum ſufficere.

Quia autem *Nicolaus Oliveira* anno 1620. librum edidit, in quo diligentiſſime & minutatim explicat reditus omnes annuos Regni Portugalliæ atque expenſas univerſas, operæ pretium erit ea ordine ex ipſo deſcribere.

Primo

?rimo itaque reditus Regni & Do-
aiorum, quæ Reges Portugalliæ in
eris Provinciis bello acquiſiverunt,
in Teloniis publicis, *Alfandegas*
i vocant, paſſim colliguntur; (quip-
omnes merces & res quęcunque ve-
les ſolvunt alii decimam alii quintã,
i aliam partem, excepto tritico
od foris importatur, id enim libe-
m eſt ab omni vectigali) in hunc mo-
ım ſe habent.

1. Alfandegæ totius Regni atq; vr-
s Olyſiponenſis reddunt quotannis
o. quentos reeſiorum, id eſt 425000
ruſatos.

2. Vectigal lignorum omnium quot-
nnis locatur 10.700.000. rees, id eſt
6750. Cruſat.

3. *A Caza dos Cincos*, id eſt Porto-
ium quo quinque ſolvuntur de uno-
uoque centenario, annuatim condu-
itur 7.200.000. rees, id eſt 18000. d.

4. Septem caſæ vectigalium vini,
olei, carnium, piſcium, fructuum, Ni-
gritarum, & ſimilium rerum in Civita-
e Olyſiponenſi reddunt quotannis
nonaginta quentos rees, id eſt 225000.
cruſat.

5. Vectigal vini, quod vocant o Real
d'Agoa reddit quotannis nové quen-
tos rees, id eſt 22500. cruſ.

6. Vecti-

6. Vectigal carnium in macello re-
dit septem quentos, id est 1750.

7. Portus Sicci ut vocant reddur
triginta sex quentos, id est 90000. du

8. *O Consulado* (id est portoriu
quo tria solvuntur pro vnoquoq; cen
tenario mercium quę in Portugall. im
portantur, aut rursus ex illa evehun
tur, reddit per totum regnum octua
ginta quentos, id est 200000.c

9. Vectigal chartarum lusoriarun
annuatim locatur 5.400.000.re. id e
13500. crusat.

10. Cancellaria Curiæ reddit septen
quentos, id est 17500.crusat

11. Cancellaria Portuensis 700000
rees, id est 1750.crus

12. Vectigal ligni Brasiliani reddi
XXIV quentos rees, id est 60000.cr.

13. Vectigal mercium Indicarum
reddit quotannis 120. quentos, id est
300000. crusat.

14. Piper, diducto primum precio
quo emtum fuit in India & naulo qua-
tuor crusatorum pro unoquoq; quin-
tali, reddit 230 quent. id est 575000.cr.

15. Alfandegæ quæ in Africa sunt,
reddunt quotannis 1.200.000. rees, id
est 3000. crusat.

16. Impositio in vina Sanctareni red-
dit quotannis 780000.r. id est 1950.cr.

17. *O Estan-*

7. *O Estanco do Buzio*, (id est Apo-
ca publica qua certe merces Indicæ
duntur, reddit 1. 200. 000. rees, id
3000. crusat.
8. Setubalis tabula reddit 16. quen-
, id est 40000. cr.
9. Omnes Civitates & oppida hu-
regni habent certos reditus in fun-
, & è mulctis delinquentium & si-
ibus; Rex autem percipit tertiam
nnium partem; quæ reddit annua-
1 21. quentos, id est 52500. cr.
10. *Os foros das propriedades*, &c.
est, Annua onera quorumdam fun-
rum, quæ Regiæ Coronæ sunt ob-
xia, eiq; annuum tributũ pendunt,
dunt quotannis 778000. res, id est
5. crusat.
Hoc primum vectigalium sive re-
gen⁹ efficit quotannis 837.958.000
s, id est 2. 094. 895. crus.
Alterum redituum genus pro-
nit ex Almoxarifis, quibus colli-
ndis plura loca sunt destinata; red-
nt autẽ annuatim in hunc modum.
1. Almoxarifatus Pontis de Lima;
b quo comprehenduntur tria oppi-
& aliquot vici, reddit quotannis sex
entos & triginta tria mill. octingẽta
sexaginta septem rees, id est 15084.
usat. 267. rees.
2. Al-

2. Almoxarifatus Vianæ in cu
diſtrictu ſunt ſex oppida & aliquot
ci : 7.594.014.rees.

3. Almoxarifatus Guimaranes
cujus diſtrictu ſunt x. oppida & inp
mis Braga,& aliquot pagi:8.679.45

4. Almoxarifatus Averi in cujus
ſtrictu ſunt xxix oppida; 7. 777. 81

5. Almoxarifatus Porto in cuius
ſtrictu ſunt tres 11. 000. 483. re

6. Almoxarifatus Civitatis Viſeo
cuius diſtrictu ſunt undecim oppid.&
4.464.880.rees

7. Almoxarifatus civitatis Lame
in cuius diſtrictu ſunt xiv. oppida
plures vici,reddit quotannis 5.261.07
rees.

8. Almoxarifatus Caſtellobran
in cuius diſtrictu eſt antiqua civi
Idahna cum xviii.oppid. 7.593.039.

9. Almoxarifatus oppidi Mencor
in cuius diſtrictu ſunt novem oppi
6.340.336. rees.

10. Almoxarifatus oppidi Pinhel
cuius diſtrictu ſunt xxx. op. 6.942.87

11. Almoxarifatus Mirandæ in cu
diſtrictu eſt civitas Braganca & ſex o
pida 7.190.194.re

12. Almoxarifatus Villæ Real in c
ius diſtrictu ſunt tria oppid.5.780.74

13. Almoxarifatus civitatis Guardæ
cui

i⁹ districtu sunt XXIV. op. 6.798. 720.
14. Almoxarifatus Portalegræ civitis, in cuius districtu sunt XX. oppi-
8.480.312. rees.
15. Almoxarifatus Conimbricæ, in
ui⁹ districtu sunt XIX. op. 7.573.475. r.
16. Almoxarifat⁹ civitatis Leyriæ in
cuius districtu sunt XXIII. op. 4.832.625.
17. Almoxarifatus Tomar, in cuius
districtu sunt XLVIII. op. 6.726.594. r.
18. Almoxarifatus Abrantos:
147. 451. rees.
19. Almoxarifatus oppidi Sanctarē in
cuius districtu sunt XV. opp. 8.098.612.
20. Almoxarifatus Alenquer, in cuius
districtu sunt XVII. op. 6. 252. 692. rees.
21. Almoxarifatus Cintræ 3,443.587.
rees.
22. Almoxarifatus territorii Olysi-
ponensis, 1.300.356. rees.
23. Almoxarifatus civitas Eboræ
cuius districtu sunt XVIII. oppida,
.222.741. rees.
24. Almoxarifatus Estremos in cu-
ius districtu sunt XV op. 6.330.393. rees.
25. Almoxarifatus Eluas in cuius di-
strictu sunt XII oppida 5.468. 845. rees.
26. Almoxarifatus Beræ in cuius di-
strictu sunt XXVIII opp. 9.428.832. rees.
27. Almoxarifat⁹ Ouriques 5.872.976.
28. Almoxarifatus Algarbiæ, in quo
sunt

ſunt quatuor civitates & novem op
9. 124. 390. rees.

29. Eſteyrinha Faram; (id eſt ſi be
capio, Lacus aut Palus Faram) red
quotannis. 61. 768. re

30. Almadravæ (id eſt piſcatu
Thynnorum) reddunt quotannis 1
quentos rees.

31. Almoxarifatus Setuval, in cuj
diſtrictu ſunt XVII oppida 4.965.000

32. Habet præterea Rex in hiſce A
moxarifatib. XIII modios & II. Alqu
ros tritici, pro quibus ipſi ſolvunt
150. 788. rees.

33. Habet & domus Trancozi, qu
reddunt. 5000. ree

34. Habet & in dictis Almoxari
tibus, tritici modios bis mille ducen
hordei mille & quinquaginta, qu
percipit è campeſtribus & paluſtrib
quibuſdam locis, in quibus deriva
aqua ſementem faciunt incolæ: qui a
nuatim reddunt 27. 750. 000. ree

35. Præterea in ſingulis Almoxari
tibus quotannis regi cera penditur, q
conjuncta efficit 777. Arrobas, &
argento reddit 2. 722. 500. ree

Summa totalis horum redituum
Almoxarifatibus eſt 238. 555. 721. ree
ſive 596. 389. cruſa

Tertium redituum genus percip
R

x nomine Magisteriorum ordinum
litarium, tam in Regno quam pro-
iciis bello acquisitis.
1. Oppida Tomar & Soure, de ma-
terio ordinis Christi; Setuval & Alca-
de magisteriò ordinis S. Iacobi; Be-
ventum de Magisterio Avisi in ipso
gno reddunt quotannis 10.085.70.r.
2. Duæ commendæ ad ripam Tagi
deagalega & Alhos vedros 1.quen.r.
3. Vinum Almadæ & territorii ad-
entis 700000.rees.
4. Fodinæ stanni prope Viseum
0000. rees.
5. Teloneum Insulæ Maderæ tam in
gento quam mille arrobis Sacchari;
.621.000. rees.
6. Insulæ Azores, demtis tribus quen-
quæ ministris regiis impenduntur,
ldunt Regi quotannis 27. quentos
s. id est 67500.crus.
7. Insula Capo Verde cum adja-
ntibus insulis & terris 14. quent. id
35000.cr.
8. Castellum Mina in Guinea 40.
entos id est 100000. crusat.
9. Insula S. Thomæ locata est 14.
entis, id est 35000.crusat.
10. Congo, Arda, Angola 26.quent.
est 65000.crus.
11. India Orientalis in illis partibus

quotannis reddit Regi 1.375.000.par
ſive 412.500.000. rees: ſive 1.031.25
cruſat. Horum civitas Goa cum diſtr
ctu ſolvit annuatim 400000. pardao
12. Teloneum Ormus 252000 par
id eſt 75.600.000.re. ſive 189000.cru
13. Teloneum Dii 235000. pardao
ſive 70.500.000. ree
14. Reditus Bacaim ſunt annuati
125.000. pard. ſive 37.500.000.
15. Daman reddit 62000.pard. ſi
18.600.000. rees.
16. Chaul 32000. pardaos, ſi
9.600.000. rees.
17. Cochim 2000. pardaos, ſi
6.000.000. rees.
18, Sofalla 40000. pardaos, ſi
12.000.000. rees.
19. Monbaſſa 10000. pard. ſi
3.000.000. rees.
20. Malacca 104000. pardaos, ſiv
31.200.000. rees.
21. Maluco 50000. pardaos, ſiv
15.000.000. rees.
22. Manre 37000. pard
23. Ceylon 3000. pard. è tertia par
te Canellæ.
24. Mangalor 3000. pard
25. Bercelor 1000. pard
26. Braſil reddit annuat. 54. 400.00
rees: id eſt 136000. cruſat
Solvi

Solvitur præterea in licitatione om-ium vectigalium & tributorum pro noquoque centenario unus rees; fa-iuntque summa XI. quent. rees, quæ .ex in pios usus distribuit.

Summa totalis horum redituum est 37.705.570. rees.

Quibus si adjungantur 30. quenti, uos reddunt quotannis Salinæ regni, e quibus nihil dum diximus; & trium orum capitulorum summæ in unam ogantur; efficitur summa totalis re-lituum omnium Regni 1.744.219.291 ees: sive 4.360.548. crusatos & 91. ees.

Recipit itaque quotannis Rex Hi-paniæ secundũ calculos præcedentes.

Ex Hispania & aliis Dominiis 13.048.000.duc.

Ex Portugallia, &c. 4.364.584.cruſ.

17.408.548.

Quæ tribus florenis computatis in du-catos singulis efficiũt 52.225.644. flor.

His autem minime comprehendun-tur quæ Rex extra ordinem è prælato-rum & Cleri sui reditibus, ex Papæ in-dulgentia percipit; quæ quoque ingen-tem summam conficiunt, uti in supe-rioribus demonstravimus.

XXV.

EXPENSARVM REGIS IN ipſo Regno Hiſpaniarum ratio.

QVemadmodum Regis Hiſpaniarum reditus annui ingentes ſunt, ita etiam immenſæ ſunt illius expenſæ; quarum tamen ratio difficulter iniri poteſt; tamen hic quantum poſſumus, illas proſequemur.

1. Quoad familiam Regiam & aulam illius, annuatim expendit in Magnum Hoſpitii regalis magiſtrum 3000. ducat. in alios quatuor præfectos 6000. ducat. in viginti quatuor nobiles domeſticos, quorum unuſquiſque dietim percipit ſex reales, id eſt annuatim 4778. ducat. in decem nobiles cubiculi regii 3650. duc. in decem alios 1825. duc. & in reliquos qui aulæ inſerviunt 6500. duc. aliis minoribus miniſtris ſolvuntur 2405. ducat.

Ianitoribus deniq; ſexaginta 3180. d. omnium deniq; miniſtrorum aulæ ſtipendia annuat. aſcendunt ad 31338. d.

2. In milites corporis regii cuſtodes; in Tribunum, Legatum, ſigniferum, & centum Sariſſophoros è nobilitate Burgundica annuatim 14200. duc.

In

In turmam c peditum Germanorū ū suo Tribuno & aliis ministris 7800.
In turmam c peditū Hispanor.cum uo Tribuno & aliis ministris 8380.d.
In turmam 60.equitum 5670.duc.
In alios militares ministros 1650.d.
In 300. nobiles familiæ Regiæ qui nnuatim percipiunt singuli 40000. naraved. itaque in totum 31800.duc.
Secunda hæc expensa facit 69500.d.
3. In turmam c nobilium custodum orporis regii cum Tribuno suo & aliis ministris 19982.
In L nobiles Venatores quos vocant *Monteros de garda*, quorum singuli annuatim percipiunt 80. ducator. itaque 000. ducat.
Puerorū nobilium præfecto & magistris quotannis 2610.duc.
Tertia hæc expensa facit 26592.d.
4. In Capellanos, aliosq; ministros Musicos omnis generis 12920.d.
In alios XL. Capellanos, qui singuli nnuatim percipiunt 80.duc.3200.d.
Quarta hæc summa efficit 16120.d.
5. In equilis Regii administros qui agno sunt numero, & muliones; 932, duc.
In Aucupes regios & illorum ministros 3394.duc.
Quinta hæc summa facit 17226.d.

In totum autem expenſæ quæ annuatim fiunt in aulicos miniſtros, aſcendunt ad 160.776. ducat.

Et quantulam partem ſumtuum, qui in aulis tanti Principis fieri conſueverunt, attigimus.

Sumtus autem qui in politicos miniſtros fiunt, ita ſe habent.

1. In Senatores Conſilii Caſtellæ & cæteros illius adminiſtros 23422.duc.

2. In Senatores Conſilii Arragoniæ & cæteros illius adminiſtros 38312. ducat.

3. In Senatores & alios miniſtros conſilii Italici 18360.duc.

4. In Senatores & reliquos adminiſtros conſilii Indici 19715.duc.

5. In Senatores Conſilii quod vocant de Hazienda annuatim 9164.duc.

6. In Senatores & cæteros miniſtros conſilii ordinum militarium S. Iacobi, Calatravæ & Alcantaræ ann.9275.d.

7. In Inquiſitores & omnes illius adminiſtros, inter quos D. T. V. Y. recenſet xx. mille familiares, qui hæreticis accuſandis & capiendis per totum Regnum dant operam, & ſingulis tribuit penſionem annuam 80. ducator. atque ita omnibus hiſce familiaribus 1600000. duc. quæ ſumma licet mihi immodica videatur, tamen illius fide refe-

fero; atque ita universa expensa fue-
t: 1.700.686. duc.
8. In Rationalium curiam & rece-
ores aliosque administros 35463.d.
9. In Senatores consilii bellici & il-
us ministros annuatim. 3676.d.
10. In Consiliarios Cameræ ut vo-
nt & illius ministros 1332.duc.
Sunt & plura consilia, quorum ta-
nen ministrorū stipendia D.T.V.Y.
quo superiora hausimus, non com-
nemorat; qui fortasse ad majorem
mmam ascendunt quam præceden-
es; superiores autem simul faciunt
859.405. ducat.
Et utraque summa 2.020.181.duc.
Sed ea quæ hactenus de expensis Re-
is Hispaniarum diximus, minuta sunt
ro tanto imperio & fortasse non satis
ccurate subducta, sed quæ jam obiter
ddemus, majora sunt:
1. In superioribus Linscotani obser-
ationibus in Regium censum relata
uerunt, reditus Regni Neapolitani 450
uenti maraved. aut 1.200.000. ducat.
ed hunc majorem quidem esse in li-
ello de principibus Italiæ, verumtamé
otum in ipso Regno impendi & inter-
lum non sufficere, constans plerorum-
ue opinio est: Saltem nõ abs re fuerit
ummam à Linscotano observatam in

expensas denuo referre; itaq; dicim
Regem Hispaniæ in Regno Neapoli
no expendere 1.200.000 ducatoru

2. Ibidem dicitur, Provincias Bel
& Burgundiæ reddere 700. quentos
est 1.866.666. d. alii dicunt 2.100.00
Sed utut sit, totum in hisce provinci
consumitur, itaque hic ut eundem t
norem servem, in expensas refer
1.866.666. ducat.

His accedit quod Rex quotannis i
bellum Belgicum ex Hispania submin
strare cogitur immensas summas, & u
uno exemplo hic utar anno 1624. I
Belgium per Cambium ut vocant re
missa fuerunt 2.380.000. ducati. quo
hic in expensas Belgii refero.

3. Ibidem dicitur Ducatum Medio
lanensem quotannis reddere 300. quē
tos maravedis, id est 800000 ducat. d
quo reditu in libello de Principibus Ita
liæ diximus. Sed utut sit, totus in eo
dem ducatu consumitur, neque supe
rioribus annis potuit sufficere; itaque
hic rursus in expensas refero 80000.
ducat.

4. Eodem anno 1624. invenio in
sumtus in classem faciendos expensas
fuisse 1.200.000. ducat.

5. Item eodem anno in milites præ-
sidiarios limitaneos 600000. d.

6. In

6. In familiam regis, Legatosq; apud
incipes exteros 1.180.000. duc.
Atque hæc sex expensarum capita
endunt ad 9.846.666. ducat.
Nihil tamen hic de stipendiis mini-
orum civilium & politicorum in
a Hispania, quæ annuatim ut supra
tendimus faciunt 1.859.405. ducat.
Nihil de sumtibus quos Rex facere
gitur in Sicilia; nihil de immensis
mtibus quos sustinet in classe ar-
anda, quæ merces ex India occiden-
li reducit: nihil de pensionibus quas
iotannis in aula Papali, & fere in
nnium Principum aulis persolvit.
d hæc suffecerint de expensis illius,
ıà Rex Hispaniarum est; nunc de ex-
nsis illius in Regno Portugalliæ &
tione Regni illius, certiora afferemus
Nicolao de Oliveira, cujus jam su-
a aliquoties meminimus.
Is expensas Regni Portugalliæ ad
ıatuor capita revocat, quorũ primo
ntinentur expensæ quas Rex facit in
apella sua regali, in stipendiis mini-
orum Iusticiæ, in tencis & juris, id
t stipendiis & præmiis quæ Rex è pu-
icis vectigalibus & portoriis elargitur
obilibus & aliis benemeritis, aliisque
rsonis, quæ Regi inserviunt tam in
egno quam in provinciis exteris, &

claſſibus; quorum quidem portion
ſingulas minutatim proſequitur &
unam ſummam demum colligens;
centum ſeptuaginta quatuor quent
& octingenta & quadraginta ſepte
millia ſexcentos & octuaginta quatu
rees dicit aſcendere.

Primum igitur expenſarum cap
efficit 174.847.684.rees, id eſt 437. 11
cruſat. & 84. rees.

Ad ſecundum caput refert expenſa
quas Rex facit in juros, tencas & ord
nados & in Almoxarifatibus Regni
aliis reditibus regiis; eaſque ſingulatin
perſequitur & denique in unam ſum
mam colligit centum triginta quatuo
quentos, quingenta octuaginta & u
num millia & quingentos rees.

Secundum itaq; expenſarum capu
facit 134.581.500.rees, id eſt 33.6.453.cr
& 300. rees.

Ad tertium caput revocat expenſas
quæ à Rege annuatim fiunt in mini
ſtros publicorum vectigalium, & in
ipſa loca publica, in claſſes regias & ſi
milia; quas expenſas minutatim perſe
quitur, & in unam ſummam illas col
ligens dicit aſcendere ad quingentos &
unum ſupra viginti quentos trecenta
& novendecim millia & quinquaginta
quinque rees.

Tertium

:rtium ergo expensarum capitu-
, facit 521.319.055. rees, id est
1.297. crusat. & 255. rees.
d quartum caput revocat sumtus
: Rex facit in Africa, insulis, India
ntis, Brasilia & in summa in o-
bus provinciis extra Regnum bel-
:quisitis; quia autem longe major
uum Regni portio ex hisce terris
itur, operæpretium erit expensa-
rationem singulatim persequi.
. In tres arces atque oppida quæ
in Africa possidet, Septam, Tan-
& Marzagaon (nam in arce Ar-
, quia hodie ad Comitem Atougiæ
tinet, Rex nullos sustinet sumtus)
annuatim impendit: Septæ qui-
n viginti quatuor quentos; totidem
rzagaoni; & Tangeri quadraginta
o. in totum nonaginta tres quen-
rees, id est 232.500. crus.
2. In Insula Madera Rex quotannis
endit in stipendia Episcopi, Iudicũ,
bernatoris & aliorũ ministrorum,
vem quentos & trecenta millia rees

est	23250. crusat.
:ditus ut supra	66552 & dim.
Expensæ	23250
:stant Regi	43302. & dim. cr.

3. In Insulis Azorum Rex quotan-
nis

nis in eundem modum expendi
quentos sexcenta & triginta mill.
id est 39075. cru

Reditus ut supra	67500
Expensæ	39075
Restant Regi	28425. cru

4. In Insulis Capitis Viridis ut
cant expenduntur septem quenti
id est 17500.

Reditus ut supra	35000
Expensæ	17500
Restant Regi	17500.

5. In Insula S. Thomæ quotann
expenduntur quinque quenti & qua
dringenta millia rees.

Reditus ut supra	35000
Expensæ	13500
Restant Regi	21500. crusat

6. In Angola & vicinis regionibu
expēduntur septemdecim quenti, sexa
ginta millia sexcenti sexaginta sex rees.

Reditus ut supra	65000.
Expensæ	42651. cr. 266. rees.
Restant Regi	22348. rees 134.

7. In India Orientali reditus
omnis rursus impenditur. nimirum
411.500.000. rees. sive 1.031.250. crus.

8. In

. In Brasilia omnes itidem
us consumuntur in hunc mo-

apitania de todos los Santos	
.541.840. rees.	
apitan. dos Ilheos	159.053.
apitan. Porto Seguro	121.320.
apitan. R. de Ianeyro	1.806.520.
apitan. Spirit. Santo	6.094.040.
apitan. S. Vincent.	360.480
cariatu Seregippo	624.080.
apitan. Fernambuco	8.956.400.
apitan. Paraiba	2.069.381.
apitan. Tamaracæ	611.840.
apitan. Rio grande	3.518.581.
apitan. Seara	741.000.
aranhon	9.706.920
astro Para	6.000.634.
	59.310.089.

icolaus Oliveira licet disertè has
nas particulatim prodat, tamen
nam colligens dicit in Brasilia ex-
i quotannis 54.388.295. rees, sive
70.crusat:ubi itidem fallitur;nam
um sunt 135.970.crus. & 295.rees.
niversas autem expensas in unum
gens dicit annuatim à Rege ex-
i 1.455.077.299.rees:3.636.663.cr.
summa licet paulo justior sit,tamẽ
particularium summarũ subdu-
ctione

ctione non plane convenit, sed n
nihil excedit.

Reditus universi	4.360.548.c
Expensæ	3.636.663.
Restant Regi	632.885. cru

Hactenus è Nic. Oliveira.

Porro Regis Hispaniæ reditus &
pensas in India Orientali accurat
minutatim persequitur Eduardus
nesius Prorex, è quo hic quædam e
pendio delibabimus.

Goa reddit quotannis Rees	70.530.
Ormus	51.000.o
Dium, Bazar, Gogola	36.000.o
Damaon arx	15.455.8
Bazaim arx	41.520.2
Manora & Aceri	1.403.3
Chaul arx	9.188.7
Onor Castrum	4.620.o
Barcelor	120.o
Mangalor teloneum	218.8
Cochin vectigalia	15.000.o
Manar castrum	4.003.8
Seylan	900.o
Malacca	21.600.o
Maluco	300.o
	271.861.76

Verum ab hac summa deducenda su
R. 24.000.000. ratione arcium & C
stell

orum, quæ cum inter infideles sita ,qui facili negotio armis inter se & 1 Portugallis contendunt,non raro us ad loca illa impeditur & vectiga-ninuuntur : atque ita vera summa nium redituum erit 247.861.762.
'ræter hanc summam, etiam aliud utum colligitur, in arcibus & Ca-lis, quæ versus Septemtrionem ver-it ab urbe Goa, atque adeo in ipsa e, nimirum è precio omnium mer-m quæ invehuntur aut evehuntur um pro quoque centenario; & con-t summam Rees 24.078.000. quæ ıma tota impenditur eisdem arci- : instaurandis.
Expensarum autem ratio, quam m minutatim persequitur, ascendit Rees 214.718.878.

XXVI.

VDICIVM IO. BOTERI de Potentia Regis Hispaniarum.

AB Orbe condito nullum majus imperium extitit eo, quod Deus hodie Regi Catholico concessit : potissimum post-am Portugallia Castellæ fuit unita: mplissimas enim Provincias Europę, nobi-

nobilissimasq; Asiæ & Africæ regio[...]
complectitur;denique Novum Orb[...]
totum solus possidet sine ullo corriv[...]
In Europa totam Hispaniam possi[...]
quæ ab annis 800. nulli uni paruera[...]
habet Belgicas provincias quæ mi[...]
milliar. Italic. ambitu complectunt[...]
regnum Neapolitanum quod cIↃ cc[...]
mill. Ducatum Mediolanensem qui [...]
ne ccc; Insulas Majoricam, Mino[...]
cam & Ebusam, quarum prima c[...]
secunda cL, tertia LXXX. Siciliam q[...]
IↃ cc. & denique Sardiniam quæ I[...]
LXII. In Africa possidet longe optimu[...]
portum, quem ea Orbis pars habet [...]
mare Mediterraneum, eundemque c[...]
pacissimum & maxime securum, q[...]
propterea Marzalcabil, id est gran[...]
portus appellatur; præterea Orani M[...]
lillæ & Pegnoni loca. Dein extra fr[...]
tum Herculeum Insulas Canarias, qu[...]
XII quidē sunt, sed VII præcipuæ, qu[...]
rum nulla minus XC mil. ambit. Po[...]
tugallicæ autem coronæ jure in eade[...]
Africa possidet maximi momenti lo[...]
Septam & Tangerum, quæ veluti cl[...]
ves sunt Gaditani freti, & maris jux[...]
mediterranei atque Atlantici: ext[...]
fretum autem Mazaganum: prætere[...]
in immenso illo Oceano Insulas Te[...]
ceras, quæ septem numero, quaru[...]

Angl[...]

gra ambit XL mill. S. Michaëlis Inſ.
a XC: item Portum Sanctum, &
n longe inde Maderam (quæ CLX
l. circumgyrat) reginam Inſularum
ani Atlantici: Præterea Inſulas ca-
s Viridis, quæ ſunt ſeptem: ſub ipſo
uatore S. Thomæ inſulam, Madera
uanto majorem, & Sacchari ſupra
dum divitem: denique patronus
Dominus eſt totius oræ Africanæ
romontorio quod vulgo vocant
guero, ad Guardafuenſe, & com-
rciorum omnium & navigatio-
n arbiter in illo Oceano, & tot tan-
ue inſulis, quæ natura illic ſparſit
ximè è regione Cafrariæ, inter pro-
ntoria Bonæ Spei & Guardafu. Se-
tur Aſia, in qua ejuſdem Portugal-
reſpectu, Dominus eſt pene melio-
n locorum oræ illius occidentalis
nirum Ormuzii, Dii, Goæ, Malaccæ.
muzium autem propter ſitus ſui
portunitatem adeo opulentum eſt,
Arabes dicant, ſi totus orbis eſſet
us annulus, Ormuzium haud dubio
et illius gemma: & ad illud pertinet
na pars Arabiæ felicis, & Baaren Re-
a inſularum illius ſinus tam pro-
r magnitudinem illius cum fertili-
e ſoli conjunctam, frugumque va-
tatem, quam ob ditiſſimum marga-

ritarum piſcatum. Dium, Camba
(ditiſſimæ longe provinciæ) clavis
ſicuti illius maris: ad quod Portug
inſuper poſſident, Daman, Bazaim
Tanaam. Goa (nequid dicam de Ch
& arcibus in Cananor, in Cochin
Colan) civitas tanti momenti eſt,
Coronæ Portugallicæ tantum, qu
tum nullum Europæ Regnum, redd
Poſſident denique fere totam oram
Daman ad oppidum Meliapor, &
mnia aut ipſorum ſunt aut amicoru
præter Calicut. Zeilan amœniſſima
inſula totius univerſi, in hac obtine
arcem Columbo cum ſuo portu. M
lacca ultima eſt locorum quæ Port
galli poſſident in Aſia, & veluti cla
omnium commerciorum in Ocea
hoc Orientali & infinitarum pene I
ſularum, quę corpus conficiunt nequ
quam minus ipſa Europa. Habent ul
rius, potius loca quam arces, ad co
mercia exercenda in Macau cum Ch
na; in Tidor, cum Moluccis, & Ba
da. Stupenda autem res eſt, duodeci
mille Luſitanos (neque enim plur
numerantur in tanto terrarum m
riumque intervallo) tot potentiſſim
Reges & populos Aſiæ veluti fren
coërcere; & jam xc. annis Ocean
Atlantico, Indico, Eoo, dominari no
tantum

um ad ſuam,ſed & totius Chriſtia-
ominis immortalem gloriam, &
conſtabiliviſſe in hiſce provinciis.
ue dici poteſt illis tantum rem
ſe cum gente vili & artium bellica-
 rudi, ſiquidem regnum Ormuzii
uerunt Vaſallo Regis Perſiæ; ſu-
arunt claſſem Sultani Ægypti, ple-
n Mamalluccorum, ad Dium; de-
derunt Dium adverſus copias Tur-
um & Guzuratorum; profligarunt
uoties claſſes eorumdem Turca-
n in mari Erythreo; intercepe-
nt alteram eorumdem claſſem an-
 cIↄ Iↄ LII prope Ormuzium. Con-
erunt cum Rege Cambaiæ, cum
ncipe Decan, cum Rege Calicuti,
m Rege Achen in Sumatra inſula,
nis & militibus Turcicis inſtructo.
ec minus admiror expeditiones illo-
m in Cambaja Indiæ, & in toto il-
Oceano & ora Aſiæ, quàm alii ad-
irantur expeditiones & victorias
agni Alexandri & Macedonum;
 etiam magis quia Macedonia am-
litudine ſua multum ſuperat Portu-
alliam. Siquidem cum XIX tantum
avibus ſuperarunt claſſem Sultani
Ægypti; cum duobus millibus expu-
narunt Goam; eandemq; cum cIↄ Iↄ
ecuperarunt; cum Iↄ CCC expugnarunt

Malaccam & aliquanto pluribus muzium.

Altera pars ditionum Regis Catho continetur Novo Orbe: in quo qu nullum habeat corrivalem, quicq vult obtinet. Divisæ autem sunt hæ giones in Insulas & continentem. In larum maris septentrionalis tantus numerus, ut hodie ignoretur (solæ L cajæ supra quadringentas sunt, & e aliquot ita grandes ut per se regni satis grande possint constituere) Bo chen ccc mill. longa est, lata LX. maica paulo minor est; Cuba ccc le longa, lata XX. Hispaniola cIↄ Iↄc m ambit. Continentem quod attin Rex Catholicus actu dominatur t oræ, quam Florida, nova Hispania, catana præcingit, & præterea immé illi peninsulæ meridionali ad promo torium Californiæ, atque adeo Quiv ram usque; hactenus enim atque ult Castellani novas terras lustrarunt. N væ Hispaniæ ora quæ initium sumit promontorio S. Helenæ & continu orarum ductu per Panamam ad Qu viram pertinet, patet in longitudinem quinque millia ducenta mill. quibu si mediterranea versus septentrionem adjungas, haud minus novem millibu milliar. conficient. Peruvia dein,

Pana

ıama incipiendo, gyrat duodecim
le & ſexcenta milliar. quorum tria
lia ad oram Oceani, inter Maran-
ıem & flumen de la Plata, ſub Bra-
e nomine, ad coronam Portugalliæ
tinent. Continens Novi Orbis mul-
regna & ampliſſimas provincias
nprehendit; ſed duo principalia vel-
imperia ſunt, Mexicanum & Peru-
num; quorum reges olim potentiſ-
ıi & opulentiſſimi fuerunt. Rex Me-
anus non ſuccedebat jure ſanguinis,
electione; electores erant ſex; elige-
ıt autem juvenes agiles, & membris
ıe compoſitos & bello ſtrenuos; &
gem aliquando veneno ſuſtulerunt
illius ignaviam. Senatus erat apud
ſupremus, conſtans IV gradibus
bilium & miniſtrorum regni, ſine
orum conſilio nihil magni geri fas
ıt. Nihil impenſius curabant quam
erorum inſtitutioné, nec quicquam
ıjoris faciebant quam religionem &
litiam. Fuit inter ipſos eximius vir
acaellel, tanta fortitudine & armo-
m ſcientia, ut maximam partem re-
i Mexicani ſubjugarit; animo tam
celſo ut regnum oblatum conſtan-
recuſaret, dicens utilius eſſe Reip.
alter quivis imperaret, & ipſe illius
et miniſter, quam totum regni onus

humeris illius imponere, qui abſqu
gia dignitate, multo ſecurius com
dis illius incubiturus eſſet quam ſi
foret. Agebat Rex cum maxima
jeſtate & magnificentia tam ædifi
rum quam ſervitiorum; extender
Dominium ſuum, & una religion
ſuam & idioma ad unam plagam
ad Tecuantepec ducentis ab opp
Mexico leucis, ad alteram uſque
Guatimalam, quæ abeſt ccc leuc.
mari Septentrionali ad Meridion
Verum eſt, nunquam potuiſſe del
lare neque Mechuacanam, neque T
ſcalam, neque Tepeacam; & inimi
tias quæ inter Mexico & Tlaſcalam
tercedebant, Hiſpanis aditum feciſſe
imperium Mexicanum ſubjugandu
anno cIↄ Iↄ XVIII. Mexicani autem
has Provincias venerant diviſi in
ptem tribus è regione Septentriona
ubi ſuperioribus annis detecta fuit
tiſſima provincia & incolis frequent
ſima, quam Hiſpani vocant Nova
Mexicanam. Armorum præcipuus
rat honor, & iis nobilitas quærebatu
Motezuma, qui ultimus Regum fu
ordines aliquot Equitum conſtitui
quorum alii Principes, alii Leones, a
Aquilæ, alii Pardi dicebantur. His lic
tum erat auro argentoque ornar
goſſy

ossypino panno amiciri, calceatis in-
cedere, vasculis deauratis & pictis uti:
quibus omnibus plebi & ignobilibus
interdictum erat.

Imperium Peruvianum (cujus Rex
dicebatur Inga) paulo grandius erat,
& in summa sua amplitudine, à Pasto
in longitudinem patebat ad Chilen,
spatium mille leucarum: in latitudi-
nem vero ab Oceano Meridionali, ad
partem Andium Orientalem centum
leuc. immensitas aquarum partim
fluentium partim consistentium ulte-
rius vetabat terminos promovere.

E Nova Hispania & Peruvia trahun-
tur (præter merces) opes inexhaustæ
auri atque argenti; quarum Peruvia
communiter duas tertias partes, Nova
Hispania unam tertiam subministrat.
Sed mercium longe opulentior & ab-
undantior est Nova Hispania, quam
Peruvia. Inter alia dat Cochenillam
mercem maximi pretii, Anil & tergo-
ra vaccarum infinita, quorum etiam
Insulæ ingentem copiam præbent, uti
& Gossypii, Sacchari, cassiæ fistulæ &
unionum. Inter Peruviæ thesauros
duo sunt admirabiles; prior Argenti-
fodinæ Potosianæ anno cIↃ IↃ XLV
primum repertę, è quibus tanta argen-
ti copia hausta est, hodieque hauritur,
 ut

ut quinta pars quæ Regi cedit, quadr
ginta annis centum & undecim m
liones Pezorum ſuperarit;(valet autem
Pezum XIII Regales & quartam par
tem regalis) & tamen vix duæ terti
quintatæ dicuntur. Purgatur hæc a
gentei metalli copia quinquagint
duabus machinis, ſuper vicinum flu
extructis ; & viginti duabus in val
Tarapaja, præter alias quæ à jument
circumaguntur. Alter eſt, Guancaveli
cæ metallum, locupletiſſimum hydrar
gyri, anno milleſimo quingenteſimo
quinquageſimo ſeptimo detectum,
quo Rex citra ullas expenſas percipit
circiter quadringenta millia Peſorum.

Natura quæ tam liberaliter Peruviæ auri argentique venas conceſſit, nihil tale Braſiliæ indulſit; ſed harum loco illi tribuit aërem ventorum clementia ſaluberrimum, fontes, & plurima, & grandia flumina, multas ſylvas, & ſolum planitie & collibus peramæne diſtinxit: & perenni amœnitate veſtivit; multiſque & ſecuris portubus dotavit. Abundat ſupra modum Sacchari cannis, quas Portugalli invexerunt; & magnam Sacchari copiam foras emittit.

Novi Orbis veluti appendices ſunt Inſulæ Philippinæ; nam ſi ſitum advertas,

ertas, Asiæ pars æstimari deberent;
er Novam Hispaniam vero primo
ierunt inventæ; quarum Hispani jam
uadraginta subjugarunt; iisque paci-
ce fruuntur.

Quum itaque imperium Regis Ca-
holici adeo amplum & spatiosum sit,
e dicam infinitum, pertractationem
lius quoad potentiam illius & regi-
ien politicum dividemus in quatuor
artes: quarum prima complectetur
rovincias & ditiones illius in Europa:
ltera novum orbem: tertia ditiones
ecundum oram occidentalem & me-
idionalem Africæ dispersas: quarta de-
iique Indicas & Asiaticas ditiones.

De ditionibus Regis in Europa.

DIcimus itaque ditiones, quas Rex
Hispaniæ possidet in Europa, ditis-
simas & copiosissimas esse omnium
Europæarum: siquidem Hispania ditis-
sima provincia est auri atque argenti,
quæ quidem nota sit, & tanti momen-
i, ut non sine gravi causa, prima pro-
vincia continentis fuerit, de qua tam
aspere contenderint inter se Carthagi-
nenses & Romani; & in qua Gothi &
Vandali postquam potissimam Roma-
ni Imperii partem pervastassent, sibi se-
dem figendam judicarint: & Trebel-

 lius

lius Pollio illam una cum Gallia ap
lat robora & nervos Imperii Roma
Et Constantinus Imperat. in divisio
Imperii illam prætulit Italiæ (licet
Itali tantopere res nostras admirem
nam cum ipsi obtigissent, Britann
Gallia, Hispania, Italia; tribus illis p
vinciis contetus hanc sponte conso
suo reliquit. In Italia porro longe p
cherrima gemma est Regnum Neap
litanum; quia natura hic veluti
compendium redegisse videtur, qu
quid pulchri per totam Europam lar
manu sparsit. Quid dicemus de sta
Mediolanensi; possit ne Ducatus rep
riri magis abundans omnibus ad
tam necessariis, frumento, oryza, ar
malibus, lacticiniis, vino, lino; a
plenior artificibus & commerciis; a
incolis frequentior & municipiis, a
denique opportuniore situ? Inter om
nes Mediterranei maris Insulas Sicil
excellit tam amplitudine quam fertil
tate. Inter omnes provincias ultr
montanas, sine controversia primu
sibi locum vendicant provinciæ Belg
cæ, sive spectes fœcunditatem soli, si
oppidorum magnificentiam, sive po
pulorum industriam, sive denique lo
corum munitissimorum copiam.

Regi

Regimen & potentia.

Regimen Hiſpaniæ Regium eſt, & hodie Principem habet Philippum I, qui regiminis ſui duo veluti fundamenta judicat, religionem & juſtitiam. Quarum virtutum illa quidem divinam protectionem meretur, hæc vero populi amorem; illa animos hominum frenat, hæc ligat manus; illa conſervat bonum ſpirituale Reipubl. hæc pacem temporalem. Magna in hoc Regimine maturitas ſpectatur; omnes enim res à diverſis conſiliis ad id deputatis diſcutiuntur; quę potius amplectuntur conſilia gravia, & lenta, & Fabii potius agendi modum, quam Marcelli. Vitantur quantũ fieri poteſt novitates & conſuetudinum atque ordinum antiquorũ mutationes. Quo reſpiciens Cardinalis IVSanct. (qui poſtea fuit Papa Innocentius VIII.) ſolebat dicere Hiſpanos attentos eſſe ad Regimen, & in eo neutiquam errare. Hiſce artibus Rex Catholicus quiete ſub ſuo imperio continet (præterquam ubi vicinitas principum hæreticorum diſturbat) nationes animis, moribus & ingeniis multum diverſas, Caſtellanos, Arragones, Cantabros, Luſitanos, Italos, Germanos; & orbem noſtrum atque novum:

novum: ſubditos natos & bello quiſitos, Chriſtianos & gentiles. Rat ni quoque conſentaneum eſt, ut dit nes quæ familiæ Auſtriacæ obve runt, via quieta & pacifica, (qualis per matrimonia & affinitates) mo rate & quiete adminiſtrentur: & cu habuerint originem adeo juſtam honeſtam, etiam longiſſime opor durare. Nam quod quidam objiciun Regnum hoc diu ſtabile eſſe non poſ quia ita diviſum eſt, & longe latequ ſparſum, parvi momenti eſt: nam pr ter rationes quas alibi adduximus i contrarium, etiam hæc accedit, gra dia dominia magis apta eſſe ad defe dendum ſe adverſus cauſas extrinſeca ſuæ ruinæ; mediocria vero adverſu intrinſecas.

Cæterum in Imperio ita diviſo am plitudo & mediocritas conjunctæ re periuntur. Amplitudo in toto corpor ex disjunctis membris compoſito: me diocritas autem in pleriſque membris: quia eorum nonnulla (quemadmodũ Hiſpania, Peruvia, & Mexicana) per ſe grandiſſima ſunt, unde omnibus illis bonis gaudent quæ tam illa, quam hæc ſuppeditare poteſt, id eſt magnam po- tentiam adverſus inimicos externos, & ſecuritatem adverſus corruptelas

dome-

lomesticas. Adde dein, omnia mem-
ɔra Imperii de quo loquimur viribus
naritimis posse conjungi. Quia, quem-
ıdmodum Augustus Cæsar una classe
quam habebat Ravennæ, & altera quæ
Miseni morabatur, totum Imperium
Romanum securum reddebat; ita Rex
Catholicus duabus classibus, quarum
ınam in nostro mari, alteram in O-
ceano teneret, omnia Imperii sui mem-
ɔra tam in Europa, quam in Novo or-
ɔe potest unire. Bonus enim Galeonum
& bellicarum navium numerus, quem
n illis maribus habiturus esset, non
modo tutaretur oras Hispaniæ atque
Americæ, & classes ultra citraq; com-
meantes; sed & Angliam ita terreret,
ut Belgium pace frui permitteret. Sed
quantum ad classem maris mediterra-
nei, ea ditiones illius unitura est, ut vi-
res illarum perpetuo in illa sint futuræ.
quemadmodum videmus Portugal-
los classe sua conservasse ditiones suas
in Persia, Cambaja, Decan & reliqua
India & gloriose conservasse jam supra
nonaginta annos. Quidam viri præ-
stantissimi in deliberationibus super
hac re habitis, opposuerunt æmula-
tionem Turcæ; atque ita ratiocinan-
tur: si Rex ut parcat immensis sumti-
bus quos facit in arcibus muniendis,
classem

classem instruat centum & quinqu-
ginta aut plurium triremium, quo
ipsi facillimum factu foret; efficiet
Turca qui hodie centum triginta au
circiter triremium classe contentus e
quo Regem superet, fabricaturus du
centas; crescet itaque in immensum
Regis expensa, sine ullo potentiæ illiu
incremento. Hæc argutia nimis ma-
gna est; & nihil minus in rebus agen-
dis succedit, quam nimia ingeniorum
subtilitas. Neque enim sufficit Tur-
cam velle superiorem esse in hac re;
sed dispiciendum est an possit: nam
licet Turca plus orarum maritima-
rum possideat, non propterea majo-
rem habet numerum hominum qui
rerum navalium periti sint. Nam
tota ora Africæ, præter Algerium &
Tripolin, non habet ullum locum
in quo par triremium aut fabricari
possit aut tenere. Idem dico de Pon-
to Euxino, ubi nullus est locus ali
cujus momenti præter Caffam & Tra-
pezuntium; idem quoque dici potest
de tota fere Asiæ ora, non enim suf-
ficit plurimum orarum habere, nisi
simul habeas gentes quæ artibus nau-
ticis delectentur, quæ labores ferre
possint & tædium maritimum supe-
rare; quæ navigationibus & commer-
ciis

is delectentur; quæ materie & canabe abundent; quæ ventorum minas & horrores tempestatum non metuant; quæ audeant vitæ discrimen adire & mortem contemnere inter Scyllam atque Charybdim.

Dimidia pars Imperii Turcici non habet tot homines navales, quos possit opponere, & comparare cum solis Catalaunis, Cantabris, Lusitanis & Genuensibus: (quos hic nomino, quia Regi Catholico magnam in classibus illius operam præstant.)

Denique Rex duabus rebus superat Turcarum Imperatorem; prima, licet Turca plures subditos habeat quam ipse, tamen quia magna ex parte Christiani sunt, non audet illis fidere contra nos: altera quod oræ maritimæ Regis magis conjunctæ sint, quam Turcæ: unde etiam vires omnes maritimæ facilius conjungi possunt. Contigit etiam classes occidentales fere semper superiores esse Orientalibus; & Septentrionales Meridionalibus; Romanas Carthaginensibus; Græcas Asiaticis. Ita Octavius Cæsar cum classe Italica profligavit Ægyptiacam; & nostro seculo Christiana, Turcicam. Ipsique Turcæ fatentur, triremes nostras, suas longe superare,

&

& metuunt earum occursum. Qu
tiescunque Carolus V. Imperat. cl
sem instruebat, tot tantasq; naves a
unabat, ut Turca se commovere n
formidaret: nam in expeditionem A
gerianam 1o naves secum duxit;
Tunetanam supra sexcentas. Et A
dreas Auria tantas copias in Græcia
duxit, ut sine discrimine Patras & C
ronem expugnaret. Sed de hisce ha
dixisse sufficiat. Nihil dixi de viribu
maritimis quas Rex habet in Ocean
Germanico propter rebellionem pro
vinciarum Belgii. Alioquin quæ gen
in Europa, magis navibus & navalibu
sociis, quibus volupe est cum mari &
tempestatibus conflictari, abundat qu
Hollandia & Zelandia? aut qui portu
magis frequentantur quam Ramme
kena, Antvverpia, Amstelodamum
Nihil dicam de concursu navigiorum
omnis generis ad Hispalim, ubi classes e
nova Hispania & Peruvia appellunt,
& perpetim ingens numerus nautico-
rum hominum exercetur: neque de
Cantabrorum in rebus maritimis præ-
stantia, qui excellentes evadunt tam in
arte militari quam nautica; & pari au-
dacia & armato hosti obviam proce-
dunt, & Oceano sævienti. De mariti-
mis viribus hactenus diximus: dicamus
nunc

nc pauca de terrestribus; ex consi-
int in peditatu & equitatu.
Quantum ad peditatum, qui pedites
perant Germanos & VVallones? De
ispanis nihil attinet dicere, siquidem
a natio semper bellicosissima totius
niversi fuit æstimata. Galli domi à
omanis subjugati fuerunt intra no-
m annos; Hispani ad ducentos forti-
r restiterunt, & potentia atque præ-
ntia Cæsaris Augusti opus fuit ad
antabros perdomandos. Hispani pa-
iam suam armis è manibus Maurorũ
berarunt; & haud citius hisce pericu-
defuncti fuerant, quam impetum in
fricã verterunt, & loca maximi mo-
menti interceperunt; Dein Portugalli
Mauritaniam infestarunt; & oræ Gui-
eæ frenum imposuerunt, simul &
thiopię, & Cafrorum provinciis; sub-
garunt Indiam, Malaccam & Insulas
Moluccas. Et Castiliani mare Atlanti-
um classibus prementes Novi Orbis
ompotes facti sunt, ubi tanta sunt
egna, tot populi moribus linguisque
iversi; & denique Francos è Regno
Neapolitano & Ducatu Mediolanensi
xpulerunt. Virtus Hispanorum in sa-
acitate consistit, siquidem nulla gens
nelius novit quid obsit quidque pro-
t in bellis; in diligentia, siquidem

nullam occaſionem prætermittun quavis utuntur: in concordia, hact nus enim inauditum, eos extra r gnum inter ſe veniſſe ad manus: den que in tolerantia famis, ſitis, calor juxta atque frigoris, inopiæ & diſcr minum, qua omnes omnino nation præcellunt. Hiſce virtutibus præcl ros ab hoſtibus triumphos report runt: & licet interdum fuerint vict ut plurimum victores rurſus ſuper runt, uti contigit ad Ravennam; & nunquam cladem alicujus momen acceperunt; licet ſatis graviter percul fuerint à fortuna ad Algerium, & An gliam. Et tria aut quatuor millia Hi ſpanorum noſtro ævo nobiliſſimar Germaniæ partem ſurſum atque deor ſum egerunt, & ultro citroque per me dium inimicorum ſibi viam aperue runt. De peditatu Italico, qui Hiſpano ſubeſt, non eſt neceſſe dicere, nota eſ enim militaris virrus, Marſorum, Pe lignorum, Hernicorum, Samnitum Lucanorum.

Quantum ad equitatum, Hiſpan nobiliſſimam habent equorum ſtir pem totius Europæ; quales ſunt qu vulgo Granetti dicuntur Hiſpanis, & qui Corſieri Neapolitanis: haben Burgundicos, qui inter Gallicos emi-

nent;

t ; & Belgicos qui inter Germa-
agmen ducunt. Apparet Naturam
c suam gentem armare voluisse
i metallis, in Cantabria, Guipiscoa,
lina: & ejusdem temperatura Bajo-
, Bilbili, Tolosettæ, Calatajuti; of-
nis armorum Mediolani, Neapoli,
Buscoducis; & annonæ copia in-
iere, per inexhausta granaria Apu-
Siciliæ, Sardiniæ, Artesiæ, Castellæ,
daluziæ, nec minus vini abundan-
, per Somam, Calabriam, S. Marti-
m, Ayamontem & alia loca infini-
Abundat præterea Rex Catholicus
ro & argento, quibus ne nationem
spanicam tot tantisque delectibus,
variis in diversas partes expeditioni-
s minime exhauriat, equitatum &
ditatum, Italicum & Germanicum
pendiarium accipit, quantum lubet.

Principes finitimi.

Rincipes alicujus momenti, qui cum
Rege Catholico limites conjunctos
bent, sunt Veneti, Rex Franciæ, An-
iæ, & Turca. Apud Venetos jam à
ngo tempore, postquam Rex Hispa-
iæ Mediolanensi Ducatu potitur, res
dmodum quietæ fuerunt; nam Ve-
etis magis propositum est sua tutari
oppida sua bene munire, quam alio-

rum acquirere. Nam cum Resp
pacem solummodo collimet, non
pedit ipsi ut res in vicinia turben
Rex autem Catholicus tot tantas
ditiones possidet, ut iis contentus
& natio Hispanica in manibus ha
tantas expeditiones contra Turc
Mauros, hæreticos, infideles, in Eu
pa, Africa, Asia, America, tantop
necessarias, tamque utiles, ut eo p
tius vires, irasque suas effundat: sed
vidimus Hispanos promptissime ar
sua pro Venetis in gravissimo illoru
discrimine convertere, contra Baja
tem, Solimannum, Selimum II. ad C
phaloniam, Prevesam, Lepantum.
tamen habebant, habentque Hispa
magis ad latus suum Algerium, Tur
tum & Africam magis vicinam Hisp
niæ, Siciliæ, Sardiniæ, Balearibus,
Regno Neapolitano, quam Cypru
aut Insulas in mari Ionio.

Quod ad Franciam attinet, ej
status hodie adeo miser est, ut sine R
gis Catholici ope conservari non po
sit. Quare illam protegendam susc
pit, & conjungendo vires suas cum au
ctoritate Vicarii Christi, inæstimabi
sumtu illam sustentat, quem facit tar
in Languedocia, Guienna, Provincia
Normannia, Delphinatu, Britannia

Lute

tetiæ Parisiorum, aliisque in locis; nullus sit hodie comparationi locus. quid dicam, si Francia Hispaniæ no uniretur? primum id quidem ilius sperari quam confici potest: inde vires Franciæ impetu valent; spanicæ cunctatione; vix aliis ver- mentem expressero. Porro facilius cunctationem retundere impetum, am contra. Nam impetus facile evidetur, & vir constans facile illum at atque eludit. In eum modum agnus Capitaneus deductis copiis ad rlettam, & cunctatione sua ad ripas ris fluvii (qui hodie dicitur Gariglia-) Francos possessione Regni Nea- litani dejecit, & omnem recuperan- in posterum spem ademit. Iisdem ibus Antonius Leva Regem Fran- cum fregit sub Ticino; & Prosper olumna copias illius è Mediolano ecit. Fateor impetum multum vale- in oppugnatione oppidorum, atque c modo Franci res magnas gesserunt luodium, Mommedium, Caletum: d in præliis fere victi discesserunt ad avelingam, S. Quintinum, ad Senas: m in hisce plus valet ordo & ars am furor, sicuti in illis majori usui impetus & furor quam consilium. icet autem Hispani alibi cunctando

præclaras rem bene gerendi occa-
nes amiserint; tamen contra Gal-
tam in bello quam pacis negotia-
nibus semper optime illis cessit. N-
cum Franci natura vehementes si-
in lentitudinem Hispanorum imp-
gentes, obtunduntur, & superant-
atque ut tædium vitent, facile pace-
licet iniquioribus conditionibus c-
illis ineunt; ut notat Bodinus.

Angliam nunc videamus, Carolu-
Imperat. ut Flandriam à Gallorum-
mis securam redderet, nihil non e-
ut se cum Henrico VIII. Rege Ang-
arctius uniret; & dein per affinitat-
cum Maria Regina nuru sua. Sed h-
die res ita sunt mutatæ, ut Flandria-
armis Gallicis tuta, ab Anglicis peni-
conturbetur. Anglorum autem ar-
magis apta sunt ad sua defenden-
quam alios offendendos: ea enim co-
ditio est Insularum alicujus momen-
cæteræ neque se defendere neque ali-
offendere possunt. Ita videmus Angl-
nunquam quicquam præclari egisse-
continente, nisi ope aliorum. Fra-
ciam infestarunt, sed auxiliis Du-
Burgundiæ aucti; per se vero, non ta-
tum amiserunt quæ in Gallia armis a-
quisierant, sed terras hæreditarias, pr-
ter Caletum & Comitatum Oyenser-

æ noſtro ævo Dux Guiſæ intra pau-
s dies ipſis eripuit. Infeſtant hodie
lgicas provincias, ſed à populis ipſis
juti. Ita ut appareat Naturam fin-
lè Angliam magis aptam ad ſeipſam
nſervandam, quam regni limites
omovendos per vicinarum provin-
rum ſubjugationem: vires eorum
agis idoneæ ſunt ad vexandum di-
nes Regis Catholici, quam ad illum
ſigni alicui diſcrimini objiciendum:
vexandi opportunitas naſcitur ab
ſarum amplitudine & divitiis, plu-
bus locis latronibus & piratis, expo-
is: Quare quemadmodum non eſt
irum Turcam, principem longe po-
ntiſſimum, maria ſua non poſſe ſe-
ra reddere à duabus tribuſve trire-
ibus S. Ioannis aut S. Stephani; ita
eminem mirari oportet, piratis An-
is in ingenti Oceano illo, qui ditio-
es Regis Hiſpaniæ undiquaque alluit,
er præcludi nõ poſſe: ſed liquido con-
at, quando ventũ eſt ad manus, juſto
ælio & non piratico incurſu, claſſem
egis Catholici, licet navium numero
feriorem, tamen Anglicam ſuperaſſe
ti bis patuit ſub Tercera: Nam licet
rima vice Angli nullam nominis ſed
irium jacturam fecerint; ſecunda &
omen & vires amiſerunt.

Novus Orbis.

TRajiciamus nunc Oceanum. Diti-
nes Regis Catholici in Novo Or
tam immensæ sunt tamque potent
ut hostes timere minime necesse
Hispanis. omnibus locis opportu
pulcherrimas colonias locarunt, & e
dem occuparunt & fluminum ostia
portus & transitus alicujus momen
omnesque situs ad populos in offic
continendos aptos, aut annona abu
dantes, aut metallis divites, aut ad fr
nandos populos bellicosos & oppi
quantivis pretii. Ad Austrum vero
hisce ditionibus nullos habent inim
cos, qui ipsos vexare aut incommoda
possint, nam ab illa parte nulla insu
aut continens ipsis vicina est ad a
quot millia milliar. A parte septe
trionali nonnunquam infestantur
Gallis & Anglis qui eo usq; excurrun
ut nunc classes, nunc portus aggr
diantur. Maximum damnum qu
unquam passi sunt, anno cIↄ Iↄ LXXX
pertulerunt, quando Franciscus Dr
cus Anglicus pirata, oppidum S. D
minici in Insula Hispaniola diripuit,
Cartaginem in continente: sed hæc a
dacia Anglorum Hispanis aperuit oc
los, ut melius prospicerent harum r
gionu

gionum securitati. Quæ ab hac parte egregie à natura munitæ sunt; primum tot tantisque insulis, quæ Novam Hispaniam veluti sepiunt & vadorum atque brevium multitudine muniunt, non minus quam fluctuum varia vicissitudine, præter rapidissimum fluxum, qui per angustias Pariæ, ubi Bucca Draconis appellatur, eluctatus, Iucatanam & Cubam radit, & inter Cubam & Floridæ promontorium, tanto impetu in Oceanum relabitur, ut naves plenis velis remoretur.

Hic fluxus cum ventorum varietate conjunctus, cæteraque pericula maris, semper deterrebunt eos, qui non habent tutos portus quò se recipiunt. Præterea Rex eo naturæ beneficio utendum ratus, munitissimam arcem exstruxit in Insula exigua veræ Cruci (id oppidū est Novę Hispaniæ ad oram freti Mexicani) objecta: alteram in Havana Insula Cubæ, è regione Floridæ. Illa adimit hostibus facultatem rapidum illum æstum devitandi, hæc eodem utendi. Quin & egregiam arcem communivit juxta S. Dominici oppidum, quod ob situs sui opportunitatem ad imperium maris à natura factum videtur. Vt concludam, quemadmodum Italiæ situs à natura ad do-

minium maris mediterranei comparatus apparet; ita Hiſpaniæ ad imperium Oceani formatus. Et experientia teſtatur, Hiſpanos natura tolerantiſſimos eſſe omnium climatum varietatum, & regionum quarumcunque.

De Philippinis.

PHilippinæ inſulæ, ad novam Hiſpaniam pertinent, non quod illius, aut novi orbis limitibus contineantur; ſed quia primum anno cIↄ Iↄ LXIV mandato Ludovici Velaſcii; Novæ Hiſpaniæ tunc Proregis à Michaële Lopezio de Legaſpe fuerunt inventæ. Dictæ autem ſunt Philippinæ in honorem Philippi Hiſpaniar. R. cujus felicibus auſpiciis primum luſtrari cœperunt. In Oceano illo immenſo qui inter novam Hiſpaniam & Samatram producitur, circa undecim millia Inſularum variæ magnitudinis ſpargi opinantur: licet autem Hiſpani omnes uno Philippinarum nomine deſignent, tamen id nomē magis proprium eſt Septemtrionalioribus;quarum quadraginta hactenus ſubjugarunt, cum millione incolarum. Principalis appellatur Luzon, longa quidem ſupra cc leuc. ſed ſatis arcta. Hic perpulchrum oppidum condiderunt juxta oſtium vaſti fluminis, quod

vocant

vocant Manillam: à duabus lateribus mari cingitur & flumine; ubi autem flumen in mare egreditur, ab una parte turrem munitam, ab altera castellum fabricarunt, quod primum lignis & cespitibus septum erat, nunc autem muro è lapide & cemento. Maxima insularum est Vendenao: famosissima Tandaia, quæ quia prima detecta, per excellentiam Philippina vocatur. Inter alias ibidem est Cebe ubi Magallanes diem suum obiit; capit ambitu suo XI leuc. sitaque est X grad. ab æquatore. Hæ uti & vicinæ insulæ abundant auri metallis, & annona; Vendenao insuper Canella, cujus copia ad novam Hispaniam traducitur atq; adeo in ipsam Hispaniam. Superiore anno præcepit Rex Catholicus, ut armenta è Nova Hispania huc transveherentur atque etiam equi & jumenta.

Hispani qui has regiones subjugarunt hodieque tenent, numero sunt mille sexcenti; inter quos non sunt supra nongentos milites. Locis idoneis arces ab ipsis constructæ, maxime in Luzon Panai & Cobu; tenentque hic aliquot triremes & liburnicas. In oppido Manilla commoratur Episcopus cum octodecim Ecclesiasticis, & Patribus S. Augustini & Societatis

Iesu;

Iesu ; quorum labore & diligentia circiter trecenta millia animarum ad fidem Christianam perducta sunt. Maximum impedimentum conversioni illorum adfert conjugum multitudo, quas secundum communem omnium paganorum consuetudinem hi populi ducunt. Sunt autem hæ ditiones longe majoris momenti quam vulgo æstimantur. Nam præter alimentorum & auri abundantiam quod hic reperitur, opportune admodum sitæ sunt ad vicinas insulas subjugandas, & Moluccas tutandas, & commercia in toto illo Archipelago exercenda; atque etiam inter Chinam & Novam Hispaniam: quæ res omnes sunt magni momenti. Longe autem maximum est, quod hinc cæperunt veluti freno cohibere Mahumetanorum conatus, qui sensim se patronos harum insularum & oræ Asiaticæ constituere satagebant: multo autem facilior est Castellanis è Nova Hispania & Peruvia ad has insulas accessus, quam Arabibus è suis Provinciis: nam præterquam quod viribus superiores sint, aliquando navis à Peruvia duorũ mensium spatio Philippinas adnavigavit (minus autem intervallum est ab Acapulco aut Xalasco) cum ex Arabia vix senis mensibus id præ-
stiteris.

ſtiteris. Non quod illa his vicinior ſit quam hæc, ſed quia venti univerſales magis favent Caſtellanis quam Mahumetanis; & Caſtellani recta linea procedunt, Mahumetani curva: præterea illi iter unico ductu abſolvunt, hi vario, quia ad promontorium Comorinum æſtivum tempus ipſis mutatur in hibernum, idemque pene poſtea accidit juxta Malaccam, ubi venti ſecundi ipſis expectandi ſunt, quos vulgo Monzones vocant.

Ad hæc Caſtellani ſemper vento ſecundo & in mari pacifico navigant; Arabes contra in Archipelago, ubi propter Inſularum frequentiam, mille periculoſis æſtibus, & improviſis ventorum varietatibus, & latronibus atque facinoroſis hominibus expoſiti ſunt. His accedit, ut quemadmodum Caſtellanorum nomen non parum Portugallis ob vicinitatem opitulatur; ita horum virtus egregiam Caſtellanis vicem rependat: utrique autem conjuncti, nihil non in illo mari efficient. Quod Chinenſes animadvertentes, cavent ſibi ſtudioſe, & viciniam atque arma Chriſtianorum ſuſpecta habent.

Portugallia.

DIcamus porro de ditionibus, qua ad Regem Catholic. spectant ra tione Coronę Portugallicæ. Id regnum cccxx in longitudine, LX mill. in lati tudine patens, licet neque amplo agro neque magnis divitiis per se cluat : ta men situ gaudet commodo ad navi gationes & opportunissimo ad longin quas regiones subjugandas : & incoli tur à gente tanti animi ut expeditio nes susceperit in Barbariam, Æthio piam, Indiam, Brasiliam, & jam x annis præcipuis oppidis & portubu harum regionum potiatur; & mar tam Atlantico quam Eoo dominetur Sed antequam pergamus, pauca nob dicenda sunt de Insulis Terceris, qu itidem ad hanc Coronam spectant Hæ sane ratione situs sui, tanti sun momenti tamq; necessariæ, ut absqu illis navigatio in Æthiopiam, Indiam Brasiliam non tam feliciter instit possit. Quia classes quæ ab illis regio nibus redeunt Hispalim aut Olisipo nem, vix vitare possunt quin illas a tingant; occidente tenus venientes u ventos secundos sequantur, ab orien vero ut eosdem rimentur. Nostro æv famam meruerunt, primo, ob pert

nacia

naciam habitantium in Rege Catholico à successione regni Portugall. arcendo: deinde propter victorias quas Hispani juxta illas obtinuerunt contra Gallos atque Anglos.

De ditionibus in Africa atque Æthiopia.

PORRO Portugalliæ respectu possidet Rex Catholicus ad oram Africæ, præter Septam & Tanger intra fretum Herculeum, & Magazan extra ipsum viginti milliar. ab Arzilla versus meridiem, à Promontorio d'Aguero ad Guardafu, ditiones duorum generum, nam aliæ immediate ipsi subsunt, aliæ ipsius confœderatis. Subsunt ipsi insulæ Madera, Portus Sanctus, Capitis Viridis, Arguin, Sancti Thomæ & vicinæ. Hæ insulæ non modo sua se annona alunt, sed & copiam illius in Europam emittunt; maxime Saccharum & fructus, quibus maxime abundat (sicuti & vino) Madera; Sacchari autem magna vi Insula S. Thomæ. Hæ ditiones non nisi à piratis Anglis & Gallis infestantur, qui tamen raro Insulas Cap. Viridis excedunt. In Insula Arguin, & S. Georgii de Mina duas factorias habent Portugalli, ad modum fœcium, unde commercia exercent cum

cum vicinis gentibus, Guineæ atqu
Lybiæ, & aurum Mandingæ, & vici
norum locorum attrahunt ad se. In
ter principes confœderatos opulenti
ſimus & nobiliſſimus eſt Rex Congc
ſiquidem unum è copioſiſſimis & a
mæniſſimis Æthiopiæ Regnis poſſide
Portugalli hic duas habent colonia
unam in oppido S. Salvatoris, alterar
in Inſula Loanda. Ex hoc regno varia
opes hauriunt; inprimis autem circ
ter quinque millia mancipiorum quo
annis, quæ per inſulas & in Novo O
be diſparguntur; & pro ſingulis cap
tibus, amplum vectigal coronæ Po
tugalliæ penditur.

Ab Regno hoc haud difficile fuer
ad Preſbyterum Ioannem tranſire, ſ
quidem iter haud ita longum cenſetu
& Congo ita abundat elephantis, a
nona & omnibus rebus neceſſariis, i
ſummam ad hanc expeditionem offi
rat opportunitatem. Congæ finitin
eſt Angola, cum cujus principe Paul
Diaſius Portugallorum Dux hodie
bellum gerit; cauſa belli principa
ſunt argenti metalla, quæ Potoſiar
nequaquam cedunt; quinimo tantu
dem ſuperant, quantum argentu
perfectum præſtat impuro. Et ſi Po
tugalli tanti feciſſent viciniores regi
n

quanti longinquas, & vires, quibus
erato Bonæ Spei promontorio ad
iam, Malaccam, & Moluccas pene-
unt, ad Africam domandam con-
tiſſent, minori opera & ſumptu,
jores opes fuiſſent adepti : neque
m in univerſo orbe regio eſt opu-
tior auro atque argento, quam Re-
a Mandingæ, Æthiopiæ, Congo, An-
læ, Butuæ, Toroæ, Maticui, Bori,
iticui, Monomotapæ, Gafrariæ, &
onoemugi. Sed cupiditas humana
ajoris facit aliena quam ſua ; & lon-
qua magis allubeſcunt, majora ap-
rent eſſe quam propinqua. Inter
omontorium Bonæ Spei & Guar-
ſu habent Portugalli, arces Sofalæ
Mozambici. Illa Domini ſunt com-
erciorum cum vicinis regionibus,
æ auro atque ebore abundant: hanc
vigationem in India faciliorem fa-
unt, nam claſſes illorum, aliquando
c hybernant, aliquando annonam
iaque neceſſaria ſibi comparant. Ha-
nt ad hanc oram Regem Melindæ
bi amiciſſimum ; Quiloæ autem &
arundam Inſularum etiam vectiga-
m. Nihil Portugallis deeſt, niſi mi-
tes ; nam præter alias inſulas, quas
iis veluti relinquunt, eſt hic S. Lau-
entii Inſula, è majoribus, ſi non ma-

xima totius orbis (quippe mille o
centa mill. longa, quadringenta octu
ginta lata) quæ licet non ſit bene cul
capaciſſima tamen eſt ob fœcundi
tem ſuam, cujuſvis culturæ: natu
illam fluminibus, portubus, & ſin
bus opportuniſſimis diſtinxit. Hæ
tiones Coronæ Portugallicæ, non h
bent quod metuant niſi à copiis ma
timis, quæ non poſſunt eſſe niſi Tu
carum: Sed claſſes Portugallorum q
ultra citraque commeant ſecundu
has oras, illas ſatis tutantur; & ann
cIↃ IↃ LXXXIX haud longe à Monbaz
quatuor triremes & unam liburnica
Turcis eripuerunt, quæ eatenus excu
rere auſæ fuerant.

De ditionibus in Aſia.

HÆ diviſæ ſunt, aut in Perſia, a
Cambaja, aut India citeriore
ulteriore. In Perſia poſſident Port
galli Regnum Ormuzii, in Camba
Inſulam Dium, Daman & Bazain.
India citeriore Chaul, Inſulam Goæ c
adjacentibus, arces Cochin, Colan; In
ſulam Manaris & portum Columbi i
Inſula Ceilon; ſed principalis eſt Go
ubi Prorex manet & Indiæ robur. O
muzium & Dium magni merito fiun
ob dominium maris & commerci
ſunt

bus Persici, & freti Cambaici: Co-
hin & Colan ob piperis copiam quæ
idem in naves imponitur. Manar
ropter margaritarum piscaturam quę
n illo mari exercetur. Columbo ob ex-
cellentiam & copiam Canellæ quæ ex
hac Insula educitur: Daman & Bazain
propter agri fœcunditatem: quare
Joannes III. Portugall. R. hic vetera-
nis suis prædia solebat assignare. Goa
longe maximi momenti est ob oppor-
tunitatem situs & agri sui fœcundita-
tem. Abundant omnes hæ Indorum
regiones gossypio, palmis (quibus vel
maxime indigenæ se sustentant) oryza,
fructibus, pipere & zinzibere.

Habet præterea Rex Catholicus ali-
quot principes amicos, alios etiam
vectigales; inter amicos primus & di-
tissimus est Cochini princeps: hic an-
tea Vasallus fuit Regis Calecuti, nec
admodum potens, hodie per amicitiam
& commercia cum Portugallis, tantas
opes, potentiamque sibi comparavit
ut vicinis suis terrori sit. Rex Colan
quoque amicus est; in utriusque re-
gno castella habet Rex alicujus mo-
menti. Sunt præterea diversi principes
vectigales.

Vires.

POtentia Portugallorum in hisce tionibus, è duabus rebus consta locorum munitissimo situ, & nume atque præstantia classium. Ad situ quod attinet, Portugalli minime ign ri se tam exiguo numero, intra con nentem expeditiones magni momen suscipere non posse, nec viribus pa esse Persis, Guzaratis, principi Deca Regi Narsingæ & aliis; ejusmodi sit sibi elegerunt, quibus mari possent d minari & commerciis, & qui cum ex guis copiis adversus grandissimos exe citus possent defendi. Cumque mar & portuum Domini sint, tantas vir maritimas commodissime coaduna possunt, ut nemo ipsis valeat resister & navigia eorum talia sunt, atque i eum modum instructa, ut unum illo rum tria aut quatuor alterius sort minime pertimescat. Et ut pauca ad feramus, è quibus potentia illorum i India liqueat, Franciscus Almeida cun XXI aut paulo pluribus navibus, Ma maluccos ad Dium superavit; Alfonsu Albuquerquius triginta onerariarum classe Calicut oppugnavit; cum XX cepit Goam: cum XXXIV amissam re cuperavit; cum XXIII navibus cepi

Malac

ſalaccam; cum xx mare Erythræum ſt ingreſſus; cum XXII Ormuzium ecepit. Inde ſemper in majus profiientes; Lupus Suarez ad expeditioem in mare Erythræum XXXVII majoa navigia duxit. Lupus Sigueira cum XIV onerariis, ſed majore, quam unuam hominum numero, Guiddam n mari Rubro tentavit, cum XLVIII Dium: Henricus Meneſius cum L Paanen diripuit: Lupus Vazius Samajus C XXXVI navigia bellica in arnamentario reliquit, omnibus rebus probe inſtructa: Nonnius Acugica expeditionem Dienſem cum CCC navibus ſuſcepit, quibus tria millia Portugallorum & quinque millia Indorum vehebantur, præter magnum ſatellium armatorum numerum, quos ſecum ducere conſuevere. D. Conſtaninus Braganza in Onorenſi expeditione C vela habuit; nec pauciora in ſoneſepatanenſi.

Principes Finitimi.

PRæter Principes amicos & vectigales ſive tributarios, hæ ditiones limites jungunt cum potétiſſimis inimicis; nam Rex Perſiæ jus prætendit in Ormuzium, quondam ſui Vaſalli proprium. Rex Cambajæ in Dium, ſuam

quondam Insulam, & alias te
quondam ipsius. Nizzamaluccu
Idalcanus (ita vocant Portugalli d
potentissimos principes regni Dec
& Calecuti Rex, & Narsingæ: sed p
Persiæ & Narsingæ nunquam se p
tugallis opposuerunt; quia semper i
res fuit cum longe majoribus inir
cis: reliqui licet omnes nervos int
derint ad recuperandum Dium, Ch
& Goam vicinaque loca, nihil unqu
magni potuerunt efficere; quia si
locorum nimis opportunus est ad s
sidia maritima recipienda. Et licet
subsidia illa excluderent, plerumq
hybernis mensibus moverunt, ni
profecerunt; quia & navigiorum q
litas, & Portugallorum ferocia om
pericula contempsit; ut dum obs
obdurant & patienter omnia tolera
alii autem, ut suis opitulentur ven
rum tempestatibus & maris incoi
modis fortiter se exponunt, omn
inimicorum molitiones subverteru
Verum nullum graviorem inimicu
habent Portugalli quam Turcas, qu
mari rubro, ob opportunitatem o
pidi Adenis, sæpius illos ex India p
lere, nunc à Rege Cambajæ invita
nunc à propria ambitione incitat
sunt conati. Maxima classis fuit LX

naviu

avium quam misit ad Dium; sed turiter in fugam acta. Alteram item xvII navium ad expeditionem Ormuzianam destinavit, quæ fere tota oppressa fuit & conquassata. In Ceylan certe nihil habent præter arcem Columbo; nam Rex qui ibidem ipsorum vectigalis erat, Regno ejectus fuit à Singa Pandar Mahumetano: unde hic Rex hodie exul, Portugallorum opibus sustentatur.

De India Vlteriore.

IN India Vlteriore possident Portugalli Malaccę Regnum & Insulas Moluccas. Malacca caput est Regni quod patet CCLXX mill. sed ob aëris insalubritatem incolis infrequens; nullum ibi oppidum alicujus momenti præter ipsam civitatem. Quæ ita sita est, ut omnia commercia, omnesque navigationes conjungat, quæ inde à mari rubro ad promontorium Liampo suscipiuntur: & hic coacervantur divitiæ continentis, & tot tantarumque Insularum, quæ amplitudine sua Europæ minime concedunt. Fuit Malacca aliquando longe major, & supra tria mill. secundum oram extensa, sed hodie Portugalli ut facilius defendi posset, illam in munimentum contraxerunt,

quod non ultra unum milliare in a
bitu patet. Duos habet potentissim
inimicos Reges, Ior & Achen, illu
terrestribus copiis validum, hunc m
ritimis; à quibus non semel obsessa
in arctum redacta fuit; sed sempe
ab iis qui ex India suppetias tulerun
liberata cum strage & excidio inim
corum. Tandem Rex Ior fusus fuit
Paulo Lima, & arx in vicinia Malac
ab ipso extructa, capta; in qua int
alia spolia inventa fuerunt nongen
ænea tormenta bellica. Nihilomin
hæc ditio plurimum periclitatur, o
Regem Achen, qui omnem suam po
tentiam ad illius perniciem converti
Vnde ut illam in tuto collocet, credi
tur Rex Catholicus Matthiæ Albu
quercio, quem ante biennium cum
summa potestate, & maximis copiis i
Indiam ablegavit, expeditionem Ache
nensem imperasse.

Superest Regnum Moluccarum, in
quo Portugalli ut commercium ca-
riophyllorum, quæ in hisce insulis
crescunt, & nucum muscatarum, quæ
Bandæ insulæ peculiares sunt, sibi con-
servarent, arcem in Insula Ternate
construxerunt, quæ superioribus annis
auxilii spe destituta, Mahometanis de-
dita fuit. Nihilo tamen secius Portu-
galli

galli ad Insulam Tydor se recipientes, commercium cariophyllorum hactenus tuentur. Nulla est in Orbe regio, cujus incolæ compositi sint ex pluribus nationibus, nec magis diversis inter se moribus & linguis; nec magis instabilibus, fraudulentis, perfidis: Vnde hic nulla unquam pax, nec quies, nec quicquam boni.

XXVII.

Iudicia aliorum & simul Censura iudicii præcedentis.

AVDISTI Lector Iudicium summi Viri *Io. Boteri* de potentia Regis Hispaniarum, sed quod hominem decuit obnoxium; nam ut illa prætercam, quæ fortassis tum vera fuere cum illa scriberet; & in viribus & potentia illius extollenda, & in finitimis Regibus & provinciis deprimendis nimius est; atque in utroque immodicus. Puto mihi cum bona illius venia licere, non modo judicia aliorum multum ab ipsius judicio diversa hic adtexere, sed & planius rerum quarumdam veritatem explicare; inprimis autem monere, in quibus superioribus annis & postquam ille

commentarium ſuum edidit, inſign
mutatio facta eſt.

Ditionum omnium, quas Rex Hiſpa
niæ quocunque jure poſſidet, ſupra no
modo catalogum, ſed & qualemcun
que deſcriptionem præmiſimus, i
qua nihil conſulto elevavimus, ſ
præcipue Hiſpanorum & Portugall
rum fidem ſecuti ſumus : nihil in h
parte à *Botero* diſcrepo : niſi quod pro
xime ſuperioribus annis aut loca al
quot amiſſa, aut cenſus illorum mu
tum imminutus fuit.

Vrget *Boterus*, amplitudinem
immenſitatem Regni in tot partes d
viſi & per totum pene orbem ſpar
nihil obeſſe illius firmitudini & ſt
bilitati ; alios hic judices audiam
non minus notæ prudentiæ & pro
bitatis.

Magnus ille Colinius apud Thu
num lib. LI. ad Regem Galliæ ita ſcr
bit. Cum ſolenne ſit Hiſpanis dition
Regi ſuo ſubjectas in provinciæ fo
mam redigere, crebras arces ubiq
ædificare, eaſque validis præſidiis fi
mare, coguntur vires ſuas pluribu
locis diſtractas habere, in Sicilia, in A
frica, Neapolitano Regno, Inſubribu
& in Belgio, ubi in ſolo limite Gallia
ſpectante viginti ſeptem præſidia ma
gn

gnis sumptibus alere necesse habent. & post pauca. Quod si Philippum maritimis prævalere contra nos opibus quis dicat, huic responsum esto, nos non in Italia bellum gerere, in qua illum classe potentissimum nemo inficiatur, sed in Oceano, in quo non triremibus sed navigiis rotundis certatur: & in quo proinde non eædem opes, non vires, non eadem rerum navalium peritia in Hispanis conspicitur & laudatur: nam Anglos, Scotos atque adeo Belgas & Batavos, quibus cum illis res est, Hispanis præstare in eo mari, nemo est qui dubitet.

Huic accedit Noalii judicium apud eundem *Thuan.* lib. LXXXI. ubi ita Regi loquitur: Hostiles vires quales sint, quandoquidem multi eas tantopere ad terrorem extollunt, operæ pretium est diligentius considerare: qui multitudine ditionum & titulorum amplitudine eas metiuntur, næ ignaris rerum metum incutere possunt: verum illa ipsa amplitudo, robur ejus minuit, cum disiunctis tot locorum intervallo regnis, quæ omnia fere validis Hispanorum præsidiis tenet, separatas habere vires cogatur.

Sed Gallorũ fortasse uti infensorum judicium apud multos levius fuerit, itaque

itaque Italos audiamus: prodiit ann
clↄ Iↄc xv libellus sub titulo Pietra d
Paragone Politico; sub nomine Traja
Boccalini: verus an fictus auctor sit nc
jam quæro: In eo lepide fingitur in cu
ria Parnassica Apollinis omnia regn
Europæ in statera à Laurentio Medic
Florentino fuisse appensa: Regnu
autem Hispaniæ cum summa antiquo
rum admiratione, qui exiguam illiu
originem meminerant, ad pondus x
millionum ascendisse. Hispanos ver
sperasse aliorum regnorũ supplemen
to, pondus Hispaniæ superaturum au
saltem æquaturum pondus monarchi
Gallicæ, quod fuerat millionum vigint
& quinque; itaque quantocius ad lan
cem adjunxisse regnum Neapolitanum
nihil dubitantes ad minimum duas
milliones ad pondus accessuras: sed
contra evenit, nam statera millionem
unam & dimidiam declinavit: hic Hi
spani indignati de Laurẽtio queri insti
terunt, & lateræ fidem in dubium vo
care; verum ille prudenter respondit,
stateram esse justam, sed non aggravare
illam Neapolitanos & Mediolanenses
tam disiunctos à potentia Hispaniæ di
tiones plenas populis, qui iniquissimo
animo ferant dominationẽ extraneo-
rum, uti nec Indias incolis pene vacuas.
Sed

Sed obſequium & multitudinem ſubditorum, fœcunditatem & conjunctionem ditionum demum grave pondus addere & lancé inclinare. Narrat deinde Hiſpanos etiam addidiſſe ducatum Mediolanenſem, ſed & hic lancem millione una leviorem eſſe repertam: Hiſpanos porro graviter commotos non auſos fuiſſe adjungere Belgium, ne gravius dedecus incurrerent. Fuiſſe denique qui dicerent ſi Indias adderent, forte rem melius proceſſuram eſſe, ſed non ea miracula addenda eſſe quæ quidam largis buccis effutiunt, qui tanta levitate de millionibus coronatorum ratiocinantur; quanta figularii de tegulis & laterculis.

Quid multa, prudentiores quique judicant Regnum Hiſpaniarum jam dudum mole ſua laborare.

Sed jam remedium videamus quod Boterus huic incommodo paravit. duabus validis claſſibus membra tantis ſpatiis & locorum intervallis disjuncta probe uniri & in officio retineri poſſe judicat. Verum primo, ut facile admiſerim, ditiones omnes quas Rex intra Mediterranei maris limites poſſidet, una, eaque valida claſſe conjungi & conſervari poſſe: quis vel paulo gnarior rerum maritimarum, Ocea-

Oceani Atlantici, Indici, Eoi, Auſtra-
lis, & Septentrionalis Dominium vi
acquiri vel conſervari poſſe una claſſ
crediderit? Deinde qui ſatis nor
quid ad claſſes inſtruendas requira
tur, & Hiſpaniam multarum rerum
neceſſariarum ad naves & nautica in
ſtrumenta pene inopem eſſe, quo
modo crediturus eſt Hiſpanum to
claſſibus inſtruendis parem eſſe poſſe
Adde ſolos Batavos (ut de Angli
jam nihil dicam, quos maritimis re
bus Hiſpano multum præſtare nem
facile inficias ierit) cum quibus ip
res eſt in utraque India, plures nave
inſtruere poſſe uno menſe, quam ipſ
ſenis, aut fortaſſe vix unquam poſ
ſet. Nec hoc diffitetur Boterus, ſed
obiter Hollandiæ Zelandiæque men
tione facta, unguem ab hoc ulcer
abſtinet.

De terreſtribus copiis porro videa
mus: Hiſpanos (inquit Colinius jam
ſupra à me citatus) homines ſtrenuos
haud inficior, ſed raros & in provin
ciis minime populoſis natos, ut nun
quam Carolus V, cum plurimos ha
buit, plures VIICIↃ peditum IↃCCC
equitibus in caſtris habuiſſe dicatur
& nobilitas in Hiſpania cum non niſi
ex conventione privilegiis ſuis firmata
pro

pro provinciarum suarum defensione Regibus militet, raro Pyrenæum transcendit. Quod si quando major numerus in Hispania conscribatur; ex rusticis & tironibus fere constat & ejusmodi hominibus, quales nuper Medinæ cœli Dux secum in Belgium advexit, qui armorum rudes ad primum certamen fere universi deleti sunt. De conductitiis exteris quid dicam, quorum fides tantisper durat, quandiu stipendia bene procedunt; quanquam quicquid de summo illo Hispanorum erga principem obsequio dicatur, non desunt hoc nostro & superiori seculo exempla, Hispanos ob non soluta stipendia tumultuantes res principis sui graviter afflixisse & in summum discrimen adduxisse.

Iam vero satis constat Ærarium Regis penitus exhaustum esse, idque jam à multis annis; unde & fidem mercenariorum militum labascere necesse est: sed de hoc paulo post plura dicemus; nunc eo regredientes unde paulo digressi sumus, dicimus immensum hoc Hispanicæ Monarchiæ corpus admodum debile esse & gravissime laborare. Vt singula illius membra compendio lustremus, sequemur hunc ordinem; Hispaniam similem esse existi-

mo magno alicui homini cujus corpo ris moles præter naturalem modu excrevit; aut corpori humano quo ſupra ætatis modum eam proceritą tem jam adeptum eſt in juventute, a quam ne pervenire quidem debet pe fecta jam ætate: uti lepide de Hiſpan ludit idem qui ſupra Boccalinus. Huju autẽ corporis caput Hiſpania eſt, pro hodie particularia omnia Regna com plectitur; Satis quidem grande fateo ſed ſi cum cæterorum membrorũ mo le compares, nonnihil deforme & im par; Stomachus autem qui fere hod totum hoc corpus nutrit, India eſt oc cidentalis; nam ut poſtea ex ipſorun Hiſpanorum confeſſione audiemus, ill hodie fere ſola ærario Regio ſubſidi ſubminiſtrat. Hunc novum orbem in quit Boterus ſine ullo rivali poſſide Rex Catholicus; Itemque ditiones Re gis Catholici in novo orbe tam im menſæ ſunt, tam potentes, ut hoſtes t mere minime neceſſe ſit. Sed quantum in hac parte fallatur Boterus, pauci faciam manifeſtum. Primo habet Re Hſpanię æmulos & rivales in hac part potentiſſimos Europæ principes qui r maritima non minus poſſunt, quã ipſe Gallos Angloſque; qui ne jure quiden primæ luſtrationis in quibuſdam part

bu

bus ipſi concedunt. Habet & Belgas, qui quid in hac parte poſſint efficere, iam aliquoties nuperrime demonſtrarunt: quid futurum cenſes, ſi Angli, quemadmodum olim, nunc rurſus manum admoverint? Secundo ditiones hæ neque ſingulæ per ſe ſatis validæ & ita longis terrarum ſpatiis à ſe invicem ſunt diſcretæ, ut mutuo ſibi auxilio eſſe non poſſint. Tertio neque atus metu vacare poſſunt. quæ domi quidem in variis provinciis crudeliſſimos hoſtes barbaros imminentes habeant; & à quibus non raro gravia damna patiuntur: in Nova Hiſpania Chichimecas & alios ejuſdem immanitatis barbaros, qui & itinera ipſis infeſta reddunt, & agros pagoſque devaſtant: in Braſilia non unam nationem crudeliſſimorum Antropophagorum. In Chilenſi provincia, barbaros libertatis ſuæ amantiſſimos, belliçoſos, ſtrenuos & ne artium quidem militarium rudes. Atque hæc quidem Barbaris ipſi metuenda ſunt; quid ſi obſequium eorum erga Regem vacillet? non deſunt exempla; neque manifeſtæ occultæque cauſæ, quæ hodie pa-ra poſſent efficere; inprimis hoc ſis ide, quanta jam copia hybridarum quos meſtecos vocant, è barbaris &

Hiſpanis prognatos) hic numeretu
quanta nigritarum , qui non nulli
ipſos Hiſpanos ſuperant , de quoru
fide Regem ſemper ſollicitum eſſe n
ceſſe eſt . Quarto adverſus extern
hoſtes , quomodo hæ ditiones tu
eſſe poſſint , quæ tam immenſo o
rum ſpatio Oceano utrique prote
duntur ; ita ut totam Hiſpaniam i
colis exhaurire neceſſe fuerit , ut v
dimidiam partem orarum occupe
Sed Hiſpani (inquit *Boterus:*) omnib
locis opportunis optimas coloni
fundarunt. Quantum in hoc fallatu
ex deſcriptione harum ditionum a
verti poteſt : Nam præter Habana
Carthaginem , Pernambucum & pa
ca alia loca , quæ ſuperioribus an
Rex communiri curavit, quid uſqua
validum eſt in toto orarum duct
quid non omnibus quibus maritir
ſunt copiæ, expoſitum ? A Merid
nali parte nullum , inquit idem , h
ſtem habent quem metuant , at r
tuunt Chilenſes neque immerito ;
metuerunt omnes qui claſſibus in r
re illud pacificum jam aliquoties pe
trarunt , & jam adhuc amplius r
tuunt , poſtquam præter fretum M
gallanicum , apertior & facilior a
tus à noſtratibus fuit inventus.

ra quæ Boterus ad securitatem ha-
m ditionum demonstrandam ac-
mulat, Insularum objectarum ma-
itudinem & multitudinem; va-
rum breviumque incerta: æstus
i se per Bahaniæ canalem egurgi-
t rapidum cursum, & similia: næ
opera sua egregie abutitur, nam
c ipsa Insularum multitudo facit
exteri commodius latere, aquare,
nare, & è propinquo nunc hic nunc
c colonias Hispanorum invadere,
ves ultro citroque commeantes ca-
re & diripere possint: nec vadorum
eviumque incerta illis minus nota &
atu facilia quam ipsis Hispanis: nec
rtus deesse possunt, cum vix cente-
iam eorum partem aut commu-
rint Hispani, aut coloniis ac juxta
sitis aliis accessu difficiles reddide-
t: nam ut cætera taceam, vix qua-
or aut quinque ab ipsa Habana leu-
portus à nostris aditi, & frendenti-
s licet Hispanis necessaria omnia ac-
ta, aqua, ligna cætera. Possem
nc è contrario ostendere in univer-
Hispanicæ Monarchiæ corpore, si-
dem principes aliquot, quibus opi-
s hisce Indicis negotium facessit,
ras suas ad hoc velint conjungere,
il debilius esse, nihil quod facilius

ſubverti poſſit, quam hunc ſtatum
diæ; ſed illud jam non ago, & m
Anglos, noſtrateſque ipſa opera oſt
dere, verum eſſe quod dico, quam
laborando id rationibus demonſtra
Hiſpanis ipſis oſtendere, qua pa
maxime injuriæ expoſiti ſint. Mir
eſt autem Boterum vel eo temp
quo ſcripſit, diſcrimen hoc quod h
membro ab hoſtibus imminet, t
parvi feciſſe, præſertim cum non ig
raret, quæ proxime ſuperioribus
nis ab Anglis in utroque mari t
Auſtrali quam Septentrionali geſta f
runt, quæque ad eundem mod
geri poterant: nam huic diſcrim
ſatis proſpectum eſſe paucorum lo
rum munitione, id vero nimis fri
lum eſſet. Sed de America jam f
multa diximus: quid de Africæ or
que India dicemus, quam invalida
ſint omnia quivis facile videt, nan
Confœderatorum illius fluxam &
ſtabilem fidem ſileam, quod haud
nuper ex Congo Regis infido o
quio, ex Angolæ Regis conatibus
patuit; Indiam quoque nutare ex
muzii jactura, & damnis quæ Po
galli à duabus mercatorum tan
Societatibus paſſi ſunt, man feſtum
Moluccæ, Banda, Amboina & di
n

num caryophyllorum,& nucum my-
ifticarum commercium penitus, a-
nissa; mare Eoum nostris pene libe-
um, Portugallis intutum, oræ omnes
Anglorum & nostratium classibus in-
festatæ denique faciunt fidem.

Sed de longinquis hisce provinciis
plura jam non addam: de Neapolita-
no Regno & Ducatu Mediolanensi
aliisque Regis Hispaniæ ditionibus per
Italiam in libello de Principatibus Ita-
liæ satis multa diximus: de Belgicis
Provinciis alias fortasse dicturi sumus,
hoc nunc tantum dicam, eas quas Rex
hodieque possidet, non modo per se
pene exsangues esse, sed ob belli quod
cum confœderatis provinciis jam tot
annis geritur molem, maximam co-
piam sanguinis è reliquo illius corpore
exhausisse & quotidie exhaurire.

XXVIII.

De Ærarii Regis HISPANIÆ INOPI- illiusque causis.

T Ærarii Hispanici inop liquido pateat, pauca probatissimæ fidei Histo co Thuano hic delibat (nam quo pacto jam ter dem suam cum Genuensibus freger in libello de Principibus Italiæ di mus) is ad annum cIↄ Iↄ LXXII ita fit, vel potius Colinius apud ipsu Bellis superioribus sub Carolo parer gestis Philippus patrimonio omni, p toriis, vectigalibus divenditis & op gnoratis, cum Italis, quibus ingens alienum debebat, vicis & pagis qu creditores sui in Sicilia & Neapolita Regno possidebant, comitatuum pr cipatuum & ejusmodi titulis ornat nullo præterea dato, transegit. G manos vero importunius debita sua Hispania reposcentes Inquisitionis n tu, aut districto in pertinacius tam stæ petitioni insistentes formidat fulminis telo, eos à persecutione det ruit & fide publica passim per Itali

& Germaniam elevata creditoribus ſuis decoxit. Quid Hiſpani? ii niſi ad tuendos fines ne obolum quidem contulerunt. Indiæ jam fodinæ avara perveſtigatione vacuatæ aut ſupernatante aqua obrutæ pene defecerunt. Supereſt ut ærarium immodicis ſumtibus in alieno invadendo factis exhauſtum, aut proſcriptionibus, quæ ardente civili bello periculoſæ ſunt, aut aliunde ſuppleatur: an à donativo Belgico? atqui provinciæ illæ bello gerendo in ſtipendia militum vix ſufficiunt. an ab Antvverpienſium mercatorum collegio? id illi olim licuit, pacatis in Belgio rebus & commercio libero, quod nunc, poſtquam Mattiacæ inſulæ in Arauſionenſis verba juraverunt, omnino interruptum elanguit; ita ut plerique, qui aliis credebant nunc cum ad exſoluenda debita certo die appellantur, temporis gratiam à Iudice implorare coguntur. Quæ omnia licet ab homine infeſto, nimis tamen vere dicta ne Hiſpani quidem ipſi inficias ierint. Hinc ergo una ærarii Hiſpanici calamitas è bello Belgico. Acceſſit altera è clandeſtinis in Gallia conatibus & mox aperto bello, quod pro confœderatis Catholicis in Gallia maximis ſumtibus Rex aluit. Narrat Thuan. l. xciii.

Guisium ingentem pecuniam ab Hispano accepisse; quæ ut postea subductis rationibus constitit, ex quo Ioannes Austrius Namurci decessit (nam ab eo tempore secreta Guisii cum Philippo confœderatio redintegrata est) ad decies quinquies cIↃ aureorum excurrebat. Idem lib. cv. prodidit orationem Legati Hispanici in Comiti Parisiensibus; in qua conqueritur Regem Catholicum jam sexagies centen aureorum millia ad minimum in bello illo Gallico consumsisse, nullo interim compendio ad ipsum derivato. Sed ne multis Lectorem morer, quis fuerit Philippo II moriente ærarii Hispanici status, ex iis quæ ab eodem Thuano lib. cxx. narrantur, proclive erit colligere. Circumferuntur (inquit) & alia secreta mandata, e chartis ac breviculis, quæ Rex plurima reliquit, atque ut igni post mortem suam abolerentur, cum eodem codicillo jussit, exscripta. Is se 5594 auri myriadas inutiliter consumsiss ingenue confessus, nullum aliud tant operæ pretium superesse dicit, præte Lusitaniæ Regnum, quod tam facil amitti possit, quam cito concept de Franciæ Regno spes evanuit, a proinde optare, ut aut salutaribus Pa-

tris monitis potius ipſe ab initio auſcultaſſet, aut filius dictis Patris ſui audiens ſit.

Quæ porro hodie ſit ærarii Hiſpanici conditio, nemo melius nobis dixerit quam proxime ſequens auctor, omni quidem exceptione, uti judico, major.

CONSILIVM Philippo III Hiſpaniarum Regi ſubminiſtratum à Conſiliariis Status anno cIↃ IↃc xix. è libro qui inſcribitur *Conſervatio Monarchiæ Hiſpanicæ, &c.* Auctore Petro Ferdinando Navaretta, Canonico Eccleſiæ S. Iacobi Complutenſis & Secretarii Regii, impreſſo Madriti anno cIↃ IↃc xxvi.

Sereniſſime Domine, Majeſtas tua anno ſuperiore cIↃ IↃc xviii menſe Iunio, ad præſidem Conſilii ſui miſit propoſitionem, digniſſimam pietate & prudentia Principis tam Chriſtiani, tam ſapientis, & ſolliciti de conſervatione coronæ Caſtellanæ, quam ſatis conſtat ſupra modum remediis indigere.

Hæc propoſitio complectitur, 1. Maximos delectus militum qui quotidie fiunt; 2. Argenti inopiam; 3. & Impoſſibilitatem ſatiſfaciendi tributis quæ continuo imponuntur, minari

excidium huic ſtatui: ideoque neceſſarium eſſe quantocius deſpicere remedia, quibus huic tam periculoſo & univerſali morbo obviam eatur: quare injungit Præſidi una cum conſiliariis qui ipſi nominatim adjungentur, diligenter diſpicere quid facto opus ſit, & ſine ulla mora, antequam malum augeatur, convenientia remedia ſubminiſtrare.

Conſilium itaque, ad quod cognitio & ſollicitudo harum rerum pertinet, cupiens ſancto & pio M. T. Zelo reſpondere & ardentiſſimo deſiderio flagrans populum tuum liberandi ab hiſce miſeriis, ſecundum legem R. Alphonſi ſapientis, quæ ita ſe habet: *Regem oportet eſſe vigilantem ad conſervandam Rempublicam, ne oppida aliaque loca incolis exhauriantur, ne mœnia, turres, domusve per negligentiam aut incuriam concidant. Atque ita Rex qui amabit & curabit honorem & incolumitatem Reipublicæ, ſe, ſuoſque ſubditos, honoribus & divitiis inclytos cernet: ſin aliter fecerit, omnia contraria experietur.* Conſilium itaque animadvertens, ventilans & inter ſe conferens cauſas infrequentiæ & morborum miſeræ hujus atque inopis Monarchiæ, operæpretium judicavit cum

debita

debita reverentia M. T. ſuggerere ſequentia remedia, quæ neceſſaria exiſtimavit, non tantum ad reſtaurandum damna jam accepta, ſed & prohibendum longe gravius, quod abſque dubio ſequuturum eſt, niſi mature obviam eatur.

Primo. Cum incolarum infrequentia in hiſce regnis longe major ſit hodie quam unquam antea fuerit, ex quo majores M. T. hic regnare cœperunt, & ueriſſimum ſit Rempublicam hanc jam labaſcere, & propediem collapſuram, niſi Deus manu ſua potentiſſima illam ſtabiliat, uti ſperamus mediante clementia M. T. Atque hujus mali haud alia cauſa ſit, quam enormitas Tributorum & aliorum onerum quæ ſubditis imponuntur, cui cum ferendo minime ſint, coguntur uxores ſuas & liberos familiamque deſerere, ut famem vitent, & alio ſe conferre, ubi ſpes aliqua melior affulget; atque ita agrorum ſuorum culturam penitus omittunt, & curam poſſeſſionum ſuarum abdicant. Præſentiſſimum remedium huic malo judicamus, ut M. T. inſupportabile hoc onus pro paterna ſua clementia moderari dignetur, (quo jam miſera plebs opprimitur,) ut vires ſuas reſumere, & priſti-

priſtinam ſanitatem aliquando recuperare poſſit.

Remedium iſtud maxime proprium eſt & convenientiſſimum qualitati ipſius mali; deque excellentia illius optime judicari poteſt ex effectis exemtionis, quæ cætera regna & provincias M. T. ſubjectas, frequentiſſimas & opulentas reddit; licet quædam ſolo ſint ſterili & multum à noſtrate diverſo: denique idem demonſtrari poteſt exemplis aliorum Principum, qui digniſſimi ſunt immortali memoria.

Hic adhibentur ab iis exempla Ludovici XII. Galliarum Regis, Iuſtiniani & Valentiniani Imperatorum. Henrici III. Regis Caſtellæ & monita Regis Alfonſi Sapientis; quæ conſulto brevitatis cauſa omittimus.

Veruntamen hodie hoc remedium difficile videbitur atque inconveniens, ſiquidem illius uſu, alia cauſa publica penitus desereretur, & novis periculis exponeretur: nam abſolute neceſſarium M. T. ſuccurri per conceſſionem millionum, quas jam per ſe à generalibus Regnorum ſuorum ordinibus poſcit. Et publicum diſcrimen flagitat, ut ſinguli tam Sancto & Catholico Regi largiter ſubminiſtrent de ſuo, ut inimi-

cos

cos omnes repellere & æmulos hujus Coronæ ſuperare poſſit, ſiquidem hoc modo provincia pace fruitur, atque provinciales tranquille fruuntur poſſeſſionibus ſuis licet exiguis.

Ad hunc finem lex quædam Partidæ (ita vocant Legum Hiſpanarum Codicem) infit: *Rex eſt cor Reipublicæ; quemadmodum igitur cor ſolum eſt, & illius gratia cætera membra ſe uniunt ad unum corpus conſtituendum; ita etiam, licet ſubditi plures ſint, nihilominus quoniam Rex eſt aut debet eſſe ſolus, omnes & ſinguli oportet ſe conjungere ad auxilium ferendum Regi in quibus opus eſt.* Deinde etiam Caput Regni appellatur: *Dixere ſapientes, quemadmodum à capite derivantur ſenſus & motus, quibus reliqua corporis membra reguntur; ita à Rege qui eſt caput & Dominus ſubditorum, generantur voluntates ſecundum quas ſe tenentur componere & communi conſenſu ipſi obedire; defendere, conſervare & augere regnum, cujus ipſe Anima eſt & Caput, & ipſi ſolum membra.*

E quibus patet cauſam hanc publicam, non ſolum obligare Caſtellam (quod omnino advertendum) ſed etiam cætera Regna & provincias hujus Monarchiæ. quæ cum magis tam incolis

colis quam opibus abundent, rationi consentaneum est, ut aut ultro offerant, aut requirantur partem ferre gravissimi oneris, quod hactenus incumbit uni soli, jam ita emaciatæ ut labascat: quemadmodum manifeste patet ex agris incultis atque desertis, ædificiis collapsis, & pagis infrequentibus; & (quod difficulter fidem inveniat) ex solitudine Ecclesiarum penitus desertarum.

Itaque necesse erit alia remedia quærere, ad refocillationem populi & defensionem Reipublicæ; utrique enim ut gravis hujus ævi author loquitur, eidem discrimini expositi sunt: & lex est divina juxta & naturalis, ut Rex & Regnum se invicem adjuvent. Regnum quidem patienter ferendo onera juste imposita: Rex vero clementer commiserando afflictionibus regni, quando onera vires ejusdem superant.

Secundo. Populi miseriæ proveniunt ab excessu contributionum, & necessitatibus atque ærarii M. T. inopia. Nam licet reditus tui ingentes sint, tamen omnes aut exhausti sunt aut oppignorati, præter minus certos aut fixos, quales sunt tres gratiæ: servitium ordinarium & extraordinarium: milliones; & classis Indica.

(*Tres*

(Tres gratiæ istæ vulgo appellantur; La Cruzada, el Subsidio, el Excusado, *quæ quid sint & quantum Regi quotannis reddant, supra à nobis est explicatum.)*

Qui tamen reditus nequaquam pares sunt sustinendis oneribus tam vastæ & late patentis Monarchiæ. Quare ipsi placeat rectam rationem inire donorum & largitionum quæ fiunt: quæ enim uni donantur, pluribus eripiuntur: & ut superfluis satisfiat, necessariis subducitur, quæ res est magni scrupuli, & jure deploranda.

Certissimum est nihil tantopere Principem subditis suis charum reddere quam liberalitatem, sed & hic modus tenendus est, & hæc virtus sua habet extrema, à quibus Principẽ sibi cavere necesse est & quam longissime ab illis recedere. Sine dubio M.T. tua tenetur, nunquam rebus inutilibus impendere reditus suos regales, qui domus suæ impensis & aliis necessariis usibus tam intra quam extra Regnum sunt destinati: multo minus reditus suos extraordinarios; siquidem sanguis est è populi tui venis eductus, ut à M. T. ad defensionem fidei & reipub. incolumitatem expendatur: ita ut ærarii tui prodigus esse non possit, sine gravi lęsione conscien-

tiæ

tiæ tuæ, & nonnisi incurrendo no
modo vitium prodigalitatis sed & pec
catum injustitię: nam si largitiones sua
ex ordinariis reditibus derivet, popu
lum suum destruere & exactionibu
vexare aggreditur: sin ab extraordina
riis, id rectæ rationi adhuc magis re
pugnat; nam ii non debent in aliu
impendi quam destinati sunt, omniun
minime in expensas ejusmodi, propte
quas neque honeste peti neque jure
concedi potuissent.

Lex Partidæ egregie te instruet: *Sapiens quidam inquit, Regi necessarium esse servare justitiam in actionibus & modum in expensis, & non largiri grandia, siquidem id vitare potest: oportet illum reditus suos & quicquid possidet, ita disponere & ordinare, ut serviant utilitati illius: nam licet Imperatoris divitiæ longe maximæ fuerint, si non caute utatur, emolumentum perexiguum futurum est.*

Hinc porro rationibus aliquot Regem officii sui admonent & ostendunt illum vel maximam habere largiendi potestatē, sine damno publico aut privatorū oppressione, nimirum propter officiorum tam temporalium quam perpetuorum copiam, ordinum equestrium, Commendaturarū, titulorum

Duc,

uc. Comit. March. dignitatum deni-
ue Ecclesiasticarum ingentem nume-
um: in quibus elargiendis liberalitas
egis sine dispendio populi potest ex-
ceri. Deinceps aliquot remedia pro-
onunt, quibus onera plebis sublevari
Regis ærarium restaurari posset; quo-
um primum est: Largitionum & do-
orum omnium quæ à Rege profecta
nt postquam regnare cæpit, rationem
ire; & immensas largitiones aut re-
ocare aut restringere. Exempla adfe-
unt Henrici II. Castellæ Regis co-
nomento liberalis; dein Henrici III.
astellæ Regis. Exemplum (inquiunt)
abemus Henrici III. filii II. qui cum
atrimonium Regni pro quatuor mil-
onibus maravedis oppignorasset, sese
summam necessitatem cernens in-
disse (quæ illi mens fuisset, si talis
isset rerum status, qualis est hodie M.
. qui cogeris omnia mutuo accipere,
m reditus tui supra omnem compa-
tionem longe amplissimi sint?) non
od quidam suadebant, à populo sub-
dium petiit, sed ditissimos & poten-
ssimos ministrorum capi & in opes
orum inquiri jussit, ut ratione inita
rum quæ antea quam ipsius servi-
o se applicassent possederant, liquido
nstaret, quibus modis rem familia-

rem in immensum auxissent & la
tionibus quas fecerat recognitis &
mni accepti modo inito; quæ co
rationem fecerat, optimo jure rev
vit. Bellum illi erat cum Mauris
tamen non tanta erat ærarii in
quanta hodie: oppignorationes
erant tales, neque concessiones
immensæ quam sub regno M. T.
ab initio regni tui ad hodiernum d
ascendunt ad LIV. milliones: Et ex
sæ tum longe aberant ab hodier
quæ intra viginti annos alias c. mil
nes superant: Monstri simile videa
si adjunxerimus: gazam Indicam,
tias, servitium ordinarium & extra
dinarium, & plura media quibus M
usa est, & quæ non parum publico
commodarunt: quibus omnibus
modo recte fuissent applicata & d
cta, tandem aliquando (cujus nos
ministri & subditi necdum spem a
cimus) Dominium totius orbis acc
ri posse videatur.

Quis ignorat Ioannem II. edi
revocasse privilegia exemtionum, c
tam ipse quam majores sui Reges M
nasteriis, Ecclesiis, Nobilibus & a
privatis concesserant; & edictum il
à Philippo II. tuo parente anno c
IↃ LXVII. renovatum fuisse & con
matu

itum; & ad hodiernum diem in-
olabiliter servari?
Ferdinandus & Isabella, qui sapien-
ime rempubl. administrarunt, do-
omnia quæ Henricus IV. ab anno
iv. ad annum LXXIV. elargitus erat,
cto revocarunt. Iidem ann. CIↃ
cc XCII. omnia privilegia exemtio-
m tam per se quam per prædecesso-
suos variis regni oppidis, & iis qui
ab hostibus receperant concessa
derarunt & restrinxerunt, licet jure
ritoque ob præclare facta in illos
ata: sed ita facto opus videbatur,
agrorum cultura negligeretur.
Eadem Isabella testamento suo de-
avit, se quædam contra volunta-
i donasse, quæ revocata velit. Ita-
si M. T. similia concesserit, jure
no naturali & positivo, obque ra-
ies publicas, propter justitiam de-
ae & conscientiæ suæ tranquillita-
tenetur eadem reformare: è quo
insignia emolumenta sequentur,
num, ærarii inopiæ succurretur,
nus contributionum levabitur; al-
m, unusquisque attendet diligen-
uid quantumque petat & abstine-
tam ingentibus donis petendis,
M. T. fortassis contra mentem
i indulget.

Tertio. Vt populus incremen
capiat, necessarium est ut regni fir
non excedat, & commercia cum
ris prohibeantur, quæ illum destru
præterea necesse est illum è loci
superat, in loca vacua derivare. a
in hunc finem curia ingenti illa
titudine quæ illam adeo inflat, ex
rienda erit, & singulis præcipien
ut lares proprios revisant; licet e
habitationum mutatio libera & s
tanea sit, tamen ingruente nece
te, & cum publicum restaurandu
M. T. licet præcipere, ut unusqu
provinciam incolat in qua natu
Nam si curia tantopere allubescit
quam patria aliqua communis
te potior erit vera & naturalis
tria.

Vt hoc feliciter efficiatur, non
que exordiendum est ab infimæ s
hominibus, uti olim factum fuit;
pravum consilium est, pati ibidem
sistere Magnates & opulentiores
tenuioribus succurrere possunt, &
remittere ad proprios penates,
rerum inopia illos deserere coëg
non Curiæ amor atque dulcedo,
dem illos illuc confluere cernimu
laboribus suis rem faciant & pa
tati suæ consulant. Ablegandi s

ria Magnates, domini, nobiles & miles; magnus viduarum numerus uæ in illa hærent ſine cauſa neceſſa-ia, itidem Eccleſiaſtici, qui cum in ocis beneficiorum ſuorum teneantur eſidere, tamen Curiam adeunt ſub rætextu negotiorum, ad quæ agenda miſſos videri volunt, atque ita lon-e ſecus quam obligantur, cultum di-inum deſerunt, & negligunt diſpen-ationem Eleemoſynarum. utrique in uria morantur, aut emunt ſibi ædifi-ia, aut à fundamentis exſtruunt, in-erim oppida & alia loca quæ incolere olebant, quæque ab iis emolumenta ua hauriebant, deſeruntur: nam illi uibus nulla eſt rem familiarem ſu-tentandi copia, niſi ex ſubſidio alio-um, ſiquando illo fruſtrati fuerint, oguntur patriæ ſuæ valedicere; Atque ta ex eo quod opulentiores in curia hæreant, publicum duplicem patitur jacturam, nam & potentiores hic opes ſuas inutiliter profundunt, & provin-ciæ habitatoribus ſuis exinanitæ ſen-ſim deſertæ redduntur.

Hoc pacto & Domini penitus no-ſcent vaſallos ſuos, eoſque amabunt, iis auxilio futuri in ſuis miſeriis, & ſubditi à Dominis ſuis adiuti, diligen-tius culturæ agrorum incumbent, & om-

omnium rerum abundantiam pro
vebunt. Provinciæ incolarum in
mentum accipient, tam ab iis
magnates ministerii causa sequun
quam illis qui ut se sustentent, vi
licentiæ & discriminum plenam
plectuntur: Mercedes non per imp
tunitatem aut indebita media, in
trabuntur ab indignis, sed ultro be
meritis & dignis concedentur: Et
venturi sunt ad curiam ut illas pet
(licet operæ pretium fuat nemini
niam talem concedi, sed potius inc
rere qui fugiunt & nequaquam petu
aut alia justa de causa, venia conce
tur tamdiu ibidem hærendi, quam
negotia eorundem requirent: iisde
que confectis ad sua revertentur,
pauperibus qui subditi ipsorum n
sunt opitulabuntur, &c.

Quarto. Vt expensis modus ad
beatur, varias leges sumptuarias s
dent constitui; & Regem rogant
ipse exemplo suo velit præire: atque
hunc finem non tantum vestium m
gnificentiæ modum imponere, sed
ministrorum curialium numerum m
nuere; siquidem expensæ domus
galis hodie duabus tertiis partibus e
cedant, eas quæ anno cIɔ Iɔ xcvi
sub parentis illius exitum fieri consu

verant

rant. In eundem finem & non ne-
ſſarias Regis & curiæ per provincias
ofectiones diſſuadent, utpote quæ
iſeram plebem ruſticam plane ex-
auriant & agrorum culturam impe-
ant, aliaque graviſſima mala ſubdi-
rum cervicibus imponant.

Quinto. Quia plebs ruſtica, præ-
antiſſima pars eſt Monarchiæ, ut-
ote quæ illam nutriat & conſervet:
lam quibuſdam utilibus & neceſſariis
rivilegiis donari optant: Deinde &
umerum eorum qui à tributis exem-
ti ſunt, minui; nam cum nobilium
: Eccleſiaſticorum qui à tributis im-
unes ſunt, immenſus ſit numerus,
mnis ſarcina in tenuiorum humeros
ncumbit.

Sexto. Ne deinceps facile nova
onaſteria ſtruantur, novique reli-
ioſorum ordines inſtituantur: & Pa-
am rogari ut huic decreto ſuum cal-
ulum adjungat.

Septimo. Suadent ut centum illi
uæſtores ærarii qui anno milleſimo
excenteſimo decimo ſeptimo conſti-
uti fuerunt, abrogentur: ſiquidem
nanifeſtum ſit, eorum munus non
iſi ad oppreſſionem miſeræ plebis
omparatum eſſe.

Quæ denique concludunt gravi hortatione, ut Rex mature gliſc morbo medeatur, antequam incur lis & lethalis fiat.

FINIS.

INDICVLVS

Præcipuarum Provinciarum & Insularum, quæ in hoc libello describuntur.

A.

B.

C.

Lan-

L.

M.

N.

O.

P.

Panu-

Xalis-

F I N I S.

05-31

Summa Privilegii.

Illuſtrium & Præpotentium D.D. Ordinum Fœderatarum Belgiæ provinciarum decreto cautum eſt *Bonaventuræ* & *Abrahamo Elzeviriis*, Academiæ Leydenſis Typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra provincias excuſum inferat vendatve, librum hunc, cui titulus, *Hiſpaniæ ſive De Regis Hiſpaniæ Regnis & opibus*, &c. Quod ſi quis contempta auctoritate, directe vel indirecte, præſumpſerit, librum hunc, totum, vel partem ejus, hoc ſive alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel impreſſum alibi in has oras inferre & vendere; confiſcatione exemplarium, mulctaque inſuper ſexcentorum florenorum, damnas eſto; uti latius patet in ipſo privilegio, dato Hagæ in conventu D. D. Ordinum Generalium, xv Maij, cIↄ Iↄ c xxvi.

G. V. Hertevelt. Vt.

Ad mandatum Præpotentum
D.D. Ordinum General. ſſ.

I. van Goch.

